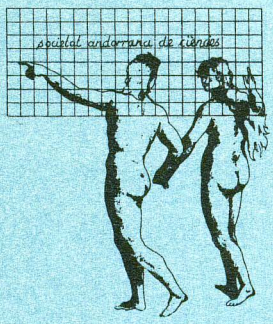

Societat Andorrana de Ciències

LA INTEGRACIÓ A ANDORRA

10a Diada Andorrana
XXIX UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
del 15 al 24 d'agost del 1997
Prada de Conflent

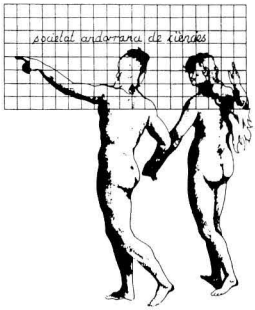

LA INTEGRACIÓ A ANDORRA

Societat Andorrana
de Ciències
Av. P. Benlloch 30, 3
Edifici Clara Rabassa
Andorra la Vella
Principat d'Andorra

10a Diada Andorrana
XXIX UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
del 15 al 24 d'agost de 1997
Prada de Conflent

Diada patrocinada per

BANC
AGRICOLi
COMERCIAL
D'ANDORRA

© Societat Andorrana de Ciències
Primera edició, desembre 1997

Amb la col·laboració del Ministeri de Cultura

Realització gràfica: Raül Valls, SL
Impressió: Impremta Principat
ISBN: 99920-1-233-1
DL: 600 AND/1997

Índex

• Presentació, per Antoni Pol Solé 5

Ponències

• Maria Jesús Lluelles: Aspectes socioeconòmics d'Andorra 7
• Francesca Ros Pascuet: L'evolució històrica de la normativa andorrana aplicable al fenomen migratori 19
• Rachid Raguig: La integració dels immigrants magribins 35
• Montserrat Badia Gomis: El paper de la llengua en la integració 39
• Desmond Allen: El punt de vista d'un anglès 45
• Sandrine Rui: Comunitat mixta, integració i microestat. Reflexions sobre el cas d'Andorra 49
• Rossend Marsol, Sícoris: Andorra, terra integradora 55
• Jean Pujol: La integració de la comunitat dels nacionals francesos al Principat 63
• Montserrat Piqué: Problemes socials derivats de la no integració 67
• Modest Mayoral: Aspiracions dels residents espanyols 75
• Simó Duró: Els problemes polítics derivats de la no integració 79
• Miquel Porter: Presentació de les publicacions de les Diades andorranes a Prada 83
• Rosa Duró: Interculturalitat i treball social 87
• Sergi Mas: Acollida d'un foraster a l'Andorra dels anys cinquanta i evolució en l'encaix de la societat 93
• Mònica Codina: La integració en l'empresa 99
• Ferran Goya: Per una integració democràtica 105
• Carmen Barbero: Objectius de l'Associació de Dones Migrants d'Andorra 113
• Ramon Rossell: Integració en l'esplai 117
• Meritxell Camp: Integració i benestar 125
• Miquel Alís: Integració i identitat 129
• Antoni Morell: La immigració, repte per al segle XXI 133

• Àngels Mach: Cloenda 135

Annex

• Convocatoria i programa previst 137
• Participants 139
• Recull de premsa 143

Presentació

Antoni Pol

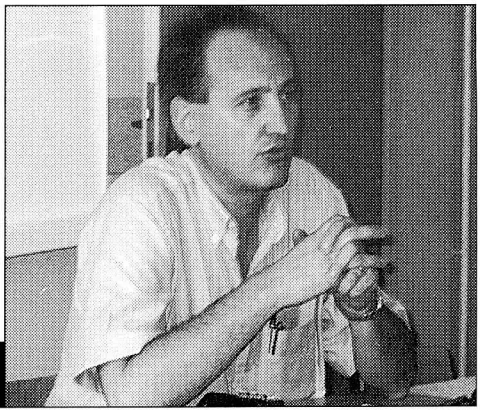

En nom de la Societat Andorrana de Ciències, representada per Àngels Mach, secretària de l'entitat, i per jo mateix, Antoni Pol, vocal, actuant com a coordinadors de la Diada Andorrana de la SAC a la Universitat Catalana d'Estiu, us dono la benvinguda, un any més. Tots plegats fem realitat una nova edició d'aquesta trobada, a Prada, per parlar de temes que interessen la societat andorrana.

Primer de tot, vull agrair la bona disponibilitat de tots els ponents, que han acceptat de participar o de ser avui aquí, ja que sense la seva valuosa i desinteressada reflexió no seria possible la realització de la diada, i la presència de tots els qui ens acompanyen per compartir amb nosaltres el desenvolupament de la jornada, especialment els mitjans de comunicació, que feu possible que tot el que es diu aquí tingui el degut ressò.

I vull agrair particularment la fidelitat del nostre patrocinador, el Banc Agrícol i Comercial d'Andorra, que ens ha fet costat un any més en favor del coneixement de la realitat viva i en transformació de la societat andorrana. I també el suport del Govern d'Andorra, a través del ministeri d'Educació, que dóna suport a la celebració d'una edició més de la Universitat Catalana d'Estiu, la dinovena, i del ministeri de Cultura, que cobreix l'edició de la publicació de la 10a Diada andorrana a la UCE.

Finalment, permeteu-me que, abans de donar pas a l'inici de la diada, precisi el terme integració, des del seu vessant sociològic, que és el que ens ha interessat a la SAC.

La Gran Enciclopèdia Catalana li dóna tres accepcions:

1. Ajustament de les parts que integren un sistema social. Suposa la identificació i la participació d'individus i de grups parcials en la societat global de què formen part. La integració mai no és total, per raó de la diversa identificació dels diferents elements que hi són vinculats, i d'aquí sorgeixen els conflictes.

2. Procés amb què una societat assimila els elements que li són heterogenis.

3. Assumpció més o menys coactiva de grups ètnics i nacionals per un altre de més gran o poderós. El procés implica la dissolució del grup integrat, encara que de vegades és inevitable una certa simbiosi.

La realitat social i la història ens diran, d'aquí a uns anys, quin serà el resultat de la integració a Andorra.

Antoni Pol Solé
Representant de la SAC a la UCE

Aspectes socioeconòmics d'Andorra

Maria Jesús Lluelles

Andorra ha sabut aprofitar el seu estatut jurídic de coprincipat –estat de dret des del 1993 amb dos caps d'estat– i la seva situació geogràfica d'estat frontissa entre França i Espanya, per desenvolupar en l'àmbit econòmic una autèntica renda de situació.

Sectors econòmics

L'economia s'orienta cada vegada més al sector dels serveis, en un sentit ampli. Aquest sector ha condicionat un canvi en la fisonomia del país, en veure's afavorit per l'escassa repercussió econòmica actual dels sectors primari i industrial.

Tres són els pilars sobre els quals es desenvolupa l'activitat econòmica: el comerç, el turisme i l'activitat financera. Tots tres, íntimament relacionats, configuren els trets essencials de l'economia andorrana.

Sector comercial

El comerç, ja històricament, constituïa l'activitat econòmica andorrana per excel·lència. Els excedents ramaders es comercialitzaven amb l'exterior, mentre que el contraban actuava com a complement econòmic, tal com succeïa en qualsevol territori fronterer com l'andorrà.

Les característiques físiques i climàtiques del territori, amb un 40% de pasturatges d'alta muntanya, va condicionar que la ramaderia fos l'activitat econòmica per excel·lència, basada en un sistema d'explotació extensiu, la transhumàn-

cia, que exigia uns forts lligams entre les zones de muntanya i les zones de la plana. Al llarg de l'any es produïen dos grans desplaçaments de bestiar: l'un a l'estiu, de les zones baixes a les d'alta muntanya, i l'altre a l'hivern, en sentit invers. Aquests desplaçaments, que estaven sotmesos a control administratiu, proporcionaven una part dels ingressos estatals de l'època.

De l'observació de les dades de diversos autors i del servei de veterinària del govern andorrà, se'n dedueix la davallada que ha sofert la cabanya ramadera del país. Els ovins i caprins tan sols representen, l'any 1997, el 13% dels efectius existents a començament de segle. Els bovins han disminuït d'un 61% i els equins, per contra, només d'un 24%, a causa de la seva utilització en el sector turístic.

L'estudi evolutiu dels intercanvis comercials evidencia la capacitat d'adaptació del comerç exterior andorrà com a constant històrica reiterativa: de la importació dels productes bàsics per cobrir les necessitats de la població nacional, s'ha passat a satisfer els requeriments de la demanda turística. Dos acords internacionals configuren les relacions comercials d'Andorra: d'una banda, els canvis de lletres de 1867 amb Espanya i França, l'objectiu dels quals era establir una zona de lliure circulació per als excedents ramaders, i, de l'altra, l'acord amb la UE, l'any 1991, en què s'estableix una unió duanera per als capítols del 25 al 97 del Sistema Harmonitzat i s'exclouen els capítols de l'1 al 24, responent a les necessitats d'una societat basada en el sector serveis.

El valor actual (1995) de les importacions és de 131.602 milions de PTA i el de les exportacions és de 6.095 milions de PTA; per tant, la balança comercial és deficitària per a Andorra amb un grau de cobertura del 4%. Els proveïdors bàsics són Espanya i França.

El mercat andorrà té una importància d'ordre regional pel seu volum de vendes al detall. Resulta evident que els 64.479 habitants del país (1996) no poden consumir els importants volums de mercaderies importades l'any 1995. No hem d'oblidar que 6 milions de persones van visitar el Principat l'any 1993.

L'entrada d'Espanya a la CE, l'any 1986, ha comportat una forta reducció del comerç alimentari lligada a una disminució del diferencial de preus. Malgrat això, el comerç al detall comptabilitza 3.480 activitats, el 64% de les quals se centralitza a les localitats d'Andorra la Vella i Escaldes, amb 6.545 assalariats, que representen el 24% del total de la massa salarial del país.

Sector turístic

El sector turístic, amb una oferta de 266 hotels i 23.828 places (1996), compta amb un total de 4.763 assalariats, equivalent al 17,4% del total dels assalariats.

L'oferta se centra en els esports d'hivern, el paisatge, el comerç al detall i el patrimoni cultural. Cal remarcar la davallada del turisme espanyol, produïda l'any 1991, coincidint amb la crisi econòmica que assoleix els seus mínims l'any 1993.

El turisme que visita Andorra procedeix principalment dels països veïns. En relació amb l'afluència turística d'Espanya i França, cal destacar que els valors resulten similars fins a l'any 1977. A la dècada dels vuitanta, l'afluència espanyola s'incrementa i es destaca respecte de la francesa i inicia la seva davallada a partir de l'any 1991, coincidint amb la crisi econòmica europea.

Quant a la distribució territorial de les activitats comercial i turística, cal remarcar que els 2/3 del comerç al detall i més de la meitat de les habitacions de l'hoteleria es troben centralitzades a Andorra la Vella i Escaldes. Aquestes dues poblacions, que formen un únic nucli urbà, compten amb el 54,4 % de la població del país. Pel que fa al comerç, en aquest nucli es localitza el sector comercial de més qualitat, fenomen que resulta obvi si es té en compte que els lloguers són molt més elevats que en les altres localitats.

De fet, existeix una clara interacció entre les principals poblacions que condiciona nombrosos desplaçaments del lloc de residència al de treball, ja que totes les parròquies perifèriques assoleixen en diferent grau la funció de dormitori. A la intensa circulació interna, cal afegir-hi els desplaçaments dels treballadors fronterers que, des de la Seu d'Urgell, es desplacen a Andorra. Tot això crea importants problemes circulatoris interns, sense menysprear els fluxos derivats del moviment turístic.

Sector financer

L'activitat financera és un fenomen propi del segle XX. El seu desenvolupament ha tingut lloc juntament amb el de les funcions turística i comercial del país.

No existeix el control de canvis i, malgrat que la pesseta és la moneda d'ús i amb la qual s'elabora el pressupost, s'opera lliurement en tot tipus de divises. El mercat financer és totalment lliure, sense més controls que els que posa la mateixa banca i, des de data recent, l'Estat andorrà.

No hi ha impostos dignes de menció, llevat dels impostos comunals, en general reduïts, sobre les activitats que es desenvolupen a cada parròquia i les taxes sobre l'entrada de mercaderies. Aquestes taxes a la importació de mercaderies constitueixen la principal font d'ingressos de què disposa l'administració andorrana per fer front a les despeses públiques.

L'activitat financera s'ha fonamentat en una situació d'oligopoli bancari, feno-

men relativament recent, iniciat a la dècada dels anys trenta i consolidat a la dècada dels cinquanta, amb el suport d'un marc jurídic favorable.

L'auge de l'activitat bancària no ha estat exempta de problemes. Les entrades de capitals espanyols van adquirir un significat especial durant l'època franquista i, com a conseqüència de la important exportació il·lícita de capitals cap a Andorra, la frontera hispanoandorrana es va tancar l'any 1959. Aquestes situacions de pressió han estat instrumentalitzades pels sistemes polítics imperants als països veïns, especialment en moments de desconfiança.

Històricament, la funció financera comença el 1931 amb l'inici de les activitats del Banc Agrícol i Comercial. Tot i que el capital social de les entitats bancàries és preferentment andorrà, en alguna existeix participació de capital estranger.

L'actual legislació andorrana, de marcat caràcter liberal i poc intervencionista, fomenta l'afluència de capital i n'obté unes repercussions favorables per al país.

Els bancs andorrans han tingut un gran marge de benefici, segons l'opinió del sector, i alguns han arribat a incrementar sensiblement els recursos aliens. Els actius de la banca assoleixen un valor d'1,580 bilions de PTA i els dipòsits d'1,317 bilions de PTA.

Quant a la seva política creditícia, cal dir que la relació existent entre els crèdits i els dipòsits representa la proporció més baixa de la banca europea. Actualment, les 7 entitats bancàries tenen 52 oficines i 947 empleats.

En l'aspecte financer, cal diferenciar dos nivells d'actuació ben diferents: el sector privat, constituït per la banca, en contraposició amb el sector públic que intenta regular les activitats financeres. El govern va crear l'Institut Andorrà de Finances (INAF) l'any 1989, presentat com un organisme per gestionar els recursos públics.

Comunicacions

Les xarxes viàries estan condicionades per l'espai físic en què s'insereixen. Les característiques geofísiques del territori andorrà han condicionat el desenvolupament de les carreteres com a única via de comunicació, per la impossibilitat d'implantació d'altres sistemes, com el ferrocarril o el transport aeri.

Les vies de comunicació del nostre país s'han inscrit en un espai muntanyenc i han intentat superar les dificultats que aquest els ha plantejat. El seu trajecte s'adapta a la topografia del terreny; per aquesta raó, segueixen majoritàriament els eixos dels rius i en el seu traçat es reflecteix la disposició del

relleu. De fet, en la xarxa actual subsisteix l'antic traçat sorgit de les primeres fases de relació humana en què les valls, els rius i els ports eren els factors físics que condicionaven la circulació de persones i animals.

El territori nacional té una altitud mitjana de 2.000 metres amb un fort gradient altitudinal. Les dificultats s'incrementen en el moment en què es deixen sentir les especials característiques climàtiques del país, a causa de la neu o el gel, sense oblidar el risc de despreniments típics del desgel.

A les dificultats del medi físic cal afegir les repercussions que té sobre la xarxa viària l'activitat econòmica del país. Les carreteres, de manera cíclica i en determinats trams, es mostren insuficients per absorbir satisfactòriament la circulació, a causa dels desplaçaments que provenen tant de l'exterior com de l'interior, generats els uns pel turisme i els treballadors fronterers i els altres per la mateixa població resident.

Fins al segle XIX, les comunicacions interiors es feien per camins de ferradura per on circulaven les cavalleries i, en alguns casos, també podien transitar les tartanes. Pel que fa a les comunicacions exteriors, es feien a través dels ports de muntanya, utilitzats secularment com a passos ramaders, o bé seguint el curs del riu Valira, com a via de comunicació natural cap a Espanya.

La carretera que des de la Seu d'Urgell enllaça amb Andorra la Vella, inaugurada l'any 1913, es correspon a la primera fase de construcció d'una xarxa viària nacional. Aquestes primeres inversions es veuen complementades per l'empresa FHASA, durant la dècada dels anys trenta, i donen per resultat una xarxa moderna de comunicacions. En mans de FHASA es posa el desenvolupament d'un pla general de comunicacions i l'aprofitament de diversos salts d'aigua, amb la finalitat d'assolir el desenvolupament econòmic que Andorra necessita.

Actualment, es disposa, segons el mapa oficial de carreteres, d'una xarxa de 279 quilòmetres, 97 dels quals corresponen a 4 carreteres generals, mentre que els 182 restants pertanyen a les 46 carreteres secundàries.

La irrupció d'un model econòmic basat en el turisme i el comerç fa del país un centre de treball d'una importància regional inqüestionable i condiciona que es transformi en lloc de destinació de molts estrangers residents a les comarques espanyoles veïnes. Aquestes persones es desplacen en automòbil i la major part ho fan en vehicle propi.

Pel que fa a les comunicacions exteriors, cal recordar que les úniques vies d'accés al Principat les constitueixen les carreteres: pel costat francès la N-20 i, pel costat espanyol, la N-145. Malgrat la millora innegable que han experimentat en la darrera dècada, les comunicacions exteriors continuen plantejant pro-

blemes a Andorra. Per aquest motiu, les autoritats andorranes han sol·licitat diverses vegades la col·laboració dels països veïns en la millora de les seves comunicacions exteriors.

Alguns projectes andorrans de comunicació exterior queden encara pendents, com la connexió del túnel del Rat amb França, situat a la parròquia d'Ordino, i la carretera del port de Cabús. Ambdós projectes s'engloben dins el que es pot qualificar de xarxa secundària o d'estiu, perquè tan sols tindrien una utilització limitada a les èpoques de bon temps. Finalment, cal fer esment d'un projecte de comunicació exterior amb Espanya, anomenat eix Cerdanya-Grau Roig que enllaçaria la Cerdanya espanyola, a l'alçada de Meranges, amb el sector de Grau Roig. Segons aquest esquema, les comunicacions andorranes exteriors es farien a través de dos eixos viaris bàsics: l'un format per l'actual eix Seu d'Urgell-Pas de la Casa i l'altre el constituiria el projecte Grau Roig-Meranges. De fet, el Pla general de carreteres preveu cinc sortides a l'exterior: les tradicionals –la Farga de Moles i el Pas de la Casa–, més les que es farien a través del túnel del Rat, el port de Cabús i el nou eix de Meranges.

El túnel d'Envalira, malgrat la seva consideració de futura via de comunicació interior, persegueix potenciar l'afluència de persones procedents de l'exterior, en aquest cas de França. Aquest túnel de peatge es finançarà amb diners públics i privats. Per a la seva explotació, s'atorgarà una concessió de cinquanta anys a l'empresa o grups d'empreses que el construirà.

Població

Cal superar les limitacions de les fonts oficials existents per estudiar la població. No es disposa de censos o sistemes de registre complets i elaborats, llevat d'un cens de l'any 1989 al qual no s'ha donat continuïtat. La limitació de les dades prové del fet que han estat recollides amb una finalitat concreta que no preveu criteris científics. Les corporacions locals s'encarreguen del registre de població i passen la informació al ministeri de l'Interior. El criteri emprat és el de la residència "de iure", és a dir, la inscripció en el comú.

Les primeres sèries cronològiques s'inicien l'any 1947 i van a càrrec del servei d'ordre. Posteriorment, l'any 1979, l'administració edita el Recull d'estadístiques de població que, amb una periodicitat anual, proporciona informació relativa a la població del país en els aspectes més elementals, com és ara la distribució parroquial, l'estructura de la població per edats, sexes i nacionalitats, els naixements i les defuncions per edat i sexe i els casaments. Les dades referides al món del treball hi són absents.

El recull, que actualment depèn del ministeri de l'Interior, es confecciona amb les dades comunals i, fins fa ben poc, els sacerdots proporcionaven les dades de naixements i defuncions. Els capellans, responsables del registre eclesiàstic, amb el decurs del temps i el canvi de mentalitats van assumir funcions pròpies d'un registre civil, davant l'absència d'aquest. El febrer d'enguany va començar a funcionar el registre civil, que té com a missió registrar els naixements del país i aquells que es produeixen a l'estranger de fills d'andorrans, les defuncions i els matrimonis civils.

Pel que fa al món del treball, la informació es limita a l'afiliació a la Seguretat Social. Per tant, les dades que proporciona la CASS (Caixa Andorrana de Seguretat Social) queden reduïdes a la realitat d'aquesta empresa parapública d'afiliació obligatòria per a tots els assalariats, que té com a missió primordial gestionar els recursos dels seus clients, mentre que el fet de difondre estadística demogràfica passa a un segon pla.

Per tant, és inexistent l'estadística relativa a la població activa, a la població ocupada, a les relacions laborals i a l'atur. Per aquesta raó, molts índexs es calculen sobre la base de la informació que proporciona la CASS, amb totes les restriccions i el marge d'error que això comporta.

L'economia ha sofert profundes transformacions i la població, íntimament lligada als processos econòmics, ha vist com el seu volum i la seva estructura han variat en la mesura que ha canviat el caràcter de l'economia. La dinàmica demogràfica, caracteritzada per l'emigració, s'invertia de signe i en el territori andorrà irrompien altres cultures diferents de la local. L'evolució de la població els darrers cinquanta anys ha presentat un creixement exponencial, de 5.385 habitants s'ha passat a 64.479 i d'una densitat de 12 habitants per quilòmetre quadrat a una de 138 habitants. En definitiva, la població, en aquest període, s'ha multiplicat per 12.

L'antic equilibri demogràfic, propi d'un sistema econòmic tradicional, s'ha trencat amb l'economia actual i ha determinat que el 58% dels habitants s'instal·lin a Andorra la Vella i a Escaldes-Engordany. Ara bé, si s'analitzen els valors d'un seguit d'anys, s'observa que hi ha una tendència a l'equilibri, producte del creixement de la perifèria en aquests darrers anys. La representació gràfica dels valors de l'any 1996 és similar a la del 1948.

El factor clau del creixement demogràfic ha estat la immigració, malgrat que el creixement vegetatiu és elevat. Amb una taxa de natalitat d'un 11 per mil habitants i una taxa de mortalitat d'un 3,4 per mil habitants, els valors són similars als catalans pel que fa a la natalitat. Per contra, els valors de la mortalitat són molt més baixos que els catalans (8,6 per mil), a causa del retorn de molts jubilats al seu país d'origen.

La piràmide d'edats i sexe té forma de bulb, com es pot observar en el gràfic número 1. El centre és ample en relació amb la base i, de manera més exagerada, en comparació amb la seva part alta. Existeix un fort predomini de les edats compreses entre 25 i 40 anys. L'edat mitjana de la població nacional és de 36 anys.

Gràfic 1. Composició per edats i sexe

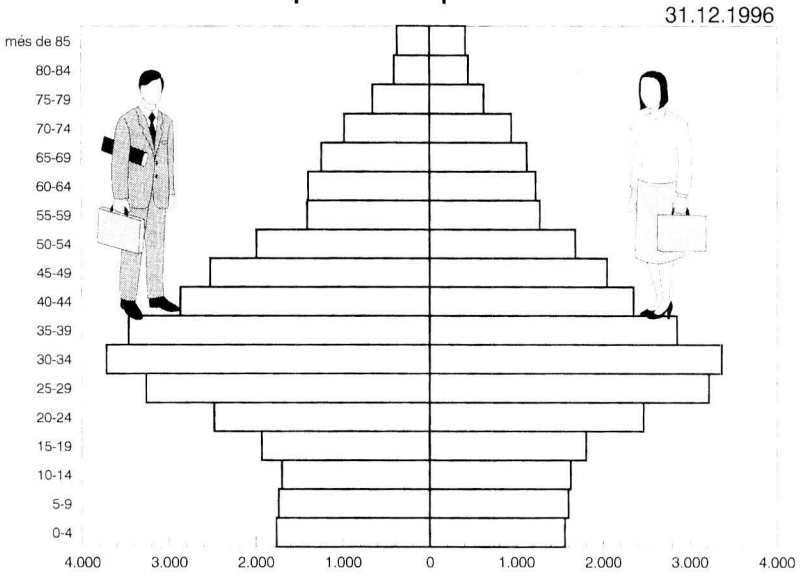

Gràfic 2. Composició per nacionalitats, 1996.

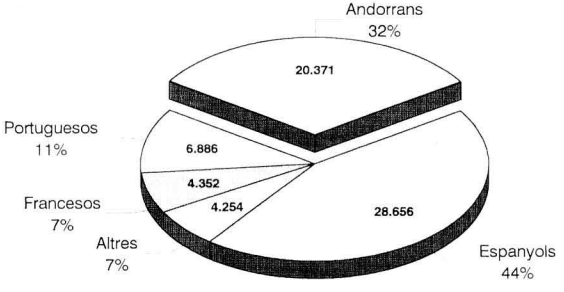

Gràfic 3. Evolució de la població portuguesa

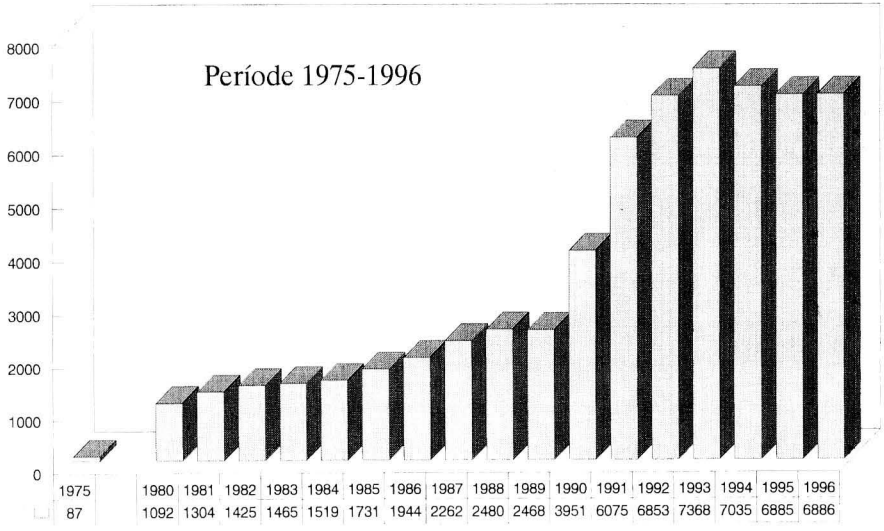

Gràfic 4. Edat laboral per nacionalitats

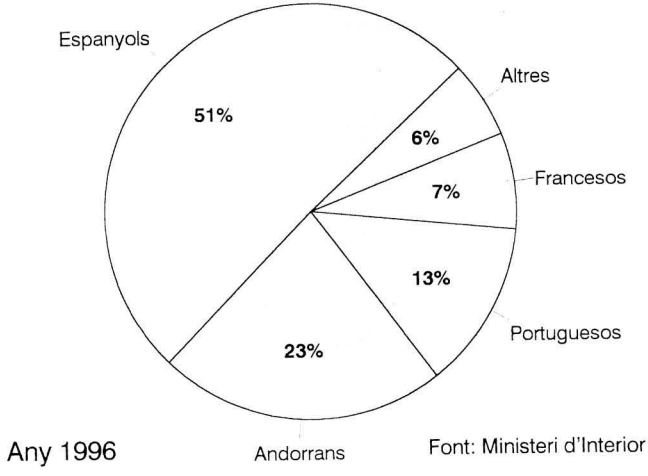

Gràfic 5. Assegurats i pensionistes per lloc d'origen

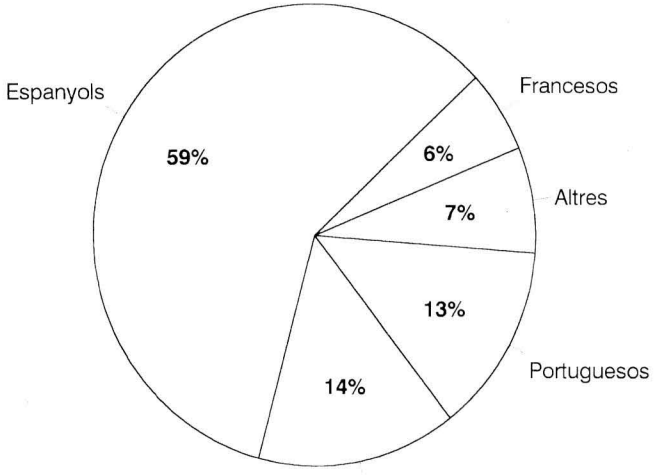

Font: CASS data: 21/ 03 / 97

La taxa de dependència és d'un 48% –per cada 100 adults en edat laboral, hi ha 48 persones entre joves i grans que, potencialment, en depenen–. L'índex d'envelliment és d'un 53%, per cada dos joves hi ha una persona gran. Pel que fa a aquests dos valors, en comparació amb els valors catalans, el primer és similar i el segon és just la meitat del català.

Quant a la composició per sexes, existeix un predomini del sexe masculí per sobre del femení, propi d'una estructura immigratòria en què determinats sectors econòmics contracten preferentment mà d'obra masculina, com és el cas de la construcció. Malgrat tot, es presenta una tendència cada cop més clara a l'equilibri, la taxa de masculinitat existent l'any 1993, d'un 114%, s'ha reduït a un 110% l'any 1996.

Com es desprèn de la lectura del gràfic número 2, Andorra és un mosaic de nacionalitats. El 32% dels habitants són andorrans i el 68% estrangers. La primera posició en el rànquing de nacionalitats l'ocupen els espanyols amb un 44% del total; la segona, els andorrans, amb el 32%; la tercera, els portuguesos, amb un 11%. Els francesos, amb el 7%, han estat desplaçats pels portuguesos, mentre que els d'altres nacionalitats representen el 7%.

Cal fer esment de les lleis que regulen la nacionalitat, aprovades els anys 1993 i 1995, que atorguen la nacionalitat als fills dels estrangers nascuts a Andorra després del 1975 i als residents de més de 25 anys, respectivament.

Menció especial mereix el grup portuguès, que inicia la seva irrupció en el món laboral andorrà a la dècada dels setanta, segons es pot observar en el gràfic número 3, per assolir actualment els 6.886 ciutadans. Ocupa el tercer rang nacional, amb una alta taxa d'ocupació, per sobre de la mitjana nacional. L'edat mitjana d'aquest grup nacional és de 30 anys, per sota de la mitjana nacional. Destaquen per la poca estabilitat, donat que més del 66% tenen residències inferiors a 5 anys, i la major part fixen la seva residència a Andorra la Vella i Escaldes, que aglutinen el 55% del grup.

La seva integració cultural no deixa de revestir dificultats de diferent ordre. La seva llengua és obviada per l'administració i no es preveu, com a idioma optatiu, en cap dels diferents sistemes educatius del país. Les representacions diplomàtiques portugueses no tenen presència física al Principat i, només en data recent, han passat a tenir un organisme representatiu –APRA– que té com a finalitat mantenir contactes amb el govern de Lisboa.

És evident que l'especial composició per nacionalitats té conseqüències culturals. Segons un estudi recent portat a terme pel departament d'Assessorament Lingüístic del govern, el català –idioma oficial– i el castellà són les llengües dominants. L'ús del català se situa per sobre del castellà i el bilingüisme domina les relacions informals. El català és la llengua dels andorrans, dels catalans i dels espanyols de classes altes i mitjanes. El fet que el 54,7% del residents espanyols procedeixen de Catalunya té una forta incidència en el tema lingüístic.

Quant a la informació relativa al món del treball, ja s'han destacat les limitacions que presenten les fonts. La taxa d'ocupació és elevada, d'un 69%, per tant de cada 100 persones en edat laboral en treballen 69. A Catalunya, el valor és inferior i s'estableix en un 42%. El sector serveis, amb el comerç, l'hoteleria i l'administració, concentren la proporció més elevada d'assalariats, a banda del món de la construcció. L'efecte rebot de l'economia andorrana a les comarques veïnes espanyoles es manifesta per la presència de 1.368 fronterers que treballen, preferentment, en el sector comercial i a l'administració.

De la comparació dels gràfics número 2, número 4 i número 5, se'n desprèn que els espanyols són la primera força laboral del país, amb un 51%, el primer grup afiliat a la CASS amb el 59% i el primer grup nacional, amb el 44%. En contrapartida, els andorrans, que representen el 32% dels ciutadans del país, es veuen reduïts al 23% com a edat laboral i al 14% com a afiliats a la CASS. Pel que fa a la resta de grups, les variacions entre nacionalitat, edat laboral i afi-

liació no varien substancialment. D'aquesta informació s'evidencia que els andorrans no treballen com a assalariats en la mateixa proporció que la resta de grups nacionals. Pel que fa al sistema regulador del mercat laboral, que es troba sotmès a una oferta en contínua fluctuació, per adaptar-se a les característiques dels sectors econòmics, actualment funciona el sistema de quotes que fixa el nombre de treballadors temporers que poden ser admesos en cada època de l'any. Actualment està en estudi i pendent d'aprovació la Llei d'immigració, que posarà fi a l'actual sistema de quotes i constituirà una eina bàsica per controlar la política demogràfica nacional.

Maria Jesús Lluelles Larrosa
Doctora en Geografia

L'evolució històrica de la normativa andorrana aplicable al fenomen migratori

Francesca Ros

Molt possiblement, l'actual situació demogràfica del Principat d'Andorra està condicionada, en gran part, per l'evolució històrica que ha tingut la normativa aplicable al fenomen immigratori. La legislació en matèria de nacionalitat ha condicionat, igualment, l'estructura demogràfica de la població andorrana. Ara, de manera més àmplia, els parlaré primer de l'evolució de la legislació en matèria immigratòria i, finalment, els apuntaré els aspectes més remarcables de la normativa en matèria de nacionalitat.

La immigració no és una qüestió nova per al Principat, al contrari, és un fenomen inherent a l'evolució del país aquests darrers segles –XVIII i XIX–, encara que amb connotacions ben diferents de les actuals.

Tal com ens ha explicat M. Jesús Lluelles, l'evolució econòmica experimentada al Principat, principalment des de la segona meitat del segle XX, ha marcat un punt d'inflexió en la tendència viscuda des de molt temps abans: de ser un país amb una tendència regressiva de la població, Andorra s'ha convertit en la zona dels Pirineus més densament poblada; els darrers quaranta anys, la població andorrana ha experimentat un moviment ascendent sense precedents en la seva història, no comparable a d'altres zones properes d'elevat creixement.

En aquest creixement remarcable, la població del Principat d'Andorra s'ha multiplicat per més de deu: ha passat de tenir 6.189 habitants l'any 1955, a tenir-ne 64.479 l'any 1996.

És ben conegut que el creixement espectacular de la població andorrana experimentat aquests darrers quaranta anys ha estat motivat, bàsicament, per

l'afluència a les valls d'un corrent immigratori que, en un principi, havia de cobrir el desfasament existent entre el creixement de la renda i el creixement vegetatiu o natural de la població resident al Principat, però que amb el pas dels anys ha comportat una transformació de la composició ètnica del Principat d'Andorra.

Cal tenir present que l'estimació dels fluxos immigratoris provinents de l'exterior ha significat un increment de la població andorrana superior als 45.000 habitants.

És a partir de la dècada dels anys trenta, però, que al Principat es coneix, per primera vegada, la dimensió econòmica i social del fenomen immigratori. I, seguint l'evolució demogràfica, la normativa aplicable a aquest fenomen s'ha anat desenvolupant al llarg dels anys per intentar regular-lo, encara que a un ritme molt més lent que l'aparició dels problemes que es deriven d'una immigració massiva i descontrolada.

Tots sabem que, de manera intrínseca, els fenòmens migratoris representen un problema la complexitat del qual la determinen les mateixes característiques que el defineixen.

Ara bé, la peculiaritat andorrana comporta que la normativa aplicable en aquesta matèria provingui de dos òrgans diferents, el Consell General i els coprínceps; aquests darrers han delegat aquesta competència, a més d'altres, en la figura dels veguers.

Aquest fet, doncs, comporta per al Principat d'Andorra que el fenomen immigratori esdevingui una qüestió molt més complexa, determinada per la concurrència de competències entre les institucions esmentades, que afegeix al problema de la immigració un nou factor desestabilitzador, que es tradueix en la manca d'una acció administrativa eficaç per controlar-lo. A més, la manca d'interrelació entre aquests òrgans agreuja encara més el problema.

Aquesta concurrència de competències es manté fins a l'any 1993, moment en què s'aprova la Constitució del Principat d'Andorra i les competències dels veguers són transferides al Govern. Des d'aleshores, en matèria d'immigració, el Consell General i el Govern en són els únics competents.

Si observem, de manera detallada, quina ha estat l'evolució de la normativa aplicable en matèria immigratòria, tenim:

Les primeres normes sobre l'entrada d'estrangers al Principat les trobem al Manual Digest (any 1748), que, en algunes de les seves màximes, ens parla de protegir les valls andorranes dels "forasters", "desertors", "refugiats", "vagabunds", "lladres", etc.

* *Manual Digest* - Màxima núm. 41
* *Manual Digest* - Màxima núm. 42
* *Apéndice Misceláneo de Dubtes i Proposicions* - Núm. 41

Les primeres disposicions legals que es coneixen sobre el problema immigratori les trobem en diferents decrets, aprovats pel Consell de la Terra durant la segona meitat del segle XVIII. En aquestes normes, que tenen un contingut d'ordre públic i de control dels estrangers, "s'ordena als Cònsols i demés oficials de justícia que vetllin per l'establiment de persones estrangeres al Principat d'Andorra".

* *Decret del Consell de la Terra* - 27.03.1752
* *Decret del Consell de la Terra* - 23.12.1772
* *Decret del Consell de la Terra* - 23.03.1775

Durant la segona meitat del segle XIX, el copríncep Caixal promulga un decret amb un contingut que es continua caracteritzant pel control de l'ordre públic i dels estrangers, en el qual es preveu que "les autoritats vetllin per la conducta dels estrangers que s'estableixin al país, examinant escrupolosament la seva documentació, procedència i la seva conducta".

* *Decret del copríncep Caixal* - 30.09.1853

És durant el segle XX, coincidint amb el creixement demogràfic, que la legislació en matèria d'immigració s'ha multiplicat, tot i que no ha seguit el ritme i la complexitat que ha experimentat aquest fenomen al Principat.

Durant el segle XX, la normativa en aquesta matèria la trobem en diferents decrets dels veguers, dels batlles i del Consell General; tenim:

* *Decret dels veguers* - 30.10.1929
* *Ordinació VII del Consell General* - 20.05.1931 (disposicions administratives puntuals)
* *Edicte del Consell General* - 23.03.1938 (sobre registre de persones)

Amb el decret del Consell General de l'any 1939, s'aprova una ordenació legislativa general de la immigració que, possiblement, constitueix la "primera disposició que regula de forma extensa la residència i actuació dels estrangers a les Valls."

* *Decret del Consell General* - 11.06.1939
* *Decret dels veguers* - 13.12.1940
* *Decret dels veguers* - 14.08.1944

* *Decret dels batlles* - 24.03.1945
* *Decret dels batlles* - 17.11.1945
* *Decret dels veguers* - 30.09.1949

Fins a l'any 1975, la característica de totes les normes és que tenen el caràcter exclusiu de disposicions d'ordre públic i de control policíac de la immigració.

La promulgació d'un decret dels veguers, l'any 1975, en el qual s'atribueixen la competència exclusiva en matèria de regulació i control de la immigració, és causant del conflicte competencial entre aquests i el Consell General; aquesta tensió es manté constant fins a l'any 1993, moment en què s'aprova la Constitució del Principat d'Andorra.

* *Decret dels veguers* - 03.01.1975

L'any 1980, els veguers i el Consell General aproven, conjuntament, el Decret de bases sobre la immigració, que és el marc legislatiu vigent, l'any 1997, que regula el procediment administratiu aplicable en aquesta matèria.

* *Decret del Consell General* - 26.06.1980
* *Decret dels veguers* - 26.06.1980

Posteriorment, els veguers, per la seva banda, promulguen el Decret sobre residència d'estrangers, que constitueix el text legislatiu vigent actualment, en el qual s'estableix la normativa general en matèria d'immigració. En aquesta disposició, els veguers s'atribueixen la competència exclusiva en el control dels residents passius al país.

* *Decret dels veguers* - 03.07.80

Finalment, l'any 1984, d'una banda, els veguers i el Govern conjuntament aproven la nota interna de funcionament i tràmits de l'Oficina d'Immigració i, de l'altra, el Consell General aprova les disposicions complementàries al Decret de bases sobre la immigració, en el qual s'adequa aquest text a la nova situació institucional andorrana.

* *Nota interna de funcionament i tràmits de l'Oficina d'Immigració* - 04.01.1984
* *Disposicions complementàries al Decret de bases sobre la immigració* - Consell General - 25.04.1984

El Decret de bases sobre la immigració i les seves disposicions complementàries, el Decret sobre residència d'estrangers i les normes internes de funcionament i tràmits de l'Oficina d'Immigració són actualment el marc legislatiu vigent que estableix la normativa general en matèria d'immigració i regula el procediment administratiu aplicable.

En aquesta legislació es determinen clarament les competències dels diversos òrgans institucionals competents en matèria immigratòria.

• El Consell General fixa les quotes d'immigració, anuals o semestrals i per nacionalitats, i lliura les autoritzacions de treball, alhora que és competent en relació amb la problemàtica econòmica, política i social que es deriva del fenomen immigratori.

• Els veguers lliuren les autoritzacions de sojorn i les de residència i són competents en tot el que pertoca a l'ordre públic i al control policíac de la immigració.

Amb l'aprovació del Decret de bases sobre la immigració, s'han de remarcar els aspectes següents:

• Es crea l'Oficina de Treball, que és competent en el control de tots els aspectes relacionats amb l'àmbit sociolaboral dels estrangers, les revisions mèdiques i la gestió i l'aplicació de la Llei de quota, entre altres.

• S'estableixen els tipus d'autoritzacions d'immigració.

• Es crea la Comissió mixta d'alt nivell, formada pels veguers, el cap de Govern i el conseller o ministre de Treball, que es reuneix en casos de transcendència especial.

• Es preveu per primera vegada en la història institucional andorrana que efectius del Govern (departament de Treball) i del Servei de Policia (servei d'estrangers) treballin en unes mateixes dependències: l'Oficina d'Immigració. Les tasques que realitzen cada un d'aquests dos serveis queden ben definides en la nota interna de procediments i tràmits.

• El fitxer informatitzat del Servei d'Immigració.

A partir de l'aprovació del Decret de bases sobre immigració, el Consell General ha anat aprovant les diferents quotes d'immigració.

A grans trets, podem dir que les quotes d'immigració aprovades pel Consell General, des de l'any 1984 fins a l'any 1987, s'han caracteritzat per:

• Nacionalitats: 40 % francesos
40 % espanyols
20 % altres nacionalitats

• Tipus d'autoritzacions improrrogables, la majoria.

Durant el transcurs de l'any 1988, el Consell General no aprova cap quota d'immigració, i l'any 1989 s'aprova una quota d'autoritzacions temporals, distribuïda per sectors econòmics.

* Quota d'immigració per a l'any 1989 - Consell General - 12.06.1989 (per tipus d'autoritzacions i sectors econòmics)

Les autoritzacions per a treballadors fronterers de les quotes aprovades pel Consell General, durant els anys 1986, 1987 i 1989, es caracteritzen pel fet que:

• No se'n comptabilitza el nombre, amb la condició que siguin realment residents a la zona fronterera.
• Queda prohibit treballar al sector dels serveis o com a tècnics relacionats amb empreses de serveis, com ara companyies d'assegurances, bancs, empreses d'informàtica, assessorament i gestió immobiliàries, companyies de promocions turístiques i similars.
• S'autoritzen en el servei domèstic.

L'any 1990, amb la finalitat de regularitzar tot un seguit de situacions anòmales, el Consell General aprova una quota d'immigració, sense limitar-ne el nombre i distribuïda per empreses.

* Quota d'immigració per a l'any 1990 - Consell General - 13.07.1990 (per empreses)

A partir de l'any 1991 s'han anat aprovant de manera més o menys regular les quotes d'immigració per tipus d'autoritzacions i en les quals es restringeix l'entrada de treballadors procedents d'altres països que no pertanyen a la Unió Europea i a l'EFTA.

* Quota d'immigració per a l'any 1991 - Consell General - 26.06.1991 (per tipus d'autoritzacions)

* Quota d'immigració per a l'any 1992 - Consell General - 13.07.1992 (per tipus d'autoritzacions)

* Llei de la quota d'immigració per al darrer trimestre de 1993 i el primer semestre de 1994 - Consell General - 04.11.1993 (per tipus d'autoritzacions)

* Llei qualificada de quota d'immigració per al període comprès entre l'1 de juny de 1995 i el 31 de maig de 1996 - Consell General - 30.06.1995 (per tipus d'autoritzacions)

* Llei qualificada de quota d'immigració per al període comprès entre l'1 de juny de 1996 i el 31 de maig de 1997 - Consell General - 16.10.1996 (per tipus d'autoritzacions)

* Llei qualificada de quota d'immigració per al període comprès entre l'1 de juny de 1997 i el 31 de maig de 1998 - Consell General - 30.07.1997 (per tipus d'autoritzacions)

Paral·lelament, durant el transcurs d'aquests anys, s'ha aprovat la normativa següent:

* El Reglament regulador de les revisions mèdiques dels immigrants (Govern - 15.06.1993).

* La Llei qualificada de residències passives (Consell General - 30.06.1995).

* El Decret regulador del Servei d'Immigració (Govern - 15.02.1996).

* La Llei de modificació de la llei qualificada de residències passives (Consell General - 28.11.1996).

Si observem les dades de la taula I, constatem que el tret més significatiu que caracteritza l'estructura demogràfica andorrana és l'elevat percentatge d'estrangers en relació amb el total de la població, que arriba a representar un 68,5% de la població resident, l'any 1996; aquest fet converteix el Principat d'Andorra en un dels països europeus que acull més proporció de residents estrangers en el conjunt de la seva població, seguit de Liechtenstein, amb un 38,6%, i Luxemburg, amb un 34,0% d'estrangers respecte del total de la població, durant l'any 1995.

La dinàmica de l'economia andorrana ha atret, en aquestes darreres dècades, molts treballadors estrangers; aquest increment de la població immigrada, de forma desmesurada i descontrolada, ha comportat, durant aquests darrers vint anys, una política restrictiva en matèria legislativa per accedir al dret a la nacionalitat andorrana. Aquesta situació fa que els nacionals andorrans hagin

esdevingut, durant molts anys, una minoria en el total de residents que componen la població del Principat d'Andorra.

Des de l'any 1975, la legislació en aquesta matèria ha plantejat moltes dificultats per accedir al dret a la nacionalitat andorrana; a partir d'aleshores, el recompte de la població d'andorrans es divideix en dues categories, els andorrans i els andorrans de fet, classificats, a les estadístiques oficials, com a "nats a Andorra", concepte que correspon a residents, fills d'estrangers, nascuts al Principat d'Andorra, però que no han adquirit la nacionalitat andorrana i tampoc no han tramitat la nacionalitat de llurs pares.

Durant el període comprès entre els anys 1973 i 1994, la població andorrana no ha arribat al 30% dins el conjunt de la població del Principat; malgrat això, la tendència que ha experimentat la població de nacionalitat andorrana en el transcurs d'aquests darrers vint anys, caracteritzada per ser minoritària en el conjunt de la seva població, canvia durant el període comprès entre els anys 1993 i 1996.

Aquest canvi de tendència es dóna, bàsicament, com a conseqüència, d'una banda, del decreixement de la població estrangera al Principat, i de l'altra, gràcies a l'adopció d'una política més aperturista, en matèria legislativa, per accedir al dret a la nacionalitat andorrana.

Com a contrapartida d'aquests dos fets, el nombre absolut de ciutadans andorrans de ple dret i, òbviament, també el seu pes en el conjunt de la població, ha augmentat sensiblement, de manera que si entre els anys 1990 i 1993 representaven un percentatge estable de la població d'entre un 17,6% i un 17,7%, l'any 1994, aquest percentatge ha crescut fins a un 18,4% del total, s'ha incrementat fins a un 19,5%, l'any 1995, i fins a un 20,2% del conjunt de la població el 1996.

En definitiva, és evident, doncs, que el canvi de tendència experimentat per la població andorrana a partir de l'any 1993 comporta un increment sensible dels valors absoluts i percentuals d'aquest col·lectiu, de manera que si bé entre els anys 1990 i 1993 representaven un percentatge estable de la població d'entre un 28,7% i un 28,4%, l'any 1994 aquest percentatge augmenta fins a un 29,6% del total, creix fins a un 30,8%, l'any 1995, i fins a un 31,5% del conjunt de la població el 1996.

L'aprovació per part del Consell General, el 5 d'octubre de 1995, de la Llei qualificada de la nacionalitat pot repercutir en l'evolució futura de l'estructura demogràfica andorrana, atès que amb aquesta llei es fa més flexible l'accés a la nacionalitat andorrana. A grans trets, s'atorga en els supòsits següents:

a) Als fills d'andorrans.

b) Als fills nascuts al Principat, si els progenitors també són nascuts a

Andorra i hi tenen la residència permanent.

c) Als fills d'estrangers residents si un dels progenitors ha mantingut aquesta residència durant els divuit anys anteriors al naixement.

d) A les persones estrangeres que acrediten haver tingut residència principal a Andorra durant els vint-i-cinc anys abans de demanar-la.

e) Als fills dels qui han adquirit la nacionalitat andorrana, sempre que siguin nascuts al Principat o hi hagin tingut la residència principal com a mínim el mateix temps que els seus progenitors.

f) Per matrimoni amb un nacional andorrà.

SOJORN I TREBALL

Durada: S'atorguen per un termini de 6 mesos, la primera vegada, i són renovades per un període d'1 any.

Sol·licitants:

• Els estrangers majors de 18 anys que desitgen exercir qualsevol activitat lucrativa, laboral o professional, assalariada o no assalariada, i residir i treballar de forma efectiva i permanent al Principat.

• Els estrangers, majors de 16 i menors de 18 anys, els pares dels quals gaudeixen d'una autorització que permet reagrupar-se, que desitgen exercir qualsevol activitat lucrativa, laboral o professional, assalariada o no assalariada i residir i treballar de forma efectiva i permanent al Principat.

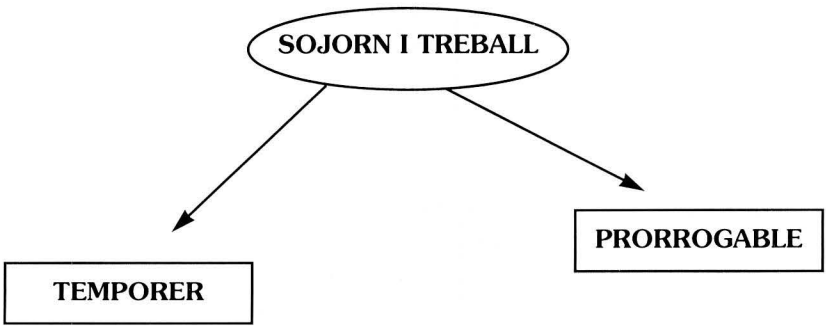

SOJORN I TREBALL PRORROGABLE

↓

RESIDÈNCIA I TREBALL TEMPORAL

Durada: S'atorguen als titulars d'una carta de sojorn i treball durant un període de 18 mesos, tenen una durada de 2 anys i són renovades per 2 períodes d'igual durada.

Sol·licitants: Els estrangers que es beneficien del reagrupament familiar.

↓

RESIDÈNCIA I TREBALL ORDINÀRIA

Durada: S'atorguen als titulars d'una carta de residència i treball temporal durant 4 anys i tenen una durada de 5 anys.

↓

RESIDÈNCIA I TREBALL PRIVILEGIADA

Durada: S'atorguen als titulars d'una carta de residència i treball ordinària durant 5 anys, tenen una durada de 10 anys i es renoven per períodes d'igual durada.

SOJORN I TREBALL PRORROGABLE

INSCRIPCIÓ

Durada: Fins als 16 anys.

Sol·licitants: Descendents estrangers menors de 16 anys, els pares dels quals posseeixen una autorització d'immigració que permet el reagrupament familiar.

SOJORN

Durada: S'atorguen per un termini de 6 mesos la primera vegada i són renovades per un període d'1 any.

Sol·licitants:

- Els estrangers que es beneficien del reagrupament familiar.
- Els estudiants estrangers majors d'edat que estiguin matriculats en una escola autoritzada.
- Les persones de la tercera edat que, per motius de salut, visquin temporalment al país per seguir-hi tractaments mèdics.

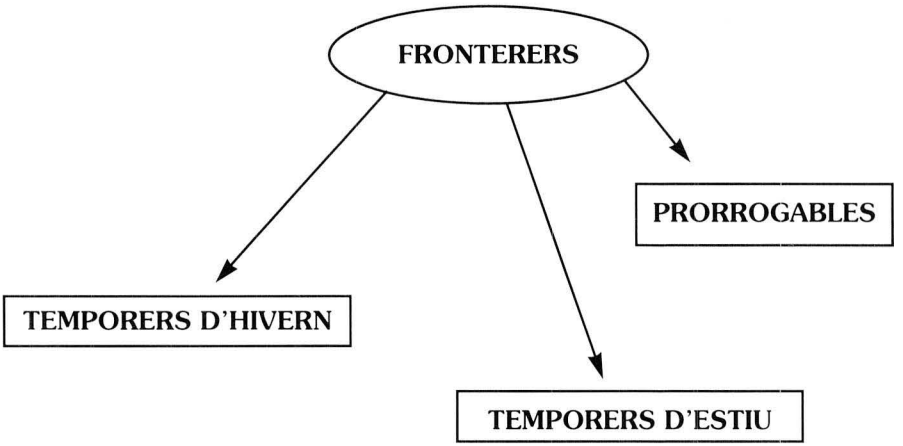

Durada: S'atorguen per terminis de 3 anys i són renovades per períodes de 3 anys.

Sol·licitants:

• Estrangers majors de 18 anys que desitgen exercir qualsevol activitat lucrativa, laboral o professional, assalariada o no assalariada, i que tenen la seva residència efectiva fora del país, en la zona fronterera.

• Treballadors estrangers amb residència fora de la zona fronterera, assalariats per una empresa degudament autoritzada del país, que prestin els seus serveis a temps parcial durant un determinat nombre d'hores a la setmana, al mes o a l'any, inferior al 50% del considerat com a habitual i que facin treballs de forma periòdica dins l'activitat de l'empresa.

RESIDÈNCIES PASSIVES

RESIDÈNCIA TEMPORAL

Durada: S'atorguen per un termini d'1 any la primera vegada i són renovades per 2 períodes d'igual durada.

RESIDÈNCIA ORDINÀRIA

Durada: S'atorguen als titulars d'una carta de residència temporal durant 3 anys i són renovades per 2 períodes de 3 anys.

RESIDÈNCIA PRIVILEGIADA

Durada: S'atorguen als titulars d'una carta de residència ordinària durant 6 anys, tenen una durada de 5 anys i es renoven per període d'igual durada.

RESIDÈNCIA PASSIVA

Durada: S'atorguen per un termini d'1 any la primera vegada i són renovades per períodes de 3 anys.

Sol·licitants:

- Ser major de 18 anys.
- Disposar de mitjans econòmics.
- Gaudir d'una cobertura i una assegurança per malaltia, incapacitat i vellesa.
- Ser propietari o llogater d'una casa o apartament.
- Residir efectivament al país.
- Fer efectiu un dipòsit de 4.000.000 PTA per titular principal i 1.000.000 PTA per cadascuna de les persones a càrrec del titular principal.

Taula I. Proporció d'estrangers respecte a la població global del país (%)

		Any	
País	**1981**	**1991**	**1995**
Alemanya	**7,5**	**7,2**	**10,3 *****
Andorra	**72,8**	**71,8**	**69,2**
Bèlgica	**8,9**	**9,0**	**10,7 *****
Dinamarca	**2,0**	**3,1**	**3,8**
Espanya	**0,5**	**0,9**	**1,3**
França	**6,8**	**6,4**	**--**
Grècia	**1,9**	**1,6**	**1,4**
Holanda	**3,7**	**4,6**	**4,9**
Itàlia	**0,4**	**0,9**	**1,2 *****
Liechtenstein	**31,0**	**37,5 ***	**38,6**
Luxemburg	**26,3**	**29,4**	**34,0**
Portugal	**0,9**	**1,3 ****	**2,7**
Regne Unit	**3,1**	**3,4**	**3,6**
San Marino	**14,4**	**13,8**	**16,2**
Suïssa	**14,4**	**16,7**	**19,0**

Font: Consell d'Europa (1996)

* Dades de l'any 1992
** Dades de l'any 1993
*** Dades de l'any 1994

Taula II. Evolució de la proporció d'estrangers respecte a la població global del Principat d'Andorra.

Any	Població	% d'estrangers
1920	4.309	5,3
1940	4.121	17,0
1963	11.356	66,7
1964	12.199	65,0
1965	13.623	63,6
1966	14.380	63,7
1967	15.563	65,5
1968	17.216	66,5
1969	18.233	67,4
1970	19.545	68,4
1971	20.550	69,7
1972	21.425	69,8
1973	23.072	70,4
1974	24.807	70,6
1975	26.558	70,2
1976	26.888	70,7
1980	35.460	72,4
1981	37.825	72,8
1982	39.940	73,2
1983	41.627	73,0
1984	42712	73,1
1985	44.596	72,4
1986	46.976	72,5
1987	48.933	78,7
1988	50.528	72,3
1989	50.826	70,5
1990	54.507	71,4
1991	59.048	71,8
1992	61.599	71,7
1993	65.227	71,6
1994	64.311	70,4
1995	63.859	69,2
1996	64.479	68,5

Fonts: Població dels anys 1920 i 1940: B. Adellach, B. i Ganyet, R. (1977). Població de l'any 1963 fins a l'any 1972: Bricall, J. M. i altres (1975). Palau, M. (1978). Població de l'any 1973 fins a l'any 1976: B. Adellach, B. i Ganyet, R. (1977). Població de l'any 1980 fins a l'any 1996: Cens de població dels comuns. Elaboració pròpia.

Francesca Ros Pascuet
Geògrafa

La integració dels immigrants magribins

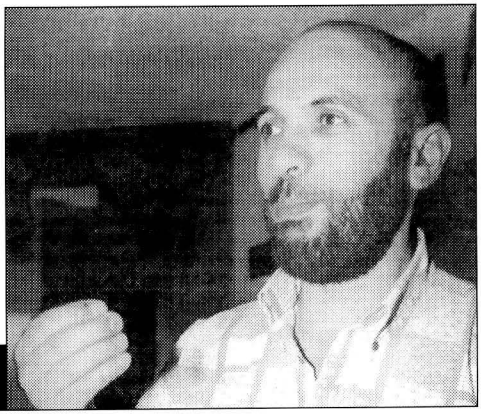

Rachid Raguig

El Principat d'Andorra és un país que es caracteritza pel fet que la societat és pluricultural, hi conviuen diferents nacionalitats i la població estrangera supera massivament la dels nacionals. Després de l'adopció de la Constitució, s'ha reconegut a les comunitats estrangeres la possibilitat de constituir associacions amb la finalitat d'esdevenir un interlocutor vàlid per tractar amb l'administració. I així, doncs, va néixer l'Associació de Residents Marroquins.

La comunitat magribina es compon aproximadament de 300 persones; és una comunitat petita, cosa que dificulta considerablement la integració d'aquests immigrants al Principat. Considerem que la llei actual d'immigració és discriminatòria per als marroquins, perquè afavoreix l'entrada al Principat d'estrangers provinents de diferents indrets de la Unió Europea i, en canvi, no atorga permisos de treball i sojorn als africans. Se'ns considera diferents dels europeus i se'ns tracta amb discriminació i racisme.

En general, el resident magribí està molt agraït al Principat d'Andorra per haver-lo acollit i haver-li donat la possibilitat de progressar econòmicament i de sortir de la misèria que se li presentava al seu país d'origen, donant-li l'oportunitat de tenir una feina digna, que no sigui denigrant. Però tot això va ser possible ja fa molts anys, i actualment és molt difícil que aquesta comunitat s'incrementi, a causa del sistema institucional d'atribució de quotes d'immigració. No obstant això, Andorra ha de tenir clar que els residents contribueixen a l'enriquiment econòmic del país, ja que els treballadors estrangers són imprescindibles per

fer progressar l'economia andorrana, i així doncs, ha de facilitar la integració dels immigrants. És més senzill integrar-se en un país quan aquest ho permet i disposa dels mecanismes per fer-ho.

Els residents marroquins del Principat es troben amb problemes socioculturals i religiosos, puix que de moment, i pel fet de tenir una cultura i una religió diferents, els costa més integrar-se al Principat, país on la tolerància de la religió islàmica és inconcebible; l'exemple el tenim en el fet que el govern no autoritza la construcció de llocs de culte a la religió islàmica.

Els residents magribins accepten sense discussió que per integrar-se en un país s'hagi de parlar la llengua oficial d'aquest país, cosa que han fet sense cap problema. Però no entenen per què no se'ls permet que els seus fills puguin aprendre a les escoles la llengua dels seus avantpassats. Els sembla molt bé integrar-se al país que els acull, però no tant que hagin de perdre les arrels culturals i religioses. Per aquest motiu, es va constituir l'Associació de Residents Marroquins, amb la finalitat de salvaguardar la identitat àrab d'aquests residents, per representar els marroquins i esdevenir un interlocutor més eloqüent amb l'administració andorrana, per permetre als marroquins la lliure pràctica de la religió islàmica en un local de reunió que els permet de pal·liar les deficiències del país en aquest aspecte, i fomentar l'educació i la cultura àrabs i l'ensenyament de la seva llengua als seus descendents, que van perdent les arrels a mesura que les generacions van creixent. Sobretot perquè l'únic lligam que tenen amb el país dels seus pares són els seus avis i, una vegada aquests són morts, aquest lligam es trenca.

També es troben amb el problema del racisme; són menyspreats pel fet de ser africans i no tenir els mateixos costums que els europeus. Se'ls discrimina en el moment de cercar un allotjament o una feina. L'associació procura resoldre aquests problemes intentant que els andorrans coneguin el poble marroquí, fomentant l'esport, etcètera.

La creació de l'Associació de Residents Marroquins ha estat un bon principi perquè permet als seus membres de reunir-se, de comunicar-se amb els altres immigrants, exposar els seus problemes quotidians i trobar-se per intercanviar punts de vista, i també per formar un grup de pressió que tingui més força a l'hora de dialogar amb les institucions andorranes.

Aquesta associació espera obtenir més ajudes econòmiques, ja que com que es tracta d'una comunitat petita, hi ha una deficiència financera, i està intentant de negociar amb el govern subvencions per mantenir el local de reunió que té llogat. Però en aquest aspecte el govern andorrà és molt intransigent. També desitgem que s'atorguin ajuts als immigrants en cas d'atur, perquè el nivell de vida al Principat és força elevat i sovint, si el cap de família perd la

seva feina, és molt dur mantenir una família, s'ha de recórrer als pocs estalvis que es puguin tenir, i fins i tot l'única solució que té l'immigrant que es queda sense feina és tornar al seu país d'origen, amb totes les conseqüències que això pugui tenir tant per a ell com per als seus fills, que sovint ja han adquirit la nacionalitat andorrana i no tenen cap lligam amb el Marroc.

Rachid Raguig
President de l'Associació de Residents Marroquins (ARM)

El paper de la llengua en la integració

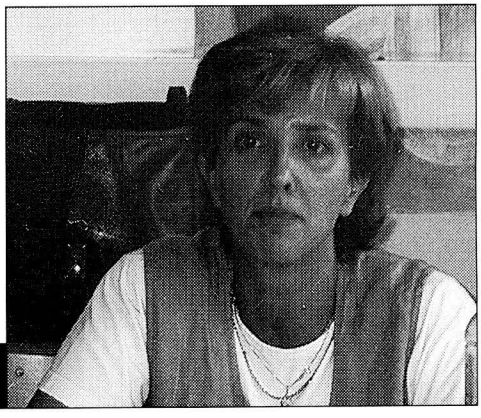

Montserrat Badia

Introducció

Abans de començar, m'agradaria deixar clar que, entre els molts significats que sociològicament, i també políticament, s'han atribuït a la paraula "integració", jo utilitzaré aquell que es refereix a "un ajustament positiu –i actiu– de les parts que componen un sistema social", una actitud positiva que intentaré definir de manera més detallada en el transcurs d'aquesta comunicació.

Passo, doncs, a exposar les consideracions que, des del punt de vista lingüístic, considero rellevants per al tema de la integració, segons l'esquema següent:

1. Algunes dades sobre la situació lingüística actual d'Andorra
2. La integració, un procés imprescindible
3. El dret i el deure d'integració. Límits

1. Algunes dades sobre la situació lingüística actual d'Andorra

Voldria destacar algunes conclusions de l'estudi Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra, publicat el 1996 pel ministeri de Cultura,[1] que ajuden a concretar aquest tema tan ampli al cas específic andorrà:

La primera conclusió que cal deixar ben clara és que el nivell de comprensió del català per part de la població del nostre país és molt alt. Només un 3% de les persones enquestades va declarar que no entenia gens ni mica el català i el 86% va declarar que l'entenia bastant bé, molt bé o perfectament.[2]

A més, les expectatives pel que fa al manteniment o a la millora d'aquest coneixement són bones, perquè el 100% de la població menor de 14 anys –que no era objecte de l'estudi esmentat- aprèn la llengua oficial a l'escola, i en aquest terreny tampoc no es pot oblidar l'augment progressiu d'infants escolaritzats en escoles en què el català és llengua vehicular, gràcies a la positiva progressió de l'Escola Andorrana.

Una segona dada que considero característica de la realitat andorrana fa referència a un ús molt desigual. Efectivament, l'ús del català canvia molt d'un sector a un altre. És molt alt en les relacions amb l'Administració pública,[3] un fet que demostra la capacitat de la població per utilitzar-lo, i molt diferent en el sector socioeconòmic en què en alguns àmbits, com ara els grans magatzems, arriba a ser sorprenentment baix.[4]

La tercera conclusió que em sembla que ha de ser destacada es refereix a l'actitud de la població envers la llengua oficial. Tot i que els resultats obtinguts de l'estudi esmentat són molt positius,[5] en el sentit que es un fet plenament acceptat per tothom i que les respostes a favor d'una promoció més gran del coneixement i de l'ús del català van ser àmpliament majoritàries, el cert és que fa l'efecte que el fet lingüístic és viscut més aviat amb indiferència per bona part de la població.

Massa sovint sembla que molts catalanoparlants no valorem gaire o gens la pèrdua progressiva de l'ús de la nostra llengua en alguns àmbits determinats, una actitud que pot estar relacionada amb el prestigi –més aviat poc prestigi– que nosaltres mateixos atorguem a una cosa que ens identifica tant com la nostra llengua.

I, per part seva, tot i que la majoria dels no catalanoparlants accepten plenament que viuen en un país en què la llengua oficial única és la catalana i ho troben molt bé, tot sovint sembla una acceptació més teòrica que pràctica.

Finalment, vull destacar una conclusió de l'enquesta sociolingüística que és evident per a tothom, però que també cal tenir molt en compte en el cas andorrà. És el fet que en aquells sectors en què la utilització del català baixa –grans magatzems, transport públic, bars–, la llengua que el substitueix com a vehicle normal de comunicació entre parlants de diferents llengües és el castellà.

2. La integració, un procés imprescindible

Destacades aquestes dades, voldria explicar per què considero que la integració és un procés imprescindible:

En un estudi sociolingüístic fet l'any 1993 sobre els joves de secundària del

país,[6] s'arribava a la conclusió que "Andorra és un laboratori per a l'anàlisi demogràfica, sociolingüística i cultural". Si tenim en compte la variada i complexa gamma de relacions lingüístiques de la nostra població[7] i la gran varietat de llengües i de nacionalitats que convivim en un espai tan petit i per a un nombre global també tan petit de població, haurem de concloure que realment és una situació complexa per a un estat amb un sistema educatiu propi que encara no és majoritari i que no té mitjans de comunicació que puguin contrarestar la potència i la capacitat dels seus homòlegs espanyols i francesos.

Per tot això, no sé si la paraula exacta és "integració" o una altra, però és evident que hi ha d'haver alguna mena d'apropament formal en les relacions entre els ciutadans d'un mateix país, i em sembla lògic –i fins i tot necessari– que aquest mínim comú que doni forma a les nostres relacions lingüístiques sigui la llengua pròpia –i també oficial– d'aquest país.

Entre totes les mesures que un Estat pot impulsar per fomentar la cohesió social dels seus habitants i la identificació d'aquells que ho vulguin amb el lloc on viuen –on han nascut, potser–, on tenen la feina, els amics, –molts, part de la família–, però sobretot on tenen la vida, és segur que n'hi ha moltes de política d'immigració i socioeconòmiques que són transcendentals.

Però, segons la meva opinió, no és menys imprescindible adreçar tots els esforços perquè la llengua del país, com a nexe comú i eina de relació d'una societat, afavoreixi aquesta cohesió.

Tots sabem la importància simbòlica que té el fet que una persona que hagi vingut a Andorra aprengui la nostra llengua, perquè, immediatament, es fa sentir més de casa. A Andorra hi ha fins i tot un sentiment d'agraïment cap als qui han après la nostra llengua, a diferència del que passa a la majoria de països. Per què? Doncs perquè en un altre país aprendre'n la llengua és una necessitat de subsistència i, en canvi, a Andorra és una actitud positiva, precisament de voluntat d'integració, i aquest fet sempre és molt ben percebut.

3. El dret i el deure d'integració. Límits

Però, a part de ser un fet ben percebut, i de ser també beneficiós per a qui fa l'esforç, crec que existeixen un dret i un deure d'integració dels quals intentaré definir el contingut i els límits des del punt de vista lingüístic.

En primer lloc, parteixo del fet que els ciutadans de diferents orígens, cultures i llengües que vivim en un mateix país tenim el dret i el deure d'integrar-nos i d'integrar.

Es tracta de dos conceptes –dret i deure– bidireccionals –de qui acull i de qui és acollit.

La qüestió és saber què fa la comunitat que acull –i per tant també les diferents institucions i administracions d'aquesta comunitat– per facilitar la integració, i d'altra banda, saber què fa la població vinguda de fora –i per tant també els diferents col·lectius que la representen– per integrar-se.

En el nostre cas, una persona –i en general una comunitat lingüística no catalanoparlant– té dret a aprendre la nostra llengua en les condicions que li siguin més favorables. Aquest dret, però, només és factible si es compleix el deure que té la comunitat que acull –administració i ciutadans– de facilitar l'aprenentatge i, per tant, la integració.

Però, què és exactament el deure d'integrar?

El deure que tenim els andorrans, i en general els catalanoparlants, d'integrar consisteix, com a mínim, a facilitar que les persones que no coneixen la llengua d'Andorra l'aprenguin. I aquest mínim imprescindible es fa possible fent servir la nostra llengua en tot moment i a tot arreu.

Haig de deixar clar que em refereixo a tots aquells usos espontanis en què no coneixem el nostre interlocutor –quan anem a comprar, quan fem determinades gestions o anem al restaurant, etc–. M'agradaria evitar qualsevol susceptibilitat en aquest terreny: amb la família, amb els amics, amb l'entorn, quan en definitiva existeix una elecció conscient per les dues bandes, cada persona té dret a parlar la llengua o les llengües que vulgui en les seves relacions. No cal ni dir-ho.

Però tornant al deure d'integrar, si capgirem una mica el raonament, podríem enumerar unes quantes conseqüències del fet que els andorrans abandonem la nostra llengua tan sovint i en tants llocs sense conèixer l'interlocutor al qual ens adrecem:

1. Si canviem de llengua per estar segurs que ens entenguin, adoptem un canvi lingüístic artificiós i gratuït, per tal com ara sabem que pràcticament tots els habitants d'Andorra entenen la llengua oficial.

2. En segon lloc, no afavorim la integració de les persones no catalanoparlants, ja que no els donem l'oportunitat d'aprendre, de començar a parlar la nostra llengua.

3. En tercer lloc, adoptem una actitud clarament discriminatòria. Sovint m'he preguntat què és el que ens fa decidir si a una caixera li hem de parlar en català o en castellà –la cara?, la professió?, l'aspecte en general?– o per què a un nen fill de pares portuguesos li parlem en castellà; a què o a on s'ha d'integrar, aquest nen?

4. En quart lloc, si canviem de llengua per oferir un tracte més educat –des del meu punt de vista, mal entès–, per què no ens preguntem si el nostre interlocutor també la té, aquesta sensació equivocada d'educació.

5. I, finalment, tot i el caràcter marcadament pragmàtic dels raonaments que intento exposar, no vull acabar sense esmentar una altra conseqüència fonamental que és que afavorim una erosió cultural i d'identitat que ens perjudica a tots com a components d'una mateixa societat.

Per acabar de dibuixar aquests conceptes de dret i deure d'integració, convé encara parlar d'un límit molt important que marcaria la frontera i també el contingut del deure d'integrar-se que, segons la meva opinió, té qualsevol persona que s'estableix en un país diferent, en el cas que ens ocupa amb una llengua diferent, i que es correspon amb el dret que té la comunitat que acull que les noves comunitats s'integrin.

Per la part de les exigències, doncs, ha de quedar clar que la integració acaba allà on comença el primer intent d'assimilació, la qual consisteix a perdre els valors, les referències, les tradicions, els costums i la llengua d'origen d'una persona de fora establerta a Andorra.

Així, mentre que la integració és perfectament compatible amb aquests valors i amb aquestes referències d'origen, l'assimilació només pot ser el resultat d'una opció plenament voluntària i espontània, i en cap cas no pot ser ni forçada ni induïda.

La integració tal com jo l'entenc se separa clarament de l'assimilació i s'oposa frontalment a la inducció, la força o la coacció.

Hem vist què no és el deure d'integració. Què és, doncs, el deure d'integrar-se?

Lingüísticament parlant, el contingut d'aquest deure consisteix a fer l'esforç d'aprendre la llengua del país en què una persona s'ha establert. Aquest esforç és el que pot fer que la persona se senti més "a casa" i que els altres la considerin també més "de casa" i sobretot, i d'aquí ve la importància de la llengua en aquest procés, farà molt més fàcil la seva integració global i, en definitiva, el seu benestar.

Per això, la integració també s'ha d'afavorir des de les diverses associacions, tant des de les que representen les diferents comunitats lingüístiques i nacionals i en defensen i promouen els valors culturals d'origen, com des de qualsevol altra mena d'associació –un grup de teatre o una comissió de festes, una associació de veïns o de consumidors– que no sigui exclusiva d'una comunitat determinada.

En definitiva, cal fer possible que aquests drets siguin efectius i cal fer l'esforç per totes les bandes implicades per complir aquests mínims en què consisteixen els deures, perquè probablement la integració és un dels reptes més importants que té plantejats actualment Andorra, si vol evitar un risc important d'erosió cultural i d'identitat.

Andorra no vol ser cap laboratori per a cap anàlisi ni demogràfica, ni sociolingüística, ni cultural; Andorra vol ser senzillament un país amb història i identitat pròpia amb la contribució de totes les persones que hi vivim i que "la fem possible".

Montserrat Badia Gomis
Servei de Política Lingüística

NOTES

[1] L'enquesta es va fer a una mostra de 1.016 persones físiques residents a Andorra, que es va estratificar per sexe, nacionalitat i parròquia de residència.
[2] S'ha de tenir en compte que un 41% de la població va aprendre a parlar en català; un 33%, en castellà; un 11%, en portuguès, i un 9%, en francès.
[3] Un 72% de les persones enquestades declara que parla en català quan s'adreça a l'administració pública andorrana, en què l'atenció en català arriba fins al 80%. La xifra, tot i que és alta, hauria d'arribar quasi al 100%.
[4] Mentre que un 67% de la població parla en català quan va al banc o a la gestoria, només un 29% utilitza la llengua oficial quan compra en uns grans magatzems, en què l'atenció en català per part del personal que hi treballa baixa fins al 12%.
[5] Segons els resultats de l'enquesta, la població d'Andorra manifesta, quan és enquestada, una actitud molt positiva envers el català i opina majoritàriamet que el català és imprescindible per integrar-se al país o que parlar català ha de ser obligatori per treballar en una feina d'atenció al públic.
[6] *Usos, coneixements i ideologies lingüístics dels joves de secundària d'Andorra*, estudi fet els anys 1992 i 1993 pels professors Emili Boix i Jaume Farràs per a l'Institut d'Estudis Andorrans.
[7] Per exemple, de l'estudi esmentat es desprèn, pel que fa a l'origen dels pares d'aquells alumnes de secundària, que el 30% són d'origen andorrà o català, el 28,3% són parelles mitxes –un índex que es considera molt elevat–, i el 40 % són parelles foranes.

El punt de vista d'un anglès

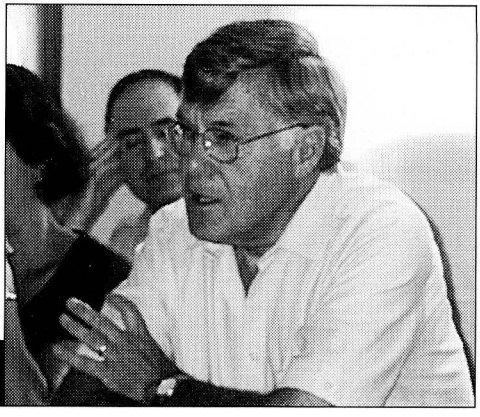

Desmond Allen

Vull començar per explicar-vos una història verídica sobre integració. Després de la Segona Guerra Mundial, Tito va governar Iugoslàvia i ho va fer força bé. Als iugoslaus se'ls va animar a moure's d'una ciutat a l'altra i van començar a pensar que allò era realment un país. Ja estaven integrats.

Fa uns trenta anys, mentre visitava Iugoslàvia, vaig conèixer David Tedanovic, un advocat que treballava a Opatija. Era un cap de setmana, em va convidar a conèixer la seva família a casa seva i vam estar sempre més en contacte fins a l'any 1992.

Llavors va venir la divisió-desintegració. La gent d'Opatija va adonar-se que Tedanovic no era un nom croat. En David era bosnià, encara que no havia estat en aquest país des que era un nen! Algun temps més tard, el seu director li va dir que no era just que un no-croat tingués un càrrec tan important. Ell es va resistir a deixar-lo, però ben aviat la seva posició es va fer impossible. A la seva dona li van fer el buit, això va provocar discussions a casa i finalment es van separar. Sense una llar i sense feina, el David va marxar d'Opatija i no n'he sabut res més.

En David estava completament integrat en la seva comunitat –era membre de diversos clubs, anava a l'església cada diumenge, parlava croat. Però quan va haver-hi problemes, va deixar de ser un d'ells.

I això no és un exemple aïllat. La meva dona i jo acabem d'arribar d'Estònia. Els russos hi han viscut durant segles, totalment integrats. Però, el 1991, Estònia deixà l'URSS i de seguida va haver-hi discriminació contra l'ètnia russa, i encara ara n'hi ha.

Què hauria hagut de fer en David per estar totalment resguardat? Hauria d'haver estat impossible poder-lo distingir. És això el que volem? Els jueus de Polònia, l'any 1939, s'havien d'haver convertit en cristians? Els catòlics a Irlanda del Nord, s'haurien de fer protestants? Ni això no seria suficient. S'haurien de canviar els noms i també falsificar la seva història.

Jo, què puc fer per ser indistingible a Andorra? Canto a l'Orfeó d'Andorra la Vella, la meva dona és andorrana, ara estic intentant aprendre a ballar sardanes... Treballo per la bona relació entre les comunitats. Però és impossible. Desmond Allen mai no podrà ser un membre indistingible en la societat andorrana.

Per això espero molt poc d'aquesta mena d'integració que intenta ignorar o reduir els nostres trets diferencials. L'experiència mostra que això no serveix. Però encara podem trobar d'altres significats per a la paraula "integració".

Aquí tinc una llanterna, que com poden veure no fa llum. I també tinc una pila. Poso la pila dins la llanterna i eureka! tinc llum. La llanterna continua essent una llanterna i la pila només una pila, però juntes són alguna cosa més. La integració basada en la necessitat mútua és beneficiosa. Perquè hi hagi una bona convivència en una comunitat, és important que les diferents parts se siguin útils mútuament, sense comportar un problema a llarg termini.

Jo represento els residents angloparlants a Andorra. Nosaltres procedim de vint-i-dos països diferents d'arreu del món i de vint-i-dues cultures diferents. Però hi ha d'altres factors, no tan sols la llengua, que han fet de nosaltres un grup compacte, una subcomunitat.

El primer és l'edat. El 92% té més de 55 anys, i la mitjana és de 67 anys. Ens agrada el costum espanyol de fer la migdiada, però som massa vells per anar als concerts a les 10 de la nit, o per aprendre el català. Gairebé tots nosaltres estem jubilats. Alguns són visiblement rics. N'hi ha més que són pobres, però a aquests no se'ls veu gaire. La major part estan al mig. Contràriament al que es creu, hi ha molt pocs "residents fiscals" –la majoria paguen rigorosament els seus impostos en els seus països d'origen.

Som interessants per a Andorra? Som una pila que pot seguir ajudant a llarg termini?

Andorra és un país totalment dependent de l'exterior pel que fa a aliments i a altres articles, i per comprar-ho necessita constantment diners que vinguin de fora. En aquest moment, s'aconsegueix aquesta divisa quasi enterament dels turistes. Dependre d'aquesta mena de turisme és perillós perquè es basa en el diferencial de preus, que és voluble, i en la bona voluntat de França i Espanya. Efectivament, el nombre de gent empleada en turisme ha baixat molt els últims

deu anys. Andorra necessita urgentment altres indústries –més bateries per a la llanterna.

Aquí estem nosaltres, la comunitat d'estrangers retirats. Tots el diners que gastem a Andorra els hem portat de fora. Per mitjana, cada un de nosaltres gasta el mateix que cent-cinquanta turistes i repartim la nostra despesa en tot l'any; no ocasionem embussos a les carreteres i no representem cap problema a llarg termini. Ni que hi hagués una crisi econòmica, nosaltres continuaríem portant els nostres diners per viure a Andorra.

Al Carib, al sud dels Estats Units, i al voltant de la Mediterrània hi ha comunitats senceres de gent retirada que donen una gran prosperitat a les regions que els atrauen. Andorra podria convertir-se fàcilment en una d'aquestes àrees i els ingressos vinents de la comunitat estrangera podrien ser una part important de la seva economia. Seria molt més fàcil que el turisme i també més estable.

Però tornem al tema de la integració. De fet, nosaltres volem ser acceptats tal com som. No tractin de canviar-nos. Som massa vells.

I ara, el tema de la meva xerrada, com diu l'ordre del dia. Però no serà llarg. Quines són les nostres aspiracions? Què volem?

Res. No volem res. No volem canvis. Quan vam decidir retirar-nos vam visitar molts llocs adequats. Però vam venir aquí, ens va agradar el país, ens va agradar la gent i també l'absència de burocràcia i vam decidir instal·lar-nos-hi. No hem de subestimar la magnitud d'aquesta decisió –amb totes les diferències que vulguin, és una mica com un andorrà que es retirés a Hong Kong–. A tots nosaltres ens agradaria que això no canviés, però desgraciadament no tenim tanta sort. Les coses van canviant per una o altra raó. Així, doncs, que sigui el que vulguin, però ens agradaria estar-hi involucrats . Volem ajudar. Com?

Si un Andorrà visqués a Anglaterra, tindria un vot i fins i tot podria ser elegit. Però jo no demano el vot. Estic content de ser governat pels andorrans. És evident que ho fan millor que la immensa majoria de països de la resta del món. El pressupost de l'Estat i el deute nacional són tres vegades millors que els objectius de Maastricht –no paguen impostos sobre la renda i viuen bé.

La fórmula "un home, un vot" no garanteix l'absència de problemes al món. Perquè la democràcia funcioni, els qui tenen el poder han de ser justos amb els qui no en tenen. Si s'ignoren les injustícies, com passa a Palestina o a Irlanda del Nord, tindrem conflictes. A Andorra això és encara més difícil que a la resta d'Europa. Els andorrans són una minoria al seu país i no els ha de ser fàcil de tenir la majoria satisfeta.

M'agradaria que el govern d'Andorrà hi medités. Prenguin per exemple la Llei de residències passives. Durant anys hi ha hagut alguna comissió –una darrere l'altra– encarregada de discutir sobre els residents passius, però mai no

va haver-hi un resident passiu en aquesta comissió i mai ningú ens va parlar obertament. Semblava que la majoria dels polítics veiessin com un signe de feblesa el fet de parlar amb nosaltres, ja que ells n'eren els responsables, no nosaltres. Aquesta actitud és pròpia de cinquanta anys enrere. I el resultat és una llei que, a més de percebre's injusta, és molt difícil d'administrar. Si Andorra està seriosament interessada en la nostra integració, situacions com aquesta s'haurien de corregir i no tornar-se a produir. En realitat, la comunitat angloparlant pensa que Andorra no ens vol integrar. Al contrari, creu que Andorra es vol desfer de nosaltres.

Quins canvis m'agradarien? A vegades penso que hi ha massa edificis sense acabar, i massa fum del transport pesat. Sembla també que el govern copiï dels països grans en lloc d'aprendre dels errors d'aquests, com per exemple el gran increment en la despesa de l'Estat. Però coses d'aquestes passen a tot arreu. Així, doncs, diré només dos canvis. Primer, que els membres elegits de les comunitats d'estrangers retirats, inclosos els angloparlants, haurien de tenir accés directe als ministres, a les comissions parlamentàries, als cònsols, etcètera, i així poder discutir sobre les nostres comunitats. Però el segon canvi, i el més important, és que els polítics ens haurien de parlar i d'escoltar.

Desmond Allen
President English Speaking Residents Association
(Associació de Residents Angloparlants)

Comunitat mixta, integració i microestat

Reflexions sobre el cas d'Andorra

Sandrine Rui

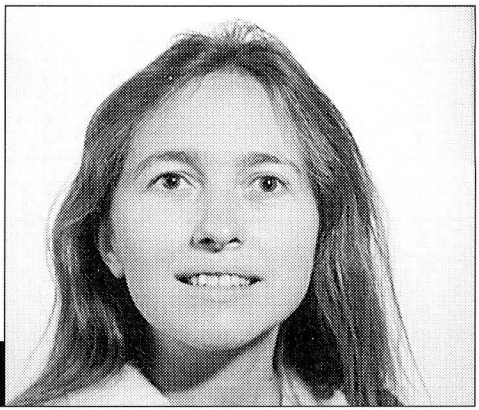

Les reflexions que presentem en aquest article són extretes d'un treball d'investigació en curs per encàrrec de la Comissió nacional andorrana per la Unesco. L'objectiu d'aquest estudi és comprendre els processos de constitució i d'implantació de les diferents comunitats presents al Principat d'Andorra. Es tracta d'abordar el tema de la comunitat mixta andorrana des d'una perspectiva sociohistòrica, fixant-nos alhora en les modalitats actuals de coexistència dels diversos grups nacionals. Analitzar els processos d'implantació ajuda a determinar quines són les raons socioeconòmiques, culturals i personals que porten un individu, en un moment de la seva vida, a instal·lar-se a Andorra. Respecte de les modalitats de constitució de les comunitats, intentem conèixer la realitat del sentiment de pertinença comunitària. Es tracta d'integrar-se a les formes de vida, a les xarxes associatives i a les xarxes de convivència.

Aquest estudi s'ha fet, d'una manera totalment clàssica, des de tres àmbits: un treball a partir de documents, un treball d'entrevistes individuals i col·lectives i les respostes a un qüestionari.[1] Hem triat aquest mètode amb la voluntat d'interessar-nos en primer lloc per la paraula dels mateixos protagonistes, de la seva pròpia experiència.

Donat que la recerca encara no s'ha acabat, el que farem és subratllar alguns aspectes, sobretot metodològics, per mostrar, sobretot, fins a quin punt cal anar amb cautela quan es volen abordar temes com la integració, la identitat nacional, el sentiment comunitari. Si bé les reflexions enunciades no es plantegen sempre com un interrogant, sí que són com a mínim hipòtesis de treball. Atès que han de provocar discussió, no s'han de considerar el resultat definitiu de l'estudi.

Microestat de 63.859 habitants, Andorra presenta en més d'un aspecte un interès innegable per qui tracta el tema de les comunitats mixtes. Amb una proporció de residents estrangers pròxima al 75% i una comunitat nacional que no és majoritària –els andorrans representen el 19,5% de la població total, mentre que els espanyols són el 45,1%–, el Principat ofereix un terreny d'elecció en la mesura que alguns grups nacionals són prou importants numèricament per plantejar la qüestió de la seva constitució i les modalitats de coexistència vigents. D'altra banda, l'experiència quotidiana dels seus habitants, com ho demostren les estadístiques oficials, mostra una convivència més aviat harmònica que deixa poc lloc –o, en tot cas, poca empremta– a l'agressivitat intercomunitària en la forma que sigui (delicte de dret comú o moviment polític). A més, si en la majoria dels països veïns –i les recents discussions sobre les lleis Pasqua-Debré a França en són una prova– els temes de l'estranger i de la sort que li reserva la nació d'acollida són alhora al centre de polítiques públiques i instrumentalitzades amb finalitats politicosimbòliques,[2] a Andorra sembla que es negui la comunitat mixta com a objecte de debat públic.

Cal dir que la naturalesa mateixa de l'economia de les Valls i els anys de plena ocupació han permès a la societat andorrana posposar el tema de la integració dels seus membres. Però, en el moment en què el mercat de treball nacional sembla mostrar senyals de fatiga en la seva vocació d'absorbir les onades d'immigració successives i la seva descendència, la barreja provoca diversos problemes. La important presència de residents estrangers es tradueix d'aquesta manera en termes de regulació de la immigració, de reflexió sobre els mecanismes d'integració, de qüestionament de la identitat o fins i tot de constitució d'una ciutadania, i també, finalment, en termes de fiscalitat.

La perplexitat de l'investigador no és menor que la del polític. En realitat, les especificitats d'Andorra com a microestat –les més notables de les quals són les dimensions i les institucions– oposen una certa resistència a qualsevol anàlisi clàssica del tema de la comunitat mixta. De tota manera, permeten plantejar-se una sèrie de conceptes.

És temptador extrapolar les paraules d'algunes realitats exteriors a la situació andorrana. A més, la Constitució adoptada recentment implica la utilització d'una terminologia estàndard (partits polítics, drets humans, ciutadans...) que no ha de fer oblidar les dimensions realment particulars del Principat. Així, si una part de l'estudi ha consistit a mantenir reunions amb els presidents d'associacions de residents o d'associacions culturals, cal tenir sempre present que aquestes associacions –llevat de l'Associació de Residents d'Andorra (ARA)– existeixen com a molt des de fa quatre anys i que en alguns casos no represen-

ten més de deu persones. Igualment, alguns grups nacionals no estan formats per més d'un centenar de persones.

Es pot parlar de societat multicultural? La procedència bàsicament europea de les diverses comunitats de residents fa aquest epítet una mica inadequat, fins i tot si apareixen diferències gens negligibles entre les pràctiques i l'estil de vida d'una família portuguesa i les d'una família britànica. La societat andorrana no és, parlant amb propietat, una societat multicultural. De fet, ha tingut molta cura d'evitar-ho: apostant per una mà d'obra barata; però, considerant poc engrescador l'exemple dels seus veïns, s'ha mantingut reticent a l'arribada d'immigrants d'Àfrica en general i del Magrib en particular. Si bé el Principat és clarament plurinacional, es manté blanc i catòlic.

D'altra banda, el terme comunitat, és adequat quan es parla d'Andorra? N'hi ha prou d'escoltar les entrevistes per adonar-se que no hi ha consens en la definició de la comunitat. Algunes persones defineixen la comunitat com un grup conseqüent numèricament i organitzat institucionalment. I consideren pertanyents a una comunitat els espanyols i els francesos. Però la majoria d'aquests últims consideren que les veritables comunitats són les marroquines o fins i tot les filipines i les índies, en la mesura que perceben aquests individus com un grup tancat, que viuen junts, s'ajuden, etc., mentre que aquests grups són numèricament febles[3] i no tenen estructures representatives realment definides. D'altra banda, si a alguns el fet de ser de la mateixa nacionalitat els indueix obligatòriament a pertànyer a una mateixa comunitat, per a d'altres la nacionalitat no és suficient per despertar un sentiment comunitari.

La discussió que vam tenir amb un grup de britànics permet il·lustrar el problema plantejat pel que fa al concepte de "comunitat". Aquest grup té tendència a concebre el Principat dividit en dos conjunts: la comunitat internacional i els andorrans. D'altra banda, tot i que per als altres viuen d'una manera comunitària,[4] ells saben que hi ha molt pocs punts comuns entre els britànics que han treballat sempre a l'estranger per elecció, els que han viscut a les antigues colònies de l'imperi i aquells que, atrets pels avantatges fiscals, arriben directament del Regne Unit.

Si els primers resultats de l'estudi donen fragilitat a alguns conceptes, també qüestionen la manera de plantejar la problemàtica de la integració.

Sovint hi ha una diferència gens negligible entre la manera com voldríem mesurar el grau d'integració d'un individu (parla la llengua del país? en respecta les normes i els valors? en coneix la història i la geografia?...) i el sentiment d'estar o no integrat que experimenta el mateix individu. Demaneu a un resident si se sent integrat: la resposta és gairebé sempre afirmativa. A més, sempre es considera més integrat que el veí que ha arribat més tard: els espanyols

retreuen als portuguesos que no s'integren, etcètera. Cal destacar que els grups espanyols i francesos es consideren residents més legítims per raó de la història institucional del coprincipat. Sovint es creuen, d'alguna manera, garants de la independència d'Andorra i són sovint els qui estigmatitzen més les altres comunitats de residents estrangers.

És molt interessant constatar que les dimensions del país tenen un paper indiscutible en el fet que els estrangers se sentin integrats. Els habitants senten que "tothom es coneix" en la mesura en què es "reconeixen" (en el sentit d'haver-se vist abans). És veritat que el caràcter de microestat porta a una coexistència quotidiana que acaba per barrejar identitats i nacionalitats.[5] D'altra banda, la identificació amb el Principat pot ser important i molts estrangers resumeixen aquesta qüestió de la integració amb un "Jo? Sóc d'aquí". El sentiment de pertinença a una mateixa societat és comú a la majoria de residents en la mesura en què la mateixa naturalesa de l'economia andorrana els permet de definir-se en oposició a uns altres estrangers: els turistes. És molt interessant remarcar que els residents estrangers a Andorra són molt sovint crítics respecte dels turistes de la seva mateixa nacionalitat. Els britànics viuen amb temor l'assimilació que se'ls pot fer amb els seus compatriotes que ells consideren de baix nivell. Igualment, residents espanyols i francesos valoren sovint de manera negativa el comportament dels seus compatriotes que vénen a passar uns dies al Principat.

Evidentment, parlar d'integració vol dir que un té una visió més o menys clara d'allò a què s'integra. Si els residents estrangers se senten integrats és perquè tenen una visió d'Andorra com a societat plurinacional en la qual ells tenen un lloc. El problema és més complex pel que fa als andorrans. Les entrevistes que hem fet mostren que és molt difícil definir la identitat nacional andorrana, els elements específics de la seva cultura i el projecte de societat. La situació d'entredós d'Andorra n'enterboleix els contorns, tant culturalment com políticament. Si fins i tot a l'andorrà li costa de vegades distingir allò que forma part de la seva pròpia identitat cultural d'allò que ha estat importat, sobretot pels corrents catalanistes,[6] l'immigrant difícilment pot identificar les normes i els valors pròpiament andorrans als quals cal conformar-se.

La qüestió de "com integrar" s'afegeix finalment a aquesta problemàtica. N'hem parlat a la introducció: el mercat de treball ha funcionat fins ara com el principal instrument d'integració. La crisi obliga, però, a pensar en altres mecanismes integradors. De sempre, l'escola, gratuïta i obligatòria, institució socialitzadora per excel·lència, contribueix més que cap altre estament a la integració dels immigrants en qualsevol país. Però, i només des de fa uns deu anys, el sistema educatiu andorrà no és res més que un sistema educatiu enmig d'altres.

Els residents estrangers tenen la possibilitat de triar entre el sistema educatiu andorrà, l'espanyol o el francès, però opten pel nacional en una proporció molt baixa. Ara bé, si a Andorra l'escola no és el mitjà d'integració a la cultura del país, aquest sistema que ofereix la diversitat contribueix a integrar els infants en una societat plurinacional.

D'altra banda, sociològicament i històricament, el sistema de fiscalitat apareix com un altre instrument d'integració en la majoria dels països occidentals moderns. Demanar una contribució financera és una manera de fer participar els immigrants en la vida nacional. Doncs, fins i tot en aquest aspecte, Andorra destaca perquè no coneix el principi de l'impost sobre la renda.

Hi ha també altres maneres de participar en una col·lectivitat. Participar és sovint tenir un lloc, ser reconegut. La jerarquia i el conflicte són també dues vies possibles per reconèixer l'altre.[7] El conflicte i la seva institucionalització o la seva dramatització tenen efectes integradors, perquè pressuposa i reforça la pertinença a un conjunt comú. Pensem en el paper dels sindicats, que permeten als estrangers de qualsevol país participar en la col·lectivitat com a veritables agents socials. Doncs bé, la societat andorrana té més aviat tendència a negar qualsevol dimensió conflictiva. Tanmateix, després de la Constitució, els residents estrangers semblen reivindicar cada cop més una certa participació en la vida de la ciutat que hauria de fer-ne uns ciutadans en tots els àmbits. La majoria –és el cas, sobretot, de l'ARA, una associació de residents extremament reivindicativa– refusa l'associació que s'ha fet entre nacionalitat i ciutadania. Sense pretendre necessàriament obtenir algun dia el dret de vot, la majoria dels residents desitgen abans que res poder guanyar representativitat. Els dol que les institucions andorranes no prevegin, de moment, els mitjans per escoltar-los i, per tant, per reconèixer-los.

Finalment, a tall de conclusió, ens podem preguntar per què volem que els estrangers s'integrin. En la majoria de casos, perquè se suposa que per viure junts cal que la gent s'aplegui. Un antropòleg italià ha aportat al tema elements de reflexió molt interessants. L'observació de dues poblacions antropòfagues brasileres el porta a reflexionar sobre la qüestió de la identitat. Així, el que volen bàsicament aquestes dues poblacions, en guerra constant, és fer presoners. Un cop un individu és fet presoner, la població s'encarrega d'integrar el nouvingut a la seva manera de funcionar, als seus valors, al seu estil de vida... abans de menjar-se'l. Tot el ritu consisteix a fer de l'altre un igual abans de devorar-lo. Cal pensar, raonablement, que en aquest cas s'ha aconseguit la integració?

Sandrine Rui
Autora del treball sobre les comunitats mixtes a Andorra.
Comissió Nacional Andorrana per la Unesco

NOTES

[1] Fins ara hem fet una vintena d'entrevistes a persones qualificades, és a dir, a persones que per la seva professió o per la seva qualitat poden aportar elements molt valuosos per al tema que tractem (directors de centres escolars, cap de la policia, directora d'afers socials, representants de les associacions de residents o de les associacions culturals...). D'altra banda, ens hem posat en contacte amb residents estrangers a Andorra de manera individual o col·lectiva segons els desigs dels entrevistats. Així, s'han reunit grups de britànics, d'espanyols, de portuguesos i també d'andorrans que han tingut discussions molt apassionants sobre el tema de la integració. Per la seva banda, alguns marroquins i francesos, i també dones espanyoles i portugueses s'han prestat a l'entrevista individual per explicar-me la seva pròpia experiència. Quant al qüestionari, difós en cinc llengües, fins ara se n'han tractat informàticament uns 400 exemplars.

[2] Patrick Weil, *La France et ses étrangers, l'aventure d'une politique de l'immigration 1938-1991,* Calmann-Lévy, París, 1991.

[3] El 1995, hi havia 138 indis, 263 filipins i 406 marroquins.

[4] L'anàlisi dels qüestionaris mostra que la majoria de persones no té cap relació amb la comunitat britànica.

[5] Algunes persones entrevistades subratllen la sorpresa que susciten quan diuen "no ser andorrans".

[6] Vegeu, per exemple, la intervenció de Ramon Serra sobre la sardana, a *Recull de conferències, 10è aniversari, 1994.* Societat Andorrana de Ciències, 1996, p. 31.

[7] Louis Dumont, *Éssais sur l'individualisme.* Le Seuil, París, 1983.

Andorra, terra integradora

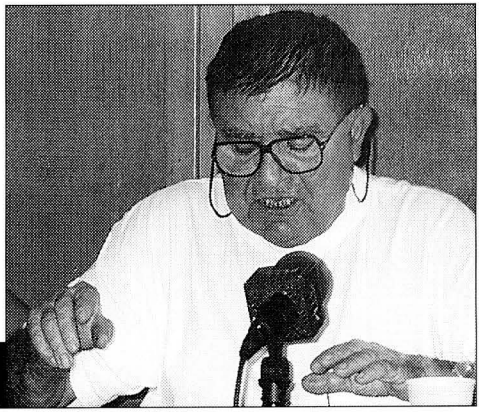

***Rossend Marsol*, Sícoris**

A tots els assistents, molt bon dia. Avui i aquí, en aquesta Universitat Catalana de Prada de Conflent, que és com dir al mateix cor de la Catalunya Nord, procurarem descabdellar la nostra ponència amb una succinta exposició sobre els esforços integradors de la terra andorrana, aquest jove estat i vell país, encimbellat en la filera pirinenca i constituït, avui dia, en el navili insígnia de la catalanitat.

És una veritat meridiana que, a conseqüència dels avatars històrics, la dita i pirinenca terra fou l'elegida pel destí com la salvaguarda de la nostra comuna llengua, perseguida i bandejada en nombroses ocasions, a les terres de l'estat espanyol i àdhuc a la mateixa França. I tant ha estat així que nosaltres, personalment, catalans de l'antic Principat, en el decurs de la llarga nit franquista, en els moments més durs de la repressió, sentírem vibrar en el fons de la nostra ànima un sentiment aiguabarreig d'esperança i d'agraïment, quan en aixafar terra andorrana contemplàrem els rètols escrits en catalana parla, tot i constatant que, en aquest minúscul triangle pirinenc existia una comunitat que en català parlava, en català treballava i en català resava i que, fera orgullosa del seu llinatge, havia enaltit la nostra estimada llengua al rang del seu idioma nacional, únic i no compartit amb cap altra llengua forana.

Assentats els anteriors precedents, ratificats posteriorment per la projecció de la nostra parla per tots els àmbits de l'ample món, per boca dels nostres caps de govern, des dels cenacles dels més preeminents organismes internacionals, és evident i és inqüestionable el substrat anímic de catalanitat que conforma la comunitat andorrana. Però cal manifestar, cal matisar, així mateix, per-

què és veritat, i la tantes vegades escarnida veritat ha de prevaler, que en aquesta escolada del segle i del mil·lenni, i davant l'allau de parles i de cultures foranes existents actualment al país dels Pirineus, cal estar atents, cal estar ull viu, per evitar una contingent degradació de la nostra identitat i de la nostra idiosincràsia, amb el natural respecte pels adduïts factors endògens.

No volem cansar-vos amb fredes estadístiques, però a un observador mitjà de l'evolució andorrana des de l'acabament de la segona contesa mundial, li ha de constar, sobradament, que la mutació soferta per aquest país ha estat veritablement radical en els més diferents aspectes de la vida comunitària, tant en el sector econòmic, com en la vida social i política. I si, per una banda, hem pogut constatar com els fills dels vells ramaders i camperols, les activitats dels quals s'havien constituït en el pal de paller –des de temps era temps– d'una economia de precària subsistència, a conseqüència del redescobriment d'Andorra, es transformaven, per imperatius dels nous temps, en comerciants i hotelers. En la parcel·la social, s'ha constatat com l'aparició de la classe assalariada, anomenada abans "classe proletària", procedent majorment de terres espanyoles i desconeguda fins aleshores, imposava la creació de la Seguretat Social i tot un reguitzell de noves normatives laborals, tals com la setmana de quaranta hores, els períodes d'un mes per any de vacances obligatòries, i, darrerament, ja se senten veus que clamen per la cobertura de l'atur...

Tanmateix, en el camp de la política, el salt ha estat allò que se'n diu tremendista, i des del dia 13 de març de 1993, a l'empar de la seva primera Constitució, la terra de la tradició feta vida s'erigia, per la sobirana voluntat dels seus ciutadans, en un jove estat de dret, reconegut com a tal per tots els organismes internacionals.

Si, tal com acabem d'exposar, la trepidant mutació en els referits camps de la vida pública ha estat veritablement abassegadora, cal dir que en l'apartat demogràfic, el salt encara ha estat més espectacular. I si en aquelles llunyanes dates del 1936, la població total d'Andorra no arribava als 6.000 habitants, però tots ells de parla catalana, d'acord amb els darrers cens del passat 1996, o sia seixanta anys més tard, el Principat d'Andorra té una població de dret de 65.000 habitants, sense comptar, naturalment, la gran quantitat de població flotant que, per la seva característica de terra turística per excel·lència, acullen constantment les valls andorranes.

És evident, doncs, que el creixement demogràfic andorrà ha estat espectacular, amb un augment del 1.083%, aproximadament, en el decurs dels darrers sis decennis, amb l'essencial peculiaritat que el notori creixement de població ha comportat, tanmateix, la presència d'un veritable mosaic de llengües i de cultures externes, amb la part del lleó per a la població residencial de procedència

espanyola, provinents majorment de comunitats de parla castellana, que superen amplament la població nativa, seguits ja pels portuguesos, que han arribat al Principat en els darrers temps, allò que es diu a corrua feta, els francesos en tercer lloc, i la resta provinent de la diàspora internacional –diguem-ne així–, des dels britànics, fins als filipins, passant per magribins, hindús, alemanys, belgues, italians i un llarg etcètera.

De tot l'anterior se'n desprèn que en el mateix rellindar del nou segle i del nou mil·lenni, la població nativa, ostentant la plena ciutadania andorrana, ha estat gairebé quintuplicada pel conglomerat de població resident pertanyent a altres nacionalitats.

I davant d'aquest repte fortament contingent per a la perseverança de la identitat nacional, per nostra part creiem que és necessària la portada a terme d'una tasca integradora, o assimilativa, tot procurant atreure a l'òrbita andorrana el major nombre possible de residents forans, car en cas contrari es corre l'evident perill d'una lenta periclitació, ja fortament constatada, dels signes identificadors de la personalitat andorrana, el pal de paller de la qual estem fermament convençuts que ve constituït per la preeminència de la llengua autòctona.

No podem deixar de reconèixer que, en la parcel·la esmentada, i en els darrers temps, ha estat també ben significatiu un encomiable esforç d'obertura dels camins conduents a l'assoliment de la nacionalitat andorrana, una possibilitat que, durant anys i panys, i en els pretèrits temps de l'Andorra introversa i amb les finestres tancades en el seu niu d'àligues pirinenques, havia estat sotmesa a unes lleis enormement restrictives.

I en aquest sentit, volem recordar que en el temps de ferro, i gairebé fins haver deixat enrere la primera meitat del present segle, la plena nacionalitat andorrana solament s'adquiria per filiació ius sanguini, per naixement els fills de pare estranger nascuts a les Valls, a partir de la segona generació, Is soli restringit, per maridatge d'home estranger amb pubilla andorrana, per matrimoni de dona estrangera amb andorrà de soca-rel, i para de comptar.

Els temps comentats han passat a la història com a testimonis d'un temps i d'unes circumstàncies, i alenats per aquesta voluntat integradora a la qual ens referim, actualment la plena nacionalitat andorrana s'adquireix per naixement a les Valls dels fills de pare estranger amb una residència continuada de 18 anys –majoria d'edat al Principat–, per filiació, per maridatge de ciutadà andorrà amb dona estrangera, per matrimoni de dona andorrana, sigui pubilla o cabalera, amb estranger, i per naturalització. En aquest darrer cas, s'imposa com a condició indispensable el fet de portar residint al país un mínim de 25 anys i haver de superar una prova d'assimilació en la qual el potencial andorrà haurà de demostrar el seu coneixement de l'idioma català i de la realitat andorrana, amb l'afegi-

tó que, per assolir la plenitud dels drets polítics, haurà, també, i dins un termini màxim de cinc anys, de renunciar a la seva nacionalitat d'origen, donada la circumstància que la Constitució andorrana imposa, de manera ben concloent, que la nacionalitat andorrana és única i no compartida amb cap altra.

Òbviament, cal matisar que, tenint en compte les característiques del nostre minse país, amb 464 quilòmetres quadrats de superfície territorial, i aquí no hi ha més cera que la que crema, aquesta voluntat integradora palesada pels nostres governants evidencia ben clarament un notable esforç, que s'ha traduït en un notori increment del nombre de passaports, que han passat dels 13.000 i escaig de l'any 1988 als 23.071 existents el passat dia 1 de juliol. De tot això se'n desprèn que, en el decurs dels nou darrers anys, el nombre de passaports s'ha incrementat en un 80%, és a dir, que durant aquest lapse de temps, gairebé s'ha duplicat el nombre de ciutadans posseïdors d'aquest document.

Malgrat tot això, cal matisar que de les 23.071 persones posseïdores del susdit passaport, solament unes 12.000, en xifra aproximada, es troben en possessió de la plena nacionalitat, i en conseqüència gaudint del dret de vot, ja que la resta està representada majorment pels menors d'edat i per aquelles persones que, havent assolit la nacionalitat per naturalització –una forma desconeguda fins fa ben poc–, no han renunciat encara a la seva nacionalitat d'origen.

Si analitzem aquestes dades, arribarem a la conclusió que en el decurs dels darrers seixanta anys, el nombre de passaports andorrans ha passat dels 4.000 existents durant la dècada dels anys trenta als 23.000 i escaig comptabilitzats a la dècada dels noranta, tot el que significa i comporta un augment de la comunitat andorrana d'un 600%, aproximadament. Però cal ressaltar que el salt més important s'ha materialitzat en el decurs dels darrers deu anys, a conseqüència, indubtablement, de la comentada acció integradora.

Però, en contrapartida, cal recordar que la població global del Principat ha passat dels 5.000 ciutadans, censats als inicis de la segona contesa mundial, als 65.000 habitants actuals, amb un increment que supera llargament el 1.000%.

Davant aquests fets consumats, i com sia que talment com a la veïna i germana nació catalana, una part molt considerable de la població forana establerta al Principat prové del constant degoteig de flux migratori de la pell de brau ibèric (espanyols i portuguesos), és inqüestionable que els andorrans hem d'estar atents i concentrats en la defensa de la nostra identitat nacional, davant la lenta i sistemàtica degradació de la nostra personalitat històrica, a conseqüència de la confluència de cultures i de parles cohabitants en la terra andorrana, amb el benentès que molts dels seus components, a desgrat dels anys de residència a les Valls, es mostren rebecs i refractaris al fet andorrà i

continuen emprant les seves llengües pròpies com a vehicle d'expressió en la seva vida quotidiana, sense esforçar-se, gens ni mica, per aprendre la llengua oficial del país. Amb aquesta manera de procedir, queda ben evidenciada la mancança de la premissa fonamental per a la integració: la voluntat d'integrar-se.

I per poder copsar, per poder tenir una idea concreta de l'aiguabarreig ètnic i cultural adduït, exposarem, tot seguit i de manera sintètica, el mosaic demogràfic que conforma la població actual, de dret, del país dels Pirineus: andorrans amb plena nacionalitat: 12.445; andorrans amb passaport, però sense dret de vot, 10.630; total població andorrana: 23.075 ciutadans. Espanyols, 28.778; portuguesos, 6.500; francesos, 4.299, i pertanyents a les més diferents nacionalitats, 5.529 residents, tots ells convivint en un territori de 465 quilòmetres quadrats.

És inqüestionable, doncs, que Andorra, dins les seves limitacions i els seus condicionaments, ha de continuar aquesta política integradora que ha marcat sensiblement les planes dels darrers anys de la seva història, si no vol veure's desbordada pels esdeveniments.

Aquesta problemàtica no és senzilla de resoldre, ni de bon tros, ja que, com manifestàvem anteriorment, no n'hi ha prou que a escala de govern es maldi i es lluiti per facilitar la plena integració a la comunitat nacional de tota aquella gent que, provinent d'ambdues vessants pirinenques, es troba instal·lada a les valls andorranes. Cal, repetim, com a element essencial, la voluntat d'integrar-se, que malauradament, moltes vegades no existeix, tot i fent bona aquella secular expressió del poble planer: "Ja pots xiular, si l'ase no vol beure".

I diem malauradament perquè és evident, i és un fet constatat diàriament, que persones amb anys i panys de residència efectiva al Principat, provinents d'altres països, no han fet, ni fan, el més mínim esforç per integrar-se i, ignorant absolutament el més important signe d'integració en un poble que és aprendre i expressar-se en la llengua del dit poble, continuen emprant la seva llengua nativa, amb un evident menyspreu vers la comunitat que els ha acollit. Com és natural, davant aquesta obstinada posició, molt poc, per no dir res, poden fer-hi les autoritats andorranes.

El problema és greu a conseqüència de la presència de tot el conglomerat d'ètnies de què abans us parlàvem i donada la circumstància que un important contingent de població estrangera és de caràcter temporer. Molt a contracor, no ens toca més remei que qualificar l'actual situació lingüística andorrana d'una mena de torre de Babel en miniatura, la incidència de la qual, es vulgui o no es vulgui, es constitueix en un factor degradador de la nostra comuna parla.

Aquest estat de coses, un mitjà observador de la vida quotidiana podrà copsar-lo de manera ben concloent entrant en contacte amb el sector de serveis, establiments comercials, hotelers i en el món de la construcció, on la susdita i catalana parla, idioma oficial del país, es troba en un segon terme, superada per la parla castellana...

És evident que tal innegable realitat és extremament contingent vers el futur, ja que, i malgrat les campanyes de sensibilització, en els esmentats sectors l'hegemonia de la llengua de l'"imperio", amb un notori increment de la parla portuguesa en els darrers temps, continua.

El nostre petit país, doncs, es veu en la imperiosa necessitat d'incrementar l'acció protectora vers la parla catalana enfront de la població residencial, majorment provinent de les més diferents comunitats de l'estat espanyol, llevat dels procedents de la nació catalana, del País Valencià, de les Illes, per tal de posar fre a aquesta constant davallada que posa en perill, com hem manifestat, els més preuats signes identificadors de la comunitat andorrana.

La voluntat integradora andorrana existeix, doncs, actualment, com ha quedant ben palès en la comentada obertura de les vies d'accés per a l'assoliment de la nacionalitat, que s'ha traduït en un substancial augment de passaports que continua dia a dia, i ens alena la confiança que a mesura que les joves generacions, nascudes al país, superin el sostre de la majoria d'edat, i a mesura que l'actual diferència entre la població andorrana i la residencial estrangera tendeixi a la baixa, podrà afrontar-se, cada vegada amb més possibilitats d'èxit, la contingència significada per l'actual degradació de la personalitat andorrana, una terra –dit sigui de passada– acollidora i benefactora en el més ampli sentit de la paraula, santuari que fou per a molta gent perseguida per delictes del pensament, en aquells temps de l'ominosa dictadura franquista, quan a les contrades de la nació catalana, i per extensió de la resta de l'estat espanyol, el pensament liberal era considerat pels inquisidors de torn com un delicte de *lesa patria*.

El dia que s'escoli aquest flux immigratori, que ha estat la constant dels anys del desenvolupament andorrà, i que continua, encara, amb menor intensitat, en parangó amb les dècades dels seixanta, dels setanta i dels vuitanta, que marcaren els sostres més alts del creixement demogràfic andorrà, el dia que la població de nacionalitat andorrana s'equipari, o superi, el conglomerat de població estrangera que romangui al Principat, o anem molt errats, o s'haurà guanyat la incruent i aferrissada batalla en pro de la conservació i del suport de la personalitat andorrana, enfront de les denunciades influències espanyolitzants majorment, emparades, fins ara, en la seva superioritat en el cens demogràfic del nostre petit país. Un problema que no hauria d'haver existit si, repetim, els nou-

vinguts posseïdors d'altres llengües i d'altres cultures, sensibilitzats i agraïts amb la terra en la qual han trobat feina i humana acollida, haguessin volgut aprendre'n la llengua i emprar-la com a vehicle d'expressió.

Però cal ser realistes, cal tocar de peus a terra i conscienciar-se que, a desgrat de les campanyes persuasives encaminades a l'assoliment d'aquesta meta, fins ara no ha deixat de ser una mena d'utopia, car aquella lapidària expressió unamuniana del: "Que inventen ellos", continua en plena vigència en la ment de molts castellanoparlants.

Com a conclusions de la nostra ponència, ens ratifiquem en la plena convicció que Andorra, aquest minúscul estat pirinenc, és una terra amb forta vocació integradora, i país d'acollida per a tota aquella gent de bona voluntat que desitgi integrar-se a la comunitat nativa del país, però a l'ensems els andorrans, conscients i ufanosos dels seus signes identificatius, de la seva pacífica història i de la seva llengua, tenen la sagrada obligació de continuar vetllant per la perseverança de la seva personalitat com a poble, enmig de la trama del temps i de la vida.

Rossend Marsol, Sícoris
Gestor administratiu i periodista

La integració de la comunitat dels nacionals francesos al Principat d'Andorra

Jean Pujol

Dues són les característiques que poden afectar la integració dels nacionals francesos al Principat d'Andorra: la proximitat de França i la diversitat d'origen dels mateixos francesos. Però, abans d'examinar-les, convé recordar la història de la immigració francesa a Andorra.

I. La història contemporània

La història de la immigració francesa a Andorra (a excepció del trànsit dels jueus i residents o proscrits de tota mena que escapaven de la dictadura nazi i "petainista" del segon conflicte mundial i dels col·laboradors francesos a partir de 1944) comença poc després dels anys cinquanta, amb la instal·lació de refugiats republicans espanyols naturalitzats francesos i de catalans francesos originaris de la zona de proximitat amb Andorra, als quals es van afegir algunes persones amb diverses motivacions.

A partir dels anys seixanta, diversos esdeveniments van contribuir a crear un flux important de migració francesa cap a Andorra. En primer lloc, l'obertura d'Espanya al turisme de masses va beneficiar Andorra, que es trobava a mig camí de les platges de la Costa Brava; en segon lloc, l'obertura de l'estació d'esquí del Pas de la Casa pel pioner Viladomat, una atracció hivernal que va donar feina al poble estiu i hivern, i, en tercer lloc, la independència de les colònies franceses, que va induir alguns dels repatriats a instal·lar-se a Andorra, malgrat les dificultats climàtiques. La immensa majoria dels estadants francesos es van establir com a comerciants, i la resta eren jubilats. Els únics assalariats treballaven a les emissores de ràdio o als magatzems Pyrénées.

Els anys setanta i vuitanta van ser les dues dècades més glorioses de la prosperitat econòmica, estretament relacionada amb el desenvolupament de França i, sobretot, amb la transició d'Espanya a la democràcia. Per als francesos dels anys setanta, Andorra tenia la reputació d'un país en què es podia fer fortuna sense capital ni cap formació particular, cosa que va atreure molts d'aquells que en una altra època s'haurien expatriat a les colònies. Molts van prosperar en el sector del comerç, encara que alguns es van arruïnar per les dificultats que van començar a sorgir l'any 1992.

En aquesta època, Andorra va ser escollida per molts jubilats procedents d'Àfrica per la qualitat del seu clima, el cost de la vida i la tranquil·litat. Va ser l'època de la implantació d'alguns professionals liberals en el sector mèdic i dental que van ser molt apreciats per la qualitat de les seves prestacions.

A partir dels anys noranta (i fins i tot uns anys abans), a més dels corrents migratoris descrits, van aparèixer de manera cada cop més significativa assalariats de formació diversa i empresaris desitjosos d'instal·lar la seva empresa a Andorra, esdevenint-ne assalariats. Aquesta nova capa d'emigrants és més volàtil, ja que depèn d'una conjuntura fiscal i econòmica relacionada amb les orientacions futures de la legislació andorrana en curs d'elaboració.

II. La integració a Andorra

La noció d'integració és particularment ambigua i pot tenir múltiples significats: de l'assimilació forçada pura i simple (la depuració ètnica a Bòsnia practicada pels serbis) a la participació facultativa (el vot a les eleccions municipals per elegir representants en alguns països de la UE). Cal constatar que a Andorra no existeix cap definició legislativa del concepte d'integració, que queda totalment absent de la vida oficial del país, malgrat (o potser per causa de) la atípica situació minoritària dels nacionals en el seu propi país.

La figura de la integració implica una comunitat integradora i una altra que accepta ser integrada. La hipòtesi de la present sessió és: la població andorrana desitja la integració de la població francesa.

La primera constatació és que res no s'oposa a la integració de la comunitat dels francesos a Andorra, la qual depèn simplement de la voluntat de cadascú d'intentar aconseguir-ho; però s'ha de dir que existeix una gran desigualtat entre els francesos en aquest sentit.

a) L'idioma constitueix un vehicle primordial d'integració. Els francesos d'origen català són els més afavorits, ja que poden accedir fàcilment a la informació sobre les coses del país (premsa, televisió, BOPA, vida associativa, etc.).

Per a tots els altres, l'aprenentatge de l'idioma, malgrat les estructures existents per facilitar-lo, és particularment difícil (en particular per a la gent d'edat), sobretot tenint en compte que són pocs els autòctons que no parlen francès, i els altres residents s'expressen majoritàriament en castellà.

Per tant, la motivació ha de ser molt forta i el temps a dedicar-hi suficient per aconseguir un resultat significatiu; en canvi, la majoria dels francesos residents a Andorra són capaços de llegir i comprendre el català escrit, cosa que els permet tenir un accés parcial a la informació local.

Per cloure aquest capítol s'ha de reconèixer que, en la vida quotidiana andorrana, per fer-se entendre és més important expressar-se en castellà que en català, cosa que priva l'idioma de ser un factor d'integració per als francesos.

b) Durant molts anys, el sistema administratiu andorrà compartit entre els coprínceps feia que els francesos es trobessin en una situació privilegiada, ja que la vegueria francesa feia de consolat, tot i tenir unes responsabilitats en matèria d'ordre públic, justícia i administració.

Els francesos no entenien gaire bé aquesta institució, però es consideraven ben protegits, sobretot en matèria de normes d'immigració i fiscalitat.

Amb la normalització d'Andorra, els francesos estan regits per les mateixes normes que els altres residents estrangers, cosa que es va assimilant molt a poc a poc; es tracta d'una situació nova que no hauria de dificultar la integració, malgrat la proximitat del país d'origen.

c) La implantació geogràfica d'Andorra dificulta evidentment la necessitat i la voluntat d'integració dels francesos que hi resideixen, que no es consideren totalment en un país estranger perquè en molt poc temps poden traslladar-se a França (en particular al Pas de la Casa). Això constitueix un clar motiu de volatilitat dels residents treballadors.

La perforació un dia o altre d'un túnel "agreujarà" aquest estat de fet.

d) La nacionalitat andorrana.

Una de les dificultats per a la integració de la comunitat francesa a Andorra és que, als obstacles existents, s'hi ha d'afegir que l'eventual integració no afavoreix l'accés a la nacionalitat andorrana per naturalització.

En efecte, com s'ha dit abans, en la vida quotidiana no hi ha una necessitat absoluta d'integrar-se per viure còmodament; una persona francesa realment motivada per integrar-se ha d'esperar 25 anys de residència permanent per poder accedir a la nacionalitat andorrana, i ha de "repudiar" la francesa (procediment legal francès per renunciar a la nacionalitat francesa), ja que la norma andorrana (avui, almenys) refusa la multinacionalitat.

És un fet que el sistema existent no gratifica l'esforç requerit.

III. Temptativa de conclusió

La comunitat dels francesos a Andorra està perfectament integrada, en el sentit que no ha de fer cap esforç per trobar-se còmoda en el país.

Aquesta situació pot ser modificada si els poders públics andorrans posen en marxa una política integradora de les comunitats estrangeres a Andorra.

Naturalment, el legislador haurà d'haver donat abans un significat polític a la integració compatible amb la Convenció Europea dels Drets de l'Home i la tradició.

Les associacions de residents estrangers tenen un paper importantíssim perquè aquests canvis no perjudiquin una convivència que és un exemple únic i mundialment reconegut.

Jean Pujol Serres
President de la secció andorrana de la Unió de Francesos a l'Estranger

Problemes socials derivats de la no integració

Montserrat Piqué

Fa vuit anys, també vam participar en la Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada, concretament en la segona. Llavors parlàvem d'immigració i avui d'integració, dos temes força lligats i que no podem tractar separadament. Volem agrair-vos que també aquesta vegada ens hagueu convidat.

La immigració

L'any 89 afirmàvem "el dret natural de l'home a emigrar, a escollir un nou domicili a l'estranger i a buscar unes condicions de vida més dignes". Dret que, exercit de manera desitjada o bé forçada, pertany exclusivament a l'individu i la seva família.

Joan XXIII, a l'encíclica Pacem in terris, diu de manera contundent i precisa que les autoritats públiques conculcarien injustament un dret de la persona humana si impedien l'emigració o la immigració, o si hi posaven traves, llevat que ho reclamessin unes raons de bé comú, greus i fundades.

A ningú no li agrada prendre la decisió d'emigrar. Deixar la família, les arrels, els paisatges, la cultura...

És una decisió que comporta un cost humà inestimable i que només pot ser assumida per persones fortes, amb capacitat d'iniciativa i disposades a treballar en un país de costums, cultura i sovint llengua diferent.

També manteníem que "tot aquell que ha d'entrar en contacte amb un altre poble, ha d'apreciar molt el seu patrimoni, les seves llengües, els seus costums (Concili Vaticà II).

"Per això els immigrants s'han d'acomodar de grat a la comunitat que els acull i han de procurar aprendre'n l'idioma, a fi que, si s'allarga l'estada o arriba a ser definitiva, puguin integrar-se més fàcilment en la nostra societat".

A Càritas, com a entitat de l'Església, tractem el tema de la immigració des d'una perspectiva cristiana i, per tant, com un fet humà, no com un problema. Els immigrants, com els altres grups de població, poden tenir problemes socials, però el fet que a casa nostra hi hagi persones d'altres cultures només pot ser valorat com un factor d'enriquiment i de creixement mutu.

Des de Càritas, apostem per la solidaritat amb l'immigrant com a individu i com a col·lectiu. També l'acollim; l'acollida orientada vers la seva promoció com a persona i la seva integració a la societat andorrana.

Integració

De manera genèrica, per a nosaltres, integració vol dir que cada persona trobi el seu lloc i la seva funció dins la comunitat, que pugui desenvolupar el seu potencial humà, que assumeixi les seves responsabilitats com a ciutadà/na i que tingui la voluntat d'establir-se i de participar en la vida social, renunciant, si cal i temporalment, a la seva individualitat, per poder integrar-se a la comunitat que el rep. A canvi, la societat que l'acull li ha de garantir els béns col·lectius i la igualtat de drets.

És molt important que la integració pugui fer-se des del respecte a les diferències de cada persona, però també des del respecte a les normes de comportament comú a tots els membres de la societat. El temps necessari per aquest procés dependrà de l'amplitud de diferències de partida, de la disposició de cada part i de la presència de mesures socials globals per facilitar el procés.

Elements clau que intervenen en un procés d'integració

• Marc politicolegal

El poble andorrà, que fins als anys trenta-quaranta es va veure obligat a emigrar, sempre s'ha mostrat acollidor amb l'immigrant. Però no n'hi ha prou amb la voluntat acollidora del poble.

Els governants tenen la responsabilitat d'elaborar una política global d'immigració que respecti tots els valors de la persona, que tingui en compte la immigració com un factor estructural de l'actual societat i que sigui integradora.

És urgent l'elaboració de la Llei d'immigració, amb previsió i no amb improvi-

sació. Per tant, creiem que ha de ser una Llei consensuada, i no tan sols amb les forces polítiques, sinó també amb les socials, associacions de residents, associacions culturals, organitzacions no governamentals...

- **Marc social**

Treball

El treball és una de les causes principals de la immigració i és determinant en el procés d'integració, com a factor organitzador i alhora estabilitzador.

El treball incorpora l'immigrant com a membre actiu de la societat, li dóna capacitat econòmica per instal·lar-se al país, reagrupar la família i tenir cobertura sanitària.

L'excessiva relació entre el contracte de treball i la renovació del permís provoca sovint situacions injustes, com la no renovació a persones que porten força temps treballant al país i que en el moment de renovar es troben en situació d'atur. Aquestes persones entren en el món de la il·legalitat, que no afavoreix gens la seva integració.

Considerem una gran injustícia el fet que nombroses empreses substitueixin el treballador amb molts anys d'experiència per treballadors que acaben d'arribar i que suposen mà d'obra més barata. Tots coneixem persones que només pel fet d'arribar als cinquanta anys són excloses del mercat laboral. Poc després en poden ser de la societat i els podem considerar no integrats. A més, no tots poden o volen tornar al seu país d'origen, després d'haver viscut i treballat a Andorra vint i trenta anys.

Salut

La Llei general de sanitat del 1989 preveu, en els seus articles 7 i 8, que tots els andorrans i ciutadans estrangers que tinguin establerta la seva residència legal i efectiva al Principat, tindran assegurat el dret a la protecció de la salut i el dret a beneficiar-se de les actuacions, dels programes de salut pública i de les prestacions d'assistència sanitària. Si demostren no tenir recursos econòmics ni altres possibilitats de protecció social, el Govern n'assumirà les despeses. Malauradament, aquesta llei no s'ha reglamentat. La nostra societat té el recurs, però els nostres governants no l'han desenvolupat perquè se'n beneficiïn els seus ciutadans més desfavorits econòmicament.

A Andorra, quan una persona deixa de cotitzar a la CASS, perd la cobertura sanitària al cap de 25 dies. No disposar de cobertura sanitària pot comportar i generar una greu problemàtica en la persona o la família; des de la nostra insti-

tució, ens trobem molt sovint casos com aquest, que representa entrar en un primer grau de pobresa.

Habitatge

És l'espai on fem la majoria dels actes de la nostra vida quotidiana i de convivència familiar. Disposar o no d'habitatge amb unes condicions suficients i tenir-hi garantida una estabilitat són elements fonamentals per a l'equilibri emocional d'una persona i d'una família.

Les condicions d'habitabilitat de l'habitatge també són determinants. A Andorra, encara hi ha famílies que viuen en una habitació d'hotel o en un pis que el propietari ha dividit per a diverses famílies. És veritat que quan ja en parlàvem, l'any 1989, la situació era més greu i que s'ha alleugerit el problema, però per a nosaltres el condicionant de l'habitatge continua essent un motiu de desajust de la dinàmica familiar i econòmica de moltes persones i famílies que viuen al país.

L'habitatge és un element prioritari dins un procés d'integració i, per contra, és un dels elements més difícils de resoldre per a l'immigrant quan arriba. Viure en un espai digne permet tenir una convivència positiva, permet tenir una relació veïnal i fins i tot incorporar-se plenament al barri/poble.

Formació

La formació és un altre element clau del procés d'integració.

La formació, entesa en sentit global, ha d'abastar els adults i els seus fills, la segona generació, i ha de preveure tant l'aprenentatge de la llengua com l'entorn social i la cultura del país.

Considerem essencial que en els programes de formació d'adults, l'aprenentatge a l'aula estigui molt relacionat amb la vida quotidiana al carrer, amb el funcionament de les diferents administracions i serveis, amb la promoció laboral. També és important que el professorat tingui una formació específica en interculturalitat. L'important és saber adaptar-se a les necessitats de la persona que aprèn, en lloc que aquesta s'hagi d'ajustar a un sistema educatiu que no tingui en compte la seva diversitat.

Des d'aquí felicitem el Servei de Formació d'Adults, del ministeri d'Educació, Joventut i Esports, perquè tot i el seu curt rodatge, ha demostrat una gran capacitat per facilitar la formació integral de persones de diferents cultures i nivells. Al mateix temps, l'esperonem a continuar atent a les necessitats canviants dels seus alumnes.

La segona generació, la volem tractar des de les dues dimensions, l'acadèmica i la cultural.

Pel que fa a l'acadèmica, no totes les escoles ofereixen un reforç especial als fills dels immigrants nouvinguts. Càritas Andorrana, disposava fins l'any passat, d'un programa de reforç escolar dirigit a nens amb dificultats especials per aquesta raó, a través del qual es facilitava que poguessin obtenir el graduat escolar, bé per continuar estudiant, per incorporar-se al mercat laboral. Amb l'entrada en funcionament de l'ESO (Ensenyança Secundària Obligatòria), de moment, hem suspès el programa.

En referència a la dimensió cultural, la segona generació viu amb contradicció entre les pautes culturals de la nostra societat i els models de la seva cultura. Li cal un acompanyament que l'ajudi a descobrir els valors comuns a totes dues cultures, que l'ajudi a respectar i cultivar les diferències per tal d'evitar que oblidi l'una i l'altra. Aquest acompanyament el poden afavorir l'escola, els esplais, les escoles esportives...

Per això, es fa també necessari que els professors i monitors es formin en la interculturalitat.

La situació es complica en el cas de nens i joves que vénen al país molt més tard que els pares.

Família

Sovint la immigració la inicia una persona sola, encara que sigui el projecte de tota una família. Aquesta situació no ha de durar gaire temps. La migració no pot trencar el procés vital de viure en família o de formar-ne una.

Des de Càritas entenem que la família és un element fonamental d'integració de l'immigrant i que cal garantir-li el seu dret a viure en família.

Actituds

• De la societat civil: encara que a Andorra no hem de parlar de conductes racistes ni xenòfobes, sí que de vegades trobem actituds de desconfiança envers allò que és diferent (raça, color, llengua, costums...), d'incertesa pel futur laboral... Les Associacions de residents, les culturals, les ONG, les Associacions de Pares d'Alumens i els mitjans de comunicació, tots podem treballar conjuntament per la integració creant espais d'interculturalitat i d'intercanvi, accions i actituds que afavoriran que la societat andorrana avanci en la seva condició de societat oberta, dinàmica i democràtica. Hem de tenir una atenció especial a les aportacions de les associacions de migrants, de les quals aquí, avui, n'hi ha una nodrida representació.

• Del mateix immigrant: sovint, l'immigrant s'identifica solament com a treballador en la nostra societat. Encara que hi hagi ritmes de treball intensos i que sembli que no hi ha temps per fer res més, cal un esforç per integrar-se, per

conèixer el país i l'idioma, per participar en associacions... ja que són un camí cap a la integració.

Així, doncs, la "fallida" d'un o de diversos elements del procés d'integració que hem descrit pot afavorir diferents problemàtiques socials. N'és un bon exemple la falta de feina i de prestacions sociosanitàries, que són els desencadenants de la majoria de situacions. I n'hi ha de força greus i desesperades, que atenem des de la nostra entitat.

Tot seguit farem una breu sinopsi del nostre treball diari amb persones, individus i famílies que viuen al país o que es troben de pas. Persones, històries de vida molt diferent, que tenen en comú el fet trobar-se en una situació de necessitat d'ajut molt divers, i no sempre material. Descrivim els programes d'atenció directa en què la població atesa és majoritàriament immigrant, uns programes que s'han creat per donar resposta a les necessitats i que van evolucionant, com ho fan les diferents formes de pobresa.

I) Atenció primària

Aquest programa es fa des de les Càritas parroquials amb permanències d'un dia per setmana a cada parròquia. Consisteix en l'acollida i l'atenció de tota persona o família que sol·licita ajut, informació o orientació. Treballem coordinadament amb els altres serveis socials del país per tal de no duplicar recursos. L'any passat vam ajudar 176 famílies, de les quals 164 eren immigrants (93%).

Tipus de problemàtica atesa:

- Econòmica: falta o disminució d'ingressos per situació temporal (atur, baixa per malaltia, separació...) o bé definitiva (pensió d'invalidesa o jubilació)
- Habitatge: lloguer elevat per relació amb els ingressos de la família, condicions d'habitabilitat deficients, habitació d'hotel...
- Salut: malaltia crònica, falta de cobertura sanitària...
- Treball: falta de treball, en especial persones més grans de 50 anys i menors de 18, treballs temporers...
- Infància i adolescència en risc: poca convivència amb els pares, infants sols a casa o que s'ocupen de germans petits...

II) Mou-te

Mitjançant aquest programa, s'atenen aquelles persones soles, residents al país, que es troben sense sostre, sense feina i sense els mitjans per cobrir les seves necessitats més elementals.

Se'ls acull i per mitjà d'un seguiment psicosocial es treballen els seus hàbits, les seves relacions familiars i se'ls dona suport perquè normalitzin la seva situació, que generalment s'aconsegueix a través d'una feina.

L'any passat vam atendre quinze persones, catorze de les quals eren immigrants (93%). El temps de residència al país oscil·lava entre els cinc i els trenta anys.

Persones a les quals els han faltat gairebé tots els elements del procés d'integració que hem descrit (marc social).

III) Suport

Programa d'atenció especialitzada (advocat, psicòleg, assistent social) a les famílies monoparentals. No s'ha fet un estudi global a escala de tot el país. Nosaltres constatem que en la nostra societat es produeix un índex elevat de separacions i de trencaments familiars. Les conseqüències són preocupants, especialment pel que fa als infants. En aquest programa, l'any passat vam atendre 63 persones, 52 de les quals eren immigrants (82%).

El tipus d'atenció ha estat:

- Orientació i suport afectiu i personal.
- Orientació escolar
- Informació del procés de separació.
- Informació de regulació de la situació legal dels fills.
- Informació de l'incompliment d'obligacions paternofilials.
- Gestió de recursos administratius.

IV) Transeünts

El transeünt és aquella persona no resident, sense mitjans econòmics, que es troba de pas o bé busca feina. És un immigrant que està fora del seu país buscant d'una manera o altra una sortida a la seva situació, que acostuma a ser crònica. Som conscients que no podem iniciar programes d'inserció social amb aquestes persones, però sí que els oferim una acollida, limitada però suficient per restablir forces i continuar el camí. L'any passat vam atendre 109 transeünts.

V) Rober

Ha estat, durant molts anys, i continua essent-ho encara, una ajuda per a aquelles persones sense mitjans que necessiten roba, mobles i estris per equi-

par la seva llar. El rober està obert a persones amb necessitats socials en seguiment en algun programa de Càritas, però també a la població en general mitjançant un control.

Aquest recurs és possible gràcies a la roba i els estris de segona mà, en bon estat, que ens aporten molts particulars i alguns comerços del país.

L'any passat vam fer 5.884 intervencions.

Conclusió

A la llum de les dades que acabem de donar sobre l'actuació de Càritas Andorrana l'any 1996, Càritas arriba a la conclusió que al nostre país hi ha un ampli sector de persones que no estan integrades, sinó que més aviat podríem afirmar que estan marginades, viuen al marge de la vida social i econòmica del nostre país.

Fan falta una sèrie de lleis i de reglaments, des de la d'immigració fins a d'altres de caràcter social (cobertura sanitària, reagrupament familiar, atur...) que donin una seguretat personal i col·lectiva i que ens permetin poder parlar d'integració plena al nostre país. Integració amb respecte a la cultura d'origen.

Això es responsabilitat de tots, però evidentment, i sobretot, de les institucions responsables d'elaborar les lleis.

Bibliografia

- *Cáritas Española.* Dossier "Inmigrantes, propuestas para su integración". Butlletins "Entre culturas".
- *Càritas Diocesana de Barcelona.* "Més a prop de Càritas"
- *Càritas Andorrana.* Documentació pròpia.

Montserrat Piqué Vilalta
Coordinadora de Càritas

Aspiracions dels residents espanyols

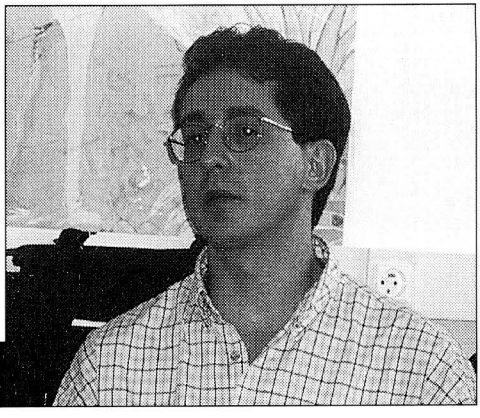

Modest Mayoral

Introducció

Quan parlem d'integració a Andorra, no dubtem a utilitzar la paraula "nacionalitat", condició per la qual s'atorguen a la persona els beneficis inherents a la condició juridicopolítica de ciutadà d'Andorra i li imposa altrament les obligacions que corresponen a aquesta condició.

Sens dubte, "integració" és una paraula amb una extensió tan àmplia com ho és el debat actual sobre l'eix de convivència que arrela el futur immediat d'Europa i, per descomptat, d'Andorra. La paraula "integració" la podem utilitzar sobre conceptes polítics, econòmics i socials; però no hem d'oblidar el concepte humà d'aquesta paraula i utilitzar-la més sovint, en un moment en què a Andorra el present ja ens ho està plantejant.

Nacionalitat

Vint-i-cinc anys de residència al país representen, per a la gran majoria de persones que aglutinem la societat andorrana, "tota una vida"; quan l'ocasió arriba, ja no es té la il·lusió que es podria tenir anys enrere. El fet que aquests ciutadans estrangers no es nacionalitzin podria comportar un greu problema per a la nostra societat, que conserva, com a majoria resident, persones estrangeres. A l'empara de la nova Llei de la nacionalitat, es creen famílies plurinacionals que, al contrari del que es pensa, tenen problemes d'enfrontament entre

els qui volen "mantenir els privilegis" i els qui, per una realitat o una altra, sostenen un concepte de societat més ampli, que no és res més que la convivència pacífica de totes les cultures residents, amb un èmfasi especial en el manteniment de l'Andorra acollidora que tots coneixem. Des de l'ARA, hem conegut casos desesperants de pares residents amb fills andorrans que, quan arriben a una certa edat i els és difícil de trobar mitjans de subsistència, els mateixos fills els aconsellen que marxin "al seu país", on tindran més ajudes. Sense pensar que el seu país, ara, és Andorra, i que és des d'aquí que els hem de resoldre els problemes. Només cal pensar que aquestes persones fa molts i molts anys que són al país i, el que és més greu, que el fet de nacionalitzar-se andorrans no els representa cap solució. Això és més dur per als andorrans fills de residents que no tenen una feina estable i comencen a trobar dificultats per formar-se un futur.

Amb tot, els qui vénen ara ho tindran pitjor

La Llei de la nacionalitat va suscitar un debat pels anys de residència que calien per poder optar a la nacionalitat andorrana: 30, 25, 20, 18 o 15 anys, aquest van ser els números amb què es va especular durant mesos i, finalment, van quedar en 25. Doncs ara, la realitat és una altra i els únics que podran optar a la nacionalitat als 25 anys són els residents estrangers que van arribar a Andorra abans dels anys vuitanta, ja que el permís de residència i treball era immediat. Després del 1980, aproximadament, el servei d'immigració fa constar la inscripció als registres oficials des del dia que es concedeix la residència efectiva, és a dir: es poden passar tranquil·lament de tres a cinc anys amb el permís de sojorn, que no compta per als anys de residència. No ho troben un fet desintegrador?

Residències passives

A l'ARA sempre ens ha mogut el fet aglutinador que deriva de la reclamació del respecte dels drets de tots els ciutadans d'Andorra. Ens preocupa la integració dels residents estrangers a la societat andorrana. Denunciem la Llei de residències passives perquè, justament, va contra la integració dels residents estrangers. No vam pensar que els residents passius tenen un poder adquisitiu més alt i que per tant havien de pagar més, i sí que vam pensar que els residents passius actuals ja formaven part de la nostra societat i per tant no se'ls havia de discriminar amb una llei que el temps ens està dient que és negativa i desintegradora.

Partit polític

Actualment, i després del projecte impulsat des de l'ARA durant els anys vuitanta de crear un sindicat andorrà de treballadors, un dret que ens ha estat retallat, tenim previst impulsar i secundar la iniciativa d'un sector de la nostra associació de crear un partit polític andorrà, d'ideologia d'esquerres i format majoritàriament per la classe treballadora. Això pot significar l'entrada en l'escena política andorrana d'una força clarament definida com a partit d'esquerres, defensora d'una política progressista i integradora dels residents a Andorra i d'Andorra a l'Europa actual.

Integració de residents equival a pèrdua de privilegis?

A Andorra no podem parlar de poca integració, però sí que ho podem fer de poc interès dels polítics andorrans per donar garanties d'integració total als residents estrangers. El preu de vint-i-cinc anys a trenta anys per nacionalitzar-se andorrà és molt alt, ni tan sols ens garanteix els principis consagrats a la Constitució: dret al treball, dret a un habitatge digne, dret a sindicar-se amb llibertat, protecció a la família, etc. No pretenem fer perdre privilegis als andorrans, tan sols pretenem ser ciutadans d'un país que ens ha acollit i que ens permet estar-nos-hi anys i anys mentre amb el nostre esforç aconseguim fer subsistir un capitalisme cada vegada més dur i cruel. La pèrdua de la identitat andorrana es veu agreujada amb la creació de famílies plurinacionals i amb la no concessió de la nacionalitat als residents a partir d'un nombre més baix d'anys. Tot això ho podríem definir com una pèrdua de privilegis i no d'identitat.

Llei d'immigració

Els polítics andorrans són conscients de la necessitat d'un canvi de progrés que porti Andorra a l'Europa del segle XXI; però buiden les seves idees per defensar uns quants, i això representa una greu manipulació de la democràcia. Tots hem sentit a parlar de la llei marc d'immigració, que per anar bé hauria d'estar enllestida com a màxim sis mesos després de la Constitució. Tan desitjada com esperada, serà el resultat de la voluntat integradora que els polítics andorrans puguin tenir envers els residents estrangers. L'obertura de la nacionalitat, la protecció al treballador amb un reglament laboral equiparable als països del nostre entorn, l'adequació d'una borsa de treball lligada a una assegurança o a un subsidi d'atur, etc. han de ser les línies d'aquesta futura llei. La llei d'immigració haurà d'anar estretament lligada a una filosofia d'integració.

Conclusió

Per tot, Andorra és un país acollidor, però no completament integrador. Els residents ja hem fet la nostra part. Les coses no es poden fer a mitges i els andorrans s'haurien de definir amb una posició clara d'integració total. No tan sols en l'àmbit social i econòmic, sinó també en el polític. És difícil, però no impossible.

Modest Mayoral García
Secretari d'organització de l'Associació de Residents a Andorra (ARA)
Conseller secretari del Consell de Residents Espanyols (CRE)

Els problemes polítics derivats de la no integració

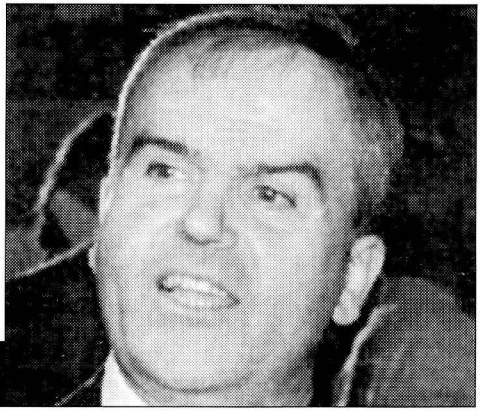

Simó Duró

Quan parlem d'integració, ens hem d'entendre. D'entrada, cal excloure aquestes persones que vénen a Andorra únicament pel profit, les que vénen a munyir. Tots sabem que aquest tarannà existeix i que és poderós; a ells es deu, en part, que un trist immigrant que ve al Principat obsequiï aquesta terra d'empastifament i a voltes de descrèdit.

Parlaré, doncs, de les altres. Tot i la relativitat de les coses, tots podem veure com aquestes tenen una integració polifacètica.

La forma d'integrar serà la que imposarà una majoria, que sempre vindrà a veure, amb la qual als anys 1950, integrada ja, però sí que tot i la magnitud dels més forts, entengui's la majoria dels votants, amb la càrrega del seu gènere, moltes vegades a mena de regla uniforme, sense brillantor de singularitats, degut a la imposició, aquí sobretot de les directrius europees.

No cal justificar res del passat; el passat fou el que fou. Breument, potser convé una explicació, precisar l'enteniment administratiu andorrà, desaparegut en el moment en què, amb certa ignorància, es proclamaven a la sala del Consell expressions com drets humans, estat de dret, gargarets que sepultaven el feu.

Dins unes valls ingrates, perdudes, pobres, Andorra integrà, segons les seves possibilitats, segons la seva voluntat, tal com obren un ramader o un pastor, que sempre temen la falta de peixera.

La misèria no ha atret mai, sempre ha fet fugir. És el que feien els nostres padrins, que, lluny de la terra, restaven uns fidels patricis.

Des de l'Edat mitjana, Andorra acollia homes i dones de fora, potencial renovador humà i potencial econòmic, mitjançant l'acte matrimonial, i això fins als anys 1950. Els capítols matrimonials donen fe de la importància d'aquest fet, i els cognoms encara ho testimonien.

Malgrat el bagatge dels respectius costums, el caràcter personal i el dret del país de procedència, la persona vinguda de fora, en el si de la casa, del quart, de la parròquia i de les Valls, intentava l'adaptació i, controlada pel cap de casa, per la pubilla o per l'hereu, donava a Andorra la seva vida, fent possible així la successió i la pervivència del país.

En resum, la misèria i unes regles estrictes feien que solament la necessitat provoqués l'acolliment, que tenia com a resultat normal la integració plena.

Davant uns corrents d'integració sistemàtics, els andorrans foren molt prudents, i assenyadament mostraren un recel per conservar, tot i ser un feu, les claus d'Andorra. Jo sols puc felicitar la valentia d'aquests homes fins al dia que van abandonar la força del "no". Jo hauria preferit per a Andorra que les regnes s'haguessin seguit portant segons la llei de la sang.

Els homes, per amiguisme, per influència o per autoprotecció, han decidit altrament, i davant aital decisió democràtica m'inclino. Però vull que quedi constància que tots els drets haurien donat felicitat segons haurien escaigut. Menys els de la nacionalitat i els drets polítics, i sobretot amb tanta complaença.

Entenem potser com un poble recelós de la seva identitat hagi pogut obrir la mà, i és el Consell General que ha formalitzat aquesta obertura, assimilant i integrant.

Andorra, com ja he dit, amb avarícia, guardava el dret de la nacionalitat, però des de finals dels anys 1970 els polítics tenien neguitejats els senyors coprínceps, dient que calia fer nous andorrans. Encara tenien, totpoderosos, prudents, fer caminar per majoria una norma prudent. Es parlava d'assimilació, a criteri meu de contradicció, car solament existeix l'andorrà. Més tard calgué legalmet acontentar els amics, els fidels al·legats, i aquí ja tenim tota la tribu, aquesta entrada d'integrats que surten, les seves antenes de la foscor, per posar-les a la llum.

I per aquest punt passen i passaran, mentre el medi els acontentarà, centenars d'individus que restaran o se n'aniran, integrats o no. Car aquests, complint els requisits reglamentaris, ja són andorrans i decidiran l'esdevenidor del Principat a mitjà i a llarg termini.

Així, sota la batuta dels senyors coprínceps, avui amb les recomanacions del Consell d'Europa, amb les mitges amenaces d'associacions, que sovint confonen principis amb interessos, potser en lloc d'un prat deliciós tindrem un bosc mal cuidat.

L'abundància, la trobada amb el bon estar, atreu, i ja tenim els problemes. I en un país on les pedres gairebé han brillat com si d'or es tractés en un primer temps, tothom ha contemplat la desfiguració: els uns, posant el crit al cel; els altres, hipòcrites, queixant-se sense raó; els altres, en silenci, esmolant les dents del benefici, i d'altres encara, elevant queixes i més queixes.

Cal dir que el fet de no integrar de forma sistemàtica afavoreix un cert llibertinatge. Molts es creuen amb el dret d'opinar, això ho entenc; de proposar també, és propi d'homes, i d'intentar imposar, cosa inacceptable per a un estat.

Per contrarestar de forma privada amb el naixement de les associacions no lucratives, l'Església, els comuns, el govern, la justícia, han intentat, cadascú pel seu costat, car a l'uníson és encara impossible, de reconfortar unes demandes. Hi ha qui ha trobat o ha esperat, hi ha qui és malcontent de mena i ho restarà sempre.

Tot i aquella pinzellada dramàtica, no es pot pas dir que situacions, com la crisi de la construcció, o intervencions, sobretot la del Sr. Enric París, segon síndic l'any 1979, i tants altres debats, hagin propiciat un debat per definir una forma convinguda d'integració.

Sols hem posat fins ara una pedra per aquí, una pedra per allà, tenim una Llei de nacionalitat que ha caçat, ha enterrat, ha fet foc els andorrans de sang. Penso que això clama al cel i que ens hem coronat de glòria.

Quin contrasentit per a aquells que, lluny de la terra, per lligam de la sang i de la casa, eren integrats i ara els fem fora.

Vull també parlar dels qui, dins la legalitat vigent, després de 30 o 40 anys, ara retroactivament han de renunciar, car aquesta és la prova de la integració.

Se m'encén la sang de veure com l'home és orquestrat, cal redreçar-ho tot quan ho necessita.

Les lleis són les que hem fet. Cal millorar les que tenim i elaborar les que no tenim. Molts projectes en fase d'estudi necessitaran un marc legal.

Hem de donar compliment al que mana la Constitució. Com a parlamentari, jo ho he de fer, i he de vigilar per l'execució de les ordenances, i he d'estar atent perquè tot ésser que vulgui integrar-se ho pugui fer.

Simó Duró Coma
Ensenyant, hoteler i conseller general

Societat Andorrana
de Ciències
Av. P. Benlloch 30, 3
Edifici Clara Rabassa
Andorra la Vella
Principat d'Andorra

Presentació de les publicacions de les Diades andorranes a Prada

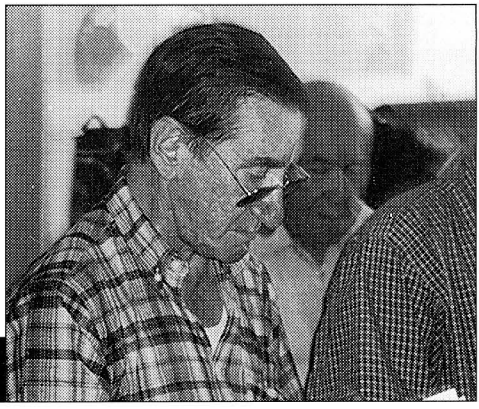

Miquel Porter

Ja sabeu que teniu la benvinguda. Molts de vosaltres heu vingut altres vegades, i ja sabeu que aquí és casa vostra. Nosaltres, com a equip rector, hem fet un esforç i el volem continuar fent per integrar col·lectius o individualitats de tots els països que tenen en comú, almenys, una part de la cultura i una totalitat de la llengua.

En aquest sentit, ens ha semblat que Andorra, que és l'únic país sobirà de tots els que utilitzen aquesta llengua i aquesta cultura, hi havia de ser forçosament present. Aquesta presència s'ha anat perfeccionant al llarg del temps, i avui tenim la satisfacció de poder-ne presentar un resultat tangible. Aquest resultat són les publicacions que, amb una cura extraordinària, s'han pogut fer gràcies a les jornades que se celebren aquí.

Tenim Andorra en el món, que correspon a la jornada de l'any passat, i les altres dues publicacions són la recuperació de diades anteriors, que havien quedat encallades, però que gràcies a Déu s'han desencallat.

Penso que aquesta sèrie de monografies tenen una importància extraordinària, deixant a part l'exactitud del seu contingut, deixant a part si algunes de les coses que contenen només expressen la voluntat dels seus autors, malgrat tot tenen una seriositat, una intenció i una unitat de propòsit. Per això, a mi em sembla que, per exemple, quan es va tractar l'any 1990 el tema de La identitat nacional, era un moment molt adequat perquè estaven a punt de passar coses fonamentals a Andorra.

Quant al segon, El futur d'Andorra, era una mica la continuació de l'anterior. D'acord, som andorrans i ens reconeixem com a tals, però, cap on anem? el futur.

Aquets dos volums són els que havien quedat encallats i que afortunadament ara ja estan publicats.

El darrer és el de l'any passat. Me'l vaig estar mirant aquest hivern i pensava que és una gran sort disposar d'un volum com aquest. Una gran sort, perquè dóna una mica la dimensió més enllà del melic. Molt sovint els països, les col·lectivitats, tenen la mania de mirar cap endins, una mania explicable perquè, al cap i a la fi, cadascú és cadascú. Però també hi hauria d'haver una altra cosa que és tan important com aquesta, que és: i cap enfora, què? Som espectadors dels altres. En aquest sentit, aquest volum de l'any 1996 el trobo francament gairebé tan apassionant com una novel·la, tot i que no en té res, de novel·la, perquè el que s'hi diu són coses comprovables.

Per tant, aquest any que us dediqueu a tractar una altra realitat, que és la realitat sociològica, integradora, que ha de tenir un país com Andorra, suposo que serà almenys tan apassionant com l'anterior.

I us desitjo que tingueu unes apassionadíssimes converses, perquè la ciència està molt bé, però la ciència la fan les persones i les persones mai no han estat, espero, especialitzades. Les persones, gràcies a Déu, tenim defectes, n'hi ha d'altes i de baixes, no hi ha res que sigui estrictament igual. Aquest comprovar què hi ha de comú i què hi ha de diferent és necessari per conèixer-nos. Per conèixer-nos, hem de conèixer també els altres; per reconèixer-nos, hem de saber reconèixer també l'altre. I és en aquest sentit que seria molt trist que tot fossin flors i violes i que tothom estigués d'acord d'entrada; gairebé faria por, perquè semblaria la pau dels morts, que és la cosa menys desitjable del món.

Ja sabeu, almenys bastants de vosaltres sabeu que jo sóc irònic, que per a mi el món és molt bonic. M'havia de morir als disset o als dinou anys, i ja en porto seixanta-set a sobre i fumo com un carreter. La qual cosa vol dir que a mi, això de la mort, no em preocupa gaire. Però penso que, de totes maneres, les societats són còmodes persones o les persones són còmodes societats. Còmodes societats no és més que un conjunt de cèl·lules, d'òrgans, de funcions, etc. que constitueixen un tot i, evidentment, les cèl·lules epitelials no són iguals que les cèl·lules òssies, però sense les unes o les altres no tindríem ésser humà. Doncs, amb la societat passa el mateix, a les societats hi ha també els seus ossos, i bastants, perquè sinó no s'aguanta res, i també hi ha les cèl·lules epitelials, i fins i tot hi ha sang. La sang és això que dèiem de la passió. No us fieu d'una ciència massa desapassionada.

Voldria que de debò aquest llibre us fos profitós i voldria dir-vos que la Universitat Catalana d'Estiu, almenys mentre jo en sigui president-rector, no tan sols us acollirà amb gust, sinó que us acollirà amb ganes, que forma part de la nostra voluntat, i que, per tant, més aviat penso que us hem de donar les grà-

cies per venir. Perquè, a més a més, ja sabeu que des de l'inici, el que volia la Universitat Catalana d'Estiu era reunir gent de tot arreu, de la mateixa parla i cultura, de tal manera que ens coneguéssim. I aquest és un bon lloc per fer coneixences, és un bon lloc per trencar reticències, és un bon lloc perquè la gent acabi comprenent que allò que "entre tots ho farem tot" és molt simple.

Per tant, insisteixo, el que hem de fer nosaltres és no tan sols donar-vos la benvinguda, sinó, a més a més, agrair-vos que hàgiu vingut i agrair-vos que treballeu i que continueu sans. Quan jo anava a l'Institut francès deien: "Préserver dans votre effort", que traduït al català diu: "Va!, som hi!".

Miquel Porter i Moix
Rector de la Universitat Catalana d'Estiu

Interculturalitat i treball social

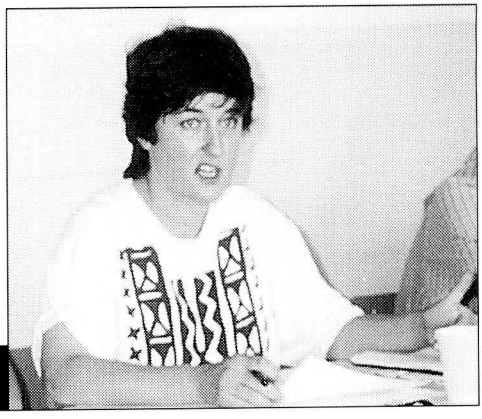

Rosa Duró

1. Introducció

El canvi i la modernització d'Andorra han estat molt ràpids i profunds i s'ha passat d'una societat pobra, d'accessos difícils i tradicional, al començament de segle, a una societat de grans superfícies, comerç cosmopolita i turisme i serveis, al final de la dècada dels noranta.

La societat andorrana ha passat de ser una societat culturalment homogènia a tenir una població diversa en origen, llengua i cultura. A aquesta diversitat, cal afegir-hi l'heterogeneïtat de mentalitats dins la societat autòctona, marcada per la fractura generacional entre el món que van viure els nostres padrins i les experiències de la nostra generació.

La generació dels andorrans grans ha vist com Andorra era un lloc de refugi i de pas per a molta gent catalana, francesa i alemanya durant el període d'entreguerres, i posteriorment han vist com Andorra es convertia en un coprincipat de demandes turístiques creixents, la conseqüència clara de les quals va ser una forta demanda de mà d'obra que es va cobrir amb persones immigrants.

La nostra generació ha viscut una Andorra diversa, que serà també diferent de la societat andorrana que viurà la generació dels nostres fills, no tan sols per les característiques culturals de la immigració de l'última dècada, sinó també per l'obertura d'Andorra al món i a la comunicació.

Aquesta Andorra contrasta amb la que van viure els nostres avantpassats, amb etapes de penúria, racionament i austeritat, i en part retroba la memòria

amb una part dels immigrants que vénen de llocs semblants a treballar i a guanyar-se el pa a l'Andorra moderna del consum i l'opulència.

Entremig, molts immigrants catalans o ariegesos, provinents de les valls pirinenques veïnes, són els nostres cosins, tiets o fins i tot pares, mares, esposes o marits.

Aquest mapa és, a grans trets, el que configura els rostre humà de la població d'Andorra.

Tanmateix, però, a la dècada dels noranta, el creixement sembla haver arribat al sostre de possibilitats. Actualment, ni els sectors públics ni els privats poden absorbir tots els nous professionals formats els darrers anys, ni molts els immigrants arribats els últims anys, poc formats i socialment menys integrats.

Comença a notar-se una nova tensió dins la societat andorrana que s'expressa d'una manera específica en cada sector.

2. Alguns factors de tensió

• Hi ha indicis de joves que no troben feina quan acaben l'etapa dels estudis obligatoris al país. Aquest es un fet nou, que trenca amb la idea que a Andorra hi ha feina per a tothom.

• L'augment del nivell d'exigència professional desplaça certs homes i dones de 50 anys en amunt del seu treball i, si són estrangers, en molts casos es plantegen tornar al seu país d'origen.

• Moltes dones i homes no troben feina per una falta de preparació professional o perquè no parlen la llengua oficial, cosa que fins ara era un requisit menys exigit.

Tots aquests elements configuren una realitat de país que és nova i que ens cal acceptar progressivament. Aquests elements vénen marcats per la desigualtat econòmica i per la diferència cultural.

3. Integració i treball social

Durant els minuts que segueixen, em referiré a la integració que fa el treball social, en sentit ampli, en aquests dos vessants, ja que sempre que s'intervé des de l'àmbit del benestar social solen confluir aquests dos elements (desigualtat econòmica i diferència cultural).

Andorra té elements de multiculturalitat perquè hi vivim persones de cultures diferents –andorrans, catalans, francesos, portuguesos, andalusos, anglesos– en comunitats, i alhora elements d'interculturalitat, ja que hi ha una certa convivència entre les persones de les diferents comunitats.

El treball social actua fent una intervenció positiva de cara a la persona i a la

família, amb l'objectiu de donar elements essencials perquè recuperin autonomia i s'integrin socialment quan hi ha hagut una interrelació mal resolta. Però també, des del treball social es pot intervenir creant recursos per prevenir.

4. El pla de serveis socials

Actualment, i des de l'any 1995, el marc que guia l'actuació per a la integració i que tracta el tema de la immigració és el Pla de serveis socials aprovat pel govern el setembre de 1995. El pla recull, en la seva fase diagnòstica, el fet immigratori com un factor que pot generar demandes als serveis socials quant a habitatges, lloguers cars, habitacions d'hotels sense condicions, persones amb pocs recursos i que generen un seguit d'endeutaments.

El Pla de serveis socials tracta de la regulació dels serveis de benestar social, i té en compte el concepte d'integració, incidint en una integració que inclou tots els ciutadans (encara que a la pràctica només s'atenen les persones que no tenen autonomia suficient per a la integració sociolaboral i econòmica).

Quant a l'àmbit d'actuació, el Pla de serveis socials considera les persones immigrants com un àmbit específic, i diu que cal facilitar informació i suport a les persones immigrants per tal que la seva estada repercuteixi favorablement, i que s'han de fomentar actituds positives i evitar situacions de rebuig i de marginació.

El Pla també preveu un capítol de prestacions socials, d'ajut per al reforç a la socialització i a la integració mitjançant activitats extraescolars i ajudes als pares, perquè puguin treballar amb la finalitat de millorar l'economia familiar.

Tots aquests elements del Pla de serveis socials són vigents i presents en la relació diària que s'estableix entre les assistents socials del ministeri de Salut i Benestar i les famílies ateses.

5. Dades

Nombre de famílies ateses	Nacionalitat
240	espanyola
79	andorrana
61	portuguesa
61	altres nacionalitats
Total: 441	

Font: Servei d'atenció primària del Ministeri de Salut i Benestar, 1996.

El temps de residència que més predomina entre persones ateses és el de més de 20 anys, que representa un 41,5%, d'11 a 20 anys, un 31%, i de 0 a 10 anys, un 27%

De moment, tot això són dades que posen en evidència que a Andorra no hem trobat la solució per contrarestar l'efecte dels horaris laborals en benefici de la família i que ens permeten plantejar hipòtesis de futur que ens empenyen a actualitzar el diagnòstic social incrementant els esforços per facilitar la integració de les famílies. Des de l'òptica del benestar, consistiria a:

a. Millorar la qualitat dels serveis a la família i potenciar iniciatives integradores a escala familiar.

b. Guarderies

c. Potenciar escoles de pares i mares.

d. Potenciar els recursos d'inserció laboral per a joves amb dificultats especials d'integració (existeix actualment un projecte d'inserció sociolaboral per a joves).

e. Reforçar la integració dels infants i adolescents mitjançant activitats extraescolars, potenciant els recursos ja existents des dels comuns.

Correspon al ministeri de Salut i Benestar coordinar els esforços per donar resposta a aquestes necessitats. Perquè això sigui així, cal que tant persones sensibilitzades com institucions públiques i privades entenguem el procés personal i familiar que comporta immigrar i canviar de lloc de treball en un altre país. Sovint comporta una reestructuració dels rols familiars que es perden en favor de poder-se integrar a la societat d'acollida. Moltes vegades, aquest reajustament actua en detriment de la família i els problemes no apareixen fins més tard.

7. Esquema d'un procés

a. Demanda laboral coberta amb persones immigrants, qualificades i poc qualificades.

b. Sistema laboral en detriment de la vida familiar.

c. Infants que no creixen en un marc adequat.

4. Demanda de serveis personals de benestar (guarderies...).

Quan una persona autòctona té problemes, es posa en marxa tota una xarxa de solidaritat nacional a través de vincles de relació familiar, veïnal i d'amistat. Quan una persona immigrant té dificultats econòmiques o de salut, va a veure una assistent social del ministeri de Salut i Benestar o de Càritas o de l'hospital. Per això, en molts casos la relació que s'estableix entre ciutadà i professional del benestar comporta una relació intercultural integradora, perquè per a aquella persona immigrant, la relació amb l'assistent social serà una de les poques relacions amb persones o

institucions autòctones i hi dipositarà tot el seu bagatge íntim, familiar, de sofriment, serà el lloc on farà referència al seu país d'origen, a la seva gent, al seu passat...

Per tant, el marc del sistema de benestar social representa un context oficial administratiu o institucional en què es produeix la interacció i la relació intercultural.

8. Les diferències

Hi ha persones i famílies que tenen més marcat el seu fet diferencial des del punt de vista de les mancances: manca d'autonomia, manca d'habilitats integradores, manca de recursos econòmics, desconeixement de la llengua... Aquestes persones són les que tenen més dificultats socials i sovint són etiquetades com a problemàtiques.

Aquesta manera diferent d'entendre les coses pot portar incomprensions i sovint molts judicis de valor, allò que alguns autors han anomenat els xocs culturals.

9. Exemples de punts que solen originar xocs culturals

a. Diferent concepció de l'escola

Alguns col·lectius situen l'escolaritat en un nivell inferior al que li donem nosaltres (fàcilment, els fills són deixats a casa d'uns familiars que viuen al país d'origen durant mesos).

b. Diferent concepció del compromís laboral

Sobretot pel que fa a les dones. Moltes deixen la feina durant la temporada alta d'estiu per passar un mes amb la família. Això els pot comportar problemes i el risc de perdre la feina.

En aquests exemples, els professionals del benestar social ens trobem confrontats a un conflicte de valors entre el nostre marc de referència, que és el de la societat d'acollida (Andorra) i el marc de referència del ciutadà immigrant.

c. Diferent concepció de la demanda d'ajut econòmic o de les prioritats en l'organització de l'economia domèstica.

Són moltes les persones immigrants que mensualment envien diners als seus familiars que han quedat al país (pares i, moltes vegades, fills) i que viuen precàriament al país d'acollida (Andorra). Un altre fet que suscita un xoc és que molts immigrants viuen precàriament, però en canvi estan pagant les lletres del cotxe cada mes en detriment d'una bona nutrició familiar.

Aquests temes solen ser motiu de negociació constant dels equips de benestar social amb els usuaris dels serveis. Però és el moment d'acotar límits i de dir fins on pot arribar la nostra intervenció.

En tot cas, en aquest tipus de negociació intercultural no s'ha de partir mai de la

base que el comportament de l'usuari client o ciutadà és patològic o volgudament incorrecte, sinó que des del treball social cal considerar-ho un conflicte real de valors que té aquella persona en relació amb el context en què viu.

La intervenció i la negociació entre usuari i assistent social tindria per objectiu restituir el valor a la persona per tal que aquesta pugui actuar amb una major coherència i autonomia i integrar-se a la societat.

10. Conclusions

1. Segurament es podrien dir moltes més coses sobre integració, però m'he centrat bàsicament en la integració socioeconòmica i familiar.

2. Quan parlem d'integració a Andorra, posem damunt la taula els aspectes que fan referència a:

• La complexitat de la societat andorrana.

• Les característiques de pont que fan els serveis socials del ministeri de Salut i Benestar i part de la població immigrant, pel que fa a problemes d'integració socioeconòmica. També l'escola té una funció pont.

• La complexitat de tots aquests elements fa que moltes vegades el sistema de benestar social, en la seva funció de pont i negociació, no sigui suficient per resoldre totes aquestes problemàtiques.

• És a partir d'acceptar la complexitat de tots aquests elements que se'ns plantegen uns reptes de futur que, tot i no ser exclusiu de la societat andorrana, sí que comporten unes connotacions específiques, com específiques són les característiques del país. Aquests reptes podrien trobar una solució responent a aquestes preguntes:

• A partir de quins paràmetres hauríem de mirar la multiculturalitat o la pluriculturalitat d'Andorra?

• Fins a quin punt una major definició politicojurídica de la qüestió local i l'existència d'una llei d'immigració podran condicionar positivament molts dels problemes que es plantegen en el tema de la integració de les persones immigrants?

• Què hem de fer que no fem, no tan sols des del ministeri de Salut i Benestar sinó cadascú de nosaltres, per millorar les condicions i l'acollida de les persones immigrants?

En tot cas, caldrà que prenguem opcions definides i que siguem creatius, i ens caldrà buscar elements concrets per a la resposta familiar, pedagògica i de la societat en general (país, parròquies, ONG) que incideixin positivament en els problemes derivats de la immigració i de la interculturalitat a Andorra.

Rosa Duró Solanelles
Treballadora social del ministeri de Salut i Benestar

Acollida d'un foraster a l'Andorra dels anys cinquanta i evolució en l'encaix de la societat

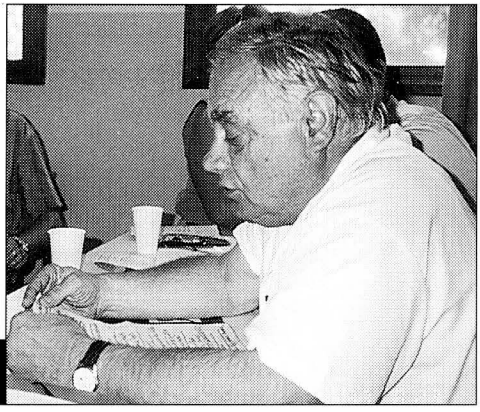

Sergi Mas

Vaig venir, amb la meva dona, per primera vegada a Andorra l'estiu del 1956; anàvem de motxilla i tenda de campanya. L'any següent hi férem una nova estada i aprofitàrem per mostrar el nostre treball. El mateix any vaig tornar-hi sol per col·laborar amb el company d'ofici Bonaventura Naudi en la talla d'una imatge. Novament a Barcelona, decidírem amb la Maria de venir a instal·lar-nos a les Valls. Així ho vam fer, primer jo sol i, al cap d'uns mesos, Andorra ja era casa nostra.

Ja de feia un temps que sentíem un atractiu pels Pirineus, pot ser perquè coneixíem, per condicionants de la nostra feina, el creador del museu etnogràfic de tema pirinenc Ramon Violant i Simorra; potser la nostra afició es decantava especialment cap a Andorra per contagi de l'entusiasme enfervorit que en Naudi tenia pel seu país.

A Barcelona, ens sentíem ofegats per les circumstàncies polítiques, sobretot jo, per no veure en un pròxim futur la fi d'una interminable postguerra. La vaga anomenada dels tramvies del 1951 m'havia ocasionat problemes, el boicot als transports públics del 56 provocà desesperança i, a l'ensems, la pruïja de cercar altres horitzons.

El fet és que abandonem casa i taller, arrabassem mobles i eines i cap a Aixovall, sense gairebé dir adéu ni als amics ni a la família. Va ser un arrauxament que afectà profundament els pares.

El nostre arrelament a Andorra va ser ràpid; després, passen quaranta anys (qui ho havia de dir? han passat en un buf) que han estat de consolidació d'aquest arrelament.

No tot, ni de bon tros, han estat flors i violes, ni el desenvolupament venturós d'unes *Pàgines viscudes* d'en Folch i Torres, ha estat més aviat dur, però no pas pel trasplantament. Ho hauria estat igualment si fóssim andorrans de bateig.

La particularitat pot fer semblar el cas atípic i, no obstant això, formem part d'un nombre de persones que, sense connexió entre elles, arribaren al país al tombant de la meitat del segle. Arribaren des de la seva Catalunya amb una disposició i una seducció pel Principat no pas idèntiques però sí semblants, la major part pertanyents a una mateixa generació. Evidentment, les Valls acolliren per aquella època gent d'altres contrades i cultures.

Pot ser que el temps passat, des de la distància, afavoreixi la idealització d'unes vivències; pot ser que un hom fugi de sistematitzar una anàlisi dels propis records; també podria ben ser que, com que un no és ni sociòleg ni acadèmic de res, es trobi incapaç de ser prou ponderat en les apreciacions de les peripècies personals. Diuen que tots tenim tendència a esborrar de la memòria el que no ens ha estat grat i que potenciem el que ha estat planer. En tot cas, un té la seva veritat, qui sap si deformada, però és tan vàlida i real com la dels historiadors més exigents.

A la Maria i a mi ens emocionà, recordo, en venir com a excursionistes, una nimietat com la de llegir el rètol d'una botiga, fleca; ves quina ximpleria. Tant llavors com més endavant, trobàrem que la gent era amable, acollidora, afable sense llagoteria, des dels primers dies ens feren sentir que érem al país de tota la vida.

Jo crec que sí, que el que captivava era aquella natural cortesia tan senyora, tan discreta, dels andorrans.

Cal tenir en compte que Andorra, aleshores, tenia uns sis mil habitants i que els residents no andorrans érem poquíssims. Fos pel que fos, ningú no interferia en els afers ni en la ideologia o la manera de pensar d'altri, almenys en aparença. Ens admirava la confiança en què vivia la gent, com a la primera treien la millor llonganissa del rebost per convidar-te, el costum de deixar la porta de casa sense clavar, com a cada moment et donaven la mà, es donaven la mà encara que es veiessin cada dia, com es tractaven tots de tu. Xocava el costum que tenien les dones d'intercalar en el parlar uns "ai oi" –"Bon dia, ai oi, que Déu mos do"–; ara són molt poques les que, de tant en tant, usen l'exclamació. Ens donava la sensació que no existien diferències de classe; en les celebracions, fossin religioses o no, tothom hi prenia part sense distincions, menys en actes oficials, on es respectava, i es respecta, un estricte i cerimoniós protocol. Només entrar a la Casa Comuna o a Ca la Vall, el tractament era, és, formalment protocol·lari i es deien de vós o de vostè, encara que fossin parents.

Aixovall era per a nosaltres un lloc virgilià, idíl·lic. La Valira flanquejada de berns, aubes i trèmols, l'estret pont de pedra que menava a un caminet que fent ziga-zagues duia cap a les velles cases entre gegantins oms i noguers, els prats, les vaques, el ramat de corders, Moro el matxo... Ah, l'amistat amb els paquetaires, els de debò, i com els admiràvem! Guanyar-nos la vida? Com diu un bon amic, "no circulava una puta pela". O almenys era difícil de veure-les.

Vejam, el qui es trasllada d'un país, d'una nació a una altra, què és el que és? El que es trasllada a treballar a un altre estat, lluny o prop del seu, què és? un turista que va d'un lloc a l'altre, què carai és? I un que, d'una parròquia passa a viure en una altra, què és?

Un no és ni gramàtic, ni semiòleg, ni llicenciat en ciències polítiques; de veritat i de veres, no sé què sóc; no, sí que ho sé, sóc el que he triat ser. Aquell intel·lectual americà va dir: "La meva pàtria és on penjo el barret". I si un no té barret, què? Una vella sentència: "Un no és d'on neix, un és d'on peix". I si un no va ben peixat, d'on és?

Que ara les coses no són com eren és ben cert; que Andorra no és el que era, com diu la Maria, doncs, vulguis o no vulguis, també és cert. Evidentment, tot evoluciona, potser el canvi, la transformació, la transmutació han estat massa ràpids, potser fins i tot vertiginosos; que en cada bugada es perd un llençol, que tot té un preu, és ben possible. Cal adaptar-se, Maria, res és el que era ni aquí ni enlloc.

Fa molts anys, el síndic general Julià Reig va dir oficiosament: "Andorra no podrà donar cabuda a més de cinquanta mil habitants". En som seixanta mil i escaig. Que l'augment sobtat demogràfic és el causant que aquella Andorra no hagi assimilat la tot recent nova població? No ho sé, tampoc sé si és la nova població la que no assimila Andorra.

S'han fet a Andorra molts i molt bons estudis sobre demografia i immigració, una bona part amb motiu de les aportacions a aquesta universitat d'estiu, tots excel·lents. *Els moviments migratoris a Andorra*, SAC, 1989. D'aquest llibre manllevo de la introducció de Joan Becat: "...brutalitat del fenomen migratori, desestructurant la societat del país, al límit de la polèmica es podria dir que la població andorrana es troba marginada, en situació de gueto en el seu propi país".

A Catalunya, de tant en tant també se'n fan, d'estudis sobre el tema; trobem en el llibre de Joaquim Maluquer *La immigració a Catalunya:* "...uns immigrants submergits en una població de majoria catalana acaben parlant català; un noi de pares catalans immergit en un agrupament de castellanoparlants, acaba parlant castellà a casa seva". Obvi, de pissarrí, però inqüestionable.

En la interessant i lúcida obra de Gabriel Janer-Manila, el pare d'aquella pre-

ciositat que s'endugué el premi de novel·la Carlemany, *El llenguatge perdut,* diu que "la cultura popular, les cançons, les rondalles i contes, les endevinalles, els jocs d'embarbussaments, el llenguatge, tindria de merèixer el mateix tractament que el de la preservació de l'ecologia... la negació (de la identitat cultural) és la cultura prefabricada, vertical, purament utilitària i mecànica". Per a ell, la renúncia a la fabulació, a la fantasia, a l'imaginatiu, a la inventiva creativa que se'ns ha llegat, és desarrelament, desidentificació.

Cap als anys seixanta aparegué a Barcelona un llibre que convulsionà la cofoia i pròspera neoburgesia catalana, *Els altres catalans,* de Francesc Candel, emigrant fill d'emigrants, que ja uns anys abans havia escrit *Donde la ciudad pierde su nombre,* un relat biogràfic, retrat cru de la realitat. A Andorra no tenim res de comparable, que retrati la realitat viva d'ara –almenys del meu coneixement–, a l'obra de Candel; potser trobaríem algun pàl·lid, mínim equivalent editat fora d'Andorra en *Escapa't d'Andorra*, d'Assumpta Margenat, i en algun conte de Víctor Mora, o en la pura delícia que és *Ai Francesc si vas a Andorra,* de Mossèn Ballarin. Constatar això no és cap crítica, és evidenciar un fet; en tot cas, m'autocriticaria, perquè jo tampoc, en el meu treball, he recorregut ni seriosament ni en broma el tema que ens ocupa.

Una genialitat: fa ben poc, els antropòlegs Dolors Comas d'Argemir i Joan Josep Pujadas han donat a conèixer una primícia del seu treball a les Valls, *Andorra, un país de frontera.* Hi trobem: "...impacte de les successives onades immigratòries, existeix una resistent invisibilitat (el subratllat és meu) del tema en la producció escrita d'Andorra, i és que resulta difícil enfrontar la pluralitat de registres d'implicacions que aquesta realitat genera...". Fantàstic, si no m'erro, invisibilitat vol dir el que no es veu. Quina quantitat de suggeriments proporciona un sol mot! Déu del cel quina troballa! Sols cal deixar anar una mica la imaginació i en Borges, en Pere Calders i Pitigrilli queden en calçotets.

Tornem enrere. Com dèiem, a l'època en què arribàrem els de la nostra generació, no se'ns posaven pegues ni obstacles; ara tampoc, però hi havia una sèrie d'interdiccions vàlides per a tothom que crec que es decretaren cap allà al 1941. No es podien formar grups al carrer de més de quatre persones –és clar que se'n formaven, de colles, de quatre i de molts més, però ningú no deia res–. S'era molt més estricte en la moralitat, més d'una botiga de confecció es clausurà per exhibir a l'aparador roba íntima femenina; a qui vivia en parella, "amistançat", se l'expulsava; també era prohibit jugar-se els diners i... no acabaríem mai. És curiós, però no es tenia ni la més mínima sensació de manca de llibertat, potser perquè, comparat amb el que deixàvem, allò era glòria. És clar, és una opinió personal.

La integració en la societat del país. La integració, la meva i la dels companys de generació, no va ser gens dificultosa i va esdevenir de manera espontània. Com si diguéssim per immersió.

No anomenaré el que he fet ni el que hem fet en aquests quaranta anys, només, si se'm permet, citaré l'amic, el malaguanyat Joan Puig i Salarich; ell ens llegà els seus poemes, uns dels més bells versos que s'han dedicat mai a Andorra. Aquesta va ser la seva manera de correspondre a l'hospitalitat d'Andorra. La integritat de la integració.

L'evolució: En establir la nostra llar en el petit poblet d'Aixovall, els veïns ens acceptaren amb tota naturalitat (m'he fet un tip de repetir-ho), érem els primers forasters que hi anàvem a viure, i amb tota naturalitat i intimitat participàvem en la petita comunitat, tant en els bateigs, com en les defuncions, com quan un veí es posava malalt o en la comunió d'un infant del poblet. Deu haver estat el procés quasi imperceptible, però al cap de tants anys, ara hi sóc un estrany.

L'encaix: encaix és un terme d'ofici, pot ser encadellat, de mitja mossa, de cua d'oranella o, com diu en Buenafuente, matxembrat, o sigui el meu encaix, ajustat o balder, ha estat la meva aportació de treball.

Sergi Mas Balaguer
Escultor i escriptor

La integració en l'empresa

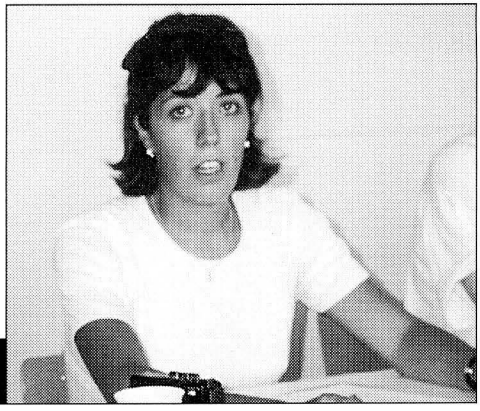

Mònica Codina

Abans de tot us vull comentar que la meva participació en aquesta 10a Diada Andorrana a la UCE ve generada per Banc Agrícol, que el mes de març em va comentar que, donades les característiques del tema a tractar aquest any (la integració), i donada la meva experiència en la gestió de recursos humans, seria interessant parlar de la integració vinculada al món de l'empresa.

Les circumstàncies han fet que el 18 de juliol passat em fos concedida una excedència a Banc Agrícol com a directora del departament de gestió i desenvolupament humà, per iniciar una etapa nova com a secretària tècnica de funció pública i de recursos humans al Govern d'Andorra, però amb el compromís amb el Banc Agrícol de ser avui aquí per fer aquesta breu exposició.

Començaré dient que, per entendre el concepte d'integració dins l'empresa, cal tenir en compte abans que cada empresa té una personalitat pròpia que la caracteritza, que es veu reflectida en la manera en què pretén actuar i ser percebuda, d'acord amb els valors empresarials, professionals i ètics. Per tant, el procés integrador de la persona dins l'empresa es veu condicionat per tots aquests aspectes.

Per què ens ha de preocupar la integració de les persones a l'empresa?

L'experiència ens demostra que la integració afecta directament els resultats intrínsecs del lloc de treball, ja que una persona integrada rendeix i s'involucra més, i per tant ajuda, en el seu conjunt, a obtenir uns bons resultats globals de l'empresa i a donar-ne una bona imatge.

Aquests resultats no s'han d'entendre solament en termes econòmics, sinó de qualitat de servei, agilitat de procediments administratius, anàlisi i solucions de problemes, entre d'altres.

Hi ha dues etapes que són bàsiques per poder assolir posteriorment un procès integrador òptim de les persones a l'empresa.

1. Selecció dels candidats

Aquest és un dels moments més importants per garantir la seva posterior integració.

El gestor/consultor de recursos humans, coneixedor de la personalitat de l'empresa, ha de seleccionar aquells candidats que no solament s'ajustin al perfil del lloc pels coneixements i/o l'experiència, sinó que ha de tenir en compte l'àrea socioprofessional i de personalitat, amb la finalitat de preveure si el candidat serà capaç d'adaptar-se als valors de l'empresa que el vol contractar, com també a l'entorn de treball en què haurà de col·laborar. Per tant, estem parlant no tan sols d'integració a l'empresa, sinó que l'inici ja és via d'integració departamental.

Si això bàsic no es té en compte, correm el risc d'estar contractant un futur desintegrat.

Al nostre país, s'hi afegeix que un gran nombre d'empreses contracten treballadors estrangers, per tant en ells, en aquesta fase, hi ha el valor afegit de la falta de coneixement de les característiques del país i el seu funcionament. Per tant, en el procés de selecció, l'empresa ha d'informar el candidat de la reglamentació laboral del país.

Per citar algun exemple, potser el més significatiu en aquest sentit és el fet que el candidat no pot traslladar el cònjuge ni els fills fins transcorreguts sis mesos, fet que pot ser un condicionant perquè el candidat no accepti el lloc de treball o, en cas contrari, perquè haurà d'adaptar la seva situació professional, i tot això afectarà, des del punt de vista afectiu i indirectament, la seva posterior integració a l'empresa. Així mateix, cal orientar sobre aspectes d'habitatge, escoles, entorn econòmic, etc.

2. Acollida de la persona nova

En l'acollida, l'objectiu és continuar el procés integrador de la persona donant-li tota la informació necessària que permeti al nou empleat conèixer millor l'empresa, i també oferir-li una visió global del context en què s'emmarcarà la seva feina.

La informació que se li ha de transmetre pot ser, entre d'altres:

- Ressenya històrica de l'empresa
- Estructura, a través de l'organigrama
- Organització funcional de l'empresa
- Normativa laboral: Reglament vigent
- Política de formació, comunicació, etc.

Tot això, acompanyat d'una exposició de motius, amb la finalitat de facilitar el seu procés d'adaptació.

A partir d'aquí, l'empresa ha de donar continuïtat al procés integrador del treballador posant al seu abast les eines necessàries que permetin la seva consolidació, però establint, al mateix temps, els sistemes de control necessaris per evitar qualsevol tipus de distorsió que pugui malmetre la seva integració.

Per citar-ne algunes, podem parlar de:

• Fluxos d'informació/comunicació

Cal distingir, primerament, el que entenem per informació i per comunicació, perquè són termes que tenen tendència a confondre's.

Els gestors de recursos humans coïncidim a dir que la informació es posar en relació les persones amb els esdeveniments de l'empresa, mentre que la comunicació és posar en relació les persones entre elles, en un procés que comporti influència mútua entre els qui hi participen.

Està comprovat que un bon sistema de fluxos d'informació i de comunicació ajuda a integrar les persones al si del seu lloc de treball i de l'organització en general.

Això s'ha d'aconseguir establint els mitjans necessaris que permetin una circulació fluida d'informació/comunicació ascendent i horitzontal, a través, per exemple, de:

- Reunions inter/intradepartamentals, lineals, d'un mateix nivell jeràrquic i equips de treball pluridiciplinaris que permetin analitzar i solucionar problemes comuns, compartir experiències i enriquir-se personalment amb les diferents aportacions dels seus membres.
- Revista d'empresa, que englobi aspectes d'interès general de l'empresa, a més d'informació d'interès per als empleats, tant relacionada amb la seva tasca com amb altres aspectes generals. Normalment, aquestes revistes han de ser de lectura fàcil, amb aspectes més lúdics com racó d'acudits, oportunitats, etc.
- Tauler d'anuncis. És un mitjà d'informació que permet obtenir la informació puntual i ràpida. Cal tenir present que ha d'estar col·locat en llocs visibles per a tothom.

- Concursos d'idees, bústies de suggeriments i plans d'iniciatives. Constitueixen formes vàlides de participació i d'implicació dels empleats.

- Cercles de Qualitat (OQ). Són grups de persones, agrupades lliurement amb l'objectiu d'identificar, analitzar i buscar solucions per eliminar aquells problemes que es troben en la feina diària.

• Formació

Un efecte integrador de la persona al seu lloc de treball és el coneixement que pugui tenir de la tasca que està desenvolupant i de tota la informació necessària per fer-la correctament i amb qualitat.

En aquest sentit, hi té un paper preponderant l'establiment de plans de formació que permetin a cada membre de l'organització assolir nivells òptims de competència.

Per dissenyar un pla de formació, cal detectar abans quines són les necessitats formatives de les persones perquè puguin desenvolupar la seva tasca amb eficiència i seguretat, i donar-los l'oportunitat d'adscriure's als programes formatius que organitzi l'empresa.

Que les persones trobin un suport de l'empresa quant a formació influeix molt positivament en la seva integració, ja que se'ls dóna l'oportunitat d'avançar constantment, donat que vivim en un entorn empresarial canviant i innovador.

• Avaluació del rendiment

En aquest sentit, hem de tenir en compte que el motor que fa funcionar les empreses són les persones que hi treballen; per tant, cal posar les eines necessàries que permetin detectar aquells que ho estan fent bé per reconèixer-los, i aquells que no es troben al nivell, per poder posar al seu abast els mitjans necessaris que els ajudin a assolir millors resultats.

Una de les eines més utilitzades per detectar l'evolució de les persones en el seu lloc de treball és l'avaluació del rendiment.

L'avaluació del rendiment és un mètode mitjançant el qual el superior jeràrquic avalua els resultats del personal al seu càrrec amb l'objectiu d'establir plans de millora individual i fomentar el compromís davant d'un mateix i de l'organització.

Així mateix, aquesta eina permet revisar les polítiques i les tècniques emprades en les àrees de recursos humans, per tal de poder assegurar en tot moment una gestió avançada que permeti al màxim les possibilitats de desenvolupament de l'organització i dels homes i les dones que hi treballen.

Cal tenir present que, per posar en marxa un sistema d'avaluació, aquest ha de ser ajustat a les necessitats particulars de cada empresa.

• **Plans de desenvolupament**

És una altra eina de reconeixement a la tasca realitzada que permet a la persona fer una carrera professional dins la mateixa organització, cosa que porta un bon efecte integrador.

• **Entrevistes personalitzades**

Per dur a terme una bona gestió de recursos humans, cal copsar les necessitats i les inquietuds de les persones que formen part de l'empresa (a tots els nivells jeràrquics). Per això, les entrevistes de caràcter individual amb els seus membres permeten disposar d'una informació bàsica per establir millores o reconduir situacions, encaminades a transmetre els objectius generals de l'empresa i, en conseqüència, ajudar a integrar les persones.

Per acabar, voldria dir que, malgrat haver fet aquí l'exposició d'algunes de les tècniques emprades en la gestió de recursos humans encaminades a assolir una integració adequada dels seus membres, són les empreses les que finalment decideixen quines són les que s'ajusten més a les seves necessitats, ja que la implantació de qualsevol d'aquestes tècniques no obté els resultats esperats si no hi ha un compromís inicial per part de l'alta direcció de l'empresa per dur-ho a terme.

Per això, la resposta pels camins que conduixen a la integració resulta bona per tothom, és com una inversió ben rendible si, com hem dit a l'inici, està ben estructurada.

Mònica Codina Tort
Psicòloga d'empresa

Per una integració democràtica

Ferran Goya

1. Premisses

He pensat que per parlar d'un tema tan sensible com és la integració, seria bo començar la meva exposició fent explícites una sèrie de premisses sobre les quals fonamentaré la meva intervenció.

- La característica essencial de les societats humanes és el canvi i no la immobilitat.
- El procés de canvi social s'entén millor amb nocions que ressalten el conflicte: l'antagonisme, la rivalitat, la desigualtat o la dominació, que no amb els conceptes que reflecteixen l'harmonia, la cohesió, la conformitat i el consens.
- La política és el mitjà pel qual fem front a aquesta situació conflictiva, ja sigui per ampliar-la o bé per transformar-la a la recerca d'uns objectius ideals d'equilibri, cohesió i harmonia.
- En la societat moderna existeix un gran desig de llibertat individual i alhora una necessitat d'estructurar-se comunitàriament.
- El problema de la integració no és específicament andorrà, sinó que té dimensions planetàries, i lamentablement no penso que hi hagi avui cap país que pugui donar la recepta per resoldre'l satisfactòriament.
- Hi ha elements que fan singular el cas andorrà: dimensions reduïdes, proporció naturals/residents, immaturitat de l'Estat democràtic andorrà, aniquilació de l'economia tradicional...

2. De quina integració parlem?

José Arcadio Buendía –l'heroi de *Cien años de soledad*– diu en un moment: "Uno no es de ninguna parte mientras no tenga un muerto bajo la tierra".

Cadascú dóna al mot integració un significat absolut sense tenir en compte que cada grup i cada persona fa una lectura d'aquest concepte d'una manera i amb una gradació diferent. El fundador de l'estirp Buendía parla d'una integració primària i fatalista, mentre que d'altres posaran per davant una integració cultural –voluntària o obligatòria– i uns altres encara es conformen amb una integració merament economicoproductiva.

Pel que fa al nostre país, Barate i Riera tractaven l'any 1980 aquesta qüestió d'una manera prou directa:

> «Si les Andorrans souhaitent une andorranisation culturelle, à preuve l'enseignement de la langue et de l'histoire andorranes dispensé dans les écoles françaises et espagnoles, ils n'en sont pas moins opposés à l'intégration pure et simple dans la nation andorrane de ces étrangers qui ont en quelque sorte le statut de travailleurs immigrés.
> Tout se passe comme si les Andorrans, atteints d'un complexe obsidionnal, tentaient à la fois d'intéresser superficiellement la main d'oeuvre nécessaire à leur prospérité économique en la coupant de ses racines culturelles et de la maintenir dans un état de sous-développement politique garant de l'exclusivité de leurs privileges» (*Le dépassement des contradictions en Andorre*).

Moltes coses han canviat a Europa i al món des de l'any 80: L'entrada d'Espanya i Portugal a la UE, el desmembrament de l'URSS, la caiguda del mur, els canvis profunds als països de l'Est, la guerra a l'antiga Iugoslàvia, la interdependència econòmica, cultural i política que ha creat l'expansió de la civilització capitalista occidental a tot el món.

En aquest món, els fluxos migratoris es generen i es gestionen dins el procés de mundialització i de competència salvatge propi del liberalisme econòmic, amb una funció de satisfacció de les necessitats puntuals del creixement, de mobilitat i de desestabilització de la mà d'obra interna. No cal dir que l'atenció i la protecció de les persones afectades pels fluxos migratoris rarament és objecte d'una gestió per part dels Estats.

Andorra és ara un Estat constitucional, la nova Llei de nacionalitat preveu per primer cop l'accés a la nacionalitat per temps de residència, la Constitució reconeix una sèrie de drets als residents legals, tenim un síndic que es diu Álvarez, un ministre Goicoechea, etcètera.

Malgrat tots aquests canvis, quan parlem d'integració persisteix entre una part de l'elit andorrana l'actitud que Barate i Riera van percebre fa 18 anys.

L'episodi de l'acomiadament dels mestres "estrangers" del ministeri d'Educació l'estiu del 96, i a partir d'aquell moment la discriminació explícita entre andorrans i residents de nacionalitat no andorrana en gairebé tots els edictes per a la contractació de personal de l'administració, són símptomes preocupants de la tendència d'una part de la societat andorrana al replegament en ella mateixa i al tancament.

L'actitud del govern demostra que la fracció hegemònica de la societat andorrana continua una política de barreres, de defensa dels privilegis dels seus membres, amb una visió restrictiva de la ciutadania, en lloc d'una línia expansiva de legitimitat del drets, de reconeixement del "dret de tothom a tenir drets", en definitiva, de negació de la integració com un objectiu prioritari de la seva acció política.

3. "Identitats" simples, realitats socials complexes

Avui, a punt de traspassar de mil·lenni, no és gens fàcil definir els elements característics de la personalitat andorrana; potser tampoc no ho era fa quaranta anys, quan ens hauríem atrevit a donar com a característics de la societat andorrana uns trets genèrics de societats rurals de muntanya o d'alta muntanya.

Tampoc no ho és en països de més dimensió física i política trobar elements "purs" d'identificació nacional. La norma arreu és el mestissatge, l'entrecreuament de pertinences múltiples, el contacte –no sempre sense traumes– entre civilitzacions.

Les identitats col·lectives són una ficció simplificadora de la realitat, que passa de ser una realitat fraccionada, jerarquitzada i en conflicte (obrers i patrons, pobres i rics, joves i vells, homes i dones, etc.) a un tot homogeni, singular i, naturalment, en harmonia.

La segona etapa d'aquest procés de simplificació és transformar els grups en essències, és a dir, en realitats immutables a través del temps. Així el grup ètnic, la nació o la minoria cultural es col·loquen al marge del temps, negant el treball de la història i el canvi.

Aquesta concepció simple de les identitats escamoteja i devalua el present i la història que s'hi desenvolupa. Els canvis, els contactes entre poblacions, el mestissatge, són tractats sovint en termes negatius: "contaminació", "homogeneïtzació planetària", "expansionisme de la cultura occidental moderna", etc.

Però, paradoxalment, la identitat té també un paper positiu, que la fa necessària i essencial per als actors socials; essent un principi de divisió, també

és un principi de visió o de coneixement. Les categories identitàries ens permeten copsar i comprendre la realitat, formar-nos una idea d'allò que som i d'allò que són els "altres", determinar el propi lloc i el dels altres en el món i en la societat.

L'acceleració descontrolada del desenvolupament tecnològic, la mundialització de l'economia, la revolució en les comunicacions són factors que capgiren cada dia no solament la vida material de les poblacions, sinó també els seus marcs de referència: les creences, els valors, els coneixements, les tradicions i els principis són qüestionats permanentment. En aquesta situació, un cert replegament en un mateix i la recerca de les "arrels" pot tenir un significat positiu que ajudi a estabilitzar les coses, a transformar el caos en ordre, a donar forma a una societat i sentit als projectes.

Què cal fer per conciliar el caràcter indispensable de la identitat i la necessitat d'evitar-ne les desviacions negatives?

En primer lloc, cal tenir sempre present el caràcter arbitrari de les construccions identitàries. No pas per eliminar qualsevol forma d'identificació o de pertinença, sinó per recordar que cadascú en té més d'una alhora. És una estratègia que impedeix el replegament en un mateix dins una sola identitat, tot permetent-nos així dialogar i establir solidaritats transversals.

També cal fer un esforç per revaloritzar el present i la història que s'hi produeix. Cal parar atenció a les noves identitats que no es basen en criteris de pertinença immutables i exclusius com el de la sang, la filiació o els orígens ètnics, sinó definides pels mateixos individus a través de les institucions que aquests es donen, com la identitat del "ciutadà", identitats més metafísiques i probablement menys entenedores que les identitats ètniques.

4. L'escenari andorrà

A Andorra, els canvis demogràfics iniciats amb l'exili de la guerra d'Espanya i que han continuat amb una gran immigració de treballadors i de "residents passius", han tingut un efecte innegable de transformació radical de les característiques de la societat andorrana.

La destrucció de l'economia agrícola i ramadera, la massificació turística, els mitjans moderns de comunicació, la formació dels joves andorrans a les escoles i universitats estrangeres, els intercanvis comercials, etcètera, són elements que completen l'escenari de canvi sociològic en què estem immergits.

Davant aquest fet, es presenten diverses actituds; certs sectors tradicionalistes miren amb enyorança el passat, idealitzat com a dipositari de la "puresa" del grup avui degradada i de la seva "autenticitat" perduda; altres sectors –amb un

cosmopolitisme epidèrmic– neguen la possibilitat i la necessitat d'una identitat compartida pels ciutadans d'Andorra.

Aquestes posicions reflecteixen la coexistència de dos mons en el panorama social andorrà, i no és solament la nacionalitat la que marca la diferència. Per un costat, una societat tradicional sotmesa al pes d'un sistema intern de reproducció de costums, de lligams i de solidaritats complexes, i per un altre unes comunitats definides per la mobilitat social, atomitzades, més cosmopolites, heterogènies per la seva procedència, activitat i cultura.

Els primers formen una comunitat restringida, estructurada, jerarquitzada, dependent, protegida per nombrosos mecanismes de control social: la casa, la propietat, el veïnat, la mentalitat, el seny, els costums i els usos, els prohoms, etcètera. L'altre món present a la societat andorrana, els nouvinguts amb o sense passaport, és un grup molt més obert, però també més desorganitzat, amb una cohesió més feble, orientat cap al consum de masses, igualitari, amb un fort individualisme i autonomia, que no ha generat normes pròpies de control social. Replegats a l'esfera privada, la seva participació en la vida política és esporàdica. Tenen una consciència limitada de la seva condició comuna i de pertinença al grup, amb minvada capacitat d'actuar col·lectivament.

Paradoxalment, l'antagonisme descrit ha donat lloc a un cert equilibri, a una acceptació de l'*statu quo* per part dels uns i dels altres. Un *statu quo* que permet "anar fent": els "uns" monopolitzen el poder polític, però permeten als "altres" de fer negocis i d'assolir elevades quotes de benestar, això sí, "junts, però no barrejats". Aquest equilibri és, però, inestable i fràgil a causa de les dificultats de fer extensiu el benestar a les fraccions més desfavorides de cada grup. La fracció hegemònica políticament no ha estat capaç d'articular cap solució a la contradicció entre la idea de bastir la seva cohesió entorn de l'enyorança d'un passat, uns modes de vida i unes tradicions ja mortes, d'una banda, i l'obsessiva necessitat d'un creixement econòmic desordenat i sense límits, que provoca tot un seguit d'impactes culturals i socials, de l'altra. Aquesta incapacitat, aquesta incoherència volguda i sovint confessada cínicament, és la causa principal de la fragilitat identitària andorrana. Falta, a Andorra, un grup social portador d'idees de futur, que es constitueixi en grup de referència, en grup cap al qual orientaríem positivament la nostra conducta.

5. L'estratègia de la pseudointegració

És aquella que, per un costat, manté les barreres jurídiques i socioeconòmiques de protecció entorn del club minoritari dels privilegiats, i, per l'altre, consa-

gra el deure dels immigrants a adaptar-se a les normes formals de convivència.

L'estratègia de la pseudointegració convida –o obliga– els immigrants a assimilar una cultura i a acomodar-se en una societat renunciant a la seva cultura i a les seves arrels, tallant els vincles amb el medi d'origen.

Des dels seus valedors s'insisteix en les cultures de partida i d'arribada com a conjunts coherents, sistemes tancats i, fins i tot, cossos de valors oposats. La cultura d'arribada, estàtica, perfecta i atemporal, hauria de ser adoptada al cent per cent pels nouvinguts.

No hi ha lloc, en aquesta deformació de la noció d'integració, per als conceptes de reciprocitat, d'intercanvi mutu, de fusió.

6. La integració democràtica

Cal una política d'integració activa? O, per començar, seria suficient que l'Estat elimini les barreres a la integració cultural, social i jurídica dels immigrats?

És suficient una "escola normalitzadora" com a element integrador?

L'educació, l'aprenentatge de la llengua, la història i el medi són certament condicions necessàries però no suficients per a la integració dels immigrants.

És una il·lusió pensar que amb llibres, museus i excursions podrem recrear artificialment per als fills dels immigrants unes vivències i unes situacions particulars que nosaltres hem deixat enrere, ja que si nosaltres tenim el dret a recordar, hem de ser capaços de deixar que els altres també recordin.

L'escola "integradora" és aquella que no s'atura en la funció "normalitzadora" i va més enllà, inculcant els valors democràtics de respecte a les diferències, de solidaritat, de justícia, de llibertat i d'igualtat.

La integració democràtica és la que respecta el projecte personal de l'immigrant, la que no li demana que abandoni la "cultura de partida" i adopti la "cultura d'arribada".

És la que no considera aquestes cultures sistemes tancats, sinó elements vius i canviants i amb valors comuns a compartir.

La integració dels immigrants solament s'aconsegueix quan aquests es fonen a la massa, quan els altres respecten la seva identitat cultural, quan la seva diferència és reconeguda com un enriquiment per a la societat.

La integració democràtica és la possibilitat de reivindicar una ciutadania amb dret a mantenir una multiplicitat d'identitats individuals.

És la que combina la defensa de la identitat, l'herència cultural i la llibertat personal de cadascú en una voluntat d'acció lliure, responsable i creadora.

A la integració només hi podem arribar en democràcia. Com diu Touraine: "La democràcia és avui el mitjà per salvaguardar la diversitat social i cultural dels membres d'una societat nacional o local, de fer viure junts individus i grups cada vegada més diferents els uns els altres en una societat que ha de funcionar com una unitat".

Ferran Goya Rodríguez de Castro
Enginyer i columnista de premsa

Societat Andorrana
de Ciències
Av. P. Benlloch 30, 3
Edifici Clara Rabassa
Andorra la Vella
Principat d'Andorra

Objectius de l'Associació de Dones Migrants d'Andorra

Carmen Barbero

L'Associació s'ha constituït recentment com a resultat de la reflexió sobre els problemes reals de les dones migrants a Andorra, que necessiten la solidaritat de la societat civil per poder ser superats progressivament.

Per poder establir els objectius de l'Associació, ha estat imprescindible conèixer prèviament quina és la situació de la dona migrant a Andorra.

Població femenina d'origen estranger

A Andorra hi viuen 24.257 dones estrangeres, d'origen majoritàriament espanyol, portuguès, francès i anglès, més de la meitat de les quals són treballadores assalariades.

La població total d'Andorra és de 64.479 persones, de les quals 13.019 tenen nacionalitat andorrana i 7.312 han nascut a Andorra i poden adquirir la nacionalitat andorrana als 18 anys.

Perfil tipus de la dona migrant

Dona jove, soltera, amb parella en situació familiar clàssica o monoparental.

Situació econòmica mitjana o baixa amb capacitació professional i nivell cultural igualment mitjans o baixos.

La raó de la migració és de tipus econòmic.

Dificultats que troba en arribar

En general, la inexistència d'una Llei d'immigració comporta una incertesa jurídica pel que fa als drets i els deures dels immigrants.

• En l'àmbit laboral

Primera barrera: Control mèdic d'immigració.

Encara que hi hagi una feina confirmada, existeix el risc de no poder quedar-se al país si no es compleix el protocol de salut exigit. L'incompliment d'aquest protocol no sols vol dir l'existència de malalties infectocontagioses o de defectes físics greus, sinó de diabetis, d'hepatitis C, de sordesa... El cost d'aquest control mèdic va a càrrec de l'immigrant.

Segona barrera: La falta d'informació de les condicions del permís de treball.

En el cas d'un treball temporer, el permís de treball no permet el reagrupament familiar i aquesta situació es pot mantenir durant un període llarg de temps.

Tercera barrera: La precarietat en el treball.

Acomiadament lliure sense indemnització.

Inexistència de l'assegurança per a la cobertura de l'atur.

La cobertura de la Seguretat Social es perd al cap de vint dies de pèrdua de la feina.

El permís sense sou per poder tenir cura del fill acabat de néixer comporta la pèrdua de la cobertura de la Seguretat Social, tant per al fill com per a la mare.

Als 18 anys es perd la cobertura de la Seguretat Social si no s'estudia o no es treballa.

Els horaris i la feina en dies festius provoquen greus distorsions en la vida familiar.

• En l'àmbit social

La soledat que provoca la inexistència de familiars i amics i el desarrelament lligat a la immigració.

El cost de l'habitatge, que és molt alt per als nivells salarials existents, fet que comporta molt sovint la necessitat de compartir casa.

Les guarderies infantils són poques i cares i a més no s'adeqüen als horaris de treball dels adults.

Les baixes pensions de viduïtat i d'invalidesa.

Les dificultats que provoca el desconeixement de l'idioma.

Tota aquesta problemàtica sociolaboral comporta un grau elevat de desestructuració familiar, amb un gran nombre de separacions, de problemes de salut mental, d'alcoholisme, de violència dins el nucli familiar i molts avortaments. Tot això fa que els immigrants no s'arrelin i que es produeixin importants fluxos migratoris.

Objectius de l'associació

Havent constatat aquesta realitat, hem volgut ampliar el teixit social del país i treballar per a la millora de les condicions de les dones migrants a Andorra. Per això hem constituït l'ADMA.

Lògicament, aquesta associació està oberta no tan sols a les dones migrants, sinó a totes les persones, homes o dones, que en vulguin formar part i que en comparteixin els objectius.

Aquests objectius, genèricament, són:

• Informar i defensar els drets de les dones migrants i dels seus fills com a part integrant dels drets humans.

• Impulsar l'eliminació de totes les formes de discriminació per raó de sexe i/o de nacionalitat.

• Lluitar per aconseguir que es ratifiquin i s'apliquin tots els convenis, les declaracions i els tractats internacionals que estipulin la igualtat de sexes.

• Lluitar contra tot tipus de violència física o psicològica envers les dones o els infants.

• Informar de la legislació vigent, molt especialment la que es refereix a salut, educació i feina.

• Informar dels ajuts socials existents.

• Informar l'opinió pública i la societat en general dels drets i els aspectes discriminatoris existents envers les dones migrants.

• Tots aquells que puguin sorgir en el futur.

Per a la consecució progressiva d'aquests objectius, l'ADMA s'ha organitzat en vuit comissions de treball, que es reuneixen setmanalment per resoldre problemes concrets o per fixar les línies de desenvolupament de les activitats.

Darrerament s'ha definit com a objectiu prioritari concret l'obertura d'una residència refugi per a dones maltractades que el puguin necessitar de manera transitòria.

Carmen Barbero Carballo
Presidenta de l'Associació de Dones Migrants d'Andorra (ADMA)

Integració en l'esplai

Ramon Rossell

Advertiment: us parlo des de la vivència personal

"Us prendré de totes les nacions, us reuniré de tots els països i us aplegaré en una sola terra. Us donaré un cor nou i us posaré un esperit nou dins vostre; trauré de vosaltres aquest cor de pedra i us en donaré un de carn..." (del profeta Ezequiel, capítol 36, 24-28).

Per parlar de la integració em cal recordar aquest text escrit 50 anys abans de Jesucrist. Perdré el temps si les muntanyes em són muralles que m'aïllen i no són braços que enllacen Andorra amb els altres pobles per dansar la sardana "d'una sola terra". Cosa vana serà si parlo d'integració sense el propòsit de llevar l'egoisme, la xenofòbia, la marginació i tota altra mena d'explotació i esclavitud dels germans que ens fan el cor de pedra! La pluja més fina, benefactora per fer fruitar els nostres camps, relliscaria damunt el cor de pedra. Ens cal a tots un cor de sang –no deixo la figura literària d'Ezequiel– si volem que les reflexions sobre la integració fruitin "el món de veritat, de justícia, d'amor i de pau" que predicà el Mestre de Natzaret.

Un principi fonamental per a la integració: la dignitat de la persona humana

La integració es basteix sobre el fonament del respecte a la dignitat de la persona humana. Aquest dret humà, el dret a la dignitat, és acceptat per tots els qui reflexionem sobre la integració. Em permeto desglossar-lo, encara que només sigui superficialment:

a) La dignitat de la persona humana rau en l'obligació incessant de la veritat. La veritat que no s'imposa, sinó que s'assumeix en virtut de la mateixa veritat. Totes les persones tenim un tros de veritat. Hi ha qui compara la veritat amb un mirall. Afirmen que tots tenim un tros d'aquest mirall i que ara n'hem d'ajuntar tots aquest bocins per formar una immensa lluna –la Veritat en majúscula– en què tots els pobles, totes les cultures, totes les religions es puguin emmirallar.

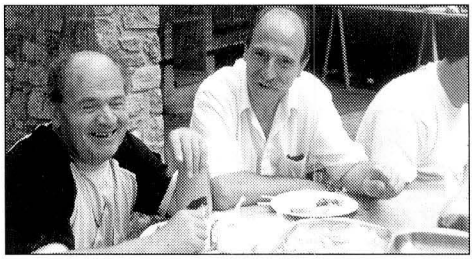

El ministre comparteix el dinar amb monitors i nens al camp d'AINA per donar suport a la tasca de país i social que s'hi fa.

b) La dignitat de la persona humana ens obliga a ser tolerants. L'art es fa amb la unitat dins la pluralitat. No hi ha una bellesa sense l'altra. La tolerància ens dóna el gaudi de la comunió dins la diversitat.

c) La llibertat va lligada a la dignitat humana de la persona. Em torben l'esperit tantes pàgines negres de la història de l'Església que relaten imposicions i inquisicions. M'entristeixo quan la meva Església manté actituds defensives i conservadores. Sóc feliç aquesta setmana que prop de cinc-cents mil joves de 140 països d'arreu del món s'apleguen a la capital de la Llum per compartir la recerca de com seguir Jesucrist avui, que aquests joves organitzen un fòrum amb dos representants de cada país per analitzar les relacions entre l'església i la joventut. Avui, 23 d'agost, em recorda la tràgica nit contra la llibertat del 23 d'agost de 1572; durant la qual hi hagué la matança general dels protestants executada per Carles IX a desig de Caterina de Mèdicis. La veritat no es propaga matant, sinó morint per ella. *Pacem in terris*, de Joan XXIII, i la declaració conciliar *Dignitatis humanae* són dos documents que tothom ha de tenir en compte no sols per no ensopegar un altre cop amb la mateixa pedra de la "desintegració", sinó sobretot per pouar-hi aquella aigua per cultivar la perla que és la dignitat de la persona humana.

Denúncia per desbloquejar la integració

Avui perduren situacions d'exclusió que fan patir homes i dones concrets del costat de casa nostra. D'altra banda, tenim l'esperança que sorgeix de les experiències de compromís per a la integració social.

No ho puc silenciar. La integració que ens ocupa tota aquesta jornada andorrana de la Universitat d'Estiu a Prada 1997 queda bloquejada mentre hi hagi pobresa i desigualtat. I més quan en una societat com la nostra hi ha recursos

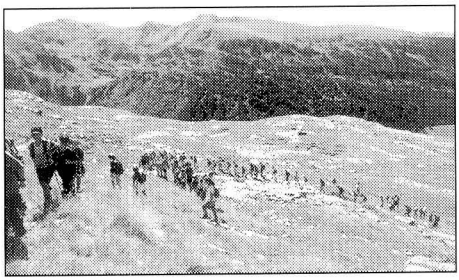

El contacte amb la muntanya et fa estimar el territori, diu Conrad Blanch.

suficients per resoldre-les. Sé, però, que aquesta problemàtica l'ha de resoldre la voluntat política.

El vespre del 3 de març passat hi hagué al Palau de gel d'Andorra una taula rodona amb setanta rectors de santuaris de Catalunya, Andorra i Balears, presidida pel ministre de Turisme, Sr. Pujal, i per la cònsol de Canillo, Sra. Rossa. El rector del Santuari del Mont, Joan Carreres, escriptor i periodista, demanà a la taula "com s'integraven els emigrants en un país en què els andorrans són en notable minoria". La cònsol de Canillo donà fe que entre emigrants i andorrans no hi havia cap desigualtat pel que fa al dret a l'ensenyament, a la medicina, a l'associacionisme...; que tots eren ciutadans amb els mateixos drets i deures per igual, tret del de vot". Ambdues autoritats, caps de la taula rodona, deixaren clara la voluntat del govern de socórrer els ciutadans en les seves necessitats i d'integrar-los en el món cultural, esportiu, social d'Andorra perquè "tota exclusió afecta la mateixa dignitat de la persona humana".

AINA, una minisocietat andorrana

La integració en l'esplai és la comunicació que se m'ha demanat de fer. Algú es pot queixar que no hagi parlat del tema en fer aquesta llarga introducció –per a mi, massa breu–. Els cinc-cents infants-adolescents i joves que han participat a les colònies d'AINA aquest estiu han portat a la casa i al campament els valors i els contravalors, les virtuts i els defectes, les alegries i les penes de casa seva, de l'escola i de la societat que mamen cada dia de l'any. Esguardar els infants de colònies és mirar la societat que tenim. Escoltar els nens i les nenes és escoltar la societat andorrana. He començat parlant de la societat en general perquè convivint amb infants i joves m'he adonat que no n'hi ha prou d'ajudar en un cas concret durant l'esplai, sinó que allò que cal és canviar la societat. De la mateixa mane-

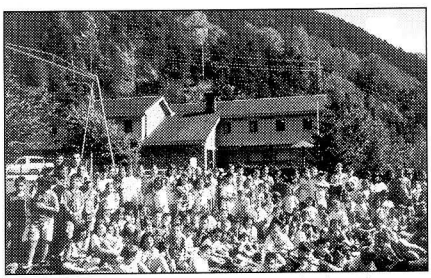

Mainada provinent de totes les parròquies, de totes les escoles, de tota mena d'estatus social, formen una família a AINA.

ra que no solucionarem res guarint el peix, allò que cal és canviar-li l'aigua contaminada. Permeteu-me que us ho il·lustri amb quatre flaixos.

1. Fa anys, però no ho oblidaré mai. L'assistenta social em demanà d'acollir a la cuina d'AINA per rentar plats una noia de setze anys per a qui el batlle havia decretat que s'enviés a una casa de protecció de menors a Barcelona.

Vaig acollir-la amb la condició que fos un participant més del campament Tamarros d'AINA. Gràcies als benefactors anònims d'AINA, l'equipàrem de tot, sobretot d'unes bones botes de muntanya perquè li costava molt pujar. La noia s'integrà plenament i fou molt feliç. Cap company no s'adonà de la seva problemàtica personal. Només hi havia una pregunta que emboirava tanta felicitat: "I després del campament, què faré? On em portaran?". Qüestions que em colpegen avui com el primer dia.

2. Els infants porten a AINA els problemes del món que els toca viure. L'informe de l'assistenta social d'un colonista d'aquest estiu a AINA diu textualment: "El nen ha vist com el seu pare alcoholitzat pegava a la seva mare. El nen ha assumit la violència del pare. Cal que tingui un monitor experimentat per evitar que pegui als nens".

3. He dedicat tota una "Meva Agenda" a la revista *Informacions* per suplicar als pares i a les mares: "Jugueu amb els vostres fills". Els infants pateixen el problema d'una societat en què la feina, els diners o simplement la televisió són més importants que perdre el temps amb els fills –que no és pas perdre el temps!

4. Al refugi de Cabana Sorda hi havia una ovella malferida. Un dels nens es va obsessionar per saber qui li donava menjar, qui la guariria... El pare del nen és veterinari.

Després de vint-i-un anys de colònies, és una ascensió prou important per constatar que el miler i escaig de joves que han prestat de manera altruista el servei de monitors –jo m'estimo més dir-ne educadors en el temps lliure– són avui uns ciutadans sensibles i responsables pel que fa a la vida social a Andorra. Alguns fins i tot han orientat la seva professió en aquest camp.

AINA neix amb la missió d'integrar

Qui més necessitava ser acollit era el fill de l'emigrant. Parlo de l'estiu de 1976. Plegaven les escoles, venia l'onada turística i els pares emigrants havien de treballar més que durant el curs. Durant els dos mesos d'estiu, el treballador que feia el dia de festa era l'excepció. Recordo una mare a qui durant el curs li costava de trobar feina, però a l'estiu li'n sortien per tots costats. Els fills dels patrons tenien el problema solucionat, els enviaven a estudiar anglès fora

El cant, una eina d'integració: llengua, valors de país, alegria, sensibilitat.

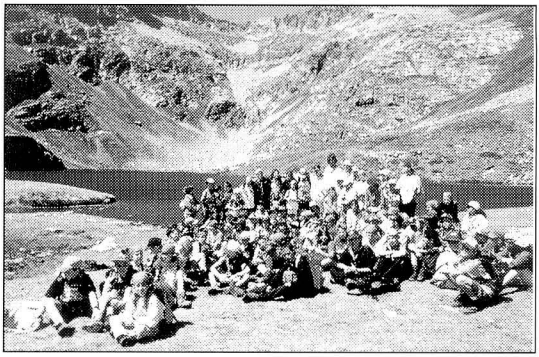

La bellesa del llac agermana.

d'Andorra o al xalet de la platja amb un cangur exclusivament per a ells. Els dels treballadors es quedaven tancats al pis davant la tele. Un nen del Pas de la Casa va posar foc al pis i tothom cridava perquè no es feia res a l'estiu per als nens. AINA va néixer per a tothom, però amb predilecció pels fills dels treballadors emigrants. Per això el nostre lema és "cap infant sense colònies". Després va resultar, sortosament, que de tornada de la platja o abans d'anar-hi venien a fer un torn de colònies a Canillo, on tots –andorrans i residents, rics i pobres, qui pagava i a qui havíem de trobar amb la monja germana Maria una persona benefactora– paraven taula, rentaven el plat, netejaven el cóm de les vaques. Les patrulles de sis amb un monitor es feien a través d'un joc per fomentar la convivència entre tots.

Les Colònies Populars de Canillo, que era com es coneixien quan es feien al Casal Sant Serní, van néixer amb voluntat integradora. Els escolars d'Andorra estaven dividits per l'ensenyament que els pares els havien escollit. Encara avui els quatre ensenyaments, tot i ser una riquesa per al país, divideixen. Canillo era un poble neutre i s'hi trobaven nens i nenes tant de l'escola francesa com de l'espanyola com de la confessional. I de totes les parròquies.

La voluntat integradora d'AINA s'ha fet ben palesa en l'heroica opció d'acollir els infants amb discapacitats, un gest que honora els joves monitors. Pujar una nena amb dificultats al llac de Cabana Sorda aquest estiu va representar per a la Sílvia fer-ho caminant d'esquena per poder-la agafar amb les dues mans. L'arribada al llac va ser emocionant. Tots els companys els van aplaudir agraint el seu esforç.

A l'hora d'integrar, els infants amb els quals tenim més dificultat són els agressius. Per aquest motiu, els monitors, amb la col·laboració generosa i

magistral d'una assistenta social, van dedicar tot un cap de setmana, internats a AINA, a reflexionar sobre com actuar amb aquests nens.

Un altre fet que demostra la voluntat d'integrar d'AINA el trobeu en l'ús que es fa de totes les instal·lacions i els serveis que el comú posa al servei dels ciutadans i dels turistes: itineraris de natura, la via Ferrata –l'èxit d'aquest estiu–, el romànic, la Creu dels set braços, el santuari nacional de la Mare de Déu de Meritxell...

Fins i tot, la voluntat d'integrar d'AINA es fa patent en el compromís de tot el país per sentir-se seva la casa, l'obra social: el Govern ajuda perquè puguem oferir un preu social, els comuns ens subvencionen el material de tallers i la granja, la Caixa Andorrana de Seguretat Social ens forneix la farmaciola, les entitats bancàries col·laboren en l'edició del programa i del cançoner, Càritas coordina les inscripcions i aporta beques, els donatius de bodes, primeres comunions, bateigs, ciris a Meritxell ajuden els monitors en les seves despeses de formació, durant el seu treball a AINA i en els estudis. En néixer AINA dèiem: "Una casa per a tots, bastida a pols entre tots per a tothom".

En una paraula, avui ens mantenim tots fidels i hem incrementat encara l'objectiu pel qual van néixer les colònies populars de Canillo l'estiu del 1976.

La bandera andorrana, símbol i penyora de l'amor al país per a tots els colonistes.

Els eixos que donen identitat a AINA, font d'integració

a) Fer país, dèiem, quan l'any 76 encara l'eslògan no havia esdevingut un tòpic. Fer país de la millor manera, "trepitjant tarteres, jugant als llacs, guanyant cims perquè, com manifestava Conrad Blanch, president del Centre Excursionista de Catalunya i director de les pistes de Soldeu-el Tarter, a l'*Avui* de l'1 de gener, "el contacte amb la muntanya et fa estimar el territori".

b) Despertar la creativitat. Anna Blanco, dels campaments Tamarros, en comentar el poema Aprendre dels infants i responent la meva pregunta sobre quina diferència hi ha entre parlar als infants i parlar amb els infants, em deia: "Parlar als infants és parlar al buit". Cal programar unes colònies a partir dels centres d'interès dels nens i de les nenes. Només així seran creatius.

c) Fomentar l'esport més ric i que la gent té com a ventafocs, el senderisme a l'estiu i l'esquí de fons a l'hivern, entre d'altres de concretats en unes olimpíades.

d) Conrear la sensibilitat, des del "Bon dia a la placeta dels Rotaris fins al

bona nit a l'amfiteatre" seguint les petjades del malaguanyat cantautor Xesco Boix: "Amb el cant fem llenguatge, ressaltem els sentiments més nobles de la cançó, fomentem el grup, conreem l'alegria". Cada estiu editem un cançoner que regalem l'últim dia i que els infants fan signar als monitors i amics. Conrear la sensibilitat amb el noms de la casa: plaça Xesco Boix, casa del Bob, el monitor que trobà la mort al pic de Rocaentravessada, pòsters del Petit Príncep, de Sant Francesc d'Assís, de Picasso...

e) Facilitar la convivència treballant el camp de la comunicació –tenim taller de premsa, un monitor per cada sis infants amb els quals cada nit dialoga al peu de la seva llitera...– i treballant el camp de compartir: cada dia, després d'esmorzar, hi ha els serveis a la granja, a la jardineria, a la casa. Quan anem d'excursió i d'acampades, s'organitzen de manera que el colonista es veu empès a compartir.

f) Ajudar la fe, que comença amb el respecte a la consciència de cada nen i de cada nena, de cada monitor i de cada monitora: Quan Jesús deia "deixeu que els infants vinguin a mi", no digué mai "els nens batejats o els nens que fan catequesi...". Però l'infant fa preguntes.

A més, l'infant acull els alliçonaments que duen les nostres llegendes de Sant Joan de Caselles, de la Creu dels set braços, de Meritxell, de Setúria, del Roc de les bruixes. Els colonistes et demanen que els expliquis més escenes bíbliques: Abraham, Josep i els seus germans, Esther, Judit... La pregària de la nit i del matí és sempre una cançó de muntanya, un espiritual negre: *No tardis Jack*, *Escolta-ho en el vent*, *El cel és blau*.

Aquests eixos arriben al nen a través del tarannà dels monitors i de les monitores que tenen una formació continuada durant tot el curs: reunió cada divendres, cursets de cap de setmana sobre els temes que ells demanen en acabar de revisar el curs, la convivència de quatre dies a la Borda Meritxell per Setmana Santa, i al mateix esplai: festes de la tardor, pujada del Pessebre a Casamanya, jocs de neu, cursets d'esquí de fons, cursets de fotografia –tenim laboratori–...

Ho tinc molt clar, sóc a AINA no per guardar nens i nenes. Hi sóc per integrar fins al punt de –permeteu-me ser utòpic i d'expressar-ho amb paraules de Sant Pau als cristians de Galàcia: "Ja no compta ser jueu o grec, esclau o lliure, home o dona. Tots sou una sola cosa en Jesucrist".

El Crist alliberador, ja que, per damunt de totes les lleis, usos i costums i prejudicis socials, hi havia la dignitat de la persona humana i predicava: "la veritat us farà lliures".

Ramon Rossell Serra
Rector de Canillo

Integració i benestar

Meritxell Camp

Aquesta ponència no vol fer un recull històric ni una interpretació politicoeconòmica, únicament pretén crear un petit marc de reflexió pel que fa al compromís social que representa l'actual context de canvis constants en la cultura, les organitzacions i, fins i tot, en la dinàmica de la vida quotidiana.

En primer lloc, farem una breu reflexió sobre els termes integració i benestar per poder justificar, a continuació, com són interdependents i alhora complementaris.

La integració o assimilació defineix el procés que permet als immigrants barrejar-se en una societat que els acull per viure en harmonia.

Si cada país d'immigració adopta una actitud particular, segons la seva història o la seva situació econòmica i política, podríem arribar a distingir tres concepcions d'integració:

1) individual: cada estranger s'adhereix a la societat receptora a través de la pràctica de la llengua, l'aprenentatge de la cultura i la seva pròpia voluntat de participar en la vida de la nació (cas de França)
2) comunitària: tot i preservant les seves particularitats, cada comunitat s'integra de manera col·lectiva a la societat receptora, que és a la vegada multicultural (cas dels Estats Units, país fundat sota el principi del *melting pot)*
3) ètnica: posa l'accent en la història i els lligams de sang (cas d'Alemanya).

El terme benestar es refereix a qualitat de vida, equilibri, salut. Fins i tot institucions com l'Organització Mundial de la Salut (OMS) plantegen que per potenciar la salut individual s'ha d'intervenir de manera global integrant les variables següents: interpersonals, socials, culturals.

Això ens porta, necessàriament, a pensar en un model biopsicosocial que depassa el model reduccionista fins ara vigent.

Per assolir els objectius que avui es planteja l'OMS, no calen només nous descobriments mèdics, sinó un canvi en les institucions socials i en els hàbits dels grups i dels individus.

Les barreres principals per aconseguir l'objectiu salut-benestar no són només físiques i biològiques, sinó de comportaments interpersonals, socials i culturals.

Hem de tendir, doncs, a mobilitzar i controlar els canvis en normatives i expectatives culturals, en el funcionament de les institucions socials, en les actituds i els comportaments d'individus i grups i en els sistemes de distribució dels serveis per la comunitat.

Per reduir la càrrega de malaltia (individual o social), hem de poder fer un diagnòstic de la comunitat per tal d'intervenir de manera eficaç.

Una de les variables significatives que cal avaluar és el grau d'identificació social de la població.

En termes biologistes, podríem parlar d'homeòstasi, és a dir, de l'equilibri que s'estableix entre els membres natius i els immigrants d'una comunitat. Si l'intercanvi és adaptatiu, parlarem de cohesió, aglutinació social o integració.

Si, per contra, no hi ha assimilació dels estrangers perquè la societat receptora no és prou permeable, es donaran intercanvis desadaptatius que trencaran l'equilibri homeostàtic.

Perquè es doni la integració, cal parlar, necessàriament, d'identificació.

La identificació té les seves arrels en la imitació o el mimetisme. La imitació permet la formació del grup en fer previsibles les conductes, en homogeneïtzar col·lectivament els judicis que valoren aquestes conductes i, sobretot, en dirigir els desigs.

La coacció normativa serveix per reforçar la tendència mimètica instintiva.

L'aglutinació social ve donada per la proximitat física, les semblances externes, el paral·lelisme dels gustos i, sobretot, per la comunitat lingüística.

La imitació es ritualitza mitjançant l'educació: desplegament de les normes comunitàries.

Dins el cercle reforçat de la identificació social, és difícil adoptar les novetats i encara més delicat és conviure amb allò que és diferent i pluralitzar les possibilitats dins l'ésser col·lectiu.

Adaptar-se als canvis és difícil i fins i tot traumàtic. Però també és evident que l'ésser humà creix i es desenvolupa a través de la superació de canvis continus al llarg del seu cicle vital.

En aquest sentit, generem recursos o mecanismes que ens permeten adaptar-nos a situacions noves.

En definitiva, la clau de la supervivència i la perpetuació de l'espècie és l'adaptació.

És possible crear una identitat individual al marge de la identificació social dels vincles primordials (sang, raça, llengua, religió...)? Quin paper hi té la societat civil? El de crear vincles i adhesions més enllà de l'afinitat natural.

Es tracta de la supremacia política que genera la interacció social (vincles de classe, de partit, de negocis, de sindicat, de professió, etc.) i que, en definitiva, estableix les bases del funcionament dels grups.

Si formar part de la societat civil és imprescindible per identificar-se amb el grup i assumir les normes comunitàries, els estats han d'esmerçar esforços per integrar i assimilar la població immigrant, creant un marc comunitari que faci possible un desenvolupament individual que tendeixi cap a la identificació social dels grups.

Si no és així, es desencadena l'heterofòbia (sentiment de por i odi davant altres, diferents, estranys, forasters, els qui irrompen des de l'exterior en el nostre cercle d'identificació), que condueix a la segregació de grups marginals, amb el consegüent risc de pertorbacions (malaltia social).

No és suficient tenir un sistema que intervé en la rehabilitació, ens calen models que apostin per la promoció i la prevenció.

Només és possible engegar aquesta difícil tasca si, prèviament, es consolida la cohesió social.

Segons el concepte modern d'estat del benestar, els estats han de facilitar l'accés dels menys afavorits a la sanitat, l'educació, la cultura, la protecció social... L'objectiu és assolir el benestar col·lectiu.

Sovint, les capes menys afavorides de la societat coincideixen amb grups socials fruit de les migracions. El flux migratori és inherent als estats moderns i a la conjuntura politicoeconòmica.

Des del punt de vista col·lectiu, hem de plantejar la qüestió següent: si no som capaços d'integrar en els nostres esquemes de funcionament tot allò de nou i diferent, de vèncer l'heterofòbia, com podem plantejar-nos el progrés?

El repte que avui ens plantegem és com crear un context social que afavoreixi la capacitat de desenvolupar els potencials personals per respondre de manera positiva a les demandes comunitàries.

Aquesta qüestió responsabilitza, bàsicament, els organismes i les entitats públics que s'ocupen de l'educació i del benestar de les persones.

Meritxell Camp Buj
Psicòloga clinica i
presidenta del Col·legi de Psicòlegs d'Andorra

Bibliografia consultada:

– GEERTZ, Clifford. *La interpretación de las culturas.* Ed. Gedisa, 1990

– JENKINS, David. *Salud para todos en el año 2000. Un desafío para la psicología y las ciencias sociales.* OMS, 1989.

– SAVATER, Fernando. *Diccionario filosófico.* Ed. Planeta, 1995

– VAILLANT, Emmanuel. *L'immigration.* Les essentiels Milan, 1996

Integració i identitat

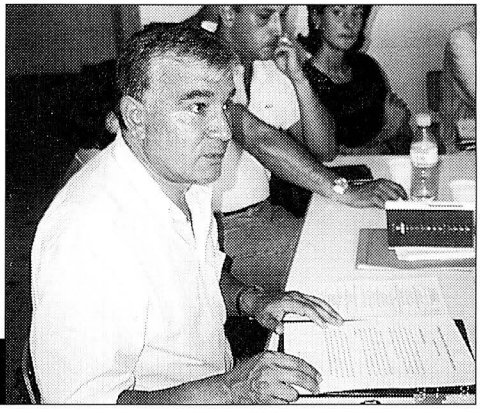

Miquel Alís

1. La integració a Europa

A partir dels anys cinquanta, les necessitats de mà d'obra, la descolonització, la gran diferència de nivell de vida entre el Nord i el Sud, l'Est i l'Oest d'Europa, entre Europa i Àfrica i Àsia, han portat un augment important de la immigració a molts països d'Europa com són França, Alemanya, el Regne Unit...

Darrerament, aquests països, a causa de la primera crisi del petroli del 1973, i sobretot de la crisi econòmica dels anys noranta, pateixen una reacció, gens sana, d'alguns autòctons contra els immigrants (FN a França, etc.). Aquesta reacció neix de l'augment de l'atur i de la criminalitat en les regions de forta immigració.

Conscients que la marginació dels migrants és una font de tensions i de conflictes socials, els governs d'aquests països han restringit la immigració i han adoptat un pla d'acció sobre la lluita contra el racisme, la xenofòbia, l'antisemitisme i la intolerància, alhora que afavoreixen la integració dels treballadors estrangers.

2. Immigració a Andorra

Andorra ha conegut una immigració important a partir dels anys setanta per raó de les necessitats de mà d'obra per al comerç i la construcció. A diferència dels països d'Europa citats anteriorment, i malgrat les successives i importants modificacions de la Llei de nacionalitat, ens trobem que, avui,

menys d'un terç de la població del nostre país és andorrana (el 31/12/96, hi havia 20.331 andorrans sobre una població de 64.479 habitants). L'examen d'aquestes xifres ens porta a reflexionar sobre immigració, integració i identitat a Andorra.

3. Immigració, integració, assimilació, identitat i nacionalitat

La immigració ha estat i és (encara que molt menys que abans) necessària per al desenvolupament i la modernització del nostre país. Avui, però, l'estat ha de controlar l'entrada de migrants al país i reservar els llocs de treball per als andorrans i per a les persones ja residents a Andorra, pensant principalment en els joves, que cada dia arriben més nombrosos i més preparats al mercat laboral. L'estat exerceix aquest control, encara que d'una manera molt primitiva, a través de la llei de quotes. Andorra necessita, al més aviat possible, una llei d'immigració i la corresponent borsa de treball, que regulin conjuntament i satisfactòriament la immigració a Andorra.

A partir d'aquí, la quantificació de la immigració ja estarà definida. La coexistència de migrants i andorrans s'ha de resoldre per la integració dels diferents grups ètnics i culturals. Integració, i per què no, si els residents que han escollit de viure al nostre país ho desitgen, assimilació, un element molt diferent de la integració, però que n'és complementari.

La integració (al meu entendre) concerneix el treball, l'allotjament, l'educació, la sanitat i els serveis públics. Els migrants es poden trobar, segons els països en què resideixen i l'època que es considera, en posicions socioeconòmiques que van de la segregació total (llocs de treball no qualificats, allotjaments precaris, apartats dels serveis públics) a la integració total (on tenen més o menys les mateixes perspectives que la població local).

L'assimilació (sempre al meu entendre) es refereix a la manera de viure, de pensar, d'expressar-se, i també als valors socials i a les relacions humanes. El procés d'assimilació pot considerar-se com la manera com un migrant s'adapta a la manera de viure dels autòctons.

Tots dos processos estan lligats i aquest lligam pot crear problemes quan els migrants han conegut una assimilació exagerada sense estar integrats (segona generació). Al contrari, un grau d'integració superior al grau d'assimilació causa menys dificultats; en aquest últim cas, els diferents grups de migrants estan aïllats, però no causen conflictes si no intenten imposar els seus propis models culturals.

A Andorra, considerant els indicadors citats anteriorment, el grau d'integració és elevat. Si bé alguns andorrans, que posseeixen terrenys, tenen més possibilitats de construir habitatges unifamiliars (xalets) que els residents, a causa del preu elevat de les parcel·les, els migrants poden avui esdevenir propietaris del seu habitatge (crèdits tous) o tenen la seguretat de conservar el seu lloc

d'habitatge (llei d'arrendaments). Així ho vol la nostra Constitució quan diu que "els poders públics han de promoure les condicions necessàries per fer efectiu el dret de tothom a gaudir d'un habitatge digne".

Quant al treball, l'educació i la sanitat, els andorrans i els estrangers legalment establerts al nostre país tenen els mateixos drets (a part la funció pública, que és reservada als andorrans). La comprensió i la tolerància han de prevaler en les relacions dels immigrants amb els serveis públics, des dels serveis d'immigració i sanitat fins a la policia. Un altre factor de la integració a Andorra són els casaments mixtos, que cada dia són més.

Perquè hi hagi assimilació, hi ha d'haver també, i sobretot, la voluntat dels migrants. Andorra ha de posar a la seva disposició tots els mitjans per a una assimilació total: ensenyament de la llengua, la cultura i els costums andorrans per als joves i cursets de les mateixes matèries per als adults. Hi ha d'haver un procés d'adaptació a les condicions de vida andorrana. L'assimilació exigeix, doncs, la participació dels estrangers, que han d'acostumar-se als valors, a les normes i als usos andorrans; han d'adquirir les bases de la llengua, renunciar als comportaments religiosos excessius (tolerància) i integrar-se a la vida escolar i professional (respecte a l'obligació escolar, formació professional).

En contrapartida, la població andorrana s'ha de mostrar tolerant envers els estrangers que viuen a Andorra. Generalment, els andorrans han estat sempre, i són, molt tolerants. El que es remarca a Andorra és que de vegades existeix una intolerància bastant important entre grups de nacionalitats diferents i, de vegades, fins i tot entre residents de la mateixa nacionalitat, però originaris de províncies diferents. Aquesta intolerància (deguda gairebé sempre a cultures, llengües i religions diferents), Andorra l'ha de combatre afirmant que aquests grups minoritaris poden prevaler-se de les seves pròpies cultures, llengües i costums, essent diferents els uns dels altres i constituint així un enriquiment per a la societat. En cap moment, però, no es pot acceptar l'etnocentrisme. El respecte de la diversitat cultural s'ha de considerar, doncs, com un enriquiment mutu. La formació dels mestres i els programes han d'insistir en la necessitat que tots els joves (andorrans o residents) adoptin una visió positiva i tolerant de la diversitat cultural.

El grau d'integració és elevat a Andorra, però el nostre país necessita augmentar el grau d'assimilació (que no vol dir submissió) dels residents que desitgen viure i conviure al nostre país. Si això és així, **la identitat andorrana**, no sols no perillarà, sinó que, al contrari s'enriquirà i s'enfortirà i farà possible una **naturalització** més important que invertirà les xifres citades al principi.

Miquel Alís Font
Ensenyant i conseller general

La immigració, repte per al segle XXI

Antoni Morell

Aquest era el títol de la ponència que havia d'haver explicat, l'altre dia, a Prada de Conflent. Una afonia total i estúpida va fer impossible la meva presència modesta en aquell fòrum. Per això, ara presento un resum del que hauria volgut expressar amb veu rodona i diàfana.

Penso, d'entrada, que s'hauria de dir, des del punt de vista andorrà, que el que es diu immigració (des d'ara usaré el mot cohesió) és un factor positiu i una oportunitat magnífica per transformar i enriquir el concepte d'estat andorrà. Per tant, penso que aquest element ens ajudaria a superar el concepte que, tot sovint, tenim a Andorra de ciutadania nacional, que, en definitiva, ens agradi o no ens agradi, podria constituir-se en una certa barrera de la legitimitat dels drets. En aquest cas, hauria d'existir una certa coherència amb la "sagrada teoria dels drets humans". Convindria aquí, però, consultar els darrers informes d'Amnistia Internacional i d'altres organismes internacionals per veure els estats que respecten els drets humans, alguns dels quals són d'aquells que llencen la pedra i amaguen la mà. I això dins la mateixa "sacrosanta" Europa.

No es tracta, per tant, al meu entendre, de parlar d'integració. Cohesionant-nos tots, en definitiva, tots serem millors.

Ben entès que cal considerar les condicions especials dels petits i, per tant, també ha d'existir un cert proteccionisme. Si els grans –països veïns i altres– ho fan, per què no ho hauríem de fer els petits?

Certament que cal vertebrar solucions. Quines?

Personalment, estic allunyat de la política activa i això correspon als polítics. Però, en tot cas, en aquesta cohesió social, un dels elements importantíssims –no l'únic– és la llengua.

Per tant, en aquest sentit hi ha d'haver un gran esforç per part del govern, però també de tots els estaments privats –dins d'aquesta actitud de cohesió social–, per especificar que a Andorra no tenim tres llengües. Només en tenim una. I, ben entès, com a mínim en parlem dues més, les dels països veïns: la llengua francesa i la llengua castellana. I, més i més, perquè malgrat que som petits tenim, a voltes, un universalisme que no tenen els grans.

Cal dir, a més, que hi ha altres factors que s'han de considerar: No es tracta d'integrar, ni d'imposar. Es tracta de cohesionar, de sumar, de multiplicar, de posar a disposició de tota la ciutadania tots els mitjans –tota i tots!– de què disposa l'estat. És un nacionalisme globalitzador, on tothom, en definitiva, cerca les pròpies arrels, la "patria chica", davant el poder de la màquina, de l'anonimat, de la manca d'interès per la persona humana per part dels poders burocràtics.

Segurament, a Andorra, es tractaria de fixar unes regles de joc en què s'establís una mena de vasos comunicants entre les diverses comunitats que convivim en una de sola: la societat civil. Personalment, comparteixo el pensament dels qui diuen que no es tracta d'integrar. Per què? És cohesionar, és conviure –sense que ningú no perdi les pròpies arrels–, estructurant una comunitat social i civil en què tothom aporti el que és seu, propi i inalienable, en un país on també, i sobretot, tenim el que és "Andorra". El problema és que els qui ens diem andorrans no sabem gaire bé el que és nostre. Em sembla a mi.

Per fugir del "babelisme" i alhora sortir dels cercles tancats d'un nacionalisme estret i provincià, al meu modest entendre, només hi ha una sortida: fugir d'individualisme, de protocol d'intencions a voltes hipòcrites, i que el nacionalisme no sigui fanàtic, ni excloent, que no negui el dret a existir de tot allò que no s'identifiqui amb ell. I d'altra banda, una aportació de tots els grups socials, siguin de la nacionalitat que siguin, oberta, respectuosa amb les regles de joc mínimes –aclaridores i alhora exigents– del país que acull tothom que les respecti. Respecte mutu i cohesionat per un interès comú de tots els qui viuen, treballen i moren al país.

Integrar, no. Cohesionar i millorar-se mutuament, sí!

Però, per sobre de tot, cal que Andorra sapigui què vol. I vulgui el que sap.

Aquesta és una sintesi de les aportacions personals d'aquest modest observador que hauria volgut portar a consideració a Prada. La veu és, a voltes, traïdora. L'escriptura pot patir d'errors, però no d'afonies.

Certament que la immigració és un repte per al segle XXI. I també per a Andorra.

Antoni Morell Mora
Advocat i escriptor

Cloenda

Àngels Mach

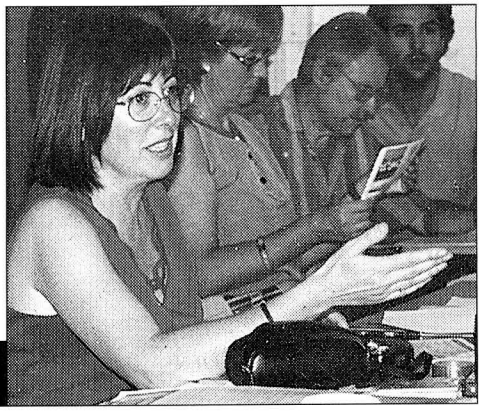

Estem a punt de donar per acabada aquesta jornada a Prada, la més multitudinària del Principat d'Andorra en aquest fòrum de trobada dels països de cultura catalana, ja amb un currículum de dos dígits i enguany amb els deures fets, un cop aconseguida la publicació de totes les Diades que han tingut lloc des de l'any 1988, en què la SAC es va integrar al Patronat de la UCE. Un doble motiu de satisfacció.

L'interès del tema escollit enguany era ben evident, i ja va quedar ben palès vista l'acceptació que va tenir entre tots aquells a qui vam anar proposant la seva intervenció, un cop es va tenir un primer esbós dels aspectes que es va considerar més oportú de tractar. Per tant, volem agrair en primer lloc l'esforç dels ponents, tant per preparar les seves ponències com per tenir la deferència de venir-les a presentar aquí, a Prada, permetent d'aquesta manera l'intercanvi d'opinions i el debat productiu sobre un tema que requereix, primer de tot, diàleg.

Les intervencions de caire tècnic ens han aportat coneixements amb dades objectives precises que, combinades amb les de vessants més humanístiques i junt amb les experiències personals, han proporcionat una visió força completa de la problemàtica existent al país actualment. Els coneixements i les experiències de les persones que s'han format en altres àmbits poden enriquir la cultura del país d'adopció, i la convivència exigeix una base de respecte mutu, no tan sols amb aquells que vénen de fora, sinó també entre els propis autòctons.

Vagi el nostre reconeixement també als mitjans de comunicació, que contribueixen a la difusió d'aquesta Diada que té lloc fora d'Andorra, perquè les per-

sones que no s'hi hagin pogut desplaçar puguin rebre informació puntual d'allò que s'ha tractat.

Finalment, volem fer constar el nostre més sincer agraïment al Banc Agrícol i Comercial d'Andorra, que ha patrocinat l'organització d'aquesta Diada, en una relació que s'ha mantingut per quarta vegada. Així mateix, la nostra més veritable gratitud al govern d'Andorra, que a través del ministeri de Cultura ens permetrà la publicació del llibre recull d'aquesta Diada abans de final d'any. Sense ells, la desena Diada no hauria estat possible, per més il·lusió que hi poséssim a la SAC. També agraïm la col·laboració del ministeri d'Educació, Joventut i Esports, que ha donat suport econòmic general a la dinovena edició de la UCE, junt amb les altres institucions dels Països Catalans, encara que no directament a la Diada Andorrana.

Per acabar, moltes gràcies a tots els presents i us emplacem a la propera Diada, l'any vinent.

Àngels Mach Buch
Secretària de la SAC

Annex

Cartell d'Andreu Alfaro

dia 15

■ ***Inauguració de la XXIX UCE***
a les 12 del migdia

amb Miquel Porter, president de l'UCE, Manuel Castellet, president de Fundació Universitat Catalana d'Estiu, Joan-Pau Alduy, batlle de Perpinyà, Pau Blanc, batlle de Prada

■ ***Cara i creu de l'aniversarisme en la literatura catalana***
a càrrec de Josep Murgades, de la Universitat de Barcelona
a les 5 de la tarda

dia 16

■ ***El paper del municipi en una Europa sense fronteres***
a càrrec de Manuel Royes, president de la Diputació de Barcelona
a les 12 del migdia

■ ***Els okupes, un moviment?*, debat**
a les 5 de la tarda

dia 17

■ ***Homenatge a Oriol Martorell***
amb Josep Martorell, Raimon Obiols i Miquel Porter
a les 12 del migdia

■ ***El futur de les esquerres a Catalunya***
amb Raimon Obiols, del Partit Socialista de Catalunya, Pere Portabella, d'Iniciativa per Catalunya, i Jordi Carbonell, d'Esquerra Republicana de Catalunya
a les 5 de la tarda

dia 18

■ ***Es pot combatre l'atur?***
a càrrec d'Ignasi Farreres, conseller de treball de la Generalitat de Catalunya
a les 12 del migdia

commemoracions, debats, conferències i homenatges

79

■ ***Homenatge a Joan Ainaud i de Lasarte***
amb Pere Ponsich, Pere Canturri, ministre de cultura del Govern d'Andorra, Josep M. Martí i Bonet i Jaume Llado
a les 5 de la tarda

dia 19

■ ***Església i llengua***
amb i Modest Prats i Climent Forner
a les 12 del migdia

dia 20

■ ***Andorra, una visió de futur***
a càrrec de Marc Forné, cap del Govern d'Andorra
a les 12 del migdia

■ ***Hi ha progrés en l'evolució biològica?***
a càrrec de Joandomènec Ros, de la Universitat de Barcelona
a les 5 de la tarda

dia 21

■ ***Les noves tecnologies i el futur de la informació***
amb Jordi Vilajoana, director general de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, Ramon Mateu, subdirector de Televisió Espanyola a Catalunya, Joan Majó i Joan J. Pérez Benlloch, moderador.
a les 12 del migdia

■ ***Història del naixement de la ciència (del s. XX aC al s. XV dC)***
a càrrec d'Antoni Lloret (CNRS)
a les 5 de la tarda

dia 22

■ ***El desplegament de la policia pròpia, un exercici de sobirania***
a càrrec de Xavier Pomés, conseller de governació de la Generalitat de Catalunya
a les 12 del migdia

commemoracions, debats, conferències i homenatges

80

Fundació Roca i Galès

XII Jornades sobre cooperativisme: el cooperativisme de l'any 2000

dia 21
Obertura de les jornades
a 2/4 de 10 del matí

- ***Gestió empresarial a les cooperatives de treball associat***
  a càrrec de Jordi Vila, president de la FCTAC, i Reis Pava, president de la FVECTA

Debat obert sobre el tema tractat al matí
moderador: Esteve Puigferrat
a les 4 de la tarda

dia 22

- *Taula rodona*: ***La promoció i la formació a les cooperatives***
  amb la participació de representants de les diverses branques de cooperatives
  moderadora: Núria Esteve
  a 2/4 de 10 del matí

Debat obert sobre el tema tractat al matí
a les 4 de la tarda

dia 23

- ***L'eficàcia empresarial de les cooperatives: Ecotècnia SCCL***
  a càrrec d'Ermen Llobet, soci fundador d'Ecotècnia SCCL
  a 2/4 de 10 del matí

- *Taula rodona*: ***Compartim experiències***
  amb la participació de membres de diverses cooperatives dels Països Catalans
  moderador: Francesc Vernet
  a 2/4 d'11 del matí

a les 12 del migdia
Cloenda de les jornades

reunions i jornades especialitzades

59

Societat Catalana de Física (IEC)

- ***Història de l'astronomia precopernicana a Catalunya***
  (vegeu *Ensenyament plurdisciplinari*)
  a càrrec de Josep Chabas
  dia 19, de 9 a 11 del matí

- ***Física i ciència-ficció***
  (vegeu *Tecnologia*)
  a càrrec de Jordi Josep Pont i Manuel Moreno
  dies 22 i 23, de 9 a 10 del matí

Societat Andorrana de Ciències

X Jornada Andorrana: La integració a Andorra

dia 23
de 9 a 1 del migdia

- ***Aspectes socioeconòmics d'Andorra***
  a càrrec de M. Jesús Lluelles, geògrafa i investigadora

- ***Evolució històrica de la normativa aplicable al fenomen immigratori***
  a càrrec de Francesca Ros, geògrafa i investigadora

- ***Aspiracions dels residents magrebins***
  a càrrec de Rachid Raguig, president de l'Associació de Magrebins d'Andorra

- ***El paper de la llengua en la integració***
  a càrrec de Montserrat Badia, cap del servei de Política Lingüística

- ***Aspiracions dels residents angloparlants***
  a càrrec de Desmond Allen, president de l'Associació d'Angloparlants Residents a Andorra, i M. Rosa Giesa

- ***Comunitats mixtes, integració i microestats: precaucions metodològiques***
  a càrrec de Montserrat Martell, coordinadora de la Comissió UNESCO d'Andorra

reunions i jornades especialitzades

60

- ***Aspiracions dels residents portuguesos***
  a càrrec de Joan Gonçalves, president de l'Associació de Residents Portuguesos

- ***Andorra, una terra acollidora***
  a càrrec de Rossend Marsol, Sicoris, gestor i periodista

- ***Aspiracions dels residents francesos***
  a càrrec de l'Associació de Residents Francesos al Principat d'Andorra

- ***Aspiracions dels residents espanyols***
  a càrrec de Modest Mayoral, secretari d'organització de l'Associació de Residents a Andorra

- ***Els problemes socials derivats de la (no) integració***
  a càrrec de Simó Duró, ensenyant i Conseller General

de 3 a 6 de la tarda

- ***Sí! la integració és constructiva... mai no ens hem de privar d'un repte tan essencial***
  a càrrec de William Danion, escriptor i galerista

- ***Els altres andorrans***
  a càrrec de Rosa Duró, assistent social

- ***Acollida d'un foraster a l'Andorra dels anys cinquanta i l'evolució en l'encaix de la societat del país***
  a càrrec de Sergi Mas, artista i escriptor

- ***La integració en l'empresa***
  a càrrec de Mònica Codina, psicòloga industrial

- ***La integració i l'educació***
  a càrrec d'un representant del Ministeri d'Educació

- ***Per una integració democràtica***
  a càrrec de Ferran Goya, enginyer i columnista

- ***Objectius de l'Associació de Dones Migrants***
  a càrrec de Carmen Barbero, metge-anestesista i presidenta de l'Associació de Dones Migrants d'Andorra

reunions i jornades especialitzades

61

- ***La integració en l'esplai***
  a càrrec de Ramon Rossell, rector de la parròquia de Canillo i educador (AINA)

- ***La integració i el benestar***
  A càrrec de Meritxell Camp, psicòloga clínica i presidenta del Col·legi de Psicòlegs d'Andorra

- ***Integració i identitat***
  a càrrec de Miquel Alís, ensenyant i Conseller General

- ***La integració com a valor a la fi del segle XX***
  a càrrec d'Antoni Martorell, advocat i escriptor

Departament de Treball

- ***Creació d'ocupació i mercat de treball***

dia 18

a les 9 del matí
moderador: Joaquim Ferrer i Mallol
Polítiques d'ocupació. Formació ocupacional, a càrrec d'Olga Carmany; actuacions comunitàries en el camp de l'ocupació i el seu futur, a càrrec de Teresa Manobens; autoempresa. A càrrec de Xavier Agulló

a 2/4 d'11 del matí
moderador: Joaquim Ferrer i Mallol
Reformes estructurals, formació i creació d'ocupació, a càrrec de Jordi Gual; educació, qualificació i mercat de treball, a càrrec d'Esteve Oroval

a les 12 del migdia
Sessió plenària. Creació d'ocupació i mercat de treball, a càrrec d'Ignasi Farreres, Conseller de Treball

a les 3 de la tarda
moderador: Joaquim Ferrer i Mallol
Experiències: el temps parcial. El treball a temps parcial com a dinamitzador del mercat de treball, a càrrec de Jordi Goula, el treball a temps parcial des d'una perspectiva empresarial, a càrrec de Josep Aguilar
Debat

reunions i jornades especialitzades

62

Llista de participants a la Diada

Àngels Mach Buch	Farmacèutica	Canillo
Antoni Pol Solé	Arquitecte	Canillo
M Carme Xifre Griño	Secretària Gral. Càritas andorrana	Andorra la Vella
Xavier Galabert i Pujol		Escaldes-Engordany
Montse Piqué Vilalta	As. social, coord. Càritas and.	Andorra la Vella
Joan Carles Montes	Periodista	Andorra la Vella
Anna F. Raichs	Periodista	Andorra la Vella
Xavier Morral	Periodista	Andorra la Vella
Julià Rodriquez	Periodista Informacions	Escaldes-Engordany
Desmond Allen	President ESRA	Sant Julià de Lòria
M Rosa Gresa		Auvinyà
Anna Rebulà Carbonell	Professora	Molins de Rei
Montserrat Badia	Servei de Política Lingüística	Sant Julià de Lòria
Maria Geli	Ensenyant	La Massana
Ferran Goya	Enginyer	La Massana
Mònica Codina	Psicòloga	Santa Coloma
Francesca Ros	Geògrafa	Escaldes-Engordany
Jaume Ros i Serra	Empresari i escriptor	Escaldes
Àlvar Valls Oliva	Periodista	Encamp
Ramon Rossell Serra	Sacerdot, Aina	Canillo
Josep D. Pol i Pedrós	Estudiant	Andorra la Vella
Eduard Herrero Borras	Químic	Granollers
David Mas Canalís	Historiador	Sant Julià de Lòria
Sergi Mas Balaguer	Escultor	Aixovall

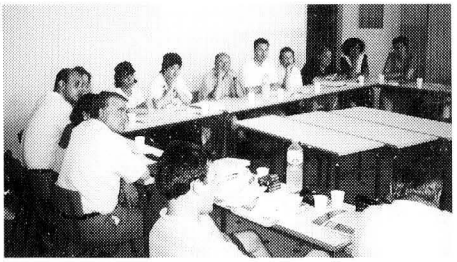

Lluís Garcia Santa-Maria	Metge	Escaldes
Maria Jesús Lluelles Larrosa	Geògrafa	Escaldes-Engordany
Francesc Bonet Casas	Llic. Empresarials i Dret	Encamp
Diana Figueras i Nieto	Professora	Escaldes-Engordany
Joel Sàmper Marbà	Estudiant	Andorra la Vella
Goretti Marbà Roig	Administrativa	Andorra la Vella
Lluís Sàmper i Pasqual	Informàtic (Centre Cultura Catalana)	Andorra la Vella
Lluís Morera Pasqual	Gravador	Encamp
Sílvia Puente Rodríguez	Estudiant	Andorra la Vella
Àlex Àlvarez Castellarnau	Estudiant	Andorra la Vella
Modest Mayoral García	ARA Secretari d'organització CRE Conseller secretari	Andorra la Vella
Josep Maria López i Llaví	Crític cinema	Encamp
Eugeni Giral	UAB	Bellaterra
Neus Gassol	Administrativa	Bellaterra
Josep Montañés Also	Banca	Escaldes-Engordany

Joan Carles Rodríguez Miñana	Jurista	Sispony
Miquel Porter i Moix	Rector UCE	Prada de Conflent
M. Rosa Ferrer Obiols	Consellera general	Andorra la Vella
Miquel Alís Font	Conseller general	Encamp
Jordi Pasques Canut	Escriptor	Oliana
Anna Troy Ortanobes		Andorra la Vella
Pere Pellicer Canal	Llicenciat en Filologia	Barcelona
Antoni Terra Barbena		Mataró
Montse Montoliu Solé		Sant Julià de Lòria
Alfred Giner-Sorolla	Bioquímic	Vinaròs
Joan Costa Riera	Sociòleg	La Garriga
Rosa Duró Solanelles	Treballadora social	Sant Julià de Lòria

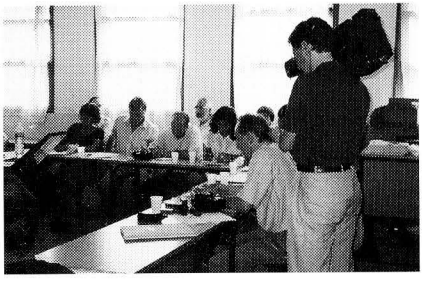

Recull de premsa

informacions 15 d'agost de 1997

SOCIETAT

El dia 23 d'agost Andorra estarà present de nou a Prada de Conflent

La 10a Diada Andorrana a la UCE tractarà sobre "La integració a Andorra"

Arxiu

Un moment de la diada que va tenir lloc l'any passat dins de la Universitat Catalana d'Estiu.

Andorra estarà present per desena vegada a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) que se celebra cada any a la localitat francesa de Prada de Conflent. La cita és el proper dia 23 d'agost. De les 9 a les 13 hores i de les 15 a les 18 hores els ponents analitzaran enguany al Liceu Renouvier el tema de *La integració a Andorra*. Com en ocasions anteriors, aquest cop s'ha buscat també una matèria de debat interessant de la qual se'n pugui parlar des de diversos punts de vista. Els organitzadors, la Societat Andorrana de Ciències (SAC), han donat a conèixer aquesta setmana el programa de la 10a Diada Andorrana dins de la XXIX UCE. Destaca l'assistència de representants de les comunitats de residents que hi ha a Andorra, que parlaran sobre les aspiracions dels seus respectius col·lectius. Així, hi

serà present Rachid Raguig, president de l'Associació de Magribins d'Andorra; Desmond Allen, president de l'Associació d'Angloparlants residents a Andorra (ESRA); Joan Gonçalves, president de l'Associació de Residents Portuguesos i Modest Mayoral, secretari d'organització de l'Associació de Residents a Andorra (ARA).

Ponents

No faltaran tampoc diversos estudiosos de la matèria com la geògrafa i investigadora Maria Jesús Lluelles (*Aspectes socioeconòmics d'Andorra*); Francesca Ros, geògrafa i investigadora (*Evolució històrica de la normativa aplicable al fenomen immigratori*); Montserrat Martell, coordinadora de la Comissió UNESCO d'Andorra (*Comunitats mixtes, integració i microestats: precaucions metodològiques. El cas d'Andorra*); Montserrat Piqué, coordinadora de Càritas (*Els problemes socials derivats de la no integració*); Roser Duró, treballadora social del Ministeri de Salut i Benestar (*Interculturalitat i treball social*); Mònica Codina, psicòloga industrial (*La integració en l'empresa*); Carmen Barbero, presidenta de l'Associació de Dones Migrants d'Andorra (*Objectius de l'Associació de Dones Migrants d'Andorra*); Ramon Rossell, rector de la parròquia de Canillo i educador (AINA) (*La integració en l'esplai*) i Meritxell Camp, psicòloga clínica i presidenta del Col·legi de Psicòlegs d'Andorra (*Integració i benestar*).

Arxiu

La diada se celebra al Liceu Renouvier.

Entre els polítics destaca la participació del conseller de la Unió Parroquial d'Ordino (UPO) Simó Duró (*Els problemes polítics derivats de la no integració*) i el de l'Agrupament Nacional Democràtic (AND) Miquel Alís (*Integració i identitat*). Altres ponents seran la cap del Servei de Política Lingüística del Govern, Montserrat Badia; el periodista Rossend Marsol, Sícoris; l'escriptor i galerista, William Danjon; l'advocat i escriptor Antoni Morell; l'artista Sergi Mas i l'enginyer Ferran Goya. A més de les que es presenten de manera oficial, hi haurà també ponències lliures.

El resultat de la diada andorrana a la UCE serà publicat en un llibre gràcies al patrocini de Banc Agrícol i Comercial d'Andorra. Aquesta vegada es presentaran també les publicacions de la tercera, quarta i novena diades, que van tractar sobre *La identitat nacional*, *El futur d'Andorra* i *Andorra en el món*, respectivament. ■

Julià Rodríguez

15 d'agost de 1997

DE BONA FONT

informacions

22 d'agost de 1997

La 10a Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu que tindrà lloc demà dissabte a Prada de Conflent promet ser interessant, si més no pel tema que tractarà: La integració a Andorra. Per parlar d'aquest tema ningú millor que els representants dels diferents col·lectius d'estrangers que resideixen en aquests moments al país, que podran donar el seu punt de vista sobre si és fàcil integrar-se a Andorra. El debat pot resultar molt profitós sobretot si es té en compte la voluntat del Govern de presentar abans que acabi l'any un projecte de llei sobre immigració i quan encara està present, per exemple, la polèmica al voltant de la Llei de residències passives, que tanta oposició va aixecar entre algunes comunitats de residents.

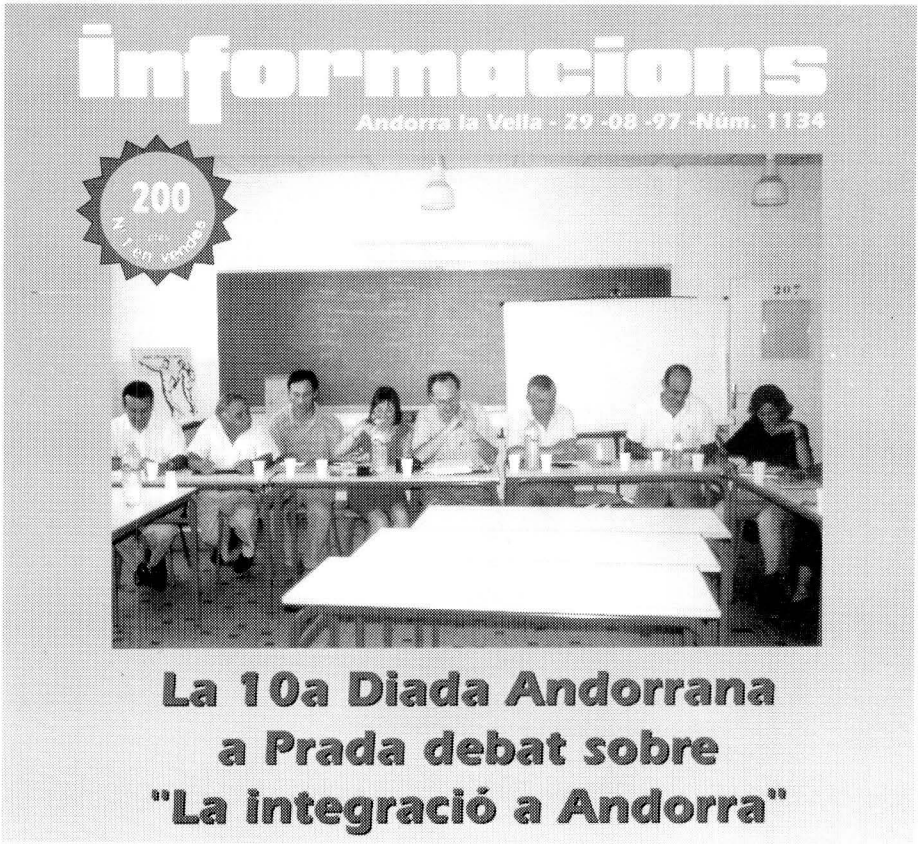

EDITORIAL

La integració a Andorra

Andorra va participar de nou a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) que se celebra cada any a Prada de Conflent. El tema elegit en aquesta ocasió pels organitzadors, *La integració a Andorra*, va destacar també pel seu interès i actualitat, en un moment en què tot just ha començat el debat sobre la llei d'immigració. Per primera vegada, representants dels diferents col·lectius de residents van seure al voltant d'una taula per poder parlar de forma clara i sense embuts sobre aquesta qüestió. Com ha ocorregut amb altres matèries polèmiques, ha estat més enllà de les nostres fronteres on s'ha trobat el marc ideal per a la discussió d'un tema de cabdal importància per a l'esdevenidor del país. Tots els portaveus de les diverses comunitats d'immigrants van posar de manifest les nombroses dificultats que troben a l'hora d'integrar-se al país. Altres ponents van insistir en la tradició del país com a terra que ha destacat al llarg de la seva història per la capacitat d'acollir i donar refugi als que, per una causa o altra, van fugir dels seus països. Andorra, amb una població estrangera que se situa al voltant del 68%, és avui dia una realitat única en l'espai europeu. En tan sols cinquanta anys el nombre d'habitants s'ha multiplicat per 12, passant dels 5.000 que hi havia als anys quaranta als 65.000 que hi ha a l'actualitat. A aquest fet s'ha d'afegir la convivència de més de 60 nacionalitats diferents en un país de tan reduïdes dimensions. Totes aquestes dades suposen que els problemes que poden haver-hi aquí per a la integració siguin molt diferents als d'altres indrets. La restricció de l'accés a la nacionalitat andorrana, només possible quan han transcorregut 25 anys de residència, és considerada per molts com un fre a la integració. Malgrat tot, aquesta regulació va ser un pas important respecte a la situació anterior. La llei de residències passives ha estat qualificada també per molts com a clarament discriminatòria i desintegradora. Són dues normes que, sens dubte, condicionen el grau d'integració. La futura llei d'immigració serà, però, la que realment mostri en quina mesura es vol la integració efectiva dels residents estrangers. Andorra ha de continuar treballant en defensa de la seva identitat cultural i lingüística. A la vegada, però, i quan sembla que la població tendeix a estabilitzar-se, s'ha de preocupar que hi hagi les condicions necessàries perquè aquells que ja veuen el país com el seu propi puguin formar part de la societat que els ha acollit. ■

9

DE BONA FONT

La participació del Cap de Govern a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) que se celebra cada any a Prada de Conflent ens ha permès conèixer algunes de les prioritats de l'Executiu per als propers mesos. El que més va cridar l'atenció va ser la llei del català que s'està elaborant i que suposarà la inclusió de sancions perquè la normativa no es converteixi en un element simbòlic. La voluntat del Govern és que la llei sigui efectiva i tingui resultats concrets, la qual cosa implica la imposició de sancions en aquells casos en què s'incompleixi. Així, les empreses hauran de realitzar un esforç per tal que els seus empleats utilitzin la llengua oficial d'Andorra quan atenen els turistes. Forné no només va parlar d'aquest tema, sinó que al llarg de la seva conferència titulada "Andorra, una visió de futur" va fer un repàs general de la situació del país,. Un dels seus anuncis que més va sorprendre va ser la possibilitat de reactivar el projecte de la línia ferroviària entre l'Ospitalet i Andorra.

L'anunci de creació d'un nou partit a Andorra va acaparar el debat que es va produir a Prada durant la 10a Jornada andorrana. La iniciativa correspon a un grup de vuit persones integrants de l'Associació de Residents a Andorra (ARA) que poden accedir a la nacionalitat andorrana ja que porten més de 25 anys al país. La ideologia d'aquest nou partit polític seria d'esquerres i estaria format en la seva majoria per la classe treballadora. És el primer partit d'esquerres que hi haurà al país o ja estan funcionant altres formacions amb aquest ideari? Aquesta va ser una de les qüestions sobre la qual es va discutir.

Els magrebins formen una de les comunitats de residents més petites amb tan sols unes 300 persones. El seu president, Rachid Raguig, que també va enviar una comunicació a Prada, ho té bastant clar quan afirma sense cap dubte que se'ls tracta amb "discriminació" i "racisme". Una de les coses que més preocupen aquest col·lectiu és no disposar d'un espai adequat per practicar la seva religió perquè el Govern no autoritza la construcció de llocs de culte a la religió islàmica.

L'arribada de Marc Forné a Prada de Conflent va causar sensació per la utilització que va fer el Cap de Govern d'un helicòpter per desplaçar-se fins a la localitat francesa. Però no és que des de l'Executiu s'hagi decidit que a partir d'ara Forné farà servir sempre aquest mitjà de transport. L'explicació és molt més senzilla. Segons reflectien tots els mitjans de comunicació al dia següent, els encarregats de l'agenda del Cap de Govern s'havien oblidat de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) i estaven convençuts que la cita era al dia següent. En descobrir l'error, no va haver-hi més remei que posar a disposició de Forné un helicòpter. Tot i així, va arribar amb una mica de retard.

10a Diada Andorrana a la XXIX Universitat Catalana d'Estiu (UCE)

Els residents destaquen les dificultats que troben per integrar-se a Andorra

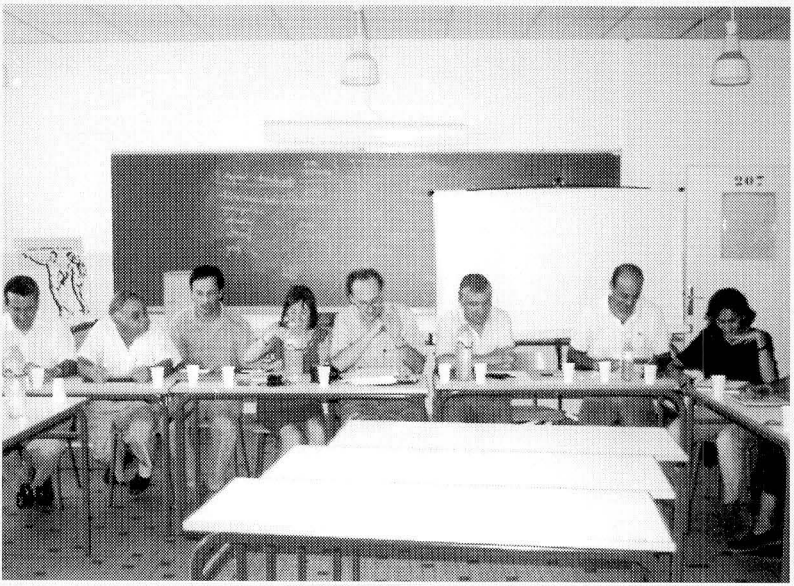

J. Rodríguez

La Diada Andorrana a la UCE va comptar enguany amb una bona participació.

Encara queda molta feina per fer si es vol que els diferents col·lectius d'immigrants residents disposin dels mitjans necessaris per integrar-se al país. Aquesta va ser una de les principals conclusions de la 10a Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) que es va celebrar dissabte passat a Prada de Conflent sota el títol *La integració a Andorra* i que va ser una de les que més participació han aplegat. Les dificultats per adquirir la nacionalitat per naturalització, cosa que no es pot aconseguir fins passats 25 anys; les discriminacions que suposa la Llei de residències passives, i els recels pel fet que els residents ni tan sols siguin consultats en el procés d'elaboració de la Llei d'immigració, van ser alguns dels aspectes de què es va parlar durant la jornada que va tenir lloc al Liceu Renouvier. Andorra ha estat al llarg de la seva història una terra d'acollida de persones que, per motius

econòmics o polítics, van haver d'abandonar el seu país d'origen. L'increment espectacular de la immigració en els últims cinquanta anys ha significat, però, que els andorrans quedin en una minoria respecte a la resta de nacionalitats, alguna de les quals, com l'espanyola, arriba al 44% del total de la població. La Diada Andorrana a

La SAC organitza anyalment la Diada Andorrana a la UCE a Prada de Conflent

la UCE va permetre conèixer una mica millor quina és la situació actual i quins són els passos que caldria fer en un futur per integrar aquelles persones que volen continuar vivint a Andorra i que veuen aquest país com el seu.

Modest Mayoral, secretari d'organització de l'Associació de Residents a Andorra (ARA), va qualificar Andorra com un país acollidor, **"però no completament integrador"**. El representant del col·lectiu espanyol es va mostrar especialment crític amb la Llei de nacionalitat perquè **"vint-i-cinc anys de residència al país significa per la gran majoria de persones que aglutinem la societat andorrana, com 'tota una vida', que quan l'ocasió arriba, ja no es té la il·lusió que es podria tenir anys enrere"**.

J. Rodríguez

La ponència de Modest Mayoral va ser de les més interessants.

Mayoral va parlar dels problemes que sorgeixen a les famílies plurinacionals, en el si de les quals són moltes vegades els mateixos fills els que aconsellen els pares que marxin "al seu país" per tenir més ajudes. **"Només cal pensar que aquestes persones porten molts i molts anys al país i el que és més greu: el fet de nacionalitzar-se andorrans no els representa una solució. Això és més dur pels andorrans fills de residents, que no tenen solucionada una feina estable i comencen a trobar dificultats per formar-se un futur"**. Mayoral va criticar també en la seva intervenció la Llei de residències passives per anar en contra de la integració dels residents estrangers, una llei que va qualificar de **"negativa i desintegradora"**.

Privilegis

Segons va apuntar, a Andorra no es pot parlar de poca integració, però sí de poc interès per part dels polítics andorrans de garantir la integració total dels residents. **"No pretenem fer perdre privilegis als andorrans, tan sols pretenem ser ciutadans d'un país que ens ha acollit i que ens hi permet estar anys i anys mentre que amb el nostre esforç aconseguim fer**

subsistir un capitalisme cada vegada més dur i cruel". Per al secretari de l'ARA, la futura Llei d'immigració ha de ser el resultat de la voluntat integradora dels polítics andorrans: **"L'obertura de la nacionalitat, la protecció al treballador amb un reglament laboral equiparable als països del nostre entorn, adequació d'una borsa de treball lligada a una assegurança o subsidi d'atur, etc. han de ser les línies d'aquesta futura llei"**. Mayoral va anunciar que després d'impulsar durant els anys 80 la constitució d'un sindicat, l'ARA pretén en el futur la formació d'un partit d'esquerres i integrat en la seva gran majoria per la classe treballadora. **"Això pot suposar la posada en l'escena política andorrana d'una força clarament definida com a partit d'esquerres, defensora d'una política progressista i integradora dels residents a Andorra i d'Andorra a l'Europa actual"**.

Segons Jean Pujol, president de la Secció Andorrana de la Unió de Francesos a l'Estranger (UFE), la comunitat francesa està perfectament integrada, ja que no ha de realitzar cap esforç per trobar-se còmoda al

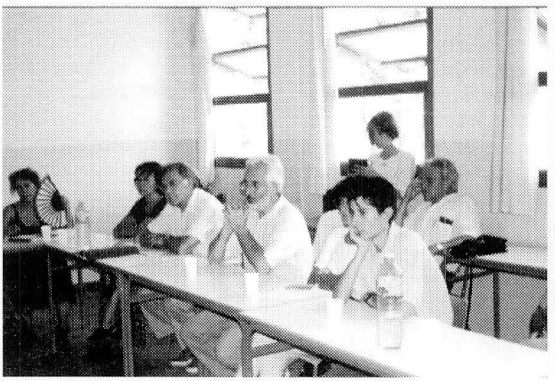

J. Rodríguez

***Foto 1:** Francesca Ros, geògrafa i investigadora, va parlar de l'evolució històrica de la normativa sobre immigració. **Foto 2:** Montserrat Badia, cap del Servei de Política Lingüística. **Foto 3:** Desmond Allen, president de l'Associació d'Angloparlants (ESRA), a l'esquerra.*

país. **"Aquesta situació pot ser modificada si els poders públics andorrans consideren posar en marxa una política integradora de les comunitats estrangeres a Andorra. Naturalment, el legislador haurà d'haver donat abans un significat polític a la integració compatible amb la Constitució, la Convenció Europea dels Drets de l'Home i la tradició. Les associacions de residents estrangers tenen un paper importantíssim perquè aquests canvis no perjudiquin una convivència que és un exemple únic i mundialment reconegut"**, va dir Pujol.

Aquest va mencionar com una de les dificultats per a la integració dels francesos l'actual regulació per accedir a la nacionalitat andorrana per la via de la naturalització: **"És un fet que el sistema existent no gratifica l'esforç requerit"**.

J. Rodríguez

Ramon Rossell va parlar sobre "La integració a l'esplai".

Un altre dels aspectes que dificulten la integració d'aquest col·lectiu és la proximitat d'Andorra, la qual cosa fa que els francesos no el considerin com

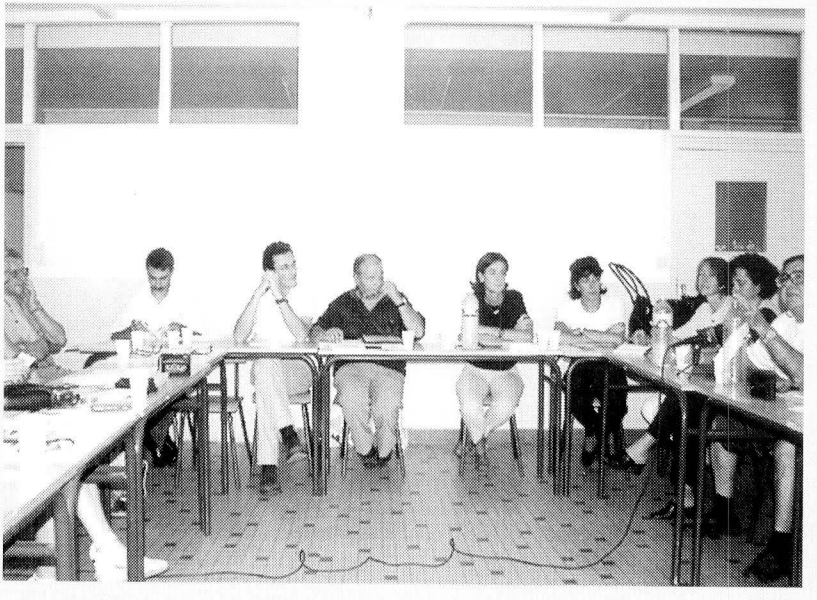

J. Rodríguez

El Liceu Renouvier va acollir una nova Diada Andorrana a la UCE.

un país estranger. **"La perforació un dia o altre d'un túnel, 'agreujarà' aquest estat de fet"**.

Pel que respecta a l'idioma, un dels vehicles primordials d'integració, els francesos d'origen català poden accedir fàcilment a la informació sobre el país, mentre que per a la resta és més difícil, tenint en compte que són pocs els habitants que no parlen francès i els altres s'expressen majoritàriament en castellà. **"En la vida quotidiana andorrana, per fer-se entendre és més important expressar-se en castellà que en català, fet que priva l'idioma d'ésser un factor d'integració per als francesos"**, va afirmar el president de la secció andorrana de la UFE. Pujol es va referir també en la seva ponència al canvi que ha suposat la substitució de la vegueria francesa, institució a través de la qual es consideraven ben protegits. **"Es tracta d'una situació nova que no hauria de dificultar la integració malgrat la proximitat del país d'origen"**.

Magrebins

Rachid Raguig, president de l'Associació de Magrebins a Andorra, tampoc no va assistir a la diada però sí que va enviar per escrit la seva intervenció. La integració d'aquesta comunitat, composta per unes 300 persones, es veu dificultada per la seva dimensió. **"Considerem que la llei actual d'immigració és discriminatòria pels marroquins puix que afavoreix l'entrada al Principat d'estrangers provinents de diferents indrets de la Unió Econòmica Europea i en canvi no atorga permisos de treball i sojorn als africans. Se'ns considera diferents als europeus i se'ns tracta amb discriminació i racisme"**. La seva cultura i religió diferents són aspectes que dificulten la integració a Andorra, **"país on la tolerància amb la religió islàmica és inconcebible. L'exemple el tenim en el fet que**

el Govern no autoritza la construcció de cultes a la religió islàmica". El representant d'aquest col·lectiu considera que els magrebins s'han d'integrar, però amb la condició que puguin preservar les seves arrels. **"També es troben amb el problema del racisme, són menyspreats pel fet que són africans i que no tenen els mateixos costums que els europeus. Se'ls discrimina al moment de cercar un allotjament o una feina."**

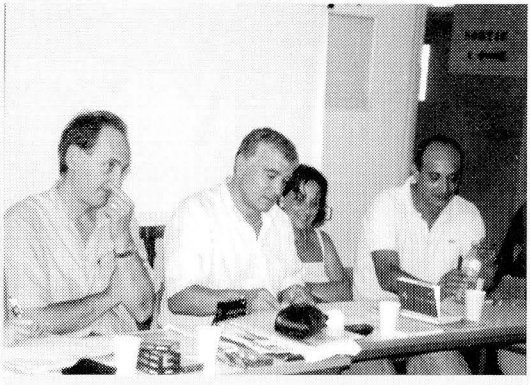

J. Rodríguez

El conseller Miquel Alís durant la seva intervenció.

Residències passives

Desmond Allen, president de l'Associació d'Angloparlants Residents a Andorra (ESRA), va criticar durament la Llei de residències passives i l'actitud dels polítics que la van elaborar -**"pròpia de fa 50 anys"**, segons va dir- perquè no es va parlar amb el col·lectiu afectat. El resultat va ser una llei **"injusta i difícil d'administrar"** que no s'hauria de repetir perquè pot fer pensar **"que Andorra no ens vol integrar, sinó desfer-se de nosaltres"**. Allen va indicar que els membres de la comunitat que representa, en la qual hi ha ciutadans de 22 països, volen ser acceptats tal com són, ja que en la majoria de casos, amb una mitjana d'edat de 67 anys, són massa vells per als canvis. En un altre moment de la seva ponència va destacar la importància d'aquest col·lectiu per a l'economia del país, com ho demostra que cada un dels seus integrants gasta l'equivalent a 150 turistes. Segons va afirmar, Andorra no pot dependre econòmicament només del turisme, sinó que s'han de potenciar altres sectors com la indústria, i el país es podria convertir en un lloc privilegiat per a l'acollida de jubilats, fet que permetria la recaptació de diners per a l'Estat d'una manera fàcil i estable.

J. Rodríguez

Sícoris va posar èmfasi en Andorra com a terra acollidora.

El president de l'Associació de Residents Portuguesos, Joan Gonçalves, no va assistir a la diada malgrat que s'havia anunciat la seva presència, però ni tan sols va enviar una comunicació per escrit.

Les conferències dels portaveus dels diferents col·lectius d'immigrants es van complementar al matí amb altres de les geògrafes Maria Jesús Lluelles i Francesca Ros que

donaven a conèixer els aspectes socioeconòmics d'Andorra i l'evolució de la normativa aplicable al fenomen immigratori. Montserrat Badia, cap del Servei de Política Lingüística del Govern, va parlar del paper de la llengua en la integració i va donar a conèixer les conclusions de l'estudi efectuat l'any 1996, segons el qual tan sols un 3% de la població manifesta que no entén gens ni mica el català. L'estudi recull dades tan significatives com aquesta: només el 29% dels enquestats utilitzen el català quan van a comprar als grans magatzems i tan sols un 12% van dir que eren atesos en la llengua oficial d'Andorra. La promoció de l'ús del català és, així doncs, un dels reptes més importants que té plantejat el país si vol assolir la integració dels immigrants.

Integració i assimilació

Si les ponències del matí havien permès indagar en la realitat de cadascun dels col·lectius d'immigrants, les de la tarda van servir per aprofundir en aspectes més teòrics de la integració. El conseller de l'AND Miquel Alís va opinar que la Llei d'immigració ha d'estar acabada al més aviat possible, a l'igual que la borsa de treball, per treballar posteriorment per la integració i, si l'immigrant vol, per l'assimilació. Segons va dir el parlamentari, la població andorrana s'ha caracteritzat sempre per la seva tolerància. Aquest va ser també el parer de Rossend Marsol, Sícoris, que va qualificar Andorra com a **"terra acollidora i benefactora"** i es va referir a la voluntat d'integrar-se, **"que moltes vegades brilla per la seva absència"**, com un dels punts fonamentals del procés d'integració de l'immigrant. Segons va dir, el país és com una torre de Babel en miniatura, raó per la qual Andorra ha de romandre atenta per tal de mantenir la seva personalitat històrica.

J. Rodríguez

Miquel Porter, rector de la UCE, va parlar a la diada.

El rector de la UCE, Miquel Porter, que va passar un moment per la sala on es desenvolupava la Diada Andorrana, va mostrar la seva satisfacció per la presència continuada d'Andorra en aquesta universitat i va destacar la importància de les monografies que es publiquen. La Societat Andorrana de Ciències (SAC), entitat organitzadora, forma part del patronat de la UCE. ■

Julià Rodríguez

Francesc Bonet, conseller general de la Unió Liberal (UL)

"L'esborrany sobre la llei d'immigració està molt carent d'idees polítiques"

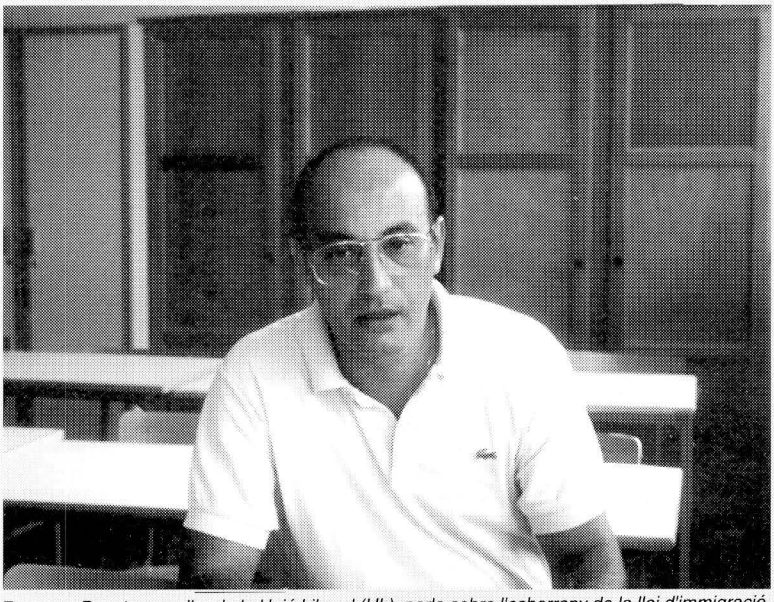

J. Rodríguez

Francesc Bonet, conseller de la Unió Liberal (UL), parla sobre l'esborrany de la llei d'immigració.

El conseller de la Unió Liberal (UL) Francesc Bonet va ser un dels pocs polítics assistents a la 10a Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) que dissabte passat es va celebrar a Prada de Conflent. El polític encampadà, com els seus companys de grup parlamentari, ha aprofitat el mes d'agost per estudiar l'esborrany elaborat sobre la llei d'immigració, que hauria d'entrar a tràmit, segons va indicar el mateix Cap de Govern, abans que acabi l'any. D'aquest document, tan lligat al tema que es va debatre a Prada, parla en la següent entrevista.

-Quina és la seva opinió sobre el document de treball que han rebut els consellers generals liberals?

-Es tracta d'un document de treball que conté idees però és massa exhaustiu, és a dir, està molt carent d'idees polítiques. Es tracta més aviat d'un esborrany tècnic que polític. Una llei

d'immigració el que ha de definir és qui i com entra en el país i després hi ha d'haver tota una regulació tècnica.

-De moment només s'ha lliurat el document als consellers liberals.

-Evidentment, en un Govern que té la majoria hi ha d'haver un respecte mutu entre l'Executiu i la part del legislatiu que li dóna suport. Per tant, és lògic que el Govern no vulgui imposar forçosament un projecte sense una discussió prèvia dels divuit consellers de la majoria. És un comportament totalment lògic i adequat, sobretot a la vista que suposo que hi haurà opinions que matisaran aspectes que desenvolupen el futur projecte de llei d'immigració.

> "No podem redactar una llei que estigui subjecta a possibles canvis futurs de Govern"

-Serà aquest mateix document el que es farà arribar als grups parlamentaris de l'oposició?

-Aquesta llei d'immigració afectarà no només el Govern actual sinó també els futurs. Per això el que no podem fer és redactar una llei d'aquesta importància que estigui subjecta a possibles canvis futurs de Govern. En cas contrari, no s'aconseguiria una integració de les persones immigrants a Andorra. Per tant, el consens en aquest cas és necessari i no es tracta d'una qüestió d'oportunisme ni per dissimular els possibles errors que pugui haver-hi. Recordem també que una llei d'immigració no ha tingut mai en cap país un desenvolupament pacífic, com s'ha posat de manifest per exemple a Espanya i França. Esperem que a Andorra aquesta llei pugui passar sense aquestes connotacions problemàtiques o conflictives conseqüència de la immigració il·legal que hi havia a aquests països.

-S'ha criticat l'aspecte sancionador que s'exposa en aquest esborrany.

-Les crítiques han anat desorientades perquè efectivament una llei d'aquest tipus ha de tenir una normativa molt específica, que no es pot deixar a males interpretacions. Evidentment, qui es desvia de la llei ha de ser sancionat. Però del que es tracta és que no hi hagi abusos contra ningú, això és l'important. La sanció no ha de tenir un efecte discriminatori, sinó que ha de protegir el treballador, sigui quina sigui la seva nacionalitat, per tal que no es produeixin abusos des del moment que és una persona legal a Andorra.

Reconec també, però, que aquest document de treball hauria de reflectir sancions, però no quanties, ja que s'ha de tenir en compte que el text tindrà el rang de llei qualificada i no es podrà canviar cada vegada que es modifiqui la sanció.

-Quines observacions faria vostè a aquest document?

-Crec que tots els aspectes de quins són els permisos de treball o de residència que s'hauran de donar en el futur, s'han de redactar d'una manera clara perquè en definitiva van adreçats a un sector de la societat que no podria estar preguntant això què vol dir? Si, per exemple, hi ha un permís de treball del tipus A, s'ha de determinar a quin sector de persones immigrants va destinat, quins drets dóna, quina protecció social contempla, si pot haver-hi reagrupament familiar i de quin tipus, etc. Ha de ser una llei molt clara en aquests aspectes, que sigui operativa i que sàpiga tothom quins són els seus drets i les

> "La sanció no ha de tenir un efecte discriminatori, sinó que ha de protegir el treballador"

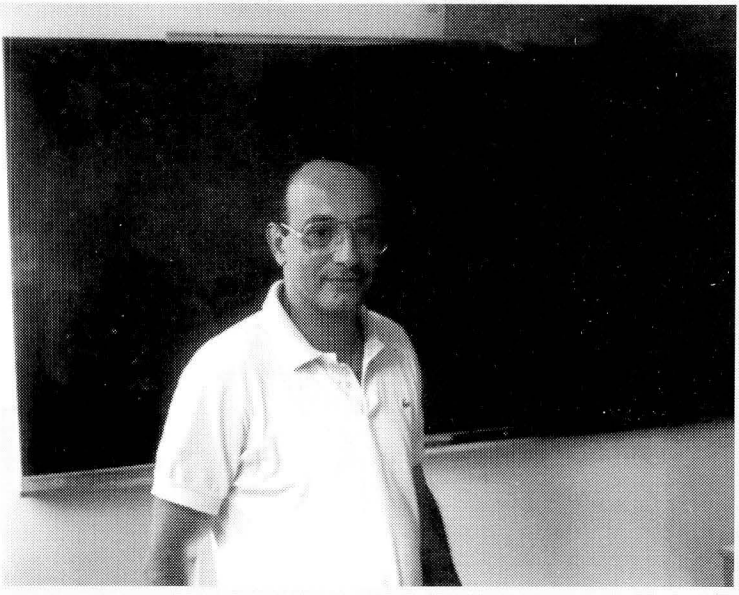

J. Rodríguez

El parlamentari liberal Francesc Bonet prefereix una llei ben feta malgrat que s'acabi més tard.

prestacions socials per cada categoria de permís de treball.

-Entrarà a tràmit aquest projecte de llei abans que acabi l'any?

-Hi ha una data màxima de la qual no podem passar com és el 31 de maig de 1998, ja que la Llei de quotes aprovada al juliol és l'última. Per tant, si tenim en compte que és una llei per a la qual volem buscar un consens, s'han de convocar una sèrie de trobades amb la resta de grups polítics. Jo particularment prefereixo una llei ben feta, independentment que s'aprovi al març o l'abril. Evidentment si pot estar acabada al mes de desembre, molt millor.

-Algunes associacions de residents han demanat ser consultades per a l'elaboració d'aquesta llei. Serà possible això?

-Com que és una llei que incideix sobre la societat en el seu conjunt, i no només a l'actual, sinó també a la futura, particularment considero que primer aquestes associacions han de definir fins a quin punt volen participar-hi: no és el mateix fer-ho donant la seva opinió, cosa que ja han fet a través d'actes com el d'avui a la Universitat de Prada, que fer-ho en el redactat de l'articulat de la llei, per a la qual cosa els legitimats són els 28 consellers i el Govern.

> "Hi ha una data màxima de la qual no podem passar com és el 31 de maig de 1998"

-Aquesta llei comportarà també la borsa de treball?

-Totes les lleis d'immigració o estrangeria tenen uns principis orientadors que persegueixen la protecció del nacional i dels residents abans de donar un lloc de treball a un immigrant. Aquest és un principi que jo crec que ha d'estar contemplat en la futura llei: si això es fa a través d'una borsa de treball o d'un servei de col·locació, aquests aspectes són prou importants perquè tin-

guin un tractament específic.

-L'esborrany no parla del dret d'asil.

-Considero que Andorra s'obre cada cop més a l'exterior i la comunitat internacional té definides una sèrie de regles de joc a nivell de dret internacional que poden afectar en el tema de la immigració. Jo sóc de l'opinió, i ho he dit alguna altra vegada, que quan hi ha una llei que pot tocar diversos temes connexos, aquests han d'estar dintre de la mateixa llei. Aleshores crec que seria una bona oportunitat per legislar figures contemplades en el dret internacional com són el refugi i l'asil, que en definitiva poden donar lloc a una possible entrada d'una persona al país. És una qüestió que es podria incloure dins de la mateixa llei d'immigració, sense necessitat de fer una llei específica sobre aquesta matèria.

-Serà difícil arribar a un acord sobre aquesta llei?

-Els 18 consellers liberals tenim un document de treball, però fins ara el que hem fet és una lectura individual. Encara no hem tingut ocasió de poder parlar tots de què pensem del text que tenim. El que sí que sabem és que és un tema prioritari que s'ha de tractar a partir del mes de setembre.

> "Seria una bona oportunitat per legislar figures com el refugi i l'asil en aquesta llei"

-Altres prioritats són també els projectes de llei de procediment penal, del raonador del ciutadà i del batlle de menors.

-Les prioritats suposo que les marcarem al mes de setembre quan ens reunirem tots. També tenim sobre la taula la Llei d'ordenació lingüística, la Llei de turisme, la Llei de farmàcies, etc. Quin serà l'ordre de prioritats? Serà una cosa que fixarem entre tots de comú acord al mes de setembre. S'ha de tenir present que totes aquestes lleis corresponen a la comissió d'Interior.

-Una crítica de l'oposició és precisament que no es presenten projectes de llei a la resta de comissions.

-Jo crec que s'està avançant en tots els camps. ■

Julià Rodríguez

DIARI D'ANDORRA

La desena Diada de Prada de Conflent tractarà sobre la integració

La desena Diada andorrana –a la Universitat catalana d'estiu– de Prada de Conflent tractarà sobre *La integració a Andorra*, organitzada per la Societat andorrana de ciències (SAC). La diada tindrà lloc el 23 d'agost. L'any passat, el tema de la jornada va ser *Andorra en el món*.

El preprograma de la diada andorrana preveu temes com concepte i sentit de la integració, característiques de la societat andorrana, convivència, problemes socials, el paper de l'esport, la legislació, la llengua, l'empresa, l'educació i les aspiracions dels diferents col·lectius de residents existents al país, entre altres punts.

2 de juny de 1997

Retall

Prada va a més

La Universitat catalana d'estiu ha tornat a obrir les portes a Prada. Un any més, la UCE s'ha superat a ella mateixa. En assistència, en nombre de cursos i, també, en aquesta convocatòria, en activitats extraacadèmiques i en presència de representants polítics i institucionals. Els actuals responsables de la universitat han continuat aprofundint en un dels més grans encerts dels últims anys: el reconeixement acadèmic i la col·laboració que hi presten totes les universitats dels Països Catalans. En aquest sentit, la convalidació de les assignatures seguides a Prada per crèdits universitaris ha estat un avenç bàsic. La Universitat catalana d'estiu no ha perdut, a més, l'aire de reivindicació nacional. Sense això no tindria sentit. L'equip de la UCE té ara un repte important que ell mateix s'ha marcat. Fa molt que el liceu Renouvier es va fer petit. La UCE ha de trobar un nou espai fix a la Catalunya del Nord, l'àmbit geogràfic que la defineix i la justifica.

Aquest espai hauria de convertir-se'n en la seu permanent durant tot l'any. La convocatòria de la trentena edició constituiria l'oportunitat ideal per anunciar-ho.

Editorial
(*Avui*, 17-8-97)

18 d'agost de 1997

UNIVERSITAT D'ESTIU

La desena Diada d'Andorra a Prada presentarà més de vint ponències

Redacció
Andorra la Vella

La desena Diada andorrana a la XXIX Universitat catalana de Prada, que tindrà lloc el 23 d'agost en una maratoniana jornada d'exposicions i conferències, constarà d'un total de 22 ponències més les intervencions lliures al voltant de la integració, tema triat per a l'edició d'enguany.

Per abordar convenientment la qüestió, i cercant els enfocaments més rics i heterogenis possibles, s'han buscat convidats procedents dels més variats sectors de la cultura, la societat i la política andorranes.

Entre altres conferenciants, hi intervindran geògrafs, com Maria Jesús Lluelles i Francesca Ros, amb *Aspectes socioeconòmics d'Andorra* i *Evolució històrica de la normativa aplicable al fenomen immigratori*, respectivament; Montserrat Badia, cap del servei de política lingüística, que presentarà *El paper de la llengua en la integració*; Simó Duró, conseller, amb *Els problemes polítics derivats de la no integració*; William Danjon, escriptor, per parlar del repte essencial de la integració; les psicòlogues Mònica Codina, amb *La integració a l'empresa*, i Meritxell Camp, que parlarà d'*Integració i benestar*; l'enginyer i columnista Ferran Goya, amb la ponència *Per una integració democràtica*; el mossèn Ramon Rossell, amb *La integració en l'esplai*; Miquel Alís, ensenyant i conseller general, amb *Integració i identitat*, i l'advocat i escriptor Antoni Morell, que presentarà *La integració com a valor a la fi del segle XX*. Estaran igualment representades associacions dels col·lectius espanyol, francès, magribí, portuguès i angloparlant, com també l'Associació de dones immigrants i Càritas andorrana.

Sergi Nadal i Juli Minoves.

En la diada, organitzada per la Societat andorrana de ciències (SAC) i patrocinada per Banc Agrícol, es presentaran les publicacions de les edicions tercera, quarta i novena, respectivament, de *La identitat nacional*, *El futur d'Andorra* i *Andorra en el món*.

27 de juliol de 1997

Diari d'Andorra

Any VII • Número 1.982 DIJOUS, 21 D'AGOST DE 1997 Preu: 125 ptes.

Marc Forné, baixant de l'helicòpter en arribar a Prada. UCE

El cap de Govern anuncia a Prada la reactivació del projecte de ferrocarril d'Andorra a l'Ospitalet Pàg. 3

21 d'agost de 1997

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

La universitat d'estiu de Prada ha estat l'escenari d'una conferència de Forné on va exposar les línies mestres de la política liberal pel futur: noves comunicacions amb els estats veïns, incorporar noves indústries i crear noves ofertes culturals

Forné anuncia a Prada la reactivació del projecte ferroviari l'Ospitalet-Andorra

El cap del Govern confirma la creació del museu nacional amb l'objectiu d'ampliar l'oferta cultural i turística

Xavier Morral
Prada de Conflent

Diversificar l'economia amb nous projectes industrials, culturals i turístics. I millorar les infraestructures per accedir al Principat. Aquest és el repte que ha d'afrontar Andorra i que va plantejar ahir el cap del Govern, Marc Forné, durant la conferència-col·loqui a la ciutat francesa de Prada, en un dels actes de la Universitat catalana d'estiu (UCE).

La conferència, titulada *Andorra, una visió de futur*, va servir per desvelar algunes de les intencions del Govern liberal pels propers anys. De la política sobre transports, en sobresaurt un nou element que s'afegeix al debat sobre el túnel d'Envalira i a l'aeroport de la Seu: el cap del Govern va anunciar ahir la reactivació del projecte de línia ferroviària entre l'Ospitalet i Andorra. Forné va explicar que aquest pla permetria reflotar un traçat infrautilitzat, i que connectaria el país amb l'Europa nord mitjançant un transport més ecològic.

Segons el responsable de l'executiu, França sempre ha estat disposada a aquesta prolongació, i ha assegurat que el projecte podria ser prou atractiu per aconseguir el suport econòmic dels fons europeus. "És un projecte tant o més important que el de l'aeroport de la Seu", va concloure. Sobre aquest darrer, Forné va asseverar que el Govern treballarà per disposar d'un aeroport amb les màximes prestacions, i va confirmar que, d'una banda, la Generalitat n'ha demanat les competències, i de l'altra, l'Estat espanyol vol dotar-lo d'estatus internacional. De tota manera, Forné va ponderar que "no descartem cap altra opció".

Oferta cultural

El model liberal de país inclou també l'ampliació de l'oferta cultural, tant pública com privada: Forné ha confirmat l'obertura del museu nacional, un projecte anunciat des de fa alguns anys pel ministeri, i ha avançat que el Govern traslladarà l'actual museu de l'automòbil a un altre edifici. A més dels nous incentius turístics, l'executiu també vol fer d'Andorra un centre neuràlgic per a la pràctica esportiva d'alt nivell i per a la celebració de congressos, amb capacitat superior a les set-centes persones.

El projecte de país es completa amb una tercera línia de treball: la diversificació de la indústria amb la incorporació de firmes estrangeres, gràcies a una legislació més oberta.

El darrer dels reptes que vol assumir el Govern liberal és afegir-se a la revolució digital. Segons Forné, "la creació de la universitat virtual respon a aquesta necessitat i permetrà que els nostres universitaris siguin els més preparats en les noves tecnologies".

El col·loqui de Prada també va analitzar la situació del català al Principat. El cap de l'executiu va explicar que el fort augment de població ha fet minvar la presència de la llengua oficial, fet que s'intentarà reconduir amb l'aprovació de la llei del català. Forné va afirmar que Andorra aporta a la cultura catalana la presència internacional de la llengua.

UCE

Transport aeri per resoldre un problema d'agenda

L'helicòpter va servir per resoldre un malentès. Arrossegats per un error d'agenda, els responsables del Govern estaven convençuts que la conferència era avui a les dotze del migdia, i així ho van fer saber a la premsa. A mig matí, però, la descoberta de l'error va desencadenar els moviments a l'edifici del Govern. Si bé en un primer moment es va pensar a ajornar la compareixença fins avui o bé fins a les cinc de la tarda per donar temps a Forné i a la premsa d'arribar a Prada, finalment es va optar per fer enlairar l'helicòpter. El retard va ser només de tres quarts d'hora, malgrat que alguns mitjans, com Catalunya Ràdio, es van quedar sense les tertúlies previstes. (A la foto, el cap del Govern i el rector de la Universitat catalana d'estiu, Miquel Porter.)

INFRAESTRUCTURA

Reprendre el diàleg amb França per prolongar la línia ferroviària de l'Ospitalet fins a Andorra.

Accelerar els estudis de viabilitat de l'aeroport de la Seu. "Però no descartem cap oferta."

Tirar endavant l'adjudicació de les obres del túnel d'Envalira.

MUSEUS

Fomentar l'entrada de turistes amb una oferta cultural més àmplia i relacionada amb el país.

Crear el museu nacional, un projecte ja anunciat fa temps des del ministeri de Cultura.

Potenciar la xarxa cultural pública i privada. Traslladar el museu de l'automòbil.

INDÚSTRIA

Obrir el país a nous sectors econòmics, sense caure en l'intervencionisme.

No perdre el tren de la revolució digital. No limitar-se al turisme i al comerç.

Oferir una legislació més oberta que permeti la implantació de firmes estrangeres.

Diari d'Andorra

Any VII • Número 1.984 DISSABTE, 23 D'AGOST DE 1997 Preu: 125 ptes.

La integració centra el debat de la diada d'Andorra a Prada

La integració al país és el títol genèric de la vintena de ponències que seran presentades avui a la Universitat catalana d'estiu, a Prada, en la diada d'Andorra. Representants de gairebé totes les associacions de residents, tècnics del Govern, de l'empresa, dos consellers generals i altres experts donaran les seves opinions sobre aquest afer d'actualitat. PÀGINA 6

23 d'agost de 1997

Retall

Forner i Forné

Dimarts, a la Universitat catalana d'estiu de Prada, el codirector del Full Parroquial de Solsona, Vic i Tarragona, Climent Forner va defensar la seva ja coneguda tesi que els qui arriben a Catalunya han d'aprendre la nostra llengua. Va gosar afegir que cal defensar el català "sense por a trencar la pau social". Les reaccions van ser immediates, universals i duríssimes. L'endemà, qui va parlar a Prada va ser el cap del Govern d'Andorra, Marc Forné, va dir coses molt semblants i tothom ho va trobar d'allò més normal. La diferència no és només la erra del cognom, sinó que un parla de Catalunya i l'altre d'Andorra. Sempre anem a parar a les mateixes: a Andorra poden fer el que els sembli perquè són un Estat, però a Catalunya no podem ni piular perquè estem sotmesos a una unitat de destí superior. Els bilingüistes, regionalistes, espanyolistes i d'altres variants separadaores ens aboquen sempre a la mateixa terrible disjuntiva: o la independència o la pau del cementiri.

Editorial

23 d'agost de 1997

Editorial

El primer debat, a Prada

La diada d'Andorra que cada any se celebra a la Universitat catalana d'estiu, a Prada de Conflent, està dedicada avui a la integració dels immigrants al nostre país. Entre gairebé una vintena de ponents, s'hi troben representants de gairebé totes les associacions de residents, veus de l'empresa, l'exdirectora d'immigració Francesca Ros i dos consellers generals, però el Govern només està representat per la cap de servei de política lingüística, una tècnica del ministeri de Salut i Benestar i la secretària de recursos humans.

Pocs dies després de la publicació de l'esborrany de llei d'immigració, aquesta trobada pot constituir un primer debat sobre el projecte, amb la influència que la distància geogràfica, el fet de parlar a l'estranger, comporta sempre. D'una banda, alguns potser se sentiran més lliures per extremar la crítica. D'altres, per allò de la imatge del país propi, podran tenir la tendència contrària, i donar una imatge idíl·lica i edulcorada de la realitat.

En vista d'un programa que acostuma a canviar parcialment per nombrosos factors imprevistos d'últim moment, perquè aquest pogués arribar a ser un primer debat d'importància sobre el projecte de llei falta una presència de responsables del Govern més directes en la regulació immigratòria que es projecta.

Després de la participació del cap de Govern fora de la diada, amb referències a la qüestió de la identitat i la llengua nacionals que han estat més promocionades a fora que a dintre del país, aquest d'avui no sembla que es pugui preveure com el debat definitiu que cal sobre la regulació dels fluxos migratoris: llarg, profund i amb presència obligada –no exclusiva– dels màxims responsables polítics del país. Tanmateix, d'una jornada universitària a Prada cal esperar sempre algun impacte oral i més d'un motiu de reflexió, després d'escoltar les diverses veus que ompliran el matí i la tarda d'avui. Podríem dir que cal esperar que les conclusions de la jornada serveixin de pròleg per a les successives etapes d'un diàleg indispensable.

23 d'agost de 1997

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

El projecte de llei d'immigració, present a la desena diada del Principat a Prada

Prop de vint ponents analitzen el fenomen de la integració al país durant la jornada organitzada per la SAC

Redacció / Andorra la Vella

Durant tot el dia d'avui, el Principat tindrà un ull posat en un municipi del sud de França, on representants del teixit social i polític del país reflexionaran sobre el fenomen de la integració al Principat. Aquest és el tema sobre el qual giraran les vint ponències de la desena diada d'Andorra a la Universitat catalana d'estiu (UCE) que se celebra a Prada de Conflent. La jornada, organitzada per la Societat andorrana de ciències (SAC), tindrà un valor afegit, ja que l'avantprojecte de llei d'immigració s'ha convertit en objecte de debat públic durant els darrers dies.

El programa de la desena diada andorrana a la UCE comença a les 9 del matí i finalitza a les 6 de la tarda, amb dues hores d'interrupció. Totes les ponències es desenvoluparan al liceu Renouvier de Prada de Conflent, en el marc de la XXIX Universitat catalana d'estiu.

El tema al voltant del qual giraran totes les conferències és la integració a Andorra. Per això, entre els ponents es troben les associacions de residents estrangers del Principat, com les de magribins, portuguesos, francesos i espanyols. El fenomen immigratori també hi serà present des d'un punt de vista socioeconòmic, històric i polític, amb les intervencions de Maria Jesús Lluelles i Francesca Ros, geògrafes i investigadores; Montserrat Piqué, coordinadora de Càritas; Simó Duró i Miquel Alís, consellers, i Mònica Codina, secretària tècnica de recursos humans del Govern, entre altres ponents.

"La intenció de la diada és crear opinió i fer conèixer un mosaic d'interpretacions de representants dels diferents sectors de la societat andorrana", va explicar Antoni Pol, membre de la SAC, entitat organitzadora. El lema de la jornada, la integració al país, adquireix si pot ser més significació, a causa de la publicitat que ha tingut l'avantprojecte de llei d'immigració que estudia actualment el grup parlamentari liberal.

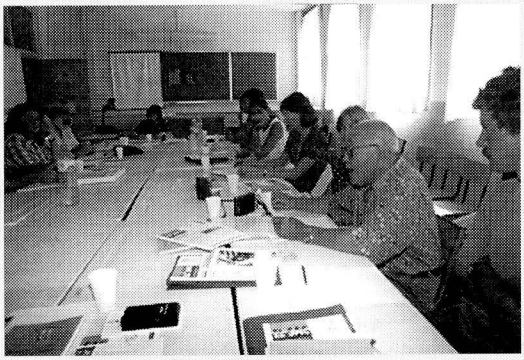

Un moment d'una ponència celebrada l'any passat a Prada de Conflent. ARXIU

"La intenció de la diada és crear opinió i representar la dels diferents sectors de la societat", segons la SAC

Els organitzadors tenen prevista una assistència de públic al voltant de cinquanta o seixanta persones

Durant la jornada s'hi presentaran les publicacions de la tercera, quarta i novena diada d'Andorra

Representar la pluralitat

"Les ponències que es faran a la diada pretenen representar la pluralitat de la nostra societat", va assegurar Pol. Segons els organitzadors, s'espera una afluència d'assistents a les xerrades de "cinquanta o seixanta persones". Allò important, assenyalen, "no és que hi pugui haver més o menys assistents, que d'altra banda poden participar en tot moment, sinó que la diada es faci, i es realitzi a més en el marc de la Universitat catalana d'estiu de Prada de Conflent".

Durant la diada es presentarà la publicació de la diada celebrada l'any passat, juntament amb les corresponents a la tercera i quarta diades andorranes.

Ponents

Matí

–Maria Jesús Lluelles, geògrafa i investigadora.
–Francesca Ros, geògrafa i investigadora.
–Rachid Raguig, president dels residents magribins.
–Montserrat Badia, cap del Servei de política lingüística.
–Desmond Allen, president dels residents anglopaflants.
–Montserrat Martell, coordinadora de la Unesco a Andorra.
–Joan Golçalves, president dels residents portuguesos.
–Rossend Marsol, *Sicoris*, gestor administratiu i periodista.
–Joan Pujol, president dels residents francesos.
–Montserrat Piqué, coordinadora de Càritas.
–Modest Mayoral, secretari d'organització de l'ARA.
–Simó Duró, ensenyant i conseller general.

Tarda

–Sergi Mas, artista i escriptor.
–Mònica Codina, psicòloga industrial i secretària tècnica de recursos humans del Govern.
–Ferran Goya, enginyer i columnista de premsa.
–Carmen Barbero, presidenta de Dones migrants.
–Ramon Rossell, rector de la parròquia de Canillo i educador.
–Meritxell Camp, presidenta del Col·legi de psicòlegs.
–Miquel Alís, ensenyant i conseller general.

23 d'agost de 1997

DIARI D'ANDORRA 24 d'agost de 1997

DIADA D'ANDORRA A PRADA

Els representants dels residents espanyols, magribins, francesos i angloparlants van parlar de les barreres que es troben en la societat andorrana per integrar-s'hi plenament, en el marc de la diada andorrana de la UCE, dedicada enguany a la integració.

El col·lectiu de residents troba dificultats per integrar-se i accedir a la nacionalitat

La Universitat catalana d'estiu va acollir la diada andorrana, on es va destacar la importància de la immigració

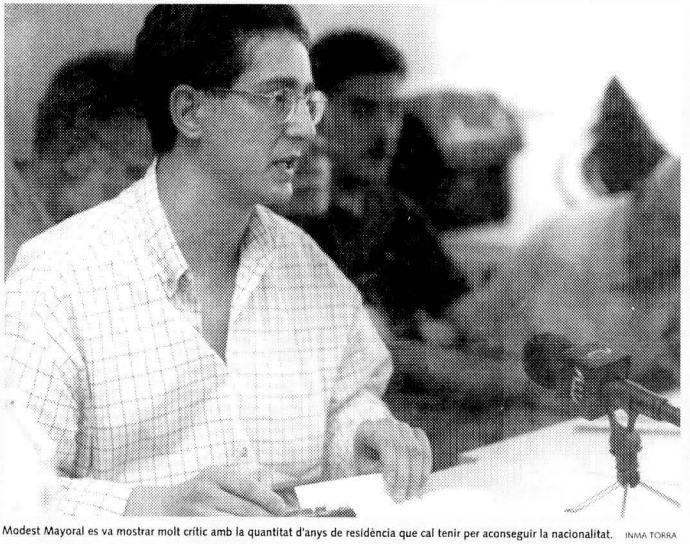

Modest Mayoral es va mostrar molt crític amb la quantitat d'anys de residència que cal tenir per aconseguir la nacionalitat. INMA TORRA

J. C. Montes / X. Morral
Prada de Conflent

Les veus dels col·lectius d'estrangers que viuen al Principat es van fer sentir a la diada andorrana de la XXIX Universitat catalana d'estiu per criticar la manca d'integració que pateixen al país i sobretot el difícil accés a la nacionalitat. Les altres idees que van planejar sobre Prada de Conflent van ser l'atípica situació minoritària que viuen els nacionals en el seu propi país, la manca d'una definició legislativa o jurídica de què s'entén per integració i la importància de la llengua com una eina de cohesió.

Modest Mayoral, secretari d'organització de l'Associació de residents a Andorra (ARA), va identificar integració i nacionalitat, i va afirmar que "vint-i-cinc anys de residència al país és un preu molt alt", i que "significa tota una vida; quan arriba ja no es té la il·lusió que es podia tenir anys enrere". Mayoral va criticar "el poc interès dels polítics andorrans de donar garanties d'integració total als residents estrangers", i va qualificar Andorra de "país acollidor, però no completament integrador".

Mayoral va dir que l'ampliació de les nacionalitats als residents "no desvirtuaria res, excepte els privilegis d'uns quants". També va titllar la llei de residències passives de "negativa i desintegradora". Desmond Allen, president dels residents angloparlants, va coincidir en les crítiques i va qualificar la llei "d'injusta i difícil d'administrar", alhora que va demanar de les administracions un tracte més directe amb les associacions de residents estrangers.

El representats dels residents magribins, Rachid Raguig, no va assistir a la diada, però sí que va deixar constància, mitjançant un escrit que la comunitat que representa és tractada amb "discriminació i racisme". "Ens trobem problemes sociocultlurals i religiosos, en un país on la tolerància de la religió islàmica és inconcebible", segons Raguig, que considera que els magribins són "menyspreats pel fet de ser africans".

Jean Pujol, representant dels francesos al Principat, tampoc no hi va ser present, però en l'informe que es va llegir en nom seu afirmava que la proximitat d'Andorra amb França "dificulta la voluntat d'integració", perquè no es consideren "totalment en un país estranger". Pujol també va fer referència que "per fer-se entendre en la vida quotidiana andorrana és més imporant expressar-se en castellà que no en català".

Precisament, la cap del servei de política lingüística, Montserrat Badia, va insistir que la llengua és una eina de cohesió entre els ciutadans, alhora que va identificar les ganes d'aprendre la llengua oficial amb la voluntat d'integració d'un resident. "El canvi de llengua significa una erosió cultural", va dir.

El pes demogràfic de la immigració al Principat

Les primeres ponències de la diada andorrana a Prada de Conflent van esgrimir les xifres estadístiques per corroborar la importància de la immigració en l'evolució demogràfica d'Andorra: pràcticament el 70% de la població és estrangera. "El creixement ve de la immigració, que actualment presenta una tendència a l'estabilització", va assegurar Maria Jesús Lluelles, geògrafa i investigadora. Francesca Ros va coincidir a afirmar que "és inherent a l'evolució de la població, que s'ha multiplicat per deu els darrers 40 anys". Ros va qualificar de "restrictiva" la política del Govern per accedir la nacionalitat.

Les seves intervencions van deixar altres xifres: la taxa de mortalitat andorrana és de l'11 per 1.000 i la de natalitat de 3,4 per 1.000 (8,9 i 8,6 a Catalunya, respectivament); hi ha 138 habitants per km², quan fa 50 anys n'hi havia 12; per cada 2 joves hi ha un gran; i per cada 100 dones hi ha 110 homes.

Les frases

"El preu de vint-i-cinc anys per nacionalitzar-se andorrà és molt alt i no ens garanteixen els principis de la Constitució"

Modest Mayoral
Secretari de l'ARA

"L'ampliació de les nacionalitzacions no desvirtuaria res, excepte, això sí, els privilegis d'uns quants"

Modest Mayoral
Secretari de l'ARA

"Se'ns tracta amb discriminació i racisme. Tenim problemes religiosos i som menyspreats per ser africans"

Rachid Raguig
Representant dels magribins

"Per fer-se entendre en la vida quotidiana és més important expressar-se en castellà que en català"

Jean Pujol
Representant dels francesos

"Aprendre la llengua oficial no és una necessitat de supervivència, sinó una veritable voluntat d'integració"

Montserrat Badia
Cap de política lingüística

"La llei de residències passives és injusta i difícil d'administrar. No es vol integrar, sinó desfer-se de nosaltres"

Desmond Allen
Representant angloparlant

DIARI D'ANDORRA

24 d'agost de 1997

DIADA D'ANDORRA A PRADA

Vint ponències, vint maneres diferents d'entendre el concepte d'integració

Alguns dels assistents van alertar de la disminució constant de l'ús de la llengua catalana

X. Morral / J. C. Montes
Prada de Conflent

El debat d'ahir a la UCE va servir sobretot per analitzar i rebatre els diferents conceptes d'integració. Entesa per uns com el pas cap a la multiculturalitat, la globalització i la fusió. Entesa pels altres com un exercici d'assimilació, d'identitat andorrana i de respecte per la llengua. L'enginyer Ferran Goya –la ponència més analítica– va precisar el caràcter canviant de la integració i la dualitat, "difícil de conciliar", entre el mestissatge i el risc de "desviacions" indegudes. Goya va recordar la necessitat de reflexionar sobre la "solidaritat transversal", el "nacionalisme epidèrmic" i els nous corrents d'identitat, "més metafísics que no ètics". Per Goya, la societat andorrana inclou un pensament "jerarquitzat" i un pensament "més democratitzat, però alhora més autònom i consumista". Un difícil equilibri que ha de caminar, afirma Goya, cap a una integració democràtica, que no talli els orígens de l'immigrant: "Tothom té dret a recordar."

La presidenta del Col·legi de psicòlegs, Meritxell Camp, va parlar de la "permeabilitat" necessària en la integració per evitar desequilibris i adaptar-se a les circumstàncies. Per la seva banda, l'ensenyant i conseller Miquel Alís (AND) va refusar "l'etnocentrisme", va dir que la immigració era necessària per al desenvolupament del país i va advocar per un augment del grau d'acceptació per part dels andorrans, "però sense caure en la submissió".

Identitat

De fet, la possible situació de risc de la identitat andorrana va centrar moltes de les discussions d'ahir a Prada. El conseller Simó Duró (UL) va matisar que sobre aquest punt hi ha "molta hipocresia, silencis i queixes". L'antídot, per algunes parts, és continuar controlant de prop la naturalització, mentre que, per d'altres, l'ampliació del nombre de passaports comportarà un augment de la identificació per part dels immigrants.

I de la nacionalitat a la llengua. Rossend Marsol va alertar de la situació lingüística actual: "Andorra és una torre de babel en miniatura", idea que va ser defensada per gran part dels assistents, que van parlar no de fer obligatori el català però sí de defensar-lo. També es va reflexionar sobre els perills de la no-integració. Perills que afecten el món laboral, la unitat familiar, l'educació i el benestar de la societat.

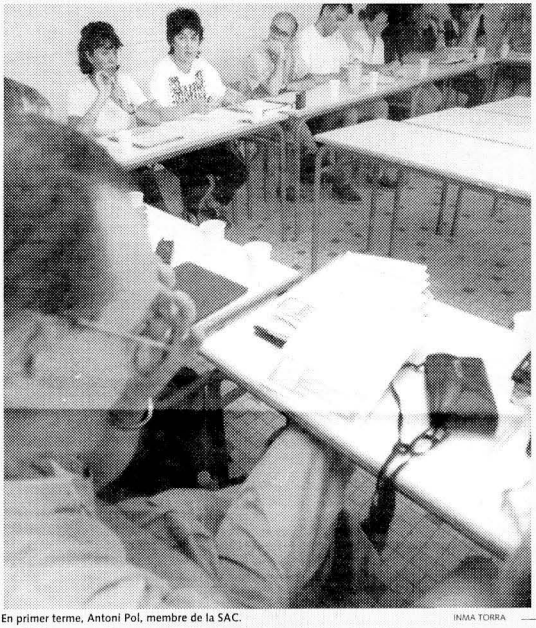

En primer terme, Antoni Pol, membre de la SAC. INMA TORRA

Els residents demanen al Govern que consensuï la llei d'immigració

La jornada de Prada va incloure, quasi inevitablement, algunes al·lusions a la llei d'immigració. Els col·lectius de residents van demanar als polítics que consensuïn amb "els altres andorrans" el redactat de la llei. Anant més enllà, l'organització Càritas va sol·licitar que el consens es fes extensiu a totes les associacions i ONGs.

El secretari d'organització de l'Associació de residents d'Andorra (ARA), Modest Mayoral, el ponent més rebatut per la resta d'assistents, es va mostrar sorprès perquè l'executiu ha fet un projecte de llei d'immigració sense conèixer el parer dels residents. "Aquesta sí que seria una mostra d'integració." I va suggerir la possibilitat de crear unes comissions de treball que integrin tots els col·lectius.

El debat va intentar buscar un equilibri entre el nacionalisme "epidèrmic" i la pèrdua d'identitat

Benestar social va recordar el perill de la no-integració per a l'educació, la família i la societat

INMA TORRA

A l'esquerra de la dreta, o a l'esquerra de l'esquerra

La presència d'alguns consellers va alimentar un altre debat paral·lel, sorgit per l'anunci de l'ARA de voler crear un partit d'esquerres. La pregunta del dia era quin tipus d'esquerra i a l'esquerra de qui. Segons el parlamentari liberal Francesc Bonet, no n'hi ha prou amb aquesta definició: "Hi ha més matisos, com el que ara defensa Òscar Ribas, o bé el de Ladislau Baró." Rosa Ferrer (ND) va precisar que Andorra ja té partits d'esquerra i que "no convé fraccionar-la encara més". La consellera va alertar l'ARA de no caure en una "automarginació".

DIARI D'ANDORRA

Editorial

El primer debat, a Prada

La diada d'Andorra que cada any se celebra a la Universitat catalana d'estiu, a Prada de Conflent, està dedicada avui a la integració dels immigrants al nostre país. Entre gairebé una vintena de ponents, s'hi troben representants de gairebé totes les associacions de residents, veus de l'empresa, l'exdirectora d'immigració Francesca Ros i dos consellers generals, però el Govern només està representat per la cap de servei de política lingüística, una tècnica del ministeri de Salut i Benestar i la secretària de recursos humans.

Pocs dies després de la publicació de l'esborrany de llei d'immigració, aquesta trobada pot constituir un primer debat sobre el projecte, amb la influència que la distància geogràfica, el fet de parlar a l'estranger, comporta sempre. D'una banda, alguns potser se sentiran més lliures per extremar la crítica. D'altres, per allò de la imatge del país propi, podran tenir la tendència contrària, i donar una imatge idíl·lica i edulcorada de la realitat.

En vista d'un programa que acostuma a canviar parcialment per nombrosos factors imprevistos d'últim moment, perquè aquest pogués arribar a ser un primer debat d'importància sobre el projecte de llei falta una presència de responsables del Govern més directes en la regulació immigratòria que es projecta.

Després de la participació del cap de Govern fora de la diada, amb referències a la qüestió de la identitat i la llengua nacionals que han estat més promocionades a fora que a dintre del país, aquest d'avui no sembla que es pugui preveure com el debat definitiu que cal sobre la regulació dels fluxos migratoris: llarg, profund i amb presència obligada –no exclusiva– dels màxims responsables polítics del país. Tanmateix, d'una jornada universitària a Prada cal esperar sempre algun impacte oral i més d'un motiu de reflexió, després d'escoltar les diverses veus que ompliran el matí i la tarda d'avui. Podríem dir que cal esperar que les conclusions de la jornada serveixin de pròleg per a les successives etapes d'un diàleg indispensable.

24 d'agost de 1997

Diari d'Andorra

Any VII • Número 1.985 DIUMENGE, 24 D'AGOST DE 1997 Preu: 125 ptes.

Diada d'Andorra a la Universitat catalana d'estiu de Prada de Conflent

El col·lectiu de residents troba dificultats d'integració al país

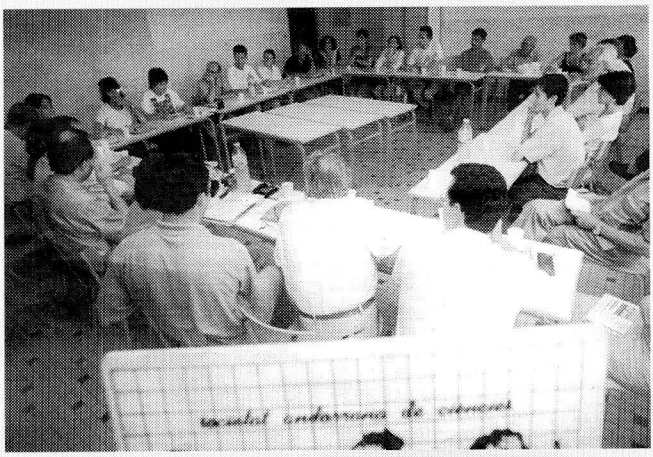

Assistents a una de les ponències presentades ahir al matí en el marc de la diada d'Andorra a la Universitat de Prada. INMA TORRA

NATURALITZACIÓ *Les associacions identifiquen la integració amb l'obtenció de la nacionalitat*

LLENGUA *Jean Pujol diu que per fer-se entendre és més important expressar-se en castellà que en català*

En les ponències presentades durant la diada d'Andorra a la Universitat de Prada, els representants de les associacions de residents estrangers van coincidir ahir a manifestar que Andorra és un país acollidor –excepte el president magribí, que hi troba "discriminació i racisme"–, però on resulta força difícil una integració total, en identificar-la amb l'accés a la nacionalitat. Jean Pujol, president de la Unió de francesos, creu que el veïnatge dificulta integrar-se a Andorra perquè hom no té la sensació d'estar totalment a l'estranger i perquè "per fer-se entrendre en la vida quotidiana és més important expressar-se en castellà que no pas en català". PÀGINES 3, 4 i EDITORIAL

24 d'agost de 1997

DIARI D'ANDORRA

25 d'agost de 1997

Col·laboració

40 litres per metre quadrat

Plou sobre el Principat.

Amb puntualitat helvètica, cada tarda, a les sis, plou sobre el Principat. Cauen gotes de tinta, galerades de text, de paraules. De notícies elàstiques que s'allarguen i s'allarguen per l'efecte distorsionador de la calor. La redacció n'analitza els motius. Ètica o periodisme d'estiu és el títol de la ponència que cada vespre es tanca amb la darrera de les pàgines. Una ètica defensada fins al breu més minúscul, però afectada d'una actualitat inexistent. Un periodisme que es desfà com l'asfalt. I un estiu peculiar: Sísif finalment ha aconseguit fer arribar la pedra fins dalt; ja tenim llei d'immigració. I pel mateix preu, un casino i ara un ferrocarril.

Plouen discursos i conceptes sobre integració que quan impacten contra terra tothom en surt esquitxat. Alguns, ja fa temps que han comprat el paraigua de rebaixes. Automàtic. Prada de Conflent: olor d'herbes aromàtiques i nicotina, sigles carregades d'ismes, antis, i pros, poca roba interior i llibertat. Tones (1) esclafants (2) de llibertats (3). O bé l'ordre 1, 3, 2. O bé qualsevol altre. Fins a Prada han anat a buscar la veritat sobre el nacionalisme, l'assimilació, i la pèrdua de la identitat. Però a l'estiu no n'hi ha, de veritats, deia l'altre dia Vázquez Montalbán. *Fer permeable l'epidermis*, ha dit Ferran Goya a la UCE, tota una dosi de reflexió autèntica. La jornada d'Andorra ha servit per demostrar que tothom és al seu lloc, i no se'n vol moure. El problema és que aquest lloc només té 450 quilòmetres quadrats.

Plouen dies d'esborranys i projectes. I d'intencions, objectius, i hipòtesis. I de l'ara? De l'ara només se'n preocupa el partit que (s')està a punt de crear i la seva ubicació en el mapa polític, aquell que té tots els oceans i les fosses marines en una sola banda. El gran escenari incorpora un nou actor. Que comenci l'obra.

Plou sobre el Principat.

Què cony regarà? Ah, sí, ...

Xavier **Morral**

Xavier **Morral**

Miquel **Porter,** director del consell de la Universitat de Prada

"No entenc com es pot parlar de separatisme, quan el problema és la unitat artificial i forçada"

Professor de cinema i comunicació audiovisual, alerta contra els mitjans informatius: "Hem de saber conviure-hi, però utilitzar-los amb capacitat crítica. I això no s'ensenya." Creu, però, que la imatge de Catalunya no s'ha deteriorat a Espanya. Senzillament, està com ha estat sempre.

Diari d'Andorra: L'objectiu primordial de la Universitat catalana d'estiu és debatre o aprendre?

Miquel Porter: És informar, formar i debatre. Nosaltres diem: llibertat d'ensenyar, llibertat d'aprendre.

Dd'A: Per què a Prada?

M.P.: Per, almenys, un parell de bones raons: primera, la Universitat va néixer com a herència del maig del 68, quan França representava la llibertat, i a Espanya era impossible organitzar un fòrum d'aquest tipus. I s'hi continua fent per respecte als diferents accents de la llengua i cultura comunes, sense hegemonies. Si es traslladés, per exemple, a Barcelona, segurament ferirta la sensibilitat de la gent de les Illes, de València o de la Catalunya Nord. Es podria fer itinerant, però aquesta opció comporta moltes despeses, i a més a més, trenca el sentit de continuïtat.

Dd'A: La trobada no té una certa resonància a exili, com si per parlar dels Països Catalans encara s'hagués de marxar a fora?

M.P.: No. Avui dia, si algú s'exilia per motius culturals, es perquè vol.

Dd'A: 29 anys d'Universitat. Ha canviat molt, en aquest temps?

M.P.: D'entrada, la primera edició va ser clandestina, mentre que aquesta es fa en plena llibertat. Era la universitat de la contestació, dels que no podien parlar. Avui, en canvi, es fomenta clarament la discrepància, la riquesa d'opinions.

Dd'A: Contra què, o a favor de què, es pot cridar actualment?

M.P.: A favor de moltes coses, de la cultura, de la tolerància. I en contra: per exemple, de la nostra situació, que és ben lluny de ser la ideal. Hi ha molts punts de la nostra cohizarria que no s'han conquerit, de la presència real de la cultura catalana al món no reconeguts, o menysvinguts. Per tant, la lluita continua. No ens podem conformar a mirar-nos la història, sinó que hem de fer història present i aspirar al futur. Un poble que no aspira al futur està acabat. El que passa és que allò que abans s'havia de cridar amb ira, avui es pot cridar amb tranquil·litat.

Dd'A: La Universitat és independentista?

M.P.: Hi predominen els que desitjarien la independència, tant entre el públic com entre el professorat, però la universitat, com a institució, no s'hi pronuncia. **Dd'A:** De tota manera, la conjuntura és tan desfavorable per als països catalans com mantenen alguns?

M.P.: Personalment, trobo que estem allò on érem en la transició. Subjectivament, no han variat gaires coses; més avui el llenguatge, no pas el missatge.

Dd'A: El nacionalisme no va contra la tendència a la globalització?

M.P.: En absolut. D'humanitat només n'hi ha una. I jo vaig a favor de la humanitat. Però compliint amb el que sóc.

Dd'A: Però les conseqüències del nacionalisme ja les hem vist en alguns llocs.

M.P.: Depèn del que entenguis per nacionalisme. Existeix un nacionalisme espanyol horrible. Aquest sí que és culpable, perquè separa, mentre jo no tinc interès de separar-me de ningú. Al revés: vull unir-me amb el màxim de gent possible, però amb llibertat, a partir del que sóc, no pas del que m'imposen. Són ells que em separen, no jo. No entenc com es pot parlar de separatisme, quan l'únic problema és l'unionisme, la unitat forçada i artificial. Malauradament, fan servir molt bé la demagògia. Mirem el que ha passat a Iex-Iugoslàvia: faria riure, si no fes plorar. Tot per una exhaceerbació volguda i augmentada del que pretenia ser la gran potència balcànica.

F.V.

25 d'agost de 1997

LA SECA, LA MECA I...

Ganes d'integrar-se, sobretot

Jordi **Pasques i Canut**

A la taula de ponències de la desena Diada andorrana a la Universitat catalana d'estiu, celebrada a Prada de Conflent dissabte passat, es van sentir repetidament, i de boca de diferents ponents, afirmacions semblants a l'enunciat d'aquest article. Fóra pecar de parcialitat, però, no anunciar de bon principi –i més tractant-se d'un tema tan arestós com és el de la integració– de quina banda sortien les referències a la voluntat necessària per integrar-se a una societat, en aquest cas l'andorrana. La majoria eren andorrans de casa i arrels d'anys o bé establerts de dèmostrable integració. A l'altra banda, els representants dels estrangers residents al Principat, de diferents nacionalitats, expressant quant costa i com és de difícil integrar-se en aquest país.

De les opinions de tots els ponents de Prada, sorgeixen dues grans línies de pensament: els que diuen que a Andorra qui no s'integra és perquè no vol, i els que afirmen que integrar-se a Andorra és penós i llarg. Que aquestes dues línies puguin coincidir un dia en un punt de consens per assolir l'objectiu de la integració, a hores d'ara, sembla una possibilitat llunyana en el temps i en la configuració, o estructuració, de l'entorn adequat perquè pugui esdevenir així. La Llei de residències passives, la llei d'immigració i qualsevol altre text legal al qual s'hagin d'atenir els estrangers amb residència a Andorra, hi són per mirar de fer possible una societat andorrana prou cohesionada, en la qual els nouvinguts tinguin reconeguts tots els drets, i amb aquests, els polítics, i en la qual els andorrans de naixement no es trobin ni desplaçats, ni submisos, en una paraula, que no se sentin estrangers al seu propi país. Només en el marc de la legalitat es pot mirar de donar cos a una població nacional. Voler saltar-se les lleis escrites és no acabar de veure clar que Andorra és un Estat, amb una Constitució, un parlament i un govern democràtic, tot i el poc rodatge d'ençà de la promulgació de la Carta magna tot just fa quatre anys. L'estranger ho ha de veure, això. I no dic pas que no pugui ser injusta part d'una llei, o descaradament poc oberta a canviar l'*estatus quo* dels andorrans, però és la que hi ha i cal acatar-la.

Serà molt interessant llegir les ponències quan surtin editades en forma de llibre per la SAC. Els diferents interessos; els estrats culturals aplegats en aquest país; els problemes afegits derivats d'entorns familiars desestructurats; el fet de passar-se –per manca de voluntat per aprendre-la o usar-la– la llengua oficial per la sola de la sabata, són esculls ben evidents a l'hora d'apedaçar i de mirar de no estripar més el teixit de la societat andorrana de final del segle XX.

27 d'agost de 1997

DIARI D'ANDORRA

POLÍTICA

L'oposició demana a l'ARA que iniciï una tanda de converses sobre el futur partit

Fins ara, l'associació només s'ha reunit amb IDN, a principi de juliol, per donar a conèixer les seves intencions

Xavier Morral
Andorra la Vella

L'anunci de l'ARA de voler entrar a l'esquerra de l'escena política ha aixecat dues reaccions entre l'oposició: les tres forces en minoria –AND, ND i IDN– reconeixen unànimement a l'associació el dret a poder-se constituir com a partit, però demanen que iniciï una tanda de converses per informar de les intencions i establir possibles paral·lelismes. Fins avui, l'únic contacte dels residents ha estat amb IDN, fa prop de dos mesos.

La possibilitat d'un futur inquilí a l'esquerra ja provoca les primeres reaccions. L'anunci de l'Associació de residents (ARA) de voler constituir-se com a partit polític no ha deixat indiferent la resta de forces parlamentàries, i, sobretot, les autoanomenades forces progressistes, les d'"esquerra", l'espai que vol ocupar també el partit dels residents.

Més enllà del debat sobre qui abandera realment l'esquerra, els partits en minoria han mostrat la seva fredor davant la possible incorporació d'un nou veí. D'entrada, tots, l'AND, ND i IDN, accepten el dret de qualsevol col·lectiu a constituir-se com a partit, "tal com ho permet la Constitució", però consideren que l'ARA hauria fet bé de consultar les altres forces abans de llançar l'anunci. Per aquest motiu, amb més o menys força, els tres partits demanen ara que l'associació iniciï una sèrie de converses per donar a conèixer les intencions exactes i per analitzar els possibles paral·lelismes: coalicions, estratègies electorals, o fins i tot la integració a alguna de les sigles ja existents.

De fet, però, aquesta tanda de converses ja ha començat, encara que no de manera oficial. A començament de juliol, l'ARA i IDN es van reunir per analitzar diversos aspectes, entre els quals va sorgir el de la creació del partit, anunciat pocs dies abans per la premsa. Encara en un estat molt embrionari, la idea va aixecar l'interès per les dues parts però sense arribar a cap acord concret.

El conseller d'IDN Vicenç Alay considera que els partits actuals ja són representatius de la majoria de posicions, però respecta la decisió de l'ARA: "Valoro que hi hagi gent progressista i que vulgui entrar en el terreny de la política". Alay ha precisat, però, que la valoració final s'haurà de fer d'aquí a un temps, "quan haurem comprovat el grau de sintonia amb la resta de partits".

Per la seva banda, Ladislau Baró (AND) ha afirmat que en un moment en què el sistema de partits encara està en evolució és normal que apareguin nous intents. Baró, però, ha demanat reflexió sobre l'espai polític i les possibles particions. Finalment, la consellera d'ND Rosa Ferrer ja va manifestar dissabte a Prada que l'ARA podria caure en l'error d'"automarginar-se" i de crear un partit "d'andorrans i alhora exresidents espanyols".

Els consellers Miquel Alís (AND) i Rosa Ferrer (ND) i, a la dreta, Modest Mayoral. ARXIU

On és, l'esquerra?

"L'esquerra ja està prou fraccionada perquè encara la fraccionem més", va dir Rosa Ferrer (ND) dissabte passat a Prada. El secretari d'organització de l'ARA, Modest Mayoral, va respondre que, actualment, no n'hi ha cap, de partit d'esquerres. El cert és que, al costat de les reaccions sobre el futur partit, ha crescut un altre debat sobre la presència o no de forces d'esquerra a Andorra.

Ferrer assegura que hi ha partits progressistes, com a mínim per contraposició a la dreta: "Ells es preocupen d'estar bé ells avui; nosaltres ens preocupem perquè tots estiguem bé demà." Vicenç Alay (IDN) afirma que "ja hi ha grups treballant per l'esquerra", i explica que cal fer "un esforç de convergència, i no d'atomitzar la nostra força". Alay [illegible] que no vol "coartar ningú que no se senti representat", i conclou que, en cas de divisió, serà necessari "un reagrupament tàctic".

Finalment, Miquel Alís (AND) no està d'acord amb les afirmacions de l'ARA quan diu que serà l'únic partit d'esquerres: "El nostre partit és una agrupació i, per tant, hi ha gent de totes les tendències. Jo mateix em considero d'esquerres." Alís també alerta dels perills del fraccionament: "Si hi ha moltes esquerres i només una dreta, ja sabem qui guanyarà."

27 d'agost de 1997

Tribuna

Robert **Pastor**

Sí a la llei de protecció del català

Enmig de la llangor estiuenca, i amb la nostra gent entregada en cos i ànima a la lluita diària i incruenta d'afrontar el repte del turisme agosí, sabedora que, com deia la Treseta del Nazari, "quan el vent passa per la flauta, aquesta s'ha de fer sonar", entre una bona part de la nostra ciutadania s'ha comentat la conferència del nostre cap de Govern a la Universitat catalana de Prada de Conflent, amb relació, entre altres qüestions, a la necessitat de programar tot un regitzell de mesures encaminades a evitar la lenta, però evident, degradació de la parla catalana a casa nostra.

Com sempre sol ocórrer, "tants cups tants barrets": les paraules del cap de Govern han estat esguardades amb les òptiques més diferents, des d'aquells que consideren la posició del nostre Govern davant d'aquesta problemàtica digna de llouança i suport, fins als qui opinen que tal projecte és una mena d'utopia, tot passant pels indiferents, militants sota la bandera del "tantsemenfotisme".

Per la nostra banda, avui volem trencar una llança en pro de la regeneració de la llengua catalana al nostre Principat, i de bell antuvi direm que no podem pas oblidar que aquesta llengua és l'idioma oficial del país, únic i no compartit amb cap altra llengua forana, i que en conseqüència és digna de respecte i d'naltiment, per la senzilla raó que no és millor ni pitjor que cap altra, simplement perquè és la nostra, aquella que ens llegaren els nostres ancestres, i per tal motiu tenim el deure moral de defensar-la i honorar-la.

Cal ésser, però, realistes, cal tocar de peus a terra i reconèixer que, aparellat amb el geganti desenvolupament andorrà de les darreres dècades, a conseqüència del degoteig constant del flux immigratori, majorment procedent de la pell de brau ibèrica (Espanya i Portugal), la llengua autòctona del país dels Pirineus ha sofert una lenta i evident davallada malgrat els esforços no pas gaire considerables, fins ara, realitzats pels organismes oficials, car és un fet innegable que persones amb anys i panys de residència efectiva al Principat no s'han preocupat, ni es preocupen, d'efectuar el més mínim esforç per integrar-se, marginant totalment el més important signe identificatiu del nostre poble, significat per aprendre i expressar-se en la llengua d'aquesta terra andorrana, i amb una evident manca de sensibilitat –per no dir menyspreu– i d'agraiment vers la comunitat que els ha acollit, continuen expressant-se quotidianament en la seva llengua nadiva.

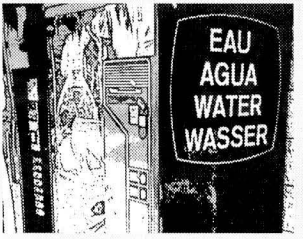

"És important que els andorrans conscients i ufanosos de la nostra identitat estiguem convençuts que tenim l'obligació de vetllar i lluitar aferrisadament en defensa de la nostra parla"

I tal estat de coses, tal alarmant situació, hom pot constatar-la diàriament contactant amb el sector comercial, amb l'hostaleria i àdhuc amb el mateix món de la construcció, per arribar a la trista conclusió que la parla catalana –idiomta oficial del país, recordem-ho– es troba àmpliament superada per la parla castellana, i en els darrers temps, gairebé ens atrevirem a dir que, fins i tot, per la portuguesa.

És evident, doncs, que hi ha una perillosa i constatada manca de voluntat d'integrar-se per una part molt considerable de la població forana, car com diu aquella vella expressió del poble planer, "ja pots xiular si l'ase no vol beure", i en conseqüència, la comunitat autòctona del país, davant d'aquesta greu problemàtica que va erosionant a poc a poc la seva personalitat historica, ha d'arbitrar les mesures adients, de manera urgent, en defensa del més preuat signe identificatiu d'aquest poble muntanyenc, vetllant per la seva llengua.

La voluntat integradora per part andorrana, diguin el que diguin els il·luminats, és un fet com una casa de pagès, com queda ben palès amb la important obertura de les vies que conduïxen a l'assoliment de la nacionalitat, i ens alena l'esperança que a mesura que les noves generacions nades al país superin el sostre de la majoria d'edat, i a mesura que la diferència actual entre la població nadiva i la residencial estrangera tendeixi a anar a la baixa, es podrà afrontar amb moltes possibilitats d'èxit la contingència significada per la situació actual, però mentrestant és fortament important i necessari que els andorrans conscients i ufanosos de la nostra identitat, de la nostra pacífica i benefactora història, i de la nostra llengua, estiguem convençuts que tenim la sagrada obligació de lluitar, abrandadament i aferrissada, en defensa de la nostra estimada parla. Per tot això i per molt més, sí a la llei protectora del català!

29 d'agost de 1997

Col·laboració

Passada per l'esquerra

A les darreries d'aquest estiu, que s'ha distingit pel temps de llops que ha fet, arriben les diferents universitats d'estiu com les fosques orenetes de Gustavo Adolfo. A Prada, un any més s'han tocat els temes andorrans, amb tòpics habituals i notícies calentes. A les terres de Conflent, Modest Mayoral va anunciar públicament el desig de muntar un partit polític d'esquerres, argumentant que és un espai polític deixat lliure pels actuals grups del país. A partir d'aquí la controversia ja està servida. El secretari d'organització de l'ARA es proclama capdavanter de l'esquerra, a la qual cosa els representants de l'oposició diuen que ni parlar-ne, que l'esquerra ja existeix. El primer que se m'acut és, aprofitant que aquests dies tenim entre nosaltres, gràcies a la Universitat d'estiu d'Andorra, eminents pensadors com: José Luis Sampedro, Mathieu Ricard o Trinh Xuan, per què no els preguntem que és l'esquerra? És possible que més d'un renunciï als seus desconeguts plantejaments i utòpics pensaments. Suposo que l'esquerra és més que un plantejament. El cas és que tots diuen que són d'esquerres. La consellera Rosa Ferrer manifesta que l'esquerra ja està bastant fraccionada (sic). Quina esquerra? L'esquerra de la dreta, el centreesquerra, l'esquerra del centre? Quin laberint de conceptes. Miquel Alís de l'AND, després de confessar-se d'esquerres, matisa: "Si hi ha moltes esquerres i només una dreta, ja sabem qui guanyarà." Això em sona al conte dels remers espanyols i japonesos, on els últims sempre guanyaven la prova perquè portaven nou remers i un timoner, mentre que els espanyols s'entestaven a competir amb dos assessors, un gerent, un massatgista, tres auditors, dos consellers i un remer. Personalment confesso que a Andorra no sé si existeix l'esquerra, i l'adjectiu qualificatiu *progressista* no em serveix com a definició ni ideari. Avui en dia es declaren progressistes, fins i tot a la mateixa extrema dreta. Veritablement si l'AND, ND i IDN es consideren partits d'esquerra, només han de fer una cosa... demostrar-ho. El moviment es demostra caminant. La resta són discursos.

Gualbert **Osorio**

Tribuna

Sícoris

Ferran Goya i el record de Desmond Morris

El nostre col·laborador Ferran Goya presentava a la Universitat de Prada un panorama ben preocupant sobre la societat del país i el seu futur, a partir de la dicotomia descrita per Barate i Riera el 1980, entre uns andorrans oposats a la integració dels immigrants com a mà d'obra que volen mantenir "en una situació de subdesenvolupament polític que garanteixi l'exclusivitat dels seus privilegis" i tots dos col·lectius antagònics "han donat lloc a un cert equilibri en l'acceptació d'un *statu quo* que permet anar fent: els uns monopolitzen el poder polític, però permeten als altres de fer negocis i d'assolir elevades quotes de benestar; això sí, junts però no barrejats". Aquest equilibri és, però, inestable i fràgil "a causa de les dificultats de fer extensiu el benestar a les fraccions més desfavorides de cada grup".

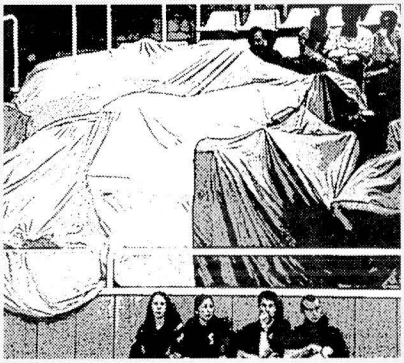

L'objectiu d'una homogeneïtzació social no solament semblaria impossible, sinó que estaria en perill, per inestable, la pau social derivada d'un *statu quo* difícil de mantenir per la conjuntura socioeconòmica del país.

L'anunci de la creació d'un partit polític per part de l'ARA –malgrat que pugui estar condemnat a una marginació escassament testimonial com la del ja antic sindicat– i les primeres manifestacions al carrer contra situacions internes, apunten –encara tímidament– un sentiment de rebuig de la majoria de població real –immigrada– envers el grup que representa la monopolització del poder polític i del privilegi social. En paraules de Goya, "els nouvinguts, col·lectiu més obert però desorganitzat" –encara no organitzat, però ja associat– replegat a l'esfera privada, aniria covant un ressentiment creixent que amb el temps el podria portar a la revolta.

La integració no és únicament un fet d'unificació cultural –en el sentit més ampli de la paraula–, difícilment assolible en la realitat i sempre impossible per la via de la imposició.

És evident que la cohesió, com diuen les associacions de residents, implica una transformació legal, per l'avenç en el camí obert per la llei de la nacionalitat, un text possibilista que, amb les seves limitacions, mostra la insuficiència d'aquesta via per si sola, sense transformacions socials àmplies i profundes.

El pitjor de tot és que no hi ha una consciència d'identitat nacional, que uns potser identifiquen amb el seu estatus de privilegi exclusivista i excloent i que els altres difícilment poden assumir, perquè no es veu cnlloc la seva existència. Hi ha bastants andorrans amb dificultats per parlar un català acceptable i molts més que en desconeixen la història –no els mites elementals–, les estructures polítiques i, sobretot, la Constitució.

De vegades semblaria que el sentiment col·lectiu de patriotisme sigui limitat a la defensa aferrissada i l'exhibició orgullosa de la millor propietat: un passaport equiparable a una bandera de conveniència, o a una butlla. I allò que no es té difícilment es pot fer compartir.

Posats a no tenir, Andorra no té ni tan sols com a element integrador una entitat esportiva que pugui fer de *tòtem* aglutinador de la gran massa de ciutadans. La capacitat cohesionadora, *totèmica*, d'aquesta mena d'institucions va ser descrita per Desmond Morris –l'original antropòleg d'*El mono desnudo*– en un altre llibre. Però no cal anar tan lluny. Podem mirar el que significa encara l'FC Barcelona per als catalans, encara que de catalans n'acabin jugant un parell.

La identificació amb uns colors és ben difícil, quan es tracta de manifestacions que convoquen uns pocs centenars d'espectadors, i si l'expectativa són unes seleccions nacionals o uns clubs d'afeccionats *apallissats* a cada enfrontament.

Només el bàsquet mantenia aglutinades milers de persones de tot tipus. Però sembla que es pot donar per perduda aquesta realitat, i això només vol ser una constatació, sense entrar en cap altra anàlisi sobre política de subvencions, de bingos, ni sobre les causes de la previsible pèrdua del BC Andorra com a referent general. I la referència esportiva només és un exemple de la falta d'elements integradors, tret d'una escola pròpia amb només una dècada d'història.

La inquietud de Goya pot passar per inexistent, perquè se'n parla ben poc, però és ben extesa entre aquells que observen la realitat sense els miralls deformants dels interessos directes o de la paradoxa d'un *populisme elitista*, rendible en vots. S'adverteixen intents de retornar la situació econòmica al nivell dels temps en què la conjuntura afavoria l'enriquiment, missió impossible en l'Europa actual, o de salvar unes finances públiques amb el també impossible manteniment del tabú de l'absència d'impostos.

El benestar econòmic, que tot ho cura o ho aplaca, ja no solament és difícil de mantenir per als immigrants, sinó també per a bona part dels nacionals. I així el perill de crispació sembla tan amenaçador com el de l'empobriment relatiu del país, però a un termini potser més curt.

29 d'agost de 1997

Tribuna

Sícoris

La immigració, repte per al segle XXI

Aquest era el títol de la ponència que hauria d'haver explicat, l'altre dia, a Prada de Conflent. Una afonia total i estúpida va fer impossible la meva presència modesta en aquell fòrum. Per això, avui, des del Diari d'Andorra, voldria fer un resum del que jo hagués volgut expressar amb veu rodona i diàfana.

Penso, d'entrada, que s'hauria de parlar, des del punt de vista andorrà, que el que se'n diu immigració (des d'ara usaré el mot cohesió) és un factor positiu i una oportunitat magnífica per transformar i enriquir el concepte d'Estat andorrà. Per tant, penso que aquest element ens ajudaria a superar el concepte que, tot sovint, tenim a Andorra de ciutadania nacional, que, en definitiva, ens agradi o no ens agradi, podria constituir-se en una certa barrera de la legitimitat dels drets. En aquest cas, hi hauria d'haver una certa coherència amb la "sagrada teoria dels drets humans". Convindria aquí, però, consultar els darrers informes d'Amnistia Internacional i d'altres organismes per veure els Estats que respecten els drets humans, alguns dels quals són d'aquells que llancen la pedra i amaguen la mà. I a la mateixa "sacrosanta" Europa.

No es tracta, per tant, al meu entendre, de parlar d'integració. Cohesionant-nos, en definitiva, tots serem millors.

Ben entès que cal considerar les especials condicions dels petits, i per tant també hi ha d'haver un cert proteccionisme. Si els grans –països veïns i d'altres– ho fan, com podríem no fer-ho els petits?

Certament que cal vertebrar solucions. Quines? Personalment, estic allunyat de la política activa i això correspon als polítics. Però en qualsevol cas, en aquesta cohesió social un dels elements importantíssims –no l'únic– és la llengua.

Per tant, en aquest sentit hi ha d'haver un esforç importantíssim per part del Govern, però també de tots els estaments privats –dins d'aquesta actitud de cohesió social– per especificar que a Andorra no tenim tres llengües. Només en tenim una. I, ben entès, com a mínim en parlem dues més, les dels països veïns: la llengua francesa i la llengua castellana. I més i més, perquè malgrat ser petits tenim, a voltes, un universalisme que no tenen els grans.

Cal dir, a més, que hi ha altres factors que s'han de considerar: no es tracta d'integrar, ni d'imposar. Es tracta de cohesionar, de sumar, de multiplicar, de posar a disposició de tota la ciutadania tots els mitjans –tota i tots!– dels quals disposa l'Estat. És un nacionalisme globalitzador, on tothom, en definitiva, cerca les pròpies arrels, la *patria chica*, davant del poder de la màquina, de l'anonimat, de la manca d'interès per la persona humana per part dels poders burocràtics.

Segurament, a Andorra es tractaria de fixar unes regles de joc, en què s'estableix una mena de vasos comunicants entre les diverses comunitats que convivim en una sola: la societat civil. Personalment, comparteixo el pensament dels qui diuen que no es tracta d'integrar. Per què? És cohesionar, és conviure –sense perdre les pròpies arrels ningú–, estructurant una comunitat social i civil on tothom aporti el que és seu, propi i inalienable, en un País on també i sobretot tenim el que és "Andorra". El problema és que els que ens diem andorrans no sabem gaire bé el que és nostre. Em sembla a mi.

Per fugir del "babelisme" i alhora sortir dels cercles tancats d'un nacionalisme estret i provincià, al meu modest entendre, només hi ha una sortida: fugir d'individualismes, de protocol d'intencions a voltes hipòcrites, i que el nacionalisme no sigui fanàtic i excloent, ni negui el dret a existir a tot allò que no s'identifiqui amb ell. I d'altra banda, una aportació de tots els grups socials, siguin de la nacionalitat que siguin, oberta, respectuosa amb les regles de joc mínimes –aclaridores i alhora exigents– del País que acull tothom que les respecti. Respecte mutu i cohesionat per un interès comú de tots els qui viuen, treballen i moren al País.

Integrar, no. Cohesionar i millorar-se mútuament, sí!

Però, per sobre de tot, cal que Andorra sàpigui què vol. I vulgui el que sàpigui.

Aquesta és una síntesi de les aportacions personals d'aquest modest observador que hagués volgut portar a consideració a Prada. La veu és, a voltes, traïdora. L'escriptura –que serà més àmplia quan lliuri la ponència a la Societat de ciències– pot patir d'errors però no d'afonies. Certament que la immigració és un repte per al segle XXI. I també per a Andorra.

7/8 de setembre de 1997

Tribuna

Sicoris

Llengua i integració

"La veritat de les coses resideix en els seus malentesos" (Paul Valéry).

Estava ordenant papers i idees sobre la Diada d'Andorra a la Universitat catalana d'estiu quan vaig llegir l'article que sobre el mateix tema ha publicat Jaume Ros amb el títol *Integrar o desintegrar-se* (Diari d'Andorra 17-09-97), en el qual comenta el que es va dir a Prada.

Cal agrair a l'amic Jaume que enceti la polèmica sobre el tema de la integració i la llengua. I crec que el respecte a ell i als lectors exigeix que els que en aquest tema no coincidim amb ell rebatem la seva tesi de cara al públic.

Manca, a Andora, hàbit de discussió, no s'enraona prou, no hi ha polèmiques; ens quedem, gairebé sempre, en soliloquis en els quals el matís és absent.

Des del primer moment que vaig parlar amb Antoni Pol sobre aquesta Diada –desembre 1996– vaig tenir clar l'encert de la SAC en l'enfocament obert del tema de la integració, obert tant pel que fa als participants com pel que fa a les diferents aproximacions al tema: socioeconòmica, sociològica, legal, lingüística, cultural, política, lúdica, psicològica, laboral.

El desenvolupament de la jornada va confirmar la meva apreciació incial. A les intervencions va haver-hi de tot: defensa de les arrels de l'immigrant, reivindicacions socials, defensa de la integració política, anàlisi del paper de la llengua en la integració, lepenisme identitari, acumulació de dades estadístiques, etcètera. En resum: opinions plurals, encara que alguna de marcada per la intolerància.

En Jaume Ros pensa que "és començar la casa per la teulada parlar d'integració social si la integració no es fa per la llengua".

Aquesta proposició, justa en aparença, amaga una confusió entre causes, proves, símptomes i remeis del mal de la no integració.

És evident que no pot estar plenament integrat a Andorra qui no parla català. L'ús social del català és una de les proves d'integració al país.

Això, però, no impedeix, que alguns ens interroguem sobre les causes i barreres laborals, legals, psicològiques, materials, de política immigratòria, de model econòmic del país que dificulten a la pràctica l'aprenentatge i l'ús del català, que dificulten l'adopció per part dels immigrants dels valors de la terra que els acull.

L'estudi del problema i de les causes serà una condició per intentar posar els mitjans per a la seva solució.

Segurament és més còmode tractar cada immigrant com un colonitzador que vol sotmetre i conquerir els autòctons, o que vol *munyir-los* –com va dir Simó Duró a la seva comunicació– com persones que *no volen* parlar l'idioma propi i oficial del país que els acull, que no volen integrar-se.

"Dels immigrants de cultura catalana, la gent de soca-rel n'espera com a demostració d'integració llur renúncia a importar articialment a Andorra els comportaments irracionals, les baralles i els conflictes sociolingüístics i polítics de la seva terra d'origen"

És cert que pot haver-hi una minoria que adopta aquesta actitud negativa. La resta, la gran majoria, té l'impuls natural imitatiu d'assimilar els costums i els valors de la terra d'adopció.

L'existència d'aquella minoria nostàlgica i recalcitrant no justifica que busquem les solucions en una legislació normalitzadora obligacionista i culpabilitzadora de l'immigrant.

L'immigrant no té la culpa de l'existència de permisos de sojorn i treball de sis mesos no renovables, del treball precari, de la durada real –no la legal– de la jornada laboral, de la reduïda presència a Andorra dels mitjans audiovisuals de comunicació en català, d'absència gairebé total a la premsa de notícies útils per a ells, de la pobresa de teixit social del país, etcètera, etcètera.

Crec, contràriament al que diu Ros, que la gent de soca-rel fa molts segles que *fan gestes en pro de la llengua*, i que aquesta gent considera l'ús del català com una prova d'integració per als immigrants procedents d'àmbits culturals no catalans.

Però crec que no vaig desencaminat si dic que, per als immigrants de cultura catalana, la gent de soca-rel espera com a demostració d'integració llur renúncia a importar artificialment a Andorra els comportaments irracionals, les baralles i els conflictes sociolingüístics i polítics de la seva terra d'origen.

La SAC valora positivament la desena diada a la Universitat de Prada

La Societat andorrana de ciències (SAC) ha expressat la seva satisfacció pel desenvolupament de la desena diada andorrana a la Universitat catalana d'estiu de Prada, celebrada aquest mes d'agost. En una nota tramesa per la mateixa societat, ressalta l'interès pel tema tractat enguany, la integració, i aprofita per agrair a tots els ponents el seu esforç i el suport del patrocinador, Banc Agrícol, i del Govern, per la seva subvenció.

29 de setembre de 1997

ACLARIMENT

La frase de Paul Valéry utilitzada ahir en l'article d'opinió de Ferran Goya era: "La veritat de les coses resideix en els seus matisos." Per un error en la transcripció apareixia la paraula *malentesos*, en lloc de *matisos*, que en varia el sentit.

30 de setembre de 1997

3 de setembre de 1997

A Prada es parlà d'integració

Foto: Inma Torra

Tenint la integració com a leitmotiv, dissabte passat, 23 d'agost, se celebrà a Prada de Conflent, dins la Universitat catalana d'estiu, la Diada d'Andorra.

Fins a vint ponències van servir per evidenciar vint maneres diferents d'entendre el concepte d'integració. En un debat no exempt de polèmica, es va intentar buscar un equilibri entre el nacionalisme epidèrmic i la pèrdua de nacionalitat, i, si bé alguns assistents van alertar de la disminució constant de l'ús de la llengua catalana, el col·lectiu de residents declarà trobar dificultats per a la integració.

Setmana del 29 d'agost al 4 de setembre de 1997

el Periòdic d'Andorra

Àlvar Valls

La integració a Andorra

L'oportunitat de la Societat Andorrana de Ciències de triar el tema de les diades d'Andorra que se celebren cada any dins el marc de la Universitat Catalana d'Estiu és proverbial. Els darrers anys s'han tractat temes tan importants per a la sòlida articulació del país com ho són les relacions entre catalanitat i andorranitat o l'estatus d'Andorra en el món. I la diada d'enguany, que és la desena i que tindrà lloc al liceu Renouvier el 23 d'agost, està dedicada a *La integració a Andorra* i presenta un ric repertori de ponències. La integració dels nouvinguts i els seus efectes i problemes són temes cabdals a qualsevol país, però molt més ho són quan el país té la composició democràtica del nostre. La definició del concepte d'integració, les seves facilitats i impediments, les relacions entre integració i reproducció de la identitat, l'accés a la nacionalitat, el paper de la llengua i de l'escola, el marc democràtic, són aspectes que es tractaran aquest estiu a Prada, on no faltaran les veus de representants de les comunitats presents a Andorra: anglesos, francesos, espanyols, portuguesos, magribins. Aquest últim detall és el que rebla el clau de la utilitat i sobretot de l'oportunitat d'haver triat enguany aquest tema i no cap altre, i més tenint en compte que molt aviat el Consell General tindrà sobre la taula un projecte de llei d'immigració sobre el qual les diferents opcions polítiques hauran de trobar un consens. Apareix molt difícil –seria una novetat revolucionària– que la comissió parlamentària que veurà el projecte tingui la deferència de preguntar als grups socials que en pensen de la qüestió. La SAC dóna un cop més a la societat l'oportunitat d'expressar-se, i és d'esperar que de les conclusions de Prada 97 els polítics en prendran bona nota.

12 de juliol de 1997

4 Dissabte, 9 d'agost de 1997

Editorials

La Diada Andorrana a Prada de Conflent

El debat sobre la integració a Andorra

La presència d'Andorra en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu que cada any se celebra a la població francesa de Prada de Conflent no és només recomanable, sinó també necessària. El Principat n'és el protagonista, i al llarg de tota una jornada es reuneixen en aquesta localitat els màxims representants del país, autoritats i experts en matèries concretes, en la que sens dubte és una de les principals concentracions que serveixen per reflexionar sobre la situació social, política i econòmica d'Andorra, molt més destacable que altres manifestacions que s'organitzen al país.

La Diada Andorrana a Prada compleix deu anys. I en aquesta edició l'interès queda plasmat en el nombre de ponències, que serà el més important en aquesta década. No hi ha dubte que cada cop desperta més interès, i per això la Societat Andorrana de Ciències, que s'encarrega de l'organització i d'aprovar les ponències, ha de fer una selecció anterior a la Diada. La diversitat de qüestions i, per tant, l'amplitud de temes que seran tractats és una de les característiques principals, de manera que quedi reflectit el dia a dia de la societat andorrana, des de les problemàtiques més elementals fins a les principals preocupacions. Tot des del prisma de la integració, paraula de mil continguts i interpretacions, però que a Andorra té un significat rellevant pel que suposa de convivència de cultures i de confluència de pensaments i costums diferents. Sens dubte que aquesta edició promet, perquè el tema, sense ser cap tabú, no és fàcil d'afrontar. Parlar d'integració és tant com parlar de la situació actual de la societat andorrana. Immigració, treball, economia, món laboral i cultural. És parlar del país.

9 d'agost de 1997

el Periòdic d'Andorra

18 d'agost de 1997

el Periòdic d'Andorra
CULTURA I ESPECTACLES

ENSENYAMENT

Pere Canturri participa en una taula rodona a Prada de Conflent

El ministre de Cultura parla sobre el museòleg Joan Ainaud de Lasarte

L'acte s'emmarca dins les activitats de la Universitat Catalana d'Estiu

TONI AYALA
Prada de Conflent

El ministre de Cultura, Pere Canturri, participa avui en una taula rodona centrada en la figura del museòleg català Joan Ainaud de Lasarte a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que se celebra a la població de Prada de Conflent des del passat dia 16 d'agost.

La 39a edició de la Univertat Catalana d'Estiu reuneix prop de 1.300 estudiants de parla catalana, que assisteixen als fòrums de debat protagonitzats per polítics i intel·lectuals catalans i francesos, entre els quals destaquen el cap del Govern, Marc Forné, i el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, que tancarà la trobada amb un homenatge a l'activista antifranquista Pere Figueres. El programa acadèmic de la Universitat Catalana d'Estiu preveu un total de 95 cursos, impartits per 155 professors, s'engloba sota el lema *Any 2000: ciència, cultura i societat* i està marcat pel tema de la política que se seguirà al segle XXI. ■

EDUARD COMELLAS

Pere Canturri va a la Universitat Catalana d'Estiu. El ministre de Cultura parla d'Ainaud de Lasarte.

Un historiador que era un gran expert en art romànic i gòtic

L'historiador Joan Ainaud de Lasarte, reconegut especialista en art romànic i gòtic, és una de les figures homenatjades a la 39a edició de la Universitat Catalana d'Estiu. El museòleg català patia la malaltia de Parkinson i va morir el dia 5 de novembre de 1995 a l'Hospital de Barcelona als 76 anys, quan ocupava el càrrec de vicepresident de la Junta de Museus, designat pel Parlament de Catalunya. Joan Ainaud de Lasarte va acabar una obra emblemàtica, que analitzava deu segles de pintura catalana. L'historiador va estudiar a l'Escola Blanquerna i a l'Institut Escola. Ainaud de Lasarte va acabar el batxillerat el 1936. Cinc anys més tard, el museòleg va començar a treballar a la Junta de Museus de Catalunya i el 1942 va passar a col·laborar amb l'Institut Amatller d'Art Hispànic.

Joan Ainaud de Lasarte.

Joan Ainaud de Lasarte va estar al capdavant dels museus de Barcelona des de l'any 1948 fins al 1985, quan els plans museístics de l'ajuntament no van coincidir amb les idees de l'historiador. Durant els anys del franquisme, Ainaud de Lasarte va aconseguir mantenir la defensa de la cultura catalana. L'historiador va mostrar-se molt crític amb la política municipal de museus els darrers anys de vida. El museòleg va ser nomenat comissari d'una gran exposició d'art romànic, impulsada pel Consell d'Europa, que va organitzar-se l'any 1961. Pocs anys després, Ainaud de Lasarte va impulsar una campanya de rescat del romànic de les petites esglésies del Pirineu.

EDUCACIÓ

Una vintena de conferenciants parlaran a Prada de la integració

Lluelles iniciarà el dia 23 la jornada sobre Andorra i Morell la clausurarà

La SAC ha batut aquest any el rècord de participants a la Universitat d'Estiu

M. TERESA BLANCO
Andorra la Vella

La Societat Andorrana de Ciències ha publicat el programa definitiu de la desena Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu, que des de fa 29 anys se celebra a Prada de Conflent. Aquest any, la participació del Principat al fòrum universitari ha batut un rècord, ja que se situa en 22 ponències, que tractaran sobre *La integració a Andorra*. **Estem molt satisfets per l'interès que ha despertat, la xifra més alta la vam aconseguir en la setena edició, amb 16 ponències i enguany l'hem superat de molt"**, afirma Àngels Mac, secretària de la SAC.

La diada dedicada a Andorra, que és de lliure assistència, ja que s'organitza íntegrament des de la SAC, se celebrarà el dia 23 i començarà amb una conferència de Maria Jesús Lluelles, geògrafa i investigadora que oferirà les primeres aportacions socioeconòmiques a la sessió. El tema de la integració serà tractat des de diverses perspectives, que faran de la jornada un important fons documental per ser publicat.

Per tal d'enriquir al màxim la jornada, la SAC determina inicialment quines són les persones que poden aportar dades d'interès i també marca algunes pautes per tal de tractar el tema des de diferents àmbits. Com a exemple, Àngels Mac ha explicat que dels problemes derivats de la no-integració s'oferiran tres visions: **"Del vessant legislatiu en parlarà Simó Duró, de l'oficial o governamental, Rosa Duró, i un representant de Càritas parlarà des de la perspectiva social d'una organització no governamental"**.

Del llarg llistat de ponents destaca la participació dels representants de les comunitats de residents d'Andorra, com Joan Gonçalves, que parlarà de les *Aspiracions dels residents portuguesos*; Modest Mayoral, secretari de l'Associació de Residents d'Andorra (ARA), que parlarà de les dels espanyols, o Carmen Barbero, que es referirà a l'Associació de Dones Migrants.

Hi participaran polítics com el conseller general i mestre Miquel Alís, que parlarà d'identitat, així com determinats especialistes, com ara psicòlegs, gestors i metges. El vessant lingüístic serà cobert per Montserrat Badia, i l'advocat Antoni Morell clausurarà la jornada abans de procedir a les ponències lliures. ■

EL PERIÒDIC ql

Alumnes a la Universitat d'Estiu de Prada. L'assistència a la diada d'Andorra és lliure.

Forné i Canturri, convidats

El cap de Govern, Marc Forné, i el ministre de Cultura, Pere Canturri, han estat convidats a la universitat d'enguany, però no en el marc de la diada d'Andorra. Forné oferirà una conferència el dia 20 a les dotze del migdia, horari reservat a personalitats d'interès, perquè les seves aportacions puguin ser recollides en els informatius. El ministre Pere Canturri participarà en una taula rodona del dia 18 sobre Ainaud Delasarte.

Aquest any, la Societat Andorrana de Ciències presentarà tres publicacions amb les ponències de les diades, les que restaven pendents de la segona i tercera edició i que han pogut sortir gràcies a una subvenció de Cultura, i la de la darrera edició.

el Periòdic d'Andorra

Pere CANTURRI "Ainaud era un savi"

Historiador i ministre de l'especialitat que sempre ha estudiat, la cultura. Avui comparteix protagonisme amb J. Ainaud de Lasarte, mort el 1995 i homenatjat a Prada.

El ministre de Cultura acaba de tornar de Prada on ha parlat de la figura de Joan Ainaud de Lasarte, un amic que coneixia de prop el romànic del Principat i que va contribuir a alguns descobriments i estudis.

ROSER PORTA
Andorra la Vella

Pere Canturri acaba d'arribar de Prada de Conflent on ha participat a la Universitat Catalana d'Estiu. Hi ha anat per motius d'amistat: per recordar la figura de l'historiador català Joan Ainaud de Lasarte, homenatjat en aquesta 39a edició de la UCE. L'actual ministre de Cultura andorrà hi va tenir lligams professionals i personals durant les seves diverses visites a Andorra, sobre les quals ens explica algunes anècdotes amb gran admiració.

–Com va conèixer Ainaud?

–El 1955, quan jo era molt jove. Ell va venir a Andorra quan es va descobrir el Crist Majestat de Sant Joan de Caselles. Hi havia una biga amb restes de pintura que ningú –ni els grans crítics d'art– no sabiem interpretar. Ell, de seguida, ens va fer adonar que [illegible] pintat un sant sopar. Era molt intel·ligent.

–Alguna altra demostració de saviesa?

–Era un gran expert en art romànic i gòtic, va fer molt per la recuperació d'aquests edificis al Pirineu. Recordo també un cop que va venir i vam anar a la Casa de la Vall. Jo no estava gens d'acord amb el projecte de restauració que s'estava duent a terme, el trobava improvisat. Ell em va fer costat en defensar altres possibilitats per aquell edifici. Quan va entrar a la capella, i va veure com la deixaven va dir: això sembla una capelleta d'un convent de monges. ■

LES FRASES

✔ **L'amistat**
"Vaig conèixer en Joan Ainaud de Lasarte quan jo tenia vint anys"

✔ **El mestratge**
"Ell es va adonar que hi havia un sant sopar a Sant Joan de Caselles"

✔ **El suport**
"Ell va recolzar la meva proposta per restaurar la Casa de la Vall"

MONTSERRAT ALTIMIRAS

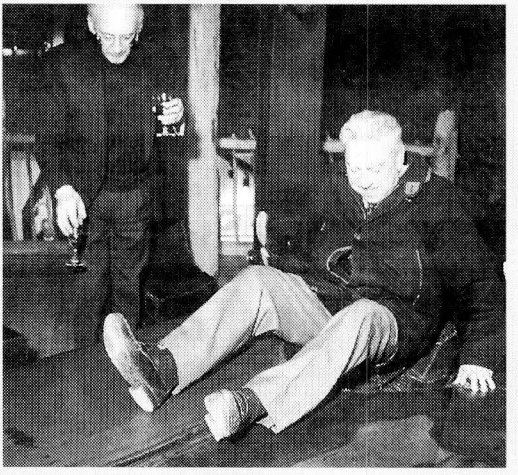

Pere Canturri, assegut durant una exposició d'escultura. El ministre de acaba de tornar de Prada.

20 d'agost de 1997

Àlvar Valls

Andorra a Prada

Dissabte que ve a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent tindrà lloc, entre molts altres actes, la Diada andorrana que cada any hi organitza la Societat Andorrana de Ciències. La presència d'Andorra a la UCE és un bon termòmetre per derimir les relacions entre allò que fa un parell d'anys algú assajava de denominar amb unes paraules tan esotèriques com *catalanitat i andorranitat*. Enguany, a més de la Diada andorrana, el fòrum pancatalà ha tingut també la presència del ministre de Cultura: dos grans d'arena –amb prou pes específic– en una platja quantitativament molt més àmplia. En una ocasió, un membre qualificat de l'organització de la UCE em deia una mica desencisat: **"Els andorrans no es matriculen a la UCE, però això sí: vénen un dia, ocupen una aula, diuen les seves coses, i se'n van"**. Naturalment, el meu amic no coneixia Andorra, ni tan sols s'havia adonat que la SAC és part del patronat organitzatiu de la universitat pradenca. Li vaig haver d'explicar que *l'andorranitat i la catalanitat*, posat que existeixin, són cosines germanes i que en cap cas no són la mateixa cosa. I li vaig remarcar que el que més importava era que Andorra no fos absent de l'únic fòrum universitari que aplega tota l'arca del català, i, sobretot, l'esforç d'aquestes poques dotzenes d'andorrans que cada any es desplacen un dia a Prada a *dir les seves coses*. Perquè qui coneix Andorra no em dirà que no és un mèrit desplaçar-se a cent vint quilòmetres i dedicar tota una densa jornada calorosa de dissabte d'agost –sense fotos ni aperitiu– a aprofundir en els problemes del país. Jo crec que la UCE s'honra d'acollir Andorra tant com Andorra s'honra de participar a la UCE a la seva manera. Aquest és l'autèntic cosinatge.

20 d'agost de 1997

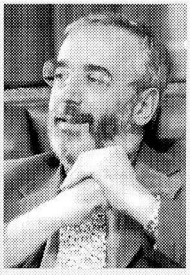

Forné parlarà a la Universitat Catalana d'Estiu sobre el futur del Principat

EL PERIÒDIC
Andorra la Vella

El cap de Govern, Marc Forné, oferirà aquest migdia una conferència en el marc de la 29a universitat Catalana d'Estiu (UCE) de Prada de Conflent amb el títol Andorra, una visió de futur, en la qual oferirà la seva opinió sobre el desenvolupament institucional i econòmic del país. Tot i que és la primera vegada que intervé en aquest fòrum en qualitat de cap de Govern, ja hi havia participat amb anterioritat.

La xerrada de Forné s'emmarca en el cicle de conferències que cada dia realitzen personalitats polítiques de l'àmbit de la cultura catalana, i al qual fa cinc anys va ser convidat l'aleshores cap de Govern, Òscar Ribas. El patronat de la Universitat havia proposat a Forné que centrés el seu parlament en els canvis que ha experimentat la seva acció de Govern en passar d'una minoria parlamentària a comptar amb el suport d'una àmplia majoria.

El ministre de Cultura, Pere Canturri, també ha intervingut en aquesta edició de la UCE, en una taula rodona sobre el museòleg català Joan Ainaud de Lasarte, que va tenir lloc dilluns passat.

Per altra part, aquest dissabte se celebrarà la 10a Diada Andorrana de la UCA que en aquesta ocasió centrarà els debats en la integració social dels diversos col·lectius immigrats que viuen al país. En aquesta jornada hi intervindran representants dels diversos col·lectius socials del país, així com personalitats de la cultura o la política. Entre els conferenciants que hi participaran hi ha el conseller general i president de la comissió legislativa d'Educació, Simó Duró. ■

20 d'agost de 1997

el Periòdic d'Andorra

L'OPINIÓ

Jaume Ros i Serra
Empresari i experiodista.

La integració, a Prada

21 d'agost de 1997

La 10a Diada Andorrana a la UCE, a Prada de Conflent, que, el 23 d'agost, promou la Societat Andorrana de Ciències tractarà *La integració a Andorra*. La llista d'intervencions és copiosa i el ventall de qüestions, complet.

Es farà certament evident que la regulació que pretén l'anunciada llei d'immigració, l'esborrany de la qual està ja enllestida, arriba amb molts anys de retard i en farà ben problemàtica la integració. I avui potser també serà amenaçada de retop per la immigració il·legal, prou estesa al nostre voltant.

La llei andorrana, segons hem llegit, només admetrà treballadors de la UE i de la també europea EFTA. A Prada hi és anunciada la intervenció del representant de l'Associació dels magribins, que la llei preveu excloure en el futur. Hi seran exposades també les aspiracions dels residents angloparlants, dels portuguesos, dels espanyols i dels francesos. O sigui, el principal mosaic andorrà. Cal suposar que contemplarem una primera bona disposició usant la llengua pròpia del Principat.

Un servidor hi assistirà amb tot l'interès per saber per quins altres camins hom creu arribar a la integració a més del de la llengua, que de fet és el millor introductor a la forma de vida andorrana.

La integració va tan lligada i a remolc d'una contrastada immigració que no es pot parlar de l'una sense esmentar l'altra. I no solament a Andorra. A tot el món, on només els països amb un Estat propi ben sòlid culturalment, podran reeixir la integració en aquest segle que s'apropa en què el transvasament de poblacions serà constant. I més difícil per a aquells que no tenen un creixement laboral propi suficient.

A part de les *aspiracions de les associacions de residents*, serà interessantíssim escoltar, entre d'altres, les ponències: *El paper de la llengua en la integració*, *Els problemes polítics derivats de la no integració*, *Per una integració democràtica* i *Integració i identitat*.

Felicitacions a la Societat Andorrana de Ciències, que no falta mai a la cita de Prada, on tots els problemes de la societat andorrana i de la cultura catalana hi són tractats.

el Periòdic d'Andorra

EXTERIORS

Fomé considera prioritari l'aeroport

L'Executiu continua apostant en l'obertura de les pistes de la Seu d'Urgell com l'opció més sòlida

El cap de Govern parla a la Universitat Catalana d'Estiu sobre els reptes de futur del Principat

EL PERIÒDIC

ANTONI CAPILLA
Enviat especial. **Prada**

L'aeroport de la Seu continua sent l'opció més sòlida de les que té en compte l'Executiu per fer realitat la vella aspiració del Principat de tenir una línia directa de transport aeri amb l'exterior, segons va manifestar el cap de Govern, Marc Fomé, a la conferència que va realitzar ahir a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) a la localitat francesa de Prada de Conflent. En aquest sentit, Fomé va assegurar que, conjuntament amb el túnel d'Envalira, l'aeroport de la Seu és una de les infraestructures de comunicació prioritàries del Govern i va explicar que es mantenen negociacions amb el Govern espanyol, algunes empreses financeres d'Andorra i Catalunya i els propietaris de l'aeroport per tal de revifar aquest assumpte.

El cap de l'Executiu va assegurar que la inversió més important que cal realitzar per rehabilitar l'aeroport és en els sistemes de control i navegació que estan molt antiquats i en l'ampliació de la pista d'aterratge, perquè puguin rebre avions de gran envergadura i capacitat. En aquest sentit, Fomé va recordar que Aviación Civil espanyola s'ha compromès a atorgar l'estatus d'internacional a l'aeroport, amb la qual cosa es podrien rebre vols xàrter procedents de les principals capitals europees. També va dir que ja s'han rebut ofertes de companyies aeronàutiques per realitzar vols.

Diversificació econòmica

A l'Aula Magna de la UCE i davant un centenar de persones, Fomé va parlar de la diversificació de l'oferta cultural, turística ¡ econòmica com als reptes de futur del Principat, i va afirmar que cal superar la dependència en exclusiva que el Principal té actualment respecte al turisme comercial i d'hivern. En aquesta línia, el cap del Govern va explicar que existeix un projecte per legislar l'entrada d'iniciativa estrangera al país, que permetrà la implantació d'empreses de fora que generin riquesa i llocs de treball.

En referència al sector financer, Fomé va descartar que l'existeixi capital de procedència criminal perquè existeixen controls molt rigorosos. També es va referir al secret bancari andorrà com un dels més segurs i que aquest estatus actual continuarà tot i les converses que actualment manté el Principat amb la Unió Europea. ■

El cap de Govern, poc abans de començar la conferència. Fomé va descartar que existeixi capital als bancs de procedència criminal.

"La llei lingüística no serà conflictiva"

Fomé va aprofitar la seva compareixença en la 29a edició de la Universitat Catalana d'Estiu per parlar de l'estat de la llengua catalana al Principat. En concret, es va referir a la llei d'ordinació lingüística que l'Executiu ha elaborat i que, segons va dir, no crearà la tensió social i política que s'està produint a Catalunya. Fomé va assegurar que la situació del Principat no és equiparable amb la catalana tot i que en els darrers 50 anys la població hagi canviat radicalment com a conseqüència de la immigració. Arran d'aquest fenomen el català ha experimentat un retrocés en benefici d'altres llengües i amb la nova llei es pretén guanyar el terreny perdut.

En el capítol d'educació, el cap de l'Executiu va dir que una de les preocupacions del seu gabinet és l'increment de l'oferta universitària. Va recordar que el conveni amb la Universitat Oberta de Catalunya permetrà complir en part aquesta aspiració, ja que permetrà cursar quatre noves carreres a partir de l'octubre.

21 d'agost de 1997

125 PESSETES
Amb Grandes 'best sellers', 550 ptes.
Aquest preu inclou
el Periòdic de Catalunya"
Andorrana de Publicacions S.A
Sant Salvador, 19
(Andorra la Vella)
Telefon: 820 555
Fax: 826 777
Connexió a Internet:
http://www.elperiodico.es

el Periòdic d'Andorra

DIJOUS 21
agost de 1997
Número 198
Dipòsit legal: AND 33-1997
GRUP ZETA

L'aeroport és prioritari per Marc Forné

El Govern considera molt important la reobertura de les pistes de la Seu

A la Universitat Catalana de Prada va defensar la projecció de la llengua

EL PERIÒDIC

Marc Forné descendeix de l'helicòpter que el va traslladar a Prada. Va parlar sobre el futur del Principat.

21 d'agost de 1997

L'editorial

Ressons del Principat a Prada

La comunicació, en tots els sentits

La conferència de Marc Forné a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada ha servit per remarcar la gran importància de la comunicació. Però la comunicació en tots sentits. Des de les vies d'enllaç amb el Principat a la necessitat d'explicar arreu del país el que volem, quins són els projectes en què estem treballant i com desitgem que sigui l'Andorra del segle XXI. Un i l'altre tipus de comunicació no el tenim encara assolit. Moltes són les idees llençades pel cap de Govern al seu selecte auditori i que conformen tota una política d'actuacions. Va fer bé de fugir de tota manifestació política i de partit –tal com en alguns sectors esperaven– per parlar com a cap de Govern i del país de tots els que vivim. Però, precisament per això, les seves manifestacions les hem d'agafar en un context més important a l'hora de valorar-les. No cal comentar gaire el tema de la llengua perquè, a nivell andorrà, el tenim plenament assolit i el que per a altres pot ser una autèntica novetat – més calia veure el tipus d'informació en diaris catalans– per nosaltres és pura normalitat.

Sí és necessari endinsar-nos en el tema de les infraestructures de les comunicacions andorranes. Una vegada més Forné juga fort a favor de l'aeroport de la Seu per la molta utilitat que podria tenir al Principat. Les coses sembla que van per bon camí quant a voluntat de reobertura. Tant l'Administració central com l'autonomia de l'Estat espanyol estan d'acord en la posada en marxa. L'important ara és que aquests acords no siguin exclusivament administratius, sinó que també l'aportació dinerària sigui important, no fos cas que uns posin els papers i els altres els diners. També és remarcable la reactivació del projecte ferroviari amb l'Estat francès que, com a vella aspiració, cal reivindicar i seria bo que arribi a ser realitat algun dia. Ara per ara la cosa està verda i serà necessari molta gestió perquè maduri. Però tant un com altre projecte signifiquen una manera d'obrir fronteres internacionals i de facilitar un intercanvi de persones i coses de tot punt necessari, si de veritat volem potenciar el Principat amb nous reptes de futur, com són la revolució digital i les noves tecnologies en les quals el Principat pot actuar de forma molt positiva i escaient per les seves pròpies estructures.

La cultura va ocupar, en la dissertació del cap de l'Executiu, un altre apartat que considerem summament important. Un poble creix quan l'equilibri entre el sector econòmic i cultural és harmònic. Si es decanta per algun costat no és bo. El desenvolupament ha d'estar sempre marcat per la branca de l'humanisme cultural i la consciència econòmica necessària per saber enriquir-se dins de la societat del benestar. Els reptes culturals, com el museu nacional, ofertes culturals del país més àmplies que potenciin les xarxes culturals són tasques que no s'han de perdre mai de vista. És oportú que la gent ens conegui no exclusivament per la part turística o comercial, sinó també pels nostres valors culturals. Un país és quelcom més que una terra i un progrés econòmic. La gent i la seva cultura també compta. Prada de Conflent ha estat un bon escenari per projectar-nos. Seria interessant que no fos l'únic.

22 d'agost de 1997

el Periòdic d'Andorra

22 d'agost de 1997

'La integració a Andorra' centra les jornades de la UCE a Prada de Conflent

EL PERIÒDIC
Andorra la Vella

La integració a Andorra és el tema sobre el que versaran les 23 ponències que tindran lloc avui en la Desena Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), a Prada de Conflent. Des de les nou del matí i fins a les sis de la tarda, diferents personatges de la societat andorrana exposaran la seva opinió sobre com es viu el fenomen de la integració al Principat. Al matí, els representants dels residents portuguesos, espanyols, angloparlants, francesos i magribins comentaran quines són les aspiracions que pretenen assolir al mateix temps que el conseller general, Simó Duró, exposarà quins són problemes polítics que es deriven de la no integració, i que Montserrat Piqué, coordinadora de Càritas, en comentarà els socials.

Els ponents de la tarda presentaran una visió més pràctica i de futur sobre el tema de la integració. Ramon Rossell, rector de la parròquia de Canillo i educador d'AINA, explicarà un possible sistema per fer que els nens i nenes d'Andorra es puguin adaptar en la societat que han de viure; Meritxell Camp comentarà la seva experiència com a psicòloga clínica i presidenta del Col·legi de Psicòlegs d'Andorra; i Carmen Barbero, metgessa-anestesista i presidenta de l'Associació de Dones Migrants d'Andorra (ADMA), exposarà els objectius que pretén assolir l'entitat que presideix. Les jornades concloueran amb una ponència de l'advocat i escriptor Antoni Morell, el qual està convençut que la integració és un dels valors més importants quan ja s'arriba a la fi del segle XX i davant el nou mil·leni.

23 d'agost de 1997

L'editorial

Jornada Andorrana a Prada de Conflent

Immigració i integració

Avui se celebra la 10a Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent. El tema genèric serà el de la integració a Andorra i serà desenvolupat per un conjunt de personalitats del Principat, coneixedors del tema i, per tant, amb la garantia que allò que es plantegi respongui a necessitats reals. Una altra cosa és que, finalment, tot el que es digui es pugui emmarcar en unes conclusions per tothom assumides, però el sol fet de plantejar obertament aquesta temàtica és ja, de per si, molt favorable. I com que parlar d'integració és sempre conseqüència de la immigració no està de més mantenir alguns criteris sobre una cosa per tal de poder aprofundir en l'altra.

Per començar no deixa de resultar curiós que sempre es parli del problema de la immigració perquè, ja d'entrada, es presenta el fenomen amb una etiqueta. La realitat actual és que les transformacions del món en tots els conceptes estan provocant uns fluxos constants migratoris que s'orienten en tots els llocs del món. Pel que fa a Europa aquest fet és singular, generalitzat i cada vegada més important perquè la construcció europea depèn, en gran manera, de com se sàpiguen resoldre els moviments migratoris.

Parlar només d'immigració a nivell laboral és una aberració que es practica de manera total. La immigració és un fet social que s'ha de contemplar en la seva totalitat i significa no solament donar feina a qui la necessita i d'acord amb les necessitats dels país, sinó atendre totes les necessitats que es presentin, per tal que la integració sigui total. El fet, per altra part, és de dimensió mundial. Més de 120 milions de persones es veuen involucrades al món en els fluxos migratoris. S'insisteix a presentar aquest fenomen com un perill quan en realitat respon a les necessitats i també a les exigències de l'economia global. Parlem d'economies obertes i, paradoxalment, tanquem els mercats laborals. Aquest desequilibri a la llarga provocarà l'autèntic problema migratori i no pas ara com es pretén manifestar.

No obstant això és clar que només en el coneixement de la realitat es pot analitzar l'estructura de la qüestió i donar-li la funció que necessita. Cal tenir molt present que la veritable manera de garantir el nostre personal interès és aconseguir els canals necessaris d'estabilitat i seguretat per tal que es transformi en interès comú. Possiblement, és que tancar fronteres, a la llarga, s'hagi d'establir un sistema d'alternança migratòria que permeti transformar en desenvolupament la pròpia immigració. S'han de fer els programes necessaris per a la integració en cada país del corrent migratori, però tenir també molt ben previstos els canals necessaris per tal que els immigrants puguin retornar en cas de fracàs. Un i altre aspecte és necessari si de veritat volem solucionar aquest *problema* que ho serà de veritat si no tenim les solucions en el moment oportú. Finalment cal estudiar el fenomen migratori com una oportunitat d'avançar no tan sols en el terreny socioeconòmic, sinó també en el polític. No es tracta d'una exigència humanitària, sinó d'una coherència amb la lògica dels drets humans que tots diem que defensem.

23 d'agost de 1997

Antoni Morell parla a la Universitat Catalana d'Estiu

Prada de Conflent. – L'escriptor Antoni Morell ofereix avui una conferència a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), dins les activitats previstes per celebrar el Dia d'Andorra. Morell arribarà a Prada de Conflent, després d'actuar com a pregoner a les festes d'Alpicat, convidat per l'alcalde de la població lleidatana.

23 d'agost de 1997

La crònica del...

Una excursió a Prada

L'actualitat del país ha estat centrada a Prada de Conflent i concretament a la Universitat Catalana d'Estiu. Un gran nombre d'andorrans, pertanyents als estaments més diversos del país han marxat d'excursió a explicar les nostres coses als alumnes de la universitat. Hem explicat i també discutit. O sigui ha estat una jornada plenament universitària presidida pel col·loqui i no pel monòleg. S'han dit coses que aquí es manifesten amb la boca tancada, que és també del que es tracta. I entre el posicionament de l'esquerra -hi ha esquerra al Principat?- i les bones intencions en matèria d'integració va passar la jornada.

A nivell de país un cap de setmana típic i tòpic. Concentracions de motos. Concentracions d'autocars amb consumidors de soca-rel. Festes majors abans que l'agost s'acabi i tot allò que un pretén fer durant el cap de setmana i que no sempre compleix.

A Prada s'han dit coses que aquí es pronuncien amb la boca tancada

24 d'agost de 1997

125 PESSETES
Amb Grandes 'best sellers', 550 ptes.
Aquest preu inclou
el Periòdic de Catalunya*
Andorrana de Publicacions S.A.
Sant Salvador, 18
(Andorra la Vella)
Telèfon: 820 555
Fax: 886 777
Connexió a Internet:
http://www.elperiodic.es

el Periòdic d'Andorra

DIJOUS 21
agost de 1997
Número 198
Dipòsit legal: AND 33-1997
GRUP ZETA

Els residents no se senten integrats

Els representants dels col·lectius estrangers ho manifesten a Prada

Les dificultats per aconseguir la nacionalitat dificulten la integració

EL PERIÒDIC

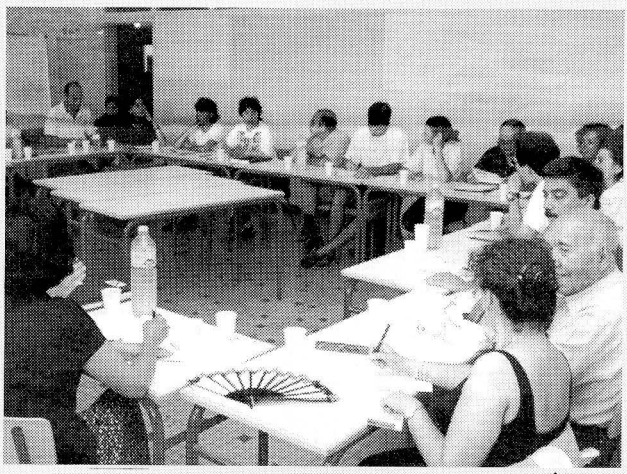

Aspecte general de la taula rodona sobre la integració. Van participar representants de diversos estaments. PÀGINA 3

24 d'agost de 1997

FORMACIONS

Rosa Ferrer reivindica per a ND l'espai polític del centreesquerra

24 d'agost de 1997

Mayoral presenta a la UCE el projecte de l'ARA d'impulsar un partit socialista

La consellera creu que les forces de progrés "ja estan prou fragmentades"

ANNA F. RAIGHS / F. MUÑOZ
Prada de Conflent

Rosa Ferrer, consellera general de Nova Democràcia (ND), va reivindicar ahir l'espai polític de l'esquerra pel seu partit, que va definir de centreesquerra. La consellera, que va participar ahir en la desena diada d'Andorra a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), va sortir d'aquesta forma al pas de les declaracions de Modest Mayoral, secretari de l'Associació de Residents d'Andorra (ARA), que va aprofitar aquest fòrum per anunciar publicament la creació d'un partit d'esquerra **"que omplirà un buit polític al Principat"**. Ferrer va dir que **"l'esquerra a Andorra ja està prou fragmentada com per fraccionar-la encara més"** i va recordar que ND estava en contacte amb altres forces de l'oposició del país per constituir una plataforma progressista.

Modest Mayoral, ponent de la diada andorrana, que aquest any ha estat dedicada al tema de la integració al Principat, va dir que un sector de l'ARA estava clarament disposat a tirar endavant el projecte de constituir un partit adreçat a la classe treballadora, amb una ideologia, que encara està per definir plenament: **"Creiem necessària l'entrada en l'escena política d'una força clarament definida com a partit d'esquerra, defensora d'una política progressita i integradora dels residents d'Andorra i d'Andorra en l'Europa actual"**, va afirmar el secretari de l'ARA.

Filosofia d'immigració

Mayoral, que va dir que no es presentaria al partit per no ser andorrà, va explicar que vuit membres de l'ARA que ha aconseguit la nacionalitat andorrana seran els primers impulsors d'aquesta formació. En referència a les paraules de Ferrer, que es va preguntar sobre si aquesta formació seria un partit dels i pels residents, el secretari de l'ARA va dir que la voluntat dels promotors no és defensar els interessos d'uns quants, sinó del país en el seu conjunt.

Per la seva banda, Francesc Bonet, conseller general d'Unió Liberal, es va afegir al debat sobre la reivindicació política de l'esquerra, tot dient que el terme ideològic era molt ampli com per atanderar-lo sense més explicacions. Bonet va dir que cal definir quin tipus d'esquerra es defensa, **"perquè hi ha moltes esquerres"**, va afegir.

En referència a la llei d'immigració, que va estar en tot moment al centre del debat, Modest Mayoral va dir que els polítics no podien buidar de contingut les seves idees en benefici d'uns quants perquè suposaria una greu manipulació de la democràcia. El secretari de l'ARA va demanar que la llei reguladora de la immigració estigui impregnada d'una filosofia d'integració, amb una obertura de la nacionalitat, una major protecció del treballador –amb un reglament laboral equiparable al d'altres països veïns– i la creació d'una borsa de treball. Mayoral va fer una crida als responsables polítics perquè tinguin present els immigrants a l'hora d'elaborar la llei. ■

EDUARD COMELLAS

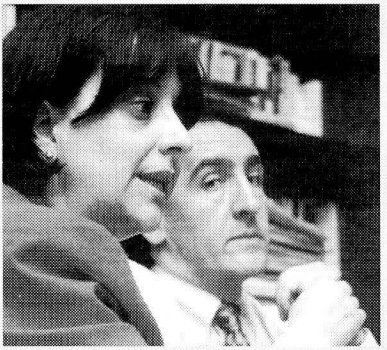

Rosa Ferrer i Jaume Bartumeu. La consellera es va mostrar crítica amb la creació del nou partit.

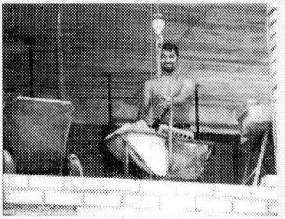

Un treballador de la construcció. La llei substituirà a els quotes.

Bonet creu que la llei d'immigració no estarà enllestida aquest any

Afirma que s'ha de meditar i consensuar

A. F. R. /F. M.
Prada de Confient

El conseller liberal, Francesc Bonet, va mostrar ahir a Prada el seu convenciment que la llei reguladora de la immigració, que el Govern s'ha compromès ha elaborar abans de final d'aquest any, no estarà enllestida abans de març de l'any que ve. Per Bonet, la importància i transcendència d'aquesta llei fa necessari que l'Executiu la mediti i la consensuï amb totes les forces. En aquest sentit, el polític liberal va assegurar que no creu que a Andorra succeeixi com a Espanya o França, on el redactat final de les lleis d'estrangeria es va veure influït pels conflictes socials i el fenomen de la immigració il·legal.

Francesc Bonet també es va referir a la demanda del secretari de l'ARA, Modest Mayoral, que aquesta llei estigui impregnada d'una filosofia d'integració, i va dir al respecte d'això que la llei d'Immigració no pot ser integradora sinó que ha de regular exclusivament **"qui entra –i com ho fa– en el país i res més"**. ■

24 d'agost de 1997

Desena diada d'Andorra a la UCE

Clamorosa absència d'autoritats
La diada andorrana ha aconseguit reunir representants de bona part de les comunitats de residents i de diverses esferes de la vida del país. Però hi van faltar responsables polítics del Govern.

Els residents no se senten plenament integrats al Principat

Així ho van expressar representants de les diverses comunitats a Prada

Els impediments per aconseguir la nacionalitat dificulten la integració

Els magribins se senten discriminats a l'hora de trobar feina i allotjament

Els residents estrangers consideren que no se senten del tot integrats al Principat, segons van fer saber ahir els portaveus de les comunitats francesa, espanyola, magribina i d'angloparlants a la Diada Andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) de Prada de Conflent. El secretari del Consell de Residents Espanyols (CRE), Modest Mayoral, i el representant de l'Associació de Residents Francesos (ARFPA), Jean Pujol, van coincidir en afirmar que la dificultat a aconseguir la nacionalitat andorrana és un dels principals obstacles per afavorir la integració dels foranis. Pujol va comentar que el temps que requereix el Govern és massa llarg i **"després de 25 anys de residència al país el francès ja no té necessitat ni ganes d'integrar-se per viure còmodament"**. El representant de l'ARFPA també va considerar que la legislació andorrana no gratifica l'esforç requerit, ja que **"obliga a repudiar la pròpia nacionalitat"**. Al mateix temps, Mayoral va denunciar l'actual Llei de Residències Passives perquè **"no va pensar que els residents passius tenen un poder adquisitiu més alt i que per tant havien de pagar més"**, i va afegir que ara són els andorrans els qui s'haurien de definir amb una posició **"d'integració total"**.

Desmon Allen, president de l'Associació d'Angloparlants Residents d'Andorra (ESRA), va mostrar-se optimista sobre la situació que es viu al Principat tot i que va indicar que Andorra és un país amb 50 anys d'endarreriment respecte d'Europa i que **"copia els altres estats en lloc d'aprendre dels seus errors"**. Allen també va indicar que **"la integració basada en la necessitat mútua de les diferents cultures és beneficiosa"** i, en aquest sentit, va considerar que el Govern els hauria de tenir més en compte, ja que és **"una comunitat que només aporta diners al país"**.

D'altra banda, el president de l'Associació de Magribins, Rachid Raguig, va anunciar que la seva comunitat se sent marginada perquè, segons va dir, **"se'ns discrimina al moment de trobar un allotjament o una feina"**. Raguig també va criticar el Govern perquè no facilita l'ensenyament de la llengua àrab a les escoles, tot i que va indicar que està d'acord en què l'aprenentatge del català afavorirà la integració social. ■

UCE

Només el 3% no entén el català

Montserrat Badia, cap del Servei de Política Lingüística, considera que **"és el deure dels andorrans facilitar el coneixement del català als residents"**. Badia va apuntar que els catalanoparlants no haurien de canviar d'idioma amb els seus interlocutors, ja que, segons unes estadístiques de Govern, només el 3% de les persones que resideixen al país no entenen el català. La cap del servei lingüístic aposta, doncs, **"pel no canvi d'idioma"** i considera que mantenir aquesta posició és **"ser discriminator"** i només afavorirà **"l'erosió de la identitat lingüística i cultural d'Andorra"**. Montserrat Badia anima els estrangers perquè facin un esforç a aprendre el català, ja que així **"se sentiran més com a casa"**. A més, Badia apunta que els residents haurien de relacionar-se amb entitats culturals i socials, com ara associacions de veïns o grups de teatre, amb la finalitat de no limitar-se a la seva comunitat lingüística.

ELS COL·LECTIUS OPINEN

✔ Espanyols
Una qüestió de voluntat social

Modest Mayoral manifesta la seva preocupació pel fet que les dificultats que els estrangers tenen per nacionalitzar-se podrien comportar un greu problema per la societat andorrana, ja que els estrangers continuarien sent la majoria resident, amb un pes específic important dels espanyols. El representant d'aquesta comunitat indica que a l'empara de la nova llei es creen famílies plurinacionals que tenen problemes d'entrontaments entre els que volen mantenir els privilegis –els fills que han nascut a Andorra i, per tant, són andorrans– i els que sostenen un concepte de convivència practica de totes les cultures residents.

✔ Francesos
Els privilegis d'un grup que se sent estranger

Durant molts anys el sistema administratiu andorrà comportà entre els dos coprínceps provocava que els residents de nacionalitat francesa es trobessin en una situació de privilegi. Amb la normalització internacional d'Andorra com a país sobirà, els residents gàlis es troben regits per les mateixes normes que els altres residents, situació que es va assimilant molt a poc a poc. A més, la implantació geogràfica d'Andorra dificulta la necessitat d'integració dels francesos, els quals no es consideren en un país estranger. Per ells, el projecte de construcció del túnel d'Envalira podria egualar aquesta situació.

✔ Angloparlants
Una comunitat que demana comprensió

Els portaveus de l'ARFPA, entitat que agrupa més de 22 países d'arreu del món, son de l'opinió que Andorra ha de buscar alternatives econòmiques per substituir i alguna d'elles passa pel capital que aporta aquest col·lectiu de residents estrangers. Desmond Allen creu que el Govern els ha de tenir present més sovint, sobretot quan s'han de tractar temes que els afecten, com la Llei de Residències Passives i el seu desenvolupament normatiu. Els angloparlants només desitgen que Andorra els accepti tal com són i que hi hagi un procés d'integració, i no pas d'assimilació, ja que no volen perdre la identitat.

✔ Magribins
Ajudes de l'Estat per manca de recursos

Els residents marroquins consideren que la seva integració al Principat topa amb obstacles de tipus sociocultural i religiós ja que, segons diuen, Andorra és un país on la religió islàmica és inconcebible. Rachid Raguid apunta que l'Executiu es mostra molt intransigent davant les seves reivindicacions com ara l'atorgament d'ajudes econòmiques en cas d'atur. El representant d'aquesta comunitat comenta que el nivell de vida al Principat és bastant elevat per mantenir a tota la família. Al mateix temps, els magribins pensen que l'educació i la formació andorrana dificulta l'ensenyament de la seva cultura autòctona.

el Periòdic d'Andorra

L'editorial

Una jornada que obliga a meditar

El problema de la integració

Fa exactament dos dies dèiem en aquesta mateixa secció que la plena integració només es pot aconseguir amb la coherència i la lògica dels drets humans que tots diem defensar. És a partir d'aquest concepte i tenint en compte les moltes opinions exposades en la jornada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada que volem seguir en aquest tema. Ara per ara, possiblement sigui el principal problema del país. Ho dic clar, perquè sense integració no podem constituir un país vàlid per a tothom i tots hem d'estar interessats que aquest país vagi endavant. A l'entorn d'aquest problema –insistim a repetir la paraula– es poden observar tres posicions diferents i dolentes totes elles en el fons. El menyspreu per l'immigrat de condició social inferior. Fingir ignorar el fet o, finalment, la simple hostilitat més o menys manifesta. Poca cosa en net podem treure d'aquests plantejaments.

Un poble es defineix en funció de l'home. És una forma d'agrupament humà. Un medi compost per factors necessaris que són els drets que conformen la pròpia estructura del país. El país es la suma, per tant, de tots els homes i les dones que treballen en el mateix i que amb el seu personal esforç social tan possible el seu progrés. Només entenent així les coses podem parlar plenament d'integració.

Que un resident no se sentí integrat del tot al país no ens ha de provocar cap esglai. A tots els països del món els immigrants no se senten plenament integrats i tenen sensació de marginalitat fins que no s'aniben a uns nivells d'igualtat. Dit d'una altra manera fins que el concepte social es prioritzi per damunt del laboral o l'econòmic.

En el nostre país, numèricament és fàcil contemplar l'evolució del problema. L'increment espectacular en els darrers anys és paral·lel amb els senyals de prosperitat. Actualment la demografia s'incrementa en gran manera amb els residents. Ens trobem en un país que té una població inferior al seu propi poder econòmic. Davant d'aquest fet –que es pot comprovar també en altres països– té raó el catedràtic **Marc Carrillo** quan afirma que **"seria anormal per la virtualitat de l'Estat democràtic constatar que les garanties dels drets socials s'apliquen sectorialment en raó de la nacionalitat del treballador"**. No afrontar la dignitat de la persona és voler fer assimilar a la força el que volen alguns en detriment dels altres. La integració no es assimilació, és moltes coses més en el camp social, polític, humà i cultural. Els països ja no són iguals que abans i amb això la immigració hi té molt a veure. S'ha de canviar d'acord amb el temps i amb les noves necessitats que sorgeixen. Sense la immigració Andorra no seria el que és i pot ser millor en el futur si entenem que integració no vol dir acceptació del marc social de la societat receptora, sinó un enteniment cultural d'uns i altres amb vista a fer un país de futur en el qual, indefectiblement, s'han de produir canvis socials radicals. A partir d'aquí es pot començar a parlar mitjançant el diàleg entre tots els sectors. Si ens enquistem en posicions personals només ambarem a organitzar una mena de jocs florals que no ens conduiran enlloc. Construir un ordre i no trencar-lo. Aquest és el repte.

25 d'agost de 1997

Àlvar Valls

L'esquerra

26 d'agost de 1997

Sentir el discurs que el secretari general de l'ARA, **Modest Mayoral**, va fer dissabte a Prada de Conflent em va causar una considerable impressió, i suposo que també als altres assistents a l'acte, a jutjar pel silenci total, expectant, que es va fer durant tota la seva intervenció. En l'ambient de la tòrrida aula del liceu Renouvier surava l'auguri que finalment –i feliçment– alguna cosa pot estar a punt de canviar en profunditat el panorama polític de casa nostra. Una altra cosa és estar o no d'acord, no ja amb els plantejaments d'una esquerra que **Majoral** va proclamar però no va definir –temps hi haurà perquè quan neixi el nou parit ho faci–, sinó amb el que en podríem dir el procediment de presentació d'aquesta formació política que indubtablement esdevindrà una novetat absoluta, ja que, si ens hem d'atenir a les declaracions d'intencions de la seva veu visible, vindrà a trencar el sistema vigent fins avui, caracteritzat per l'absència d'ideologies. En aquesta perspectiva, no em sembla precisament un encert que sigui un ciutadà sense drets polítics qui sigui l'únic portaveu del projecte d'un partit que no vol quedar-se en un hipotètic partit-eunuc o Partit dels Residents –una seriosa possibilitat que la Constitució empararia i que podria donar molt de joc–, sinó que proclama l'objectiu de concórrer a les eleccions. Tothom sap que, arreu del món, els partits valen tant pel seu programa polític com pel carisma dels seus líders, i els líders de l'esquerra andorrana –els que efectivament podrien ser elegits i ocupar càrrecs polítics– encara són uns desconeguts. Per descomptat –i que em perdoni **Maria Rosa Ferrer**–, no n'hi ha cap dins l'arc parlamentari actual. Els coneixerem i es manifestaran aviat? Aquest és, justament, el quid de la qüestió.

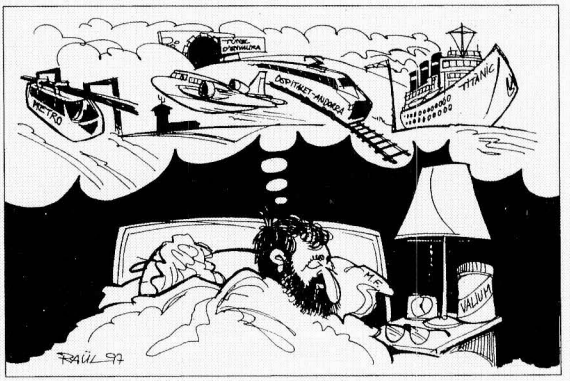

Àlvar Valls

Integració

27 d'agost de 1997

Encara un bitllet sobre Prada. Aquests dies el centre d'atenció de les reflexions d'estiu s'ha desplaçat de Prada a Jaca, si bé no té res a veure el caràcter del primer d'aquests fòrums, emanat de la societat civil i amb l'únic objectiu de ser una taula de reflexions i propostes, amb l'assemblea de la ciutat aragonesa, més oficialista i amb més capacitat de presa de decisions. Les reflexions i propostes de Prada sobre la integració a Andorra seran publicades, com les de les nou Diades andorranes anteriors, per la Societat Andorrana de Ciències, i serà llavors, amb el llibre a la mà, que podrem valorar-les en profunditat. Mentrestant, a aquest espectador li'n queden flaixos esparsos, profundament contradictoris, com contradictòria és la dinàmica social expressada en llibertat. Li queda un gros dubte sobre una afirmació que va fer en el seu text l'absent representant dels magribins, **Rachid Raguig** –que les autoritats els havien dificultat el culte musulmà–, li queda el ressò d'una rotunda frase de l'anglès **Desmond Allen** –**"No ens vulgueu integrar!**–, li queda el dring barroc de les paràules de **Sicoris** –que, només amb **Montserrat Badia**, van ser el únics a considerar la llengua com a peça clau de la integració–, li queda la rigorosa aplicació del mètode marxista fet per **Ferran Goya**, o l'allau de dades que van desenredar **Maria Jesús Lluelles** i **Francesca Ros**. Li queda, també, el viatge al Paleolític Superior que li va aparèixer la intervenció del també absent **Simó Duró**. I, planant per damunt de tot, la certitud que, com deia el poeta, caminant es fa el camí, encara que sigui de puntetes i posposant per a temps millors les qüestions més difícils. Si la llengua només va ser el centre de dues intervencions, el sistema escolar va ser absent de totes.

ASSOCIACIONS

La SAC valora bé la diada de Prada i agraeix l'interès i el suport que ha rebut

Les conferències es publicaran al final d'any

M. T. B.
Andorra la Vella

L'Associació Andorrana de Ciències, SAC, ha valorat positivament l'experiència d'aquest any a la universitat de Prada i ha agraït l'interès dipositat tant per part del públic en general que s'hi va desplaçar, com dels conferenciants i patrocinadors. Les ponències de la diada andorrana, que enguany va estar dedicada al tema de la immigració, es publicaran gràcies a una subvenció del Ministeri de Cultura al final d'any, segons ha informat Angels Mac, secretària de l'entitat.

Mac considera que tot i que no gaire gent es pot desplaçar a Prada per la diada, l'experiència és positiva des del moment que permet a Andorra ocupar un lloc en la prestigiosa Universitat Catalana d'Estiu. A més, la difusió dels continguts a través dels mitjans de comunicació i la posterior publicació, facilita que estiguin a l'abast de tothom. Àngels Mac també creu que la diada va reunir una àmplia representació de sectors d'opinió del país. El tema de la diada andorrana es decideix cada any en l'assemblea general de l'entitat, on es recullen les propostes dels membres. ■

3 de setembre de 1997

Àlvar Valls

Una eina d'integració

Quan, arran de la Diada Andorrana a Prada, encara no està del tot apagat el ressò de les declaracions de diversos col·lectius i sectors socials pel que fa a les dificultats d'integració al país, m'han arribat a les mans els tríptics informatius que el departament de Formació d'Adults del Ministeri d'Educació divulga aquests dies, com cada any, en ocasió del començament de curs. En honor a la veritat cal dir –i no és la primera vegada que ho dic– que la tasca d'aquest departament és una de les opcions més perseverants i més sòlides que s'ofereixen *gratis et amore* a aquells ciutadans que senten la necessitat d'identificar-se amb aquesta terra i que es neguen a ser-hi permanentment estrangers; una opció que els pot permetre aprofundir els camins que els han de portar a acoblar-s'hi amb normalitat, sigui quin sigui el color del seu passaport. L'oferta va des de l'educació bàsica d'adults –orientada a una millora personal en cultura general– fins als cursos de català oral i escrit, que en l'últim quadrimestre del curs passat van assolir la xifra de 247 alumnes. Una gota en l'oceà, però que no per la seva exigüitat ha de ser menyspreada. Com s'han de valorar també en la seva justa mesura els dos anys de funcionament del Centre d'Autoaprenentatge del català de la Massana, que pot veure's complementat aviat per un nou centre de les mateixes característiques al Pas de la Casa. La realitat de la Formació d'Adults és una bona tasca que s'ha de reconèixer al Govern i als professionals que la fan possible, i que està cridada a créixer en la mesura que la demanda s'eixampli. I s'eixamplarà, sens dubte, a partir del moment que l'anunciada llei de política lingüística –que és d'esperar que no tingui estrebancs parlamentaris– sigui una realitat operant.

3 de setembre de 1997

L'OPINIÓ

Jaume Ros i Serra
Empresari i experiodista.

Integració

"Els residents no se senten integrats" o bé **"El col·lectiu de residents troba dificultats per integrar-se i accedir a la nacionalitat"**. Són els títols de la premsa referint-se al tema del dia d'Andorra a la UCE de Prada. S'hi va posar en descobert un dels més greus problemes d'Andorra: la integració. La trobada no esclarí el tema perquè *la discrepància d'enfocaments* va ser total. Què entenen per sentir-se integrats uns col·lectius en els quals hi hagué absències decisives que es van intentar suplir amb uns folis llegits pels representants de la Societat Andorrana de Ciències? En l'anterior columna, jo temia que llur aportació oblidaria la llengua d'Andorra. Anava del tot errat?

A dir veritat, únicament **Montserrat Badia i Rossend Marsol, *Sicoris***, s'apuntalaren amb el fet de la llengua com alçaprem de la integració. Si algú cità l'escola, ho féu com si demanés perdó. Les altres ponències oblidaren llengua i cultura pròpies, es feren elogis ensucrats de país acollidor i s'abundà que érem un laboratori de cultures, un mosaic adequat de multiplicació per a la integració venint de tots horitzons.

A un minúscul país com Andorra, amb una llengua i una cultura en perill, desbordats per tots costats, li demanen que obri les portes sense que els qui truquen facin el més elemental gest per integrar-se, ni s'exigeixi la bona voluntat o l'obligada voluntat, que en tots els països d'on procedeixen practiquen sense que allí llur identitat estigui en perill.

Es parlà, com sempre, d'enriquiment amb una samfaina de cultures. D'acord! Però, qui serà el pobre en aquesta economia de mercat cultural que se'ns proposa, en què, com en l'econòmica, el poderós i ric es menja l'humil i pobrissó? És a dir, econòmicament em sento d'esquerres i culturalment també.

El Govern porta a l'esquena segles de dependència i quatre de sobirania. Ull viu, ara! És veritat que 25 anys per adquirir el passaport, que no garanteix de cap manera la integració, són massa.

Però són multitud els residents i d'altres amb passaport que tenen mancances de bona voluntat i que demostren que encara necessiten més anys. I ho dic com a resident, ben pluriculturalitzat, que no vol veure Andorra convertida en un territori desintegrat.

29 d'agost de 1997

REVISTA d'ANDORRA
PREU: 400 PTA • 16 FF

10 a DIADA ANDORRANA
A LA UCE- XXIX UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
Prada de Conflent

LA INTEGRACIÓ A ANDORRA

Dissabte dia 23 d'agost al Liceu Renouvier de Prada de Conflent

PROGRAMA

MATÍ

- **Aspectes socioeconòmics d'Andorra**
Maria Jesús Lluelles, geògrafa i investigadora
- **Evolució històrica de la normativa aplicable al fenomen immigratori**
Francesca Ros, geògrafa i investigadora
- **Aspiracions dels residents magribins**
Rachid Raguig, president de l'Associació de Magribins d'Andorra
- **El paper de la llengua en la integració**
Montserrat Badia, cap del Servei de Política Lingüística
- **Aspiracions dels residents angloparlants**
Desmond Allen, president de l'Associació d'Angloparlants residents a Andorra (ESRA), i Maria Rosa Gresa
- **Comunitats mixtes, integració i microestats: precaucions metodològiques. El cas d'Andorra**
Montserrat Martell, coordinadora de la Comissió UNESCO d'Andorra, en representació de Sandrine Rui
- **Aspiracions dels residents portuguesos**
Joan Gonçalves, president de l'Associació de Residents Portuguesos
- **Andorra, una terra acollidora**
Rossend Marsol, *Sícoris*, gestor administratiu i periodista
- **Aspiracions dels residents francesos**
Associació de Residents Francesos al Pricipat d'Andorra (ARFPA)
- **Els problemes socials derivats de la no integració.**
Montserrat Piqué. Coordinadora de càrites
- **Aspiracions dels residents espanyols**
Modest Mayoral, secretari d'organització de l'Associació de Residents a Andorra (ARA)
- **Els problemes polítics derivats de la no integració**
Simó Duró, ensenyant i conseller general

Presentació de les publicacions de les Diades
3a Diada: *La identitat nacional*
4a Diada: *El futur d'Andorra*
9a Diada: *Andorra en el món*

TARDA

- **Si la integració és constructiva... mai ens hem de privar d'un repte tan essencial**
William Danjon, escriptor i galerista
- **Els problemes legals derivats de la no integració**
Un representant del Ministeri de salut i benestar
- **Acollida d'un foraster a Andorra dels anys 50 i evolució en l'encaix de la societat del país**
Sergi Mas, artista i escriptor
- **La integració en l'empresa**
Mònica Codina, psicòloga industrial i directora de gestió i desenvolupament humà del Banc Agricol i Comercial d'Andorra fins al 18-7-1997
- **Per una integració democràtica**
Ferran Goya, enginyer i columnista de premsa
- **Objectius de l'Associació de Dones Migrants**
Carmen Barbero, metge-anestesista i presidenta de l'Associació de Dones Migrants d'Andorra
- **La integració en l'esplai**
Ramon Rossell, rector de la parròquia de Canillo i educador (AINA)
- **Integració i benestar**
Meritxell Camp, psicòloga clínica i presidenta del Col·legi de Psicòlegs d'Andorra
- **Integració i identitat**
Miquel Alís, ensenyant i conseller general
- **La integració com a valor a la fi del segle XX**
Antoni Morell, advocat i escriptor
- **Ponències lliures**

Organitza:
Societat Andorrana de Ciències

Agost 1997 • Núm. 4

Govern d'Andorra
Ministeri de Cultura